

T. C.
SELÇUK ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANA BİLİM DALI
TÜRK DİLİ BİLİM DALI

HEMEDANLI HACI' NIN TERCÜME-İ TEFSİR-İ
YA'KÛB-I ÇERHÎ

(İnceleme- Metin- Dizin) (2a-45b)

Döndü Nur TEMİZ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Danışman

Dr. Öğr. Üyesi Perihan ÖLKER

Konya - 2018

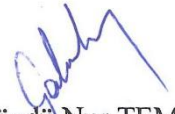

T. C.
SELÇUK ÜNİVERSİTESİ
Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğü

BİLİMSEL ETİK SAYFASI

Bu seminerin proje safhasından sonuçlanmasına kadarki bütün süreçlerde bilimsel etiğe ve akademik kurallara özenle riayet edildiğini, seminer içindeki bütün bilgilerin etik davranış ve akademik kurallar çerçevesinde elde edilerek sunulduğunu, ayrıca seminer yazım kurallarına uygun olarak hazırlanan bu çalışmada başkalarının eserlerinden yararlanılması durumunda bilimsel kurallara uygun olarak atıf yapıldığını bildiririm.

Döndü Nur TEMİZ

T. C.
SELÇUK ÜNİVERSİTESİ
Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğü

Yüksek Lisans Tezi Kabul Formu

Öğrencinin	Adı Soyadı	Döndü Nur TEMİZ		
	Numarası	134201041003		
	Ana Bilim / Bilim Dalı	Türk Dili ve Edebiyatı/ Türk Dili		
	Programı	Tezli Yüksek Lisans ☒	Doktora	☐
	Tez Danışmanı	Dr. Öğr. Üyesi Perihan ÖLKER		
	Tezin Adı	Hemedanlı Hacı' nın Tercüme-i Tefsir-i Ya'kub-ı Çerhî(İnceleme- Metin- Dizin) (2a-45b)		

Yukarıda adı geçen öğrenci tarafından hazırlanan Hemedanlı Hacı' nın Tercüme-i Tefsir-i Ya'kub-ı Çerhî(İnceleme- Metin- Dizin) (2a-45b) başlıklı bu çalışma 13/09/2018 tarihinde yapılan savunma sınavı sonucunda oybirliği/oyçokluğu ile başarılı bulunarak, jürimiz tarafından yüksek lisans tezi olarak kabul edilmiştir.

Ünvanı, Adı Soyadı

Danışman ve Üyeler

İmza

Dr. Öğr. Üy. Perihan ÖLKER

Prof. Dr. Orhan YAVUZ

Dr. Öğr. Üy. Ridvan ÖZTÜRK

(Handwritten signatures and initials)

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ	I
ÖZET	III
KISALTMALAR.....	V
İŞARETLER.....	VI
ÇEVİRİYAZI ALFABESİ	VII
I. GİRİŞ.....	1
I.I. Çağatay Türkçesi.....	1
I. II. Türkçe Kur'an Tercüme ve Tefsirleri	2
I.II. I. Batı Türkçesinde Kur'an Tercüme ve Tefsirleri	2
I.II. II. Doğu Türkçesinde Kur'an Tercüme ve Tefsirleri	3
I. III. Tefsir Türleri	9
I. IV. Tefsirde İsrailiyât	10
I. V. Tercüme- i Tefsir- i Ya'kub- ı Çerhî	11
II. İNCELEME.....	14
BİÇİM BİLGİSİ.....	14
II.I. Yapım Ekleri.....	14
II.I.I. İsimden İsim Yapma Ekleri.....	14
II.I.II. Fiilden İsim Yapma Ekleri	20
II.I.III. İsimden Fiil Yapma Ekleri.....	24
II.I.IV. Fiilden Fiil Yapma Ekleri	26
II.II. İsim Çekimi	29
II.II.I. Çokluk eki	29
II.II.II. İyelik Ekleri	30
II.II.III. Aitlik Eki	33
II.II.IV. Hâl ekleri	33
II.III. Sıfatlar	43
II.III.I. Niteleme Sıfatları	43
II.III.II. Belirtme Sıfatları	44
II.III.II.I. İşaret Sıfatları	44
II.III.II.II. Soru Sıfatları	44
II.III.II.III. Belirsizlik Sıfatları.....	44
II.III.II.IV. Sayı Sıfatları	44
II.IV. Sayılar	45

II.V. Zamirler	45
II.VI. Zarflar	46
II.VII. Edatlar	47
II.VIII. İsim- Fiil	47
II.IX. Sıfat- Fiil	48
II.X. Zarf- Fiil	49
II. XI. Fiil Çekimi	51
II.XI.I. Basit Çekim	51
II.XI.I.I. Bildirme Kipleri	51
II.XI.I.I.I. Görülen Geçmiş Zaman	51
II.XI.I.I.II. Öğrenilen Geçmiş Zaman	52
II.XI.I.I.IV. Şimdiki Zaman	54
II.XI.I.I.V. Gelecek Zaman	55
II.XI.I.II. Tasarlama (Dilek) Kipleri	56
II.XI.I.II.I. Emir Kipi	56
II.XI.I.II.II. Şart Kipi	57
II.XI.I.II.III. İstek Kipi	57
II.XI.I.II.IV. Gereklilik	57
II.XI.II. Birleşik Zaman Çekimi	57
II.XI.II.I. Hikâye Birleşik Çekimi	57
II.XI.II.I.I. Öğrenilen Geçmiş Zamanın Hikâyesi	58
II.XI.II.I.II. Görülen Geçmiş Zamanın Hikâyesi	58
II.XI.II.I.III. Geniş Zamanın Hikâyesi	58
II.XI.II.I.IV. Şimdiki Zamanın Hikâyesi	58
II.XI.II.I.V. Gelecek Zamanın Hikâyesi	58
II.XI.II.I.VI. Şartın Hikâyesi	59
II.XI.II.II. Rivayet Birleşik Çekimi	59
II.XI.II.II.I. Öğrenilen Geçmiş Zamanın Rivayeti	59
II.XI.II.II.II. Geniş Zamanın Rivayeti	59
II.XI.II.III. Şart Birleşik Çekimi	59
II.XI.II.III.I. Görülen Geçmiş Zamanın Şartı	60
II.XI.II.III.II. Geniş Zamanın Şartı	60
II.XI.III. Fiillerde Olumsuzluk	60
II.XI.IV. Fiillerde Soru	60
II.XI.V. Ek- Filler	61

II.XI.VI. Birleşik Fiiler	62
II.XI.VI.I. İki Fiilden Oluşan Birleşik Fiiller	62
II.XI.VI.I.I. Yeterlilik Fiilleri	62
II.XI.VI.I.II. Süreklilik Filleri.....	63
II.XI.VI.I.III. Tezlik Fiilleri.....	63
II.XI.VI.I.IV. Yaklaşma Filleri	63
III. METİN.....	64
IV. DİZİN	99
V. SONUÇ	292
VI. KAYNAKÇA	294
VII. TİPKIBASIM.....	298
ÖZGEÇMİŞ	386

ÖNSÖZ

Eser, Mevlânâ Ya'kûb- ı Çerhî adıyla bilinen Ya'kûb bin Osmân bin Mahmûd el- Gaznevî el- Çerhî' nin Farsça Kur'ân tefsirinin Çağatay Türkçesine çevirisidir. Tefsîr- i Ya'kûb- ı Çerhî kimi kaynaklarda Tefsîru Sûreti' l- Fâtiha ve Sûreti' l Mülk ilâ Âhiri' l- Kitâb adıyla da geçmektedir.

Eser Hemedânî Hacı olarak bilinen Seyyid Pâdişah Hacı Seyyid Atâî tarafından Hicri 993/ Miladi 1585 yılında Çağatay Türkçesine çevrilmiştir. Çağatay Türkçesine çevrilen bu eserin yazma nüshası Taşkent'tedir. Başka nüshası olup olmadığı bilinmemektedir.

Çalışmamız, Hemedânî Hacı' nın Mevlânâ Ya'kûb- ı Çerhî' nin Tefsîr-i Ya'kûb- ı Çerhî adlı Farsça eserinin Çağatay Türkçesine çevirisinin incelemesini, çeviriyazılı metnini ve eserin söz varlığını ortaya koyan gramatikal dizinini içermektedir.

Çalışmamız Giriş, İnceleme, Çeviri yazılı Metin, Dizin, Sonuç ve Tıpkıbasım olmak üzere altı bölümden oluşmaktadır. Giriş bölümünde Çağatay Türkçesi, tefsir türleri, tefsirde israiliyât, Türkçe Kur'an tercüme ve tefsirleri hakkında kısa bir bilgi verilmiş; daha sonra eserin tanıtımı, yazarı, yazılış tarihi, yazılış amacı, konusu ve muhteviyatı, eser üzerinde yapılmış çalışmalar, eserin dil tarihi araştırmalarındaki yeri ve önemi üzerinde durulmuştur. İnceleme bölümünde eser biçim bilgisi bakımından incelenmiştir. Metin bölümünde, çalışmamızda kopyasını aldığımız Taşkent nüshasının çeviriyazı alfabesine aktarımı yapılmıştır. Dizin bölümünde eserin gramatikal dizininin yanı sıra özel adlar dizini de yer almaktadır. İnceleme bölümünde ise eserde imla, ses bilgisi, şekil bilgisi ve kelime hazinesi bakımından dikkat çeken hususlara değinilmiştir.

Hemedânî Hacı' nın Mevlânâ Ya'kûb-ı Çerhî'nin Tefsîr-i Ya'kûb-ı Çerhî adlı eserinin Çağatay Türkçesine çevirisi ses bilgisi ve yapı bilgisi özellikleri bakımından olduğu kadar kelime hazinesi bakımından da döneminin ve alanının önemli eserlerindendir.

Son olarak, bu eser üzerinde çalışırken her zaman bilgi ve görüşlerinden yararlandığım Danışman Hocam Dr. Öğr. Üyesi Perihan ÖLKER’ e teşekkür etmeyi bir borç bilirim. Ayrıca bana sürekli destek olan, çalışma azmi veren aileme, eşime ve sevgili kızım Serra’ ya teşekkür etmeyi zevkli bir görev sayıyorum.

T. C.
SELÇUK ÜNİVERSİTESİ
Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğü

Öğrencinin Adı- Soyadı	DÖNDÜ NUR TEMİZ
Öğrencinin Numarası	134201041003
Öğrencinin Anabilim/ Bilim Dalı	TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI/ TÜRK DİLİ
Öğrencinin Danışmanı	PERİHAN ÖLKER
Tezin Adı	HEMEDANLI HACI' NIN TERCÜME-İ TEFSİR-İ YAKUB-I ÇERHÎ (İNCELEME- METİN- DİZİN) (2a- 45b)

ÖZET

Bu çalışmamızda Mevlânâ Ya'kûb- 1 Çerhî' nin Farsça Kur' ân tefsiri olan Tefsîr-i Ya'kûb- 1 Çerhî adlı eserinin H. 993/ M. 1581' de Hemedânî Hoca tarafından Çağatay Türkçesi ile yapılmış tercümesi üzerinde durulmuştur. Bu Türkçe tercümenin nerede, ne zaman, niçin ve ne şekilde yapıldığı eserin giriş kısmında anlatılmıştır. Tercümede eserin yazılış amacı Mevlânâ Yak'ûb-1 Çerhi'nin, Tefsir-i Ya'kûb-i Çerhî adlı Farsça eserinin Türkler tarafından anlaşılmaması ve bu yüzden yazardan Türkçeye çevirmesini istemeleri şeklinde verilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Hemedânî Hoca, Mevlânâ Ya'kûb- 1 Çerhî, Tefsîr-i Ya'kûb- 1 Çerhî, Tercüme-i Tefsîr-i Ya'kûb- 1 Çerhî, XVI. Yüzyıl Çağatay Türkçesi

**T. C.
SELÇUK ÜNİVERSİTESİ
Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğü**

Öğrencinin Adı- Soyadı	DÖNDÜ NUR TEMİZ
Öğrencinin Numarası	134201041003
Öğrencinin Anabilim/ Bilim Dalı	TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI/ TÜRK DİLİ
Öğrencinin Danışmanı	PERİHAN ÖLKER
Tezin İngilizce Adı	THE TRANSLATION OF ADAPTATION OF YAKUB-İ ÇERHÎ OF HEMEDANLI HACI (RESEARCH- TEXT- İNDEX) (2a- 45b)

SUMMARY

In this study, after discribed Yaqub al- Charkhi's life and books it is worked about the Persian tefsir (comment) of Mawlana Yaqub-i Charkhi which was written by Hodja Hamadani as Turkish. It was explained when, where, why and what to made in this Turkish translating and widely discussed. In addition, for the tafsir's language is Persian it is not understood by the Turks and thus it has translatteed Turkish.

Keywords: Hamadânî Hodja, Mawlana Yaqub-i Charkhi, Tefsir-i Yaqub-i Charkhi, The Translation of Adaptation of Yakub-i Çerhî, The Oriental Turkish in 16th Century.

KISALTMALAR

bkz. = Bakınız.

C. = Cilt.

Ar. = Arapça.

Far. = Farsça.

Mo. = Moğolca.

TDK = Türk Dil Kurumu.

T. = Türkçe.

S. = Sayı.

s. = Sayfa.

İA. = İslam Ansiklopedisi.

krş. = Karşılaştırınız.

H / h = Hicri.

M / m = Miladi.

nşr. = Neşreden.

İŞARETLER

- ... = Belirsiz sayıda harf eksiktir veya okunamamıştır.
- = (gramer tahlilinde) Fiil kökü, fiil köküne gelen ek.
- + = İsim kökü, isim köküne gelen ek.
- * = Tespit edilmemiş, tahmine dayalı şekil.
- < = Bu şekilden gelir, bir dilden başka bir dile geçiş.
- > = Bu şekle girer.
- A, I, U = Sırası ile a/e, ı/i, u/ü ünlü değişimlerini gösterir.
- G,K = Sırası ile g/ğ, k/ķ ünsüz değişimlerini gösterir.

ÇEVİRİYAZI ALFABESİ

ا (ā)	a, ā	ص	ş
ا (ā)	a, e, ı, i, u, ü	ض	ž, đ
ب	b, p	ط	ţ
پ	p	ظ	ẓ
ت	t	ع	c
ث	s	غ	ġ
ج	c, ç	ف	f
چ	ç	ق	k
ح	h	ك	k, g
خ	ħ	نك	ŋ
د	d	ل	l
ذ	z, d	م	m
ر	r	ن	n
ز	z	و	v, o, ö, u, ū, ü
ژ	j	ه	h, a, e
س	s	لا	la, lā
ش	ş	ى	y, ı, i, ī
ای	é	ء	°

I. GİRİŞ

I.I. Çağatay Türkçesi

Çağatay Türkçesi, 15. yüzyılın başlarından 20. yüzyılın başlarına kadar Karadeniz, Kafkas Dağları, Hazar Denizi ve Orta İran ın kuzey ve doğusunda kalan ve müslüman olan bütün Kuzey ve Doğu Türklüğünün yazı dilidir (Ercilasun, 2004: 404). Türkçenin bu lehçesi, 15. yüzyıldan itibaren Timurlular Devleti, Şibanîler (Özbekler) Devleti, Babur Hint İmparatorluğu ile Buhara, Hive ve Hokand Hanlıklarında resmi devlet dili olarak kullanılmıştır (Argunşah, 2014: 13). Günümüz Türk şiveleri arasında Özbekçe ve Yeni Uygurca, Çağatay Türkçesine en yakın şivelerdir. Karahanlılar veya Hakanîler (11. -13.yy) ve Harezmi (14. yy) edebî dillerinin devamı olarak Timurlular (1405-1506) idaresi altında gelişen Çağatay dili, Nevâyî' nin eserlerinde klasik şeklini aldı. Çağatay Türkçesinin 20. yüzyılın başlarına kadar süren saltanatı, Rusların Buhara, Hive ve Hokand hanlıklarını işgalinden sonra bir süre Sart adı altında devam etmiş; 1921 yılında yerini Özbek Türkçesi edebî diline bırakmıştır (Eckmann, 2009: 9).

Çağatay Türkçesini Samoyloviç, Köprülü, Şçerbak, Eckmann, Canpolat gibi birçok araştırmacı çeşitli dönemlere ayırmıştır. Bunlardan en yaygın ve kabul edilir bulunan dönem tasnifi Janos Eckmann'ın son tasnifidir.

A. N. Samoyloviç, Orta Asya edebî dilini şu devirlere ayırmıştır:

1. Karahanlı Türkçesi veya Kaşgar Türkçesi (11. – 12. yy)
2. Kıpçak- Oğuz Türkçesi (13. – 14.yy)
3. Çağatayca (15. – 19. yy)
4. Özbekçe (20. yy) (Samoylovic, 1928: 23; Aktaran: Eckmann, 2003: 14).

Fuad Köprülü Çağatay Türkçesini beş döneme ayırarak inceler:

1. İlk Çağatay dönemi (13 – 14.yy)
2. Klasik dönemin başlangıcı (Nevayî' ye kadar, 15.yy' ın ilk yarısı)
3. Klasik Çağatay dönemi (Nevayî dönemi, 15.yy' ın son yarısı)
4. Klasik dönemin devamı (Babur ve Şibanlılar dönemi, 16.yy)
5. Gerileme ve Çökme dönemi (17 – 19.yy) (Köprülü, 1945: 270).

M. A. Şçerbak, Çağatay Türkçesi yerine Eski Özbekçe terimini kullanmış ve 10.yy' dan itibaren bugüne kadarki Eski Özbekçeyi şu devirlere ayırmıştır:

1. İlk Devir (13.yy – 13.yy)
2. İkinci Devir (14.yy – 17.yy)
3. Üçüncü Devir (17.yy – 18.yy) (Şçerbak, 1953: 317-323; Aktaran: Eckamnn, 2003: 14-15)

J. Eckmann, Çağatay Türkçesini üç döneme ayırır:

1. Klasik öncesi dönem (15. yüzyılın başlarından Nevayî' nin 1465' te ilk divanını tertibe kadar)
2. Klasik dönem (1465 – 1600)
3. Klasik sonrası dönem (1600 – 1921) (Eckamnn, 2003: 16)

Mustafa Canpolat' ın tasnifi ise şu şekildedir:

1. Erken (İlk Çağatayca) veya Nevayî öncesi devir (15. yüzyılın ilk yarısı)
2. Klasik Çağatayca dönemi (15. yüzyılın ikinci ve 16. yüzyılın ilk yarısı)
3. Klasik onrası dönem (16. Yüzyılın ilk yarısından 19. yüzyılın sonuna kadar) (Canpolat, 2002: 771; Aktaran: Argunşah, 2015:17).

I. II. Türkçe Kur'an Tercüme ve Tefsirleri

I.II. I. Batı Türkçesinde Kur'an Tercüme ve Tefsirleri

Kur'an'ın Batı Türkçesiyle yapılmış tercümeleri, Doğu Türkçesiyle yapılanlarına göre oldukça zengindir. Bu tercümeler, Anadolu sahasında yapılmıştır. Bu güne kadar Selçuklular devrinden kalma eserler arasında Türkçe Kur'an tercümesine rastlanmamıştır. O devirde ilmi ve edebi eserler, Arapça ve Farsçayla yazılmaktaydı.¹

Kur'an'ın Batı Türkçesine tercümelerine, Selçuklu devletinin dağılmasından sonra kurulan beylikler devrinde başlanmıştır. Doğu Türkçesiyle yapılan ilk tercümelerde, Kur'an'ın bütünü esas alınmıştır. Batı Türkçesinde bu konudaki çalışmalar, bazı kısa surelerin tefsiriyle başlar. Daha çok Fatıha, Yasin, Tebareke ve İhlas surelerinin tefsirleri yapılmıştır (Kara, 1993: 27). Beylikler döneminde meydana getirilen Kur'an tercümelerini a) Kısa sûre tefsirleri, b) Satır arası tercümeler, c) Açıklamalı tercümeler, d) Uzun tefsirler olmak üzere birkaç grupta değerlendirmek mümkündür (Ünlü, 2005:45).

¹ Mehmet Fuad Köprülü, *Türk Edebiyatı Tarihi*, Ötüken Yayınları, İstanbul 1981, s. 250-252.

Kısa surelerin tefsirlerinden yazılış tarihi tahmin edilebilen en eskisi (H. 730/ M. 1333), Orhan Bey'in oğlu Süleyman Paşa için yazılan Tebareke Tefsiri'dir. Bir nüshası, İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Kitaplığı'nda 45 numara ile kayıtlıdır (İnan, 1961:14; Aktaran: Kara, 1993:27). İstinsah tarihi kayıtlı olanlardan en eskisi, yine bir Tebareke tefsiridir. Burdur Vakıf ve Halkevi Kitaplığı'nda 1234 numarayla kayıtlıdır. H. 826/M. 1422 tarihinde istinsah edilen bu nüsha, İshak Bey b. Murad Bey Arslan adına yazılmıştır (Ölker, 2008: 168). Diğer kısa sure tefsirlerinin yazmaları, çeşitli kütüphanelerde bulunmaktadır. Bunların birçoğunun yazarı, müstensih ve tarihi belli değildir.

Batı Türkçesiyle Kur'an'ın tamamına yönelik tercüme çalışmalarına XIV. yüzyılın sonlarında başlanmıştır. Bu tercümelerden istinsah tarihi bilinen en eskisi, Bursa' da Eski Eserler Kitaplığı' nda saklanmaktadır. İstinsah tarihi H. 804/M. 1401' dir. Satır altı bir Kur'an tercümesidir(Topaloğlu, 1983:61; Aktaran. Kara, 1993:27).

Mehmet Kara, ‘‘Doğu ve Batı Türkçesinde Kur'an Tercümeleri Tefsirleri’’ adlı makalesinde, Türkiye ve dünya kütüphanelerinde bulunan Batı Türkçesiyle yazılmış satır altı kelime kelime tercüme edilmiş 32 yazmadan, Musa el-İzniki' ye atfolunan 9 tefsirli tercümeden, Tefsirli tercümelerden Tefsir-i Ebu'l-Leys Tercümesi adıyla bilinip anonim olan 30 yazmadan, tefsir genel adıyla bilinen 51 yazmadan, Cevahirü'l-Asdaf adıyla anılan 23 tefsirden, Tefsir-i Aynü'l-Hayat adıyla bilinen 3 tefsirden, 8 Yasin suresi tefsirinden, 6 İhlas suresi tefsirinden, 4 Tebareke suresi tefsirinden, 9 Amme suresi tefsirinden, 4 Fatiha suresi tefsirinden, 1 Araf suresi tefsirinden, 1 Enam suresi tefsirinden söz eder.²

I.II. II. Doğu Türkçesinde Kur'an Tercüme ve Tefsirleri

Kur'an, ilk defa Samanoğulları'ndan Mansur b. Nuh (M. 961-967) zamanında Horasanlı ve Maverâünnehirli alimlerden oluşan bir heyet tarafından Farsçaya çevrilmiştir. Bu tercüme, Taberi tefsirinden kelime kelime yapılmıştır. Z. V. Togan, bu heyette Türk üyelerin de var olduğunu ifade etmektedir. İlk Türkçe tercümeninde de bu heyetteki Türk üyeler tarafından Farsça tercümeye dayanılarak yapıldığını söylemiştir.³ Abdulkadir İnan ise, ilk Türkçe tercümenin Türklerin İslama girmelerinden yüz yıl sonra, XI. yüzyıl ortalarına doğru yapıldığını tahmin etmektedir.⁴

² Mehmet Kara, ‘‘Doğu ve Batı Türkçesinde Kur'an Tercüme ve Tefsirleri’’, *Diyanet İlmî Dergi*, c.29, S.3, 1993, s.25-36.

³ Togan, Z. Velidi, ‘‘Londra ve Tahran' daki İslami Yazmalardan Bazılarına Dair’’, *İslam Tetkikleri Enstitüsü Dergisi*, Cilt III, 1959-1960, s. 135.

⁴ Abdulkadir İnan, *Kuran- ı Kerim' in Türkçeye Tercümeleri Üzerine Bir İnceleme*, Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, Ankara 1961, s. 7-8.

İlk tercümeden sonra Kur'an'ın hem Doğu Türkçesine hem de Batı Türkçesine birçok tercümesi yapılmıştır. Doğu Türkçesine yapılan tercümelerin bu ilk tercüme esas alınarak meydana getirildiği kabul edilmektedir. Yapılan araştırmalara göre 12-16. yüzyıllar arasında Kur'an'ın Doğu Türkçesiyle yapılmış sekiz adet tercümesi bilinmektedir⁵. Mevcut tercümelerin beşi satır-altı, üçü de tefsirli tercümedir.⁶

a. Türk İslâm Eserleri Müzesi Nüshası

İstanbul Türk İslâm Eserleri Müzesinde 73 numarada kayıtlı olan bu tercüme, Doğu Türkçesi satır-altı Kur'an tercümelerinin en eskisi olarak kabul edilmektedir (Eckmann, 1975:15-24; Aktaran: Özkan, 2005:118). Müstensihin Şirazlı olmasından hareketle, istinsah yerinin de Şiraz olduğu söylenebilir. 902 sayfadan oluşan tercümenin her sayfasında 9 satır bulunmaktadır. Türkçe tercümeler Arapçalarının altına ince bir yazıyla ve kırmızı mürekkeple yazılmıştır. Tercümede çok az Arapça, Farsça kelime kullanılmıştır. Mütercim her Arapça kelimeyi Türkçeleriyle karşılamaya gayret göstermiştir (Özkan, 2005:118). Bu çeviri hakkında ilk bilgiyi A. Erdoğan vermektedir.⁷ Yazar, eserin baştan başa Oğuz Türkçesi ile yazıldığını belirtmektedir (Erdoğan, 1938: 47; Aktaran: Zülfikar, 1974:166). Oysa eser baştan sona kadar Karahanlı Türkçesi ile yazılmış arada bir Oğuzca kelimelere ve eklere yer verilmiştir. Çeviriden seçtiği 50 kadar kelimeyi yanlış olarak Oğuz lehçesine göre okumuştur (Zülfikar, 1974:166). Daha sonra eser üzerinde yapılan incelemelerde, tercümenin dilinin 12-13. yüzyıllar müşterek Orta Asya Türk edebî dilinin özelliklerini yansıttığı ve yer yer Oğuz-Kıpçak unsurlar taşıdığı anlaşılmıştır (Sağol, 1993:15; Aktaran: Özkan, 2005: 119). Eser üzerinde Abdullah Kök ve Suat Ünlü,

⁵ Son olarak Emek Üşenmez, Başkent Üniversitesi tarafından 20-21 Kasım 2008 tarihlerinde Ankara'da düzenlenen "I. Uluslararası Dünya Dili Türkçe" sempozyumuna Doğu Türkçesine yapılan Kur'an tercümeleri hakkında bir bildiri sunmuştur: Emek Üşenmez, "16. Yüzyıl Doğu Türkçesi ile Yazılmış Bir Kuran Tefsiri: Tercüme- i Tefsir- i Yakub-i Çerhi", *Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim Dergisi*, s. 3/1, 2014, s. 167-190. Konuyla ilgili olarak ayrıca bk. Janos Eckmann, "Kur'an'ın Doğu Türkçesine Tercümeleri", *Türk Dili ve Edebiyatı Dergisi*, XXI, 1975, s. 15-24; Muhammed Hamidullah, "Kur'ân-ı Kerîm'in Türkçe Yazma Tercümeleri", *Türkiyat Mecmuası*, XIV, 1965, s. 65-80.

⁶ Mustafa Özkan, "Eski Anadolu Türkçesi Döneminde Ortaya Konan Kuran Tercümeleri Üzerine-1", *İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Dergisi*, c.39, 2005, s.118.

⁷ Abdülkadir Erdoğan, Kur'an Tercümelerinin Dili Meselesi. *Vakıflar Dergisi*, c.1, 1938, s. 47.

doktora çalışması yapmışlardır.⁸ Ahmet Topaloğlu söz konusu nüsha üzerinde Ekrem Ural'ın doktora çalışması yaptığını bildirmiştir.⁹

b. Özbekistan Nüshası (Özbek İlimler Akademisi Nüshası)

Özbekistan İlimler Akademisi bünyesinde bulunan El Biruni Şarkşinaslık Enstitüsü'nün yazma eserlerinin kataloğunu hazırlamış olan A.A. Semenov, söz konusu kataloğun dördüncü cildinde 13. yüzyıla ait olduğunu belirttiği bir Kur'an tercümesini tanıtır (Semonov, 1957: 45-46; Aktaran: Özkan, 2005:119). Buna göre El Biruni adlı Şarkşinaslık Enstitüsü'nde 2008 numara ile kayıtlı bulunan bu Kur'an tercümesi eksik bir tercüme olup toplam 273 varaktan ibarettir. Tercüme ikinci sure (bazı eksikliklerle), üçüncü sure (tam) dördüncü sure (tam), beşinci sure (1-117 ayetler) ve altıncı sureden (71-136 ayetler) oluşmaktadır. Satır arası tipinde olan bu tercümenin 29×36 cm ebadında olan her sayfasında 5 satır bulunmaktadır. Arapça kelimelere hem Türkçe hem de Farsça karşılıklar verilmiştir. Ancak sonradan eklenmiş olduğu anlaşılan 1-3 ve 19-22. varaklarda sadece Arapça metin verilmiştir. Tercümede tefsir yoktur. Arapça kelimenin sağ başından aşağı sola doğru Farsça karşılıklar, bu Farsça karşılığın bittiği yerden bazen Farsça karşılığı da alttan kesecek şekilde sağ alttan sol üste doğru da Türkçe karşılıklar yazılmıştır. Arapça ayetler kalın; Türkçe ve Farsça karşılıklar ise Arapça kelimelere nazaran oldukça ince bir sülüs hatla yazılmıştır. Ayet sonlarında altın kaplama çiçek motifleri yer aldığı gibi, Allah lafzı da yine altın yıldız ile yazılmıştır (Özkan, 2005: 120). Eser üzerinde Emek Üşenmez doktora çalışması yapmış ve eseri giriş, inceleme, metin, sözlük ve dizin halinde yayımlamıştır.¹⁰

c. İngiltere Nüshası (J. Rylands Nüshası)

Rylands nüshası Manchester'de (İngiltere) J. Rylands kitaplığı Arabic MSS. 25-38 işareti ile kayıtlıdır. Bu nüshanın her safyasında üçer satırlık (Arapça, Farsça, Türkçe) metin olduğundan hacimli ve bu yüzden aslı 30 cilt, mevcudu ise 14 cilt, 1145 varaktır (Zülfikar, 1974: 174). Eksik bir nüshadır. Kimin tarafından ne zaman ve nerede istinsah edildiği belli değildir. Bu tercümede de Arapça kelimelere Türkçe

⁸ Suat Ünlü, "Karahanlı Türkçesi Satır Arası Kur'an Tercümesi, Giriş-Metin-İnceleme-Dizin", Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara, 2004 (Yayımlanmamış Doktora Tezi), 811 sayfa; Abdullah Kök, "Karahanlı Türkçesi Satır Arası Kur'an Tercümesi Giriş-Metin-İnceleme-Dizin", Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara, 2004 (Yayımlanmamış Doktora Tezi), 757 sayfa.

⁹ Ahmet Topaloğlu, *Muhammed bin Hamza, XV. Yüzyıl Başlarında Yapılmış "Satır-Arası" Kur'an Tercümesi*, I. Cilt: Giriş-Metin, İstanbul 1976, s. 11.

¹⁰ Emek Üşenmez, *Türkçe İlk Kuran Tercümelerinden Özbekistan Nüshası, Giriş- İnceleme- Metin- Sözlük- Dizin*, Eskişehir, 2013.

ve Farsça karşılıklar verilmiştir. Farsça karşılıklar üstte Türkçe karşılıklar ise alt tarafta yer almaktadır. Ancak Türkçe karşılıkların Arapça ve Farsçalarıyla uyuşmadığı görülmektedir. Bu da müstensihin başka Farsça Türkçe tercümeli bir metinden, doğruluk ve yanlışlığına dikkat etmeksizin Farsça ve Türkçe kelimeleri Arapçalarının altına yazdığını akla getirmektedir (Eckmann, 1975:19; Aktaran: Özkan, 2005: 120). Arapça metin celi-sülüs, tercümeler ise küçük bir nesih ile yazılmıştır. Dil özellikleri bakımından 12. yüzyıl sonları ile 13. yüzyıl başları Karahanlı edebî dilinin özelliklerini yansıtmaktadır (Özkan, 2005: 120). Bu nüsha üzerinde duran ve onu öteki Kur'an çevirileri ile beraber ele alan J. Eckmann bu nüshayı etraflı olarak tanıtmıştır. Janos Eckman Türkçe, Farsça ve İngilizce karşılıklarıyla birlikte eserin bir sözlüğünü hazırlamıştır.¹¹ Aysu Ata da söz konusu tercüme üzerinde doktora çalışması yapmış ve eseri giriş, metin, notlar ve dizin hâlinde yayımlamıştır.¹²

d. Süleymaniye Kütüphanesi Hekimoğlu Ali Paşa Nüshası

Daha önce Millet Kütüphanesi Hekimoğlu Ali Paşa numara 951'de muhafaza edilen bu tercüme, sonradan Süleymaniye Kütüphanesi Hekimoğlu Ali Paşa Camii, nr. 2'ye nakledilmiştir. Harezmi Türkçesiyle yazılmış satır arası bir tercüme olan eserin her sayfasında 9 satır bulunmaktadır. Yazma 583 yapraktan ibaret olup tam bir tercümedir (Özkan, 2005: 120). Sondan ve baştan birkaç sayfa yıpranmış olan bu yazma 23 cm. eninde, 32 cm. boyunda, 12 cm. kalınlığında ve yeşil ciltlidir ve kalın âbadi kâğıt üzerine iri harflerle ayetler, altına ayetlerin çevirileri daha küçük harflerle yazılmıştır (Zülfikar, 1974: 169). Eser üzerinde Gülden Sağol doktora çalışması yapmıştır.¹³ Gülden Sağol eserin müstensihinin ve yazıldığı yerin bilinmediğini, istinsah tarihinin ise 764 (1363) yılı olduğunu bildirmektedir (Sağol, 1993: 25; Aktaran: Özkan, 2005:121).

e. Süleymaniye Kütüphanesi Yazma Bağışlar Nüshası

¹¹Janos Eckmann, "Middle Turkic Glosses of the Rylands Interlinear Koran Translation", *Akademia Kiado*, Budapest, 1976.

¹² Aysu Ata, *Türkçe İlk Kur'an Tercümesi, Karahanlı Türkçesi, Giriş-Metin-Notlar-Dizin*, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara 2004, s. 854.

¹³ Gülden Sağol, *An Inter-Linear Translation of The Qur'an into Khwarazm Turkish*, Introduction, Text, Glossary and Facsimile, I. Introduction and Text, Harvard University 1993; II. Glossary, Harvard University 1995; III. Facsimile of the MS Süleymaniye Library, Hekimoğlu Ali Paşa No 2, Section One: 1b-300b, Harvard University 1996; III. Facsimile of the MS Süleymaniye Library, Hekimoğlu Ali Paşa No 2, Section Two: 301a-587b, Harvard University 1999.

Eser, Süleymaniye Kütüphanesi, Yazma Bağışlar Bölümü no: 3966'da kayıtlıdır. Eseri bilim dünyasına ilk kez Nuri Yüce tanıtmıştır.¹⁴ Daha sonra eser üzerinde Osman Toker, Ayşe Uyansoy Hillhouse, Cengiz Müfettişoğlu ve Recep Yılmaz birer yüksek lisans çalışması yapmışlardır¹⁵. Farklı şive özellikleri taşıyan eserin başında, ortasında ve sonunda eksik yerler vardır. Bu bakımdan nerede, ne zaman ve kimin tarafından yazıldığı belli değildir. Ancak yazmanın karışık dil özelliklerinden hareketle 13-14. yüzyıllar arasında yazıldığı söylenebilir(Özkan, 2005: 121). Eser üzerinde yüksek lisans çalışması yapan Cengiz Müfettişoğlu yazmayla ilgili olarak şu bilgileri vermektedir:

“222 yapraktan oluşan yazmanın başında Fetih sûresiyle ilgili olduğu anlaşılan bir hikâye vardır. Baş kısmı eksik olan bu hikâyenin ardından Hucurat sûresi gelmektedir. Yazma, Tebbet sûresinin üçüncü âyetinin sonunda bitmektedir. Eserin sayfa ebadı yaklaşık 17,5×26 cm'dir. Sayfalardaki satır sayısı altı ile on altı arasında değişmektedir. Arapça metin, koyu ve büyük harflerle yazılmıştır. Türkçe çeviriler ise Arapça metnin satır aralarına daha küçük ve yukarıdan aşağıya doğru eğimli bir yazıyla yazılmıştır. Çeviri, kelime kelime yapılmakla birlikte bazen Arapça kelimelerin hacimli bir açıklamayla karşılandığı da görülür. Arapça kelimelerin anlamlarının kendinden önceki veya sonraki kelimelerin altına yazıldığı da olmuştur. Eserde çeviriler yanında tercüme edilen âyetlerle ilgili hadis, hikâye ve tefsirler de bulunmaktadır. Eserin bazı sayfalarının kenarlarında farklı bir kalemle yazılmış, özet mahiyetinde notlar vardır (Müfettişoğlu, 2006: 20; Aktaran: Özkan, 2005:121) “.

---

¹⁴ Nuri Yüce, “Eine neu entdeckte Handschrift des Mitteltürkischen”. — Sprach - und Kulturkontakte der türkischen Völker. (Materialien der zweiten Deutschen Turkologen-Konferenz Rauschholzhausen, 13.-16. Juli 1990, herausgegeben von Jens Peter Laut und Klaus Röhrborn. Harrassowitz Verlag, Wiesbaden 1993. Veröffentlichungen der Societas Uralo-Altaica Band 37). s.: 221-227.

¹⁵ Osman Toker, “Karışık Dilli Kur'an Tercümesi (Varak no: 109b-144a)”, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul 2000, (Yüksek Lisans Tezi); Ayşe Uyansoy Hillhouse, “Karışık Dilli Kur'an Çevirisi (Varak no: 1a-37a)”, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul 2006, (Yüksek Lisans Tezi); Cengiz Müfettişoğlu, “Karışık Dilli Bir Kur'an Çevirisi (Varak no: 37b-72a)”, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul 2006, (Yüksek Lisans Tezi); Recep Yılmaz, “Karışık Dilli Kur'an Çevirisi (Varak no: 1839b-222a)”, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul 2007, (Yüksek Lisans Tezi)

f. Topkapı Sarayı III. Ahmet Nüshası/ Konya Mevlana Müzesi Nüshası (Çağatayca Kur'an Tefsiri)

Topkapı Sarayı Müzesi Kütüphanesi III. Ahmet Bölümü 16 numarada kayıtlı olan eser tefsirli tercüme özelliği taşımaktadır. 950 (1543–1544) yılında istinsah edilmiş olan eser, her biri 308 varaktan oluşan iki cilt halinde olup her sayfasında 29 satır yer almaktadır (Özkan, 2005: 121). Arapça metin ile Türkçe metin aynı yazı ve aynı harf büyüklüğünde yazılmış ayetlerin üstü kırmızı mürekkeple çizilmiştir. Tefsirin her iki nüshasında da olduğu gibi ayetlere hareke konmamıştır. Bu nüshanın birinci cildinin ilk sayfasında bir şiir vardır (Zülfikar, 1974: 176-176).

Tercümenin bir nüshası da Konya Mevlana Müzesi Kitaplığı'nda (66624/921) bulunmaktadır. Bu yazma daha önce Sadreddin Konevî kütüphanesinde iken 1962 yılında müzeye nakledilmiştir. Katalogunda "Türkçe Uygurca ve Çağatayca Tefsir" diye yazılıdır (Zülfikar, 1974: 175). Konya nüshasının istinsah tarihi ise 951'dir (1554). Bu nüsha 1304 sayfa olup her sayfasında 29 satır bulunmaktadır (Özkan, 2005: 122). Ayetlerin üstü kırmızı mürekkep ile çizilmiştir. 36 cm. boyunda 25 cm. enindedir. Sayfa başları yağmur yemiş fakat yazıya zarar gelmemiştir. Son iki sayfası da biraz harap olmuştur (Zülfikar, 1974: 175). Konya nüshasını inceleyen Abdülkadir İnan, tefsirin Özbek hanlarından Ubeydullah Han (1511–1530) zamanında meydana getirilmiş olabileceğini ifade etmektedir.¹⁶ Tefsirin dili klasik Çağataycadır. Eserin ses ve yazım özellikleri üzerinde duran Hamza Zülfikar da, tefsirin Ubeydullah Han adına veya onun teşvikiyle yapılmış olabileceği kanaatinde dir.¹⁷ Bu yazmayı ilk defa A. İnan bilim dünyasına tanıtmıştır¹⁸. Önemli ölçüde Çağatayca söz varlığı ihtiva eden eser üzerinde Hamza Zülfikar doktora,¹⁹ İbrahim Taş da yüksek lisans çalışması yapmıştır.²⁰

g. Anonim Tefsir (Leningard Asya Müzesi Nüshası)

Leningrad Asya Müzesi Kitaplığı Cod. Mus. As. 332 co-Wabidov 1914, nr. 2475' te muhafaza edilen eser, şu anda Institut Narodov Azii Kitaplığı Cod. 332'de kayıtlı bulunmaktadır. Müstensih ve yazılış tarihi belli değildir. 147 varaktan oluşan

¹⁶ Abdülkadir İnan, "Şeybanlı Özbekler Çağına Ait Bir Çağatayca Kur'an Tefsiri", *TDAY-Belleten*, Ankara 1963, s. 61-62.

¹⁷ Hamza Zülfikar, "Çağatayca Bir Kur'an Tefsiri", *Türkoloji Dergisi*, Cilt: 6, Sayı: 1, Ankara 1974, s. 153-195

¹⁸ İnan, age.

¹⁹ Hamza Zülfikar, "Çağatayca Kur'an Tefsiri", Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih Coğrafya Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü, Ankara 1970, (Yayımlanmamış Doktora Tezi).

²⁰ İbrahim Taş, "Çağatayca Kur'an Tefsiri (21a-41b), Giriş-Metin-Dizin", Marmara Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü, İstanbul 2001, (Basılmamış Yüksek Lisans Tezi).

yazma, eksik bir nüshadır. Orta Asya Tefsiri veya Anonim Tefsir olarak bilinen eser, hem kelime kelime tercüme hem de tefsir özellikleri göstermektedir. Önce âyetlerin tek cümle hâlinde Türkçeye tercümesi verilmiş, sonra da tefsir ve açıklamaları yapılmıştır. Bu açıklamalar arasında zaman zaman sûrelerle ilgili hikâyelere de yer verilmiştir. 1914 yılında Zeki Velidi Togan tarafından bulunan tefsirin dili karışık bir yapıya sahiptir. Esas olarak Karahanlı Türkçesi özelliklerini yansıtmakla birlikte, açıklama ve hikâyelerin anlatıldığı kısımda, Kıpçak, Oğuz ve Çağatay unsurların yer aldığı Harezmi Türkçesi izleri görülmektedir (Özkan, 2005: 122). Metin on sekizinci surenin dördüncü ayeti ile başlıyor. 40- 41. varaklar arasında bir kısım eksiktir. 22. sure (Hacc Suresi)'nin 11. ayetinden sonrası 47. surenin son kısımları eksiktir. Gene 75. sure (27. ayetinden sonra) ile 76 ve 77. surelerin son kısımlarında yalnız Arapça metin vardır (Zülfikar, 1974: 163). Eseri bir incelemeyle birlikte tıpkıbasım hâlinde yayımlayan Kazakbay Mahmudov ise eserin dilinin Eski Özbek dili olduğunu belirtir²¹. Tefsir üzerinde Halil İbrahim Usta yüksek lisans çalışması yapmıştır²². Borovkov ise tercümenin sözlüğünü hazırlamıştır²³. Bu sözlük Türkçeye de çevrilmiştir.²⁴

h. Yakup Çerhî Tefsiri

16. yüzyıl Çağatay Türkçesi ile kaleme alınan eser, Mevlânâ Yakup Çerhî' nin Farsça Kur'an Tefsiri' nin Çağatay Türkçesine çevirisidir. 192 varaktan meydana gelen eksik bir tefsirdir. Fatiha suresi ile 29. ve 30. cüzleri ihtiva eder. Özbekistan İlimler Akademisi Şarkşinaslık Enstitüsünde nadir eserler arasında muhafaza edilmektedir. Üzerinde çalıştığımız bu eser hakkında, Emek Üşenmez' in tanıtım makalesi vardır²⁵.

I. III. Tefsir Türleri

Araştırmacılar tarafından çeşitli tefsir türleri belirlenmiştir. En çok bilinen ve üzerinde durulan tefsir çeşitleri rivâyet ve dirâyet tefsirleridir.

²¹ Kazakbay Mahmudov, "Türkiy Tefsir (XII-XIII asr)", *Taşkent Devlet Şarkşinaslık İnstituti*, Taşkent 2000, s. 12-28.

²² Halil İbrahim Usta, "XIII. Yüzyıl Doğu Türkçesi İle Yazılmış Anonim Kur'an Tefsirinin Söz ve Şekil Varlığı", Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara 1989, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi).

²³ A. K. Borovkov, *Leksika Sredneaziatskogo Tefsira XII-XIII vv.*, Moskva 1963.

²⁴ Halil İbrahim Usta-Ebulfez Amanoğlu, "Orta Asyada Bulunmuş Kur'an Tefsirinin Söz Varlığı (XII-XIII. Yüzyıllar)", *TDK Yay.*, Ankara 2002.

²⁵ Emek, Üşenmez, "16. Yüzyıl Doğu Türkçesi ile Yazılmış Bir Kuran Tefsiri: Tercüme- i Tefsir- i Yakub-i Çerhi", *Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim Dergisi*, s. 3/1, 2014, s. 167-190.

Rivâyet Tefsirleri: Bu tefsir çeşidine me' sûr veya naklî tefsir de denir. Seleften nakledilmiş eserlere dayanan tefsirdir. Diğer bi deyimle, rivayet tefsiri, bazı ayetleri beyan ve tafsil etmek için, bizzat yine Kur'andaki başka ayetlerle, Hz. Peygamberin, sahabenin sözleriyle açıklanışı şekline denir. Hatta bazıları buna tâibûnun sözlerini de ilave ederler. En meşhur rivâyet tefsirlerinden bazıları şunlardır:

1. Muhammed b. Cerir et-Taberi, *Câmi' u'l- Beyân an Te'vili'l- Kur'ân*
2. Ebû' l- Leys es-Semerkandî, *Bahru l- Ulûm*
3. Ebû İshâk es- Sa'lebî, *el-Keşf ve'l- Beyân an Tefsiri'l- Kur'ân*
4. Ebû Muhammed el- Huseyn el- Bagavî, *Maâlimu' t- Tenzîl*
5. İbn Kesîr, *Tefsiru'l- Ku'ani'l - Azîm*
6. Celâluddin es- Suyûtî, *ed- Dürri'l- Mensûr fî Tefsiri'l- Me'sûr* (Cerrahoğlu, 1971: 224-225).

Dirâyet Tefsirleri: Bu tefsir çeşidine Re'y ve ma'kûl tefsir de denir. Rivayetlere munhasır kalmayıp dil, edebiyat, din ve çeşitli bilgilere dayanılarak yapılan tefsirlerdir. En meşhur dirâyet tefsirlerinden bazıları şunlardır:

1. Fahrüddîn er-Râzî, *Mefâtihu'l - Gayb*
2. en- Neseî, *Medâriku't- Tenzîl ve Hakâiku't- Te'vil*
3. el- Beydâvî, *Envâru't- Tenzîl ve Esrâru't- Te'vil*
4. el- Hâzin, *Lübâbu't- Te'vil fî Maâni't- Tenzîl*
5. Ebû Hayyân, *el- bahru'l- Muhit*
6. Ebû's- Suûd, *İrşâdu'l- Akli's- Selim ila Mezâye'l -Kitâbi'l- Kerim*(Cerrahoğlu, 1971: 226-227).

Eser üzerinde çalıştığımız bölümler Fatiha Suresi, Mülk Suresi ve Kalem Suresi olmasına rağmen bu sureler açıklanırken İsrâ, Hicr, Nisâ, Yunus, Yusuf vb. surelerinden ayetlere de başvurulur. Ayrıca eserde sık sık hadislerle de yer verilir. Bu yüzden üzerinde çalıştığımız eser rivâyet tefsirleri içerisinde değerlendirilebilir.

I. IV. Tefsirde İsrailiyât

İsrailiyât kavramından ilk başta Yahudi kültür ve medeniyetinden rivayetlerin ve tesirlerin Kur'an-ı Kerim'in tefsirine girmesi anlaşılrsa da aslında İsrailiyât kelimesi Yahudi, Hristiyan ve diğer kültürlerden gelen rivayetlerin İslamiyete etki

etmesi olarak anlaşılmalıdır. Diğer dinlere nisbetle, Yahudilikten gelen haberler ve müslümanların onlarla teması daha fazla olduğundan, bu kelimenin tahsisi uygun düşmüştür. İsrailiyât hareketi, İncil ve Tevrat'ta geçen birtakım kıssaları ve bu kıssaların ayrıntılarını Kur'an tefsirlerine alma hareketidir. Bu hareketin en önemli temsilcileri Abdullah b. Selâm, Ka'bu'l-Ahbâr, Vehb b. Münebbih, Abdulmelik b. Cureyc'dir(Cerrahoğlu, 1971: 240).

Üzerinde çalıştığımız eserde İsrailî rivayetler oldukça çoktur. Özellikle İsrailiyât hareketinin en önemli temsilcilerinden olan Ka'bu'l-Ahbâr' ın rivayetlerine rastlamaktayız.

I. V. Tercüme- i Tefsir- i Ya'kub- ı Çerhî

Üzerinde çalıştığımız eser bazı kaynaklarda Tefsîru Sûreti' l- Fâtîha ve Sûreti' l Mülk ilâ Âhiri' l- Kitâb adıyla da geçen Ya'kûb bin Osmân bin Mahmûd el- Gaznevî el- Çerhî' nin Farsça Kur'an tefsirinin Çağatay Türkçesine çevirisidir.

Ya'kûb bin Osmân bin mahmûd el- Gaznevî el- Çerhî daha çok Mevlânâ Ya'kûb-ı Çerhî adıyla bilinir. Afganistan' ın Lûgerd vilayetinin Çerh köyündendir. Nakşibendi tarikatının kurucusu Bahâeddin Nakşibend' e intisap etmiştir. Daha sonra irşad faaliyetlerine başlayan Mevlânâ Ya'kûb-ı Çerhî' nin en önemli müridi Nakşibendiyyenin yayılmasında büyük hizmeti olan Ubeydullah Ahrar' dır. Ya'kûb-ı Çerhî' nin ölüm tarihi kaynaklarda H. 838/ M. 1434 veya H. 851/ M. 1447 olarak gösterilmişse de çoğunlukla H. 851' de öldüğü kabul edilmektedir. Mezarı Tacikistan/ Duşenbe' nin Hülgatû köyündedir.²⁶

Mevlânâ Ya'kûb-ı Çerhî' nin bazı kaynaklarda Tefsîru Sûreti' l- Fâtîha ve Sûreti' l Mülk ilâ Âhiri' l- Kitâb adıyla da geçen Farsça Kur'an çevirisi olan Tefsîr- i Ya'kûb- ı Çerhî adlı eseri Fatiha suresi ile Kur'an' ın son iki cüzünün tefsiridir. Zemahşerî' nin el- Keşşâf' ı ve Kevâşî' nin et- Tebsıra' sı başta olmak üzere tefsir ve tasavvuf kaynaklarından hazırlanan eser Mesnevi beyitleriyle zenginleştirilmiştir.²⁷

Tefsîr- i Ya'kûb- ı Çerhî adlı çeviri Hemedanî²⁸ Hacı olarak bilinen Seyyid Pâdişah Hacı Seyyid Atâî tarafından H.993/ M.1585 yılında Çağatay Türkçesine aktarılmıştır. Mütercimnin adı ve tercümenin yazılış tarihi Sebeb- i Tercüme bölümünde açıkça belirtilmektedir. Eserde mütercim hakkında Hemedanlı olması dışında başka bir bilgi yoktur. Fakat "Ata" unvanının Türkistanlı Türk şeyler için

²⁶ Nevşâhî, Ârif; Ya'kûb- i Çerhî, Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi, cilt 43, Anakra 2013, s. 281-282.

²⁷ Nevşâhî, age., s.282.

²⁸Hemedan, 10 ve 11. yüzyıllarda Selçuklu egemenliğindeki Türklerin yoğun olarak yaşadığı yerlerden biriydi. Günümüzde İran' ın batısındaki kent aynı adı taşıyan yönetim biriminin merkezidir.

kullanıldığı bilindiğinden mütercimim Hoca Ahmed- i Yesevi yolunun takipçilerinden Seyyid Ata soyundan geldiği tahmin edilmektedir.

H.993/ M.1585’ te Hemedânî Hacı tarafından kaleme alınan Tercüme-i Tefsîr-i Yakûb-i Çerhî 192 varaktan meydana gelmektedir. Nestalik hatla yazılan tefsirde her bir varak 15 satırdan oluşmaktadır. Tefsir, başta Fatiha suresi olmak üzere Kur’ân-ı Kerim’ in 29 ve 30. cüzlerini ihtiva etmektedir. Tercüme-i Tefsîr-i Yakûb-i Çerhî’ deki toplam sure sayısı 49’ dur. Başta Fatiha olmak üzere 29. cüz 11 sure; 30. cüz ise 37 sure içerir. “Tercüme mukaddime bölümünden sonra sırasıyla Fatiha, Mülk, Kalem, Hakka, Me’âric, Nuh, Cin, Mümezzil, Müddessir, Kıyame, İnsan, Mürselat, Nebe, Nâziat, Abese, Tekvir, İnfitar, Mutaffifin, İnşikak, Burûc, Târik, A’lâ, Gâşiye, Fecr, Beled, Şems, Leyl, Duha, İnşirah, Tin, Alak, Kadr, Beyyine, Zilzal, Adiyat, Kâriat, Tekâsür, Asr, Hümeze, Fil, Kureyş, Mâûn, Kevser, Kâfirun, Nasr, Tebbet, İhlâs, Felâk, Nas surelerini içermektedir. Tercüme-i Tefsîr-i Yakûb-i Çerhî’ de 29 ve 30. cüzlerin tefsirinin tercümesi dışında başka bazı ayetlerin şerhine, muhtelif hadis-i şeriflere, bazı mutasavvıfların görüşlerine yer

Tercümede verilen bilgilere göre 1581 yılında Nesây³⁰ tahtında Sencer Muhammed Sultan³¹ oturmaktadır. Eserde Sultan hakkında övgü dolu sözlere yer

²⁹ Daha ayrıntılı bilgi için bk. Emek, ÜŞENMEZ ; 16. Yüzyıl Doğu Türkçesi ile Yazılmış Bir Kuran Tefsiri: Tercüme- i Tefsir- i Yakub-i Çerhi, Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim Dergisi, sayı: 3/1 2014, s. 167-190.

³⁰ Safevi Şahı I. Abbas’ ın (996-1038/1588-1629) hükümdarlığının ilk on yılında Mâverâünnehr’ de Canıoğulları veya Astrahanîler (Tukay-Timurlular) diye bilinen bir hanedan iktidara geldi. Onlar Mâverâünnehr’ e daha önce hükmeden Şibanîlerin yerini aldılar. Bu hanedanın şeceresi Yar Muhammed’ in oğlu Can/Canı Bey’ e dayanır. Yar Muhammed, Astrahanî Hanlığı emirzadelerinden olup Cengiz Han’ ın oğlu Cuci neslindendir. Ruslar Astrahan’ a taarruz düzenleyince, Yar Muhammed, oğlu Can ile birlikte Mâverâünnehr’ e kaçtı. Önce amcaoğlu olan Ürgenç hâkimi Hacim Han’ ın yanına gitti. Ancak Hacim Han’ ın Yar Muhammed’ e dostça davranmaması onun Buhara’ ya, Şibanî İskender’ in (968-991/1560-1583) sarayına gitmesine sebep oldu. İskender Şibanî onları sıcak karşıladı ve kızı Zehra Hanım’ ı Can ile evlendirdi. Bu evlilikten bir kız ile isimleri Din Muhammed (Yetim Sultan), Baki Muhammed, Vali Muhammed ve Payende Sultan olan dört erkek çocuk dünyaya geldi. İskender Şibanî’ nin vefatından sonra oğlu II. Abdullah Han tahta çıktı. Can ile oğulları, Abdullah Han’ a savaşlarda ve devlet işlerinde yardımcı oluyorlardı. O da bu hizmetlerin karşılığında Nişabur, Tun, Kayn, Nesa ve Baverd şehirlerinin yönetimini Din Muhammed’e verdi ve kardeşlerini de onunla gönderdi. Abdullah Han’ ın 1006/1598 yılında ölümü üzerine Abdülmümin Han babasının yerine geçti (Fehimi, 2010: 511-512).

verilmiştir. “Yazma eserin alt mukavvasının iç kısmında yazma eserdekinden farklı bir hat ile Tercüme- i Tefsîr-i Yakûb-i Çerhî’ nin Hicri 993’ te Sencer Muhammed Sultan emri ile Hacı Hemedânî tarafından Türkçeye tercüme edildiği kaydı vardır.”³²

Çağatay Türkçesine çevrilen eserin yazma bir nüshası Taşkent’ tedir. Başka nüshası olup olmadığı bilinmemektedir.

Eserin yazılış amacı, Sebeb- i Tercüme bölümünde anlatıldığı üzere Mevlânâ Yak’ûb-ı Çerhî’ nin Tefsir-i Ya’kûb-ı Çerhî adlı Farsça eserinin Türkler tarafından anlaşılmaması ve bu yüzden yazardan Türkçeye çevirmesini istemeleridir.

“Tefsîr-i Ya’kûb-i Çerhî, Hemedânî Hacı’ dan başka Gurâbzâde Ahmed b. Abdullah tarafından 17. yüzyılda Türkçeye tercüme edilmiştir. Ayrıca Muhammed Nezîr Râncâ³³ tarafından Urducaya çevrilmiştir.”³⁴

Tercümeyi Emek Üşenmez “XVI. Yüzyıl Doğu Türkçesi ile Yazılmış Bir Kuran Tefsiri: Tercüme-i Tefsir-i Yakub-i Çerhî (h. 993/m. 1585)”³⁵ adlı çalışmasıyla tanıtmıştır. Eser üzerinde yapılmış başka bir çalışma henüz yoktur.

---

³¹ Safevi Şahı I. Abbas’ ın (996-1038/1588-1629) hükümdarlığının ilk on yılında Mâverâünnehr’ de Canıoğulları veya Astrahanîler (Tukay-Timurlular) diye bilinen bir hanedan iktidara geldi. Onlar Mâverâünnehr’ e daha önce hükmeden Şibanîlerin yerini aldılar. Bu hanedanın şeceresi Yar Muhammed’ in oğlu Can/Canı Bey’ e dayanır. Yar Muhammed, Astrahanî Hanlığı emirzadelerinden olup Cengiz Han’ ın oğlu Cuci neslindendir. Ruslar Astrahan’ a taarruz düzenleyince, Yar Muhammed, oğlu Can ile birlikte Mâverâünnehr’ e kaçtı. Önce amcaoğlu olan Ürgenç hâkimi Hacim Han’ ın yanına gitti. Ancak Hacim Han’ ın Yar Muhammed’ e dostça davranmaması onun Buhara’ ya, Şibanî İskender’ in (968-991/1560-1583) sarayına gitmesine sebep oldu. İskender Şibanî onları sıcak karşıladı ve kızı Zehra Hanım’ ı Can ile evlendirdi. Bu evlilikten bir kız ile isimleri Din Muhammed (Yetim Sultan), Baki Muhammed, Vali Muhammed ve Payende Sultan olan dört erkek çocuk dünyaya geldi. İskender Şibanî’ nin vefatından sonra oğlu II. Abdullah Han tahta çıktı. Can ile oğulları, Abdullah Han’ a savaşlarda ve devlet işlerinde yardımcı oluyorlardı. O da bu hizmetlerin karşılığında Nişabur, Tun, Kayn, Nesa ve Baverd şehirlerinin yönetimini Din Muhammed’e verdi ve kardeşlerini de onunla gönderdi. (Fehimi, 2010: 511-512). Bu bilgilerden anlaşılıyor ki Tercüme-i Tefsîr-i Yakûb- i Çerhî’de adı geçen Sencer Muhammed Sultan 1585’ te Şeybanîler adına Nesa tahtında oturan Canoğullarından Din Muhammed’ dir.

³² Üşenmez, age, s. 167-190.

³³ M. Nezîr Râncâ, “Şerh-i Ahvâl ve Âsâr-ı Ârif-i Büzürg Haçret-i Mevlânâ Ya’kub-i Çerhî”, *Berg-i Bîbergî* (nşr. Necîb Mâyil-i Herevî), Tahran 1999, s. 125-140.

³⁴ Nevşâhî, Ârif, Ya’kûb- i Çerhî, Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi, Ankara 2013, cilt 43, s. 281-282.

II. İNCELEME

BİÇİM BİLGİSİ

II.I. Yapım Ekleri

II.I.I. İsimden İsim Yapma Ekleri

+A

Pekiştirme anlamında isimler türeten ve nadir kullanılan bir ek olan +A isimden isim yapma eki metnimizde iki örnekte karşımıza çıkmaktadır:

tün+e ‘‘gece’’ 34a/14, **üz+ e** ‘‘ üstte’’3a/8, 4a/15, 13a/15, 14a/15, 22a/10-11, 24b/14, 25a/10, 25b/5- 12, 26b/14, 27a/5, 27a/15, 28a/2, 28a/3, 29a/4, 34a/4, 34b/8, 35a/11, 35b/3, 36a/8, 36b/3, 37b/4, 38a/8, 38b/ 1-7, 41a/15, 43a/15.

+AGU

Çoklukla sayı adlarına gelerek birliktelik ifade eden kelimeler türeten bu ekin Çağatay Türkçesinde ekin kullanımı azalmış, yerini +Av ekine bırakmıştır(Argunşah, 2014: 101). Metnimizde bu eki alan bir kelimeye rastlamaktayız:

bir+egü ‘‘biri’’ 21b/14, 21b/15, 25a/12, 26a/12, 39a/14, 45a/12.

+AK

Metnimizde, bu eki alan bir tane kelimeye rastlamaktayız:

oğl+ ak ‘‘oğlak’’ 44b/4.

+An

Eski Türkçenin çokluk eki olan +An, Çağatay Türkçesi metinlerinde kalıplaşarak yapım eki olarak kullanılmıştır(Argunşah, 2014: 101). Bu ek metnimizde şu kelimelerde karşımıza çıkar:

ér+en ‘‘er, yiğit’’ 3a/6, **oğul+an** ‘‘çocuk’’ 3b/9, 3b/11, 43b/8, 31b/8, 31b/9, 44b/4.

---

³⁵ Üşenmez, age, s. 167-190.

+ArU

Yön gösterme durumu eki kalıplaşmış yapımlar eki olarak kullanılmaktadır(Argunşah, 2014: 102). Bu ek metnimizde sadece bir kelimelerde karşımıza çıkar:

yok+aru ‘‘yukarı’’ 38b/13.

+ÇA

Küçültme ve kuvvetlendirme bildiren bu ek metnimizde üç kelimedede karşımıza çıkar.

bar+ça ‘‘bütün, hep’’ 4b/8, 4b/15, 5a/1, 5b/7, 5b/12, 6a/11, 6b/3, 7a/4, 10a/10, 10b/7, 11a/13, 12a/12, 12a/14, 13a/2, 18b/2, 18b/7, 20b/15, 21a/3, 23a/1, 23a/6, 23a/15, 28a/12, 29a/13, 30a/8, 32a/6, 33a/13, 33b/15, 35a/7, 36b/9, 40b/1, 44b/9; **né+ çe** ‘‘kaç’’ 11b/5, 12b/9, 12b/10, 12b/15, 14b/2, 16a/8, 16a/9, 41b/2, 42b/4, 43a/13, 45a/10.

+çI

Meslek mensubu veya bir işi sürekli yapan anlamında isimler türeten işlek bir ek olan +çI eki metnimizde bir örnekte karşımıza çıkar:

yalğan+çı ‘‘yalancı’’ 16a/2, 20a/8, 31a/9, 40b/13, 43b/3- 43b/4, **kéme+ çi** ‘‘gemici’’ 43b/10

+çIIK

Meslek adları ya da bir işi sürekli yapan anlamında isimler türeten bu ek metnimizde iki örnekte karşımıza çıkar:

ékin+çilik ‘‘ekinçilik’’ 33a/5, **yalğançılık** ‘‘yalancılık’’ 37a/11.

+dAm

Eski Türkçede olduğu gibi Çağatay Türkçesinde de çok az kullanılan bir ektir. Metnimizde bir örnekte karşımıza çıkar:

yil+ dem ‘‘hızlı’’ 31a/11.

+DAş

Birliktelik ve ortaklık bildiren kelimeler türeten bu ek metnimizde bir örnekte karşımıza çıkar:

karın+daş ‘‘kardeş’’ 33a/11, 33b/9, 34b/5, 35a/6.

+dUz

Az kullanılan bir ek olan +dUz eki metnimizde iki örnekte karşımıza çıkar:

kün+düz ‘‘gündüz’’ 8a/1, **yul+duz** ‘‘yıldız’’ 13a/8, 13a/10, 13b/1, 13b/4, 13b/14, 14a/1, 14a/8, 14a/15, 14a/11- 14a/12, 14b/1, 14b/2, 14b/5, 15a/2, 15a/3, 18b/12, 19b/1, 43a/13.

+GA

Çeşitli işlevlerde kullanılan bir ek olan +GA eki dört örnekte karşımıza çıkar:

öz+ge ‘‘başka’’ 2a/10, 5a/12, 5a/13, 5b/1, 6a/11, 9a/10, 9b/8, 9b/13, 10b/1, 10b/2, 11b/9, 13a/6, 14b/15, 15b/10, 18b/9, 18b/15, 19a/1, 19b/4, 20a/14, 21a/8, 25b/7, 27a/6, 27a/13, 27b/15, 28b/3, 28b/11, 29a/12, 29a/15, 30a/3, 31b/15, 32b/1, 39b/7, 41b/2, 42a/5, 42a/7, 44a/6, 44b/14; **baş+ka** ‘‘başka’’ 14a/1, 26b/13, 33a/7; **bir+ge** ‘‘birlikte’’ 13a/13, 24b/14, 33a/13, 34a/7.

+GU, +KU

Soyut isimler yanında alet adları da türeten bu eke metnimizde üç örnekte rastlamaktayız.

köz+gü ‘‘ayna’’ 2a/1, 2a/3, 23a/1; **ey+gü** ‘‘iyi’’ 4b/14, 11a/3, 28b/5, 28b/13, 35a/5; **kara?+gu** ‘‘karanlık’’ 5a/10, 33b/7, 34a/6, 44a/5, 44a/6, 44a/7.

+GİnA

Çağatay Türkçesinde küçültme işleviyle kullanılan bu ek bir örnekte karşımıza çıkmaktadır.

oğul+ğına ‘‘küçük çocuk, oğulcuk’’ 27b/7. **katıg+gına** ‘‘sertçe’’ 31b/1

+1A

Sayı adlarına gelerek birliktelik ifade eden bu eke metnimizde bir örnekte rastlamaktayız:

bir+le ‘‘ birlikte, beraber’’ 2a/13, 2b/3, 2b/9, 2b/10, 3a/1, 3b/1, 3b/12, 5a/3, 5a/7, 5b/3, 5b/4, 5b/6, 6b/14, 7a/5, 7b/2, 8b/11, 9b/9, 11b/8, 12b/9, 13a/6, 13a/14, 13b/2, 14a/1, 14a/9, 14b/3, 14b/6, 14b/8, 14b/9, 16b/14, 17a/1, 17a/5, 17a/9, 17a/5, 17a/9, 17b/2, 18a/11, 18a/13, 20a/8, 20b/1, 21a/1, 21a/3, 21a/4, 21a/9, 21b/13, 22a/7, 22a/9, 22a/10, 22b/4, 24a/3, 24a/7, 24b/1, 24b/13, 25b/8, 26a/8, 26b/2, 28a/4, 29b/1, 29b/2, 30a/6, 30b/2, 30b/14, 30b/15, 31a/1, 31a/7, 32b/11, 33a/9, 34a/7, 39b/8, 40a/3, 43a/5, 43a/14, 44b/8, 45a/3, 45b/1, 45b/3.

+IIG, +IUG, +IIK, IUK

Sıfatlar türeten, işlek bir ek olan +IIG, +IUG, +IIK, IUK ekine metnimizde sık rastlamaktayız:

at+lıg ‘‘adlı’’ 2a/9, 2b/2, 5a/7, 5a/8, 5a/14, 5a/15, 6a/4, 6a/14, 6b/1, 14a/11, 14b/2, 24b/2, 26b/3, 27a/9, 27b/11, 29a/14, 30b/9, 33a/3, 36a/2, 37b/15, 42b/8, 43b/2; **bağ+lıg** ‘‘bağlı’’ 2b/2, **yaş+lıg** ‘‘yaşlı’’ 2b/5, **reyb+lıg** ‘‘şüpheli’’ 2b/3, **érk+lig** ‘‘güçlü’’ 4a/1, 11a/14, 19b/12, 30a/14, **tür+lüg** ‘‘türlü’’ 6a/10, 12a/10, 19a/13, **ya?+lıg** ‘‘gibi’’ 10b/11, 29a/8, **mihrbān+lıg** ‘‘merhametli’’ 4b/15, **şüret+lıg** ‘‘şekilli’’ 40a/5, **niyet+lik** ‘‘niyetli’’ 35a/5, 35a/11, **kaygu+luğ** ‘‘kederli’’ 44b/14, **kibir+lük** ‘‘kibirli’’ 8b/5, **mertebe+lıg** ‘‘rütbeli’’ 17b/12

+II

+IIG sıfat yapma ekinin sonundaki ünsüzün düşmesiyle oluşan bu eke metnimizde dört kere rastlamaktayız:

mu?+lı ‘‘sıkıntılı, eziyetli’’ 2b/15, 10a/2, **kerek+li** ‘‘gerekli’’ 4a/12, **köz+li** ‘‘gözlü’’ 22b/3, **ögmek+li+ler** 5b/7

+IIK, +IUK, +IIG, +IUG

Soyut isimler yanında eşya, yer isimleri vb. de türeten bu ek oldukça işlek olduğu için metnimizde çok sık rastlamaktayız :

hüb+luk ‘‘güzellik’’ 3a/7, 45a/15, **āzād+līg** ‘‘serbestlik’’ 3b/14, **helāl+luk** ‘‘helallik’’ 4a/3, **yalguz+luk** ‘‘yalnızlık’’ 5a/7, **bilmek+lik** ‘‘bilme işi’’ 5b/12, **rāst+luk** ‘‘doğruluk’’ 6b/8, 17a/9, 20a/8, 24a/2, 28b/1, 36b/3, 44b/15, **bende+lik** ‘‘kölelik’’ 6b/15, 7a/6, 7a/8, 7a/9, 7a/12, 7a/14, 7a/14-7a/15, 7b/1, 8a/15, 17a/12, 22a/12, 33a/12, 35b/4, 40a/3, 40a/3- 40a/4, 40a/13, **bir+lik** ‘‘birlik’’ 10b/14, 13a/2, 14a/2, 15a/5, 19a/2, 21b/3, 22b/11-22b/12, 26a/2, **bar+luk** ‘‘varlık’’ 10b/14-15, 23a/1, 23a/2, **yaratmak+luk** ‘‘yaratma işi’’ 10b/14, 12b/12, 22b/9, **ölmek+lik** ‘‘ölme işi’’ 10b/12, 23a/14, **tirig+lik** ‘‘dirilik’’ 10b/12- 10b/13, **bolmak+līg** ‘‘olmak’’ 10a/4. , **küç+lüg** ‘‘güçlük, zorluk’’ 31b/9, **yaman+luk** ‘‘kötülük’’ 18a/12, 22a/11, 24a/4, 35a/13, **uluğluk** ‘‘ululuk’’ 27b/5, **yavuz+ luk** ‘‘kötülük’’ 17a/7, **yaḥşı+ luk** ‘‘iyilik’’ 10a/10, 14b/7, 22a/10, 24a/9, 27b/8, 28b/13, 41a/9, **üstem+ lik** ‘‘üstünlük, galibiyet’’ 24b/15, 42b/9, **tanuk+luk** ‘‘tanıklık’’ 38b/3, **tamuğ+ luk** ‘‘cehennemlik’’ 15b/15, 16a/11, 16b/8, **sökel+ lik** ‘‘hastalık’’ 39a/12, **rüs vā+luk** ‘‘rezillik’’ 32a/13, **pādšāh+luk** ‘‘padişahlık’’ 10a/12, 19b/12, **peygamber+līg** ‘‘peygamberlik’’ 43b/2, **oğul+luk** ‘‘evlatlık’’ 31b/4, **iyi+lik** ‘‘iyilik’’ 24b/4, **kāfir+luk** ‘‘kafirlik’’ 44b/9, **karalık** ‘‘siyahlık’’ 39a/7, **kalı?+luk** ‘‘kalınlık’’ 27b/3, 27b/5, **kara?gu+luk** ‘‘karanlık’’ 44a/5, 44a/6, 44a/7, **körk+ lik** ‘‘güzellik’’ 30a/14, **kul+luk** ‘‘kulluk’’ 36b/4, **küstāḥ+luk** ‘‘saygısızlık’’ 8b/9, **maṣḥara+luk** ‘‘maskaralık’’ 23b/5 **huşyār+luk** ‘‘akıllılık’’ 8b/12, **ırak+luk** ‘‘uzaklık’’ 16b/10,

+nç/ -nçI

Sıra sayı sözleri türeten bir ekt olan +nç/ +nçI ekine metnimizde sekiz kere rastlamaktayız:

orta+nçı ‘‘ortancı’’ 33a/11, 34b/5, **iki+nçı** ‘‘ikinci’’ 11b/12, 33a/5, **altı+nçı** ‘‘altıncı’’ 11b/14, **yeti+nçı** ‘‘yedinci’’ 11b/14, **beş+inçi** ‘‘beşinci’’ 11b/14, **tört+ünçi** ‘‘dördüncü’’ 11b/13, **üç+ünçi** ‘‘üçüncü’’ 11b/13, **sekiz+inçi** ‘‘sekizinci’’ 14a/3, 14a/10.

+rA

Yön gösterme eki kalıplaşarak kalıcı isimler de türetmiştir.(Argunşah, 2014: 106). Bu eke metnimizde bir örnekte rastlamaktayız:

iç+re ‘‘içeri’’ 5a/10, 6b/10, 42a/9.

+rAK

Sıfatlara gelerek karşılaştırma, üstünlük ve pekiştirme görevinde kelimeler türeten bu eke metnimizde sekiz örnekte rastlamaktayız:

köp+rek ‘‘daha çok’’ 7a/11, 14a/15, 16a/9, 32a/4, 41a/6, 41b/9, **yaman+rak** ‘‘daha kötü’’ 23b/12-13, **günāh+rak** ‘‘daha günah’’ 5a/1, 35a/10, 37a/4, 41a/5, **körgüçi+rek** ‘‘daha çok gören’’ 21b/11, **uluğ+ rak** ‘‘daha ulu’’ 31a/5, **yavuk+ rak** ‘‘daha yakın’’ 13a/8, **açuk+ rak** ‘‘daha açık’’ 25b/4, 28a/1, **tiz+ rek** ‘‘daha keskin’’ 33b/11, **az+rak** ‘‘daha az’’ 41b/8

+sIz

Yokluk bildiren sıfatlar türeten bu ek çok işlek olduğu için metnimizde çok rastlamaktayız.

sağ+sız ‘‘sağlıksız’’ 4a/15, **yol+sız** ‘‘yolsuz’’ 9b/3, **nisyān+sız** ‘‘unutulmayan’’ 3a/14, **ṭınāb+sız** ‘‘ipsiz’’ 12a/5, 13b/5, **tirek+siz** ‘‘direksiz’’ 12a/5, 13b/5, **san+sız** ‘‘sayısız’’ 13b/1, 13b/4, **ihlāş+sız** ‘‘doğru olmayan’’ 17b/8, **yü?+siz** ‘‘yünsüz’’ 21a/3, **‘akıl+sız** ‘‘akılsız’’ 22b/13, 42b/1, **köz+siz** ‘‘közsüz, kör, ama’’ 22b/3, 22b/12, **şübeh+siz** ‘‘şüphesiz’’ 38b/1. **‘izzet+siz** ‘‘değersiz’’ 32b/8, **hürmet+siz** ‘‘hürmetsiz’’ 32b/8, **āfet+siz** ‘‘afet olmayan’’ 21b/15, **fermān+sız** ‘‘fermansız’’ 35b/5, **arığ+sız** ‘‘saf olmayan’’ 26a/12

+z, +az

İkili organ adlarıyla ‘‘bir arada’’ anlamında kelimelerin türetilmesinde kullanılan bu eke metnimizde üç örnekte rastlamaktayız.

kög+üz ‘‘göğüs’’ 2b/9, 18a/15, 18b/1, **siz** ‘‘siz’’ 12a/11, 15b/13, 16a/4, 20a/1, 20b/3, 21b/14, 21b/15, 23b/1, 23b/13, 25a/7, 26a/8, 26a/10, 26a/14, 28b/2, 34b/6, 34b/9, 34b/12, 39b/13, 40a/9, **biz** ‘‘biz’’ 6b/15, 7a/8, 8b/3, 9a/3, 10a/2, 13a/8,

16a/2,19b/15, 22b/13, 25b/4, 25b/5, 26a/13, 26a/14, 29a/12, 32b/11, 33a/10, 34a/13, 35b/1, 35b/4, 35b/6, 35b/8, 35b/9, 35b/10, 37a/5, 37a/6, 38a/15,41a/5, 42a/11, 42a/14, 42a/15, 43b/11, 43b/13, 44a/2, 45a/14, **kö+z** ‘göz’, 8a/7, 8a/8, 9b/9, 10b/6, 11a/6, 12b/12, 40a/14, 45a/3, 45a/13, 45a/14, 45b/1, 45b/2, 45b/3, 45b/5; **ag+ız** ‘ağız’ 43b/15

II.I.II. Fiilden İsim Yapma Ekleri

-A

Zarf-fiil ekin kalıplaşarak yapım eki görevinde kullanılmıştır(Argunşah, 2014: 107). Metnimizde bu ek üç örnekte geçmektedir:

yan-a ‘yine’ 12b/5, 12b/6, 12b/11, 13a/6, 14b/15, 18b/15, 19a/14, 20b/3, 21a/11, 23a/7, 25a/6, 25b/15, 27a/3, 33a/8, 35b/13, 38b/1, 38b/2, 39b/9, 43a/8, 43a/15, 43b/12; **ert-e** ‘geçen’ 33b/11, 33b/13, 44a/12; **oz- a** ‘geçmiş zaman’ 14b/14, 31b/14, 40b/10.

-AK

Metnimizde sadece bir örnekte karşımıza çıkmaktadır.

kés- ek ‘parça’ 14a/15

-ç

Çoklukla dönüşlü fiil gövdelerine gelerek fiil adlarıyla soyut isimler türeten bu eke metnimizde üç kere rastlamaktayız:

korkun-ç ‘korkunç’ 9b/5, 17b/2, 17b/3, 17b/9, 41b/9, 22a/13, 32b/8, 41b/9; **ökün-ç** ‘öväünç’ 9b/5, 35b/3, **sakın-ç** ‘düşünce’ 18b/5.

-çI

Soyut isimlerle meslek isimleri türeten bu eke metnimizde sadece bir kere rastlamaktayız.

kizlen- çi ‘gizli, saklı’ 18a/14.

-(I/U)G, (I/U)K

İki heceli kelime sonlarındaki –G yapım eki birçok kelimedede düşmüş olmasına rağmen eskicil olarak korunanlar da vardır. Metnimizde bu eke beş kere rastlamaktayız:

ul+ u- ık ‘‘ulu’’ 17a/5, 17a/15, 19b/3, 27b/15, 28b/4, 29a/6, 38b/7; **arı- ğ** ‘‘arı, saf’’ 7b/9, 25b/4, 28a/1; **ağrı- ğ** ‘‘ağrı’’ 41b/1, **katı-ğ** ‘‘katı, sert’’ 15a/8, 20a/15, **tiri- g** ‘‘diri’’ 10b/12-13.

-GA, -KA

Alet isimleri yanında somut ve soyut isimler de türeten bu eke metnimizde bir kere rastlamaktayız:

köle- ge ‘‘gölge’’ 44a/11.

-GI, -GU, -KI, -KU

Somut ve soyut isimler türeten bu eke metnimizde üç kere rastlamaktayız:

uyu- ku ‘‘uyku’’ 33b/6, **bel- gü** ‘‘işaret, nişan’’ 19b/2.

-GUÇI

Fillerin yapanını gösteren isimler türeten bu ek metnimizde çok sık geçmektedir:

sakla- guçı ‘‘saklayan’’ 5b/10, **başısla- guçı** ‘‘başıslayan’’ 5b/10- 5b/11, **bér- güçi** ‘‘veren’’ 6b/14, **kıl- guçı** 10b/14, **éşitür- güçi** ‘‘işiten’’ 45b/8.

-I, -U

Aslen zarf- fiil eki iken kalıplaşarak yapım eki işleviyle kullanılmıştır(Argunşah, 2014: 109). Metnimizde bu eke dört kelimedede rastlamaktayız:

yahşı (yakış- ı) ‘‘iyi’’ 5b/11; **égri** (égir- i) ‘‘eğri’’ 35a/13; **tağ-ı** ‘‘daha’’ 6a/7, 18b/1, 27a/11, 42a/15, 44b/13; **yaz-ı** ‘‘ova, kır’’ 44b/3; **karşı** (karış-ı) ‘‘karşı’’ 7a/5, 8a/12, 43a/2.

-İş, -Uş, -ş

Fiillerin hareket adlarını yapan ek kimi örneklerinde kalıcı isimler türetir. Metnimizde bu ek bir kere geçmektedir:

oğşa-ş ‘‘benzer’’ 4a/13.

-K, -İK, -UK

Ünlü ile biten fiil tabanlarına /-K/, ünsüzle bitenlere ise /I/ veya /U/ ünlüsüyle birlikte gelir. Somut ve soyut isimler yanında alet isimleri ve sıfatlar yapmada da kullanılır(Argunşah, 2014:109). Metnimizde şu örneklerde karşımıza çıkmaktadır:

aç- uķ ‘‘açık’’ 25b/4, **ar- ık** ‘‘arık, su yolu’’ 7b/9, **ba- ğ** ‘‘bağ’’ 32b/13, 33a/1, 33a/3, 33b/4, 33b/7, 43a/4, **kiçi- k** ‘‘küçük’’ 34b/4, **kör- k** ‘‘güzellik’’ 2b/6, **yav- uķ** ‘‘yakın’’ 24a/11, 41a/3, **biti- k** ‘‘yazı, kitap’’ 27a/4, 31b/13.

-l

Metnimizde sadece bir örnekte karşımıza çıkmaktadır:

tüke- l ‘‘bütün, tam’’ 4b/9.

-(I/U)m

Metnimizde bu eki almış sadece bir örnepe rastlamaktayız.

öl- üm ‘‘ölüm’’ 7a/13.

-mA

Fiillerin hareket adlarını yapan ek bazen kalıplaşarak somut ve soyut adlarla sıfatlar da türetir(Argunşah, 2014:110). Metnimizde şu örneklerde karşımıza çıkmaktadır:

tég- me ‘‘her, bütün’’ 3a/6.

-mAK

Fiillerin hareket adlarını yapan ektir. –mAK fiil isminin üzerine +IİK isim yapım ekinin gelmesiyle oluşan –mAKIİK eki, fiile “-ma işi” anlamı vermektedir. Bu eki almış fiil isimleri hal eki de alabilir. Metnimizde bu eki almış bir çok örneğe rastlamaktayız:

ög-mekli+ler ‘övülenler’ 5b/7, **bil-meklik** ‘bilme işi’ 5b/11, **bér-mek** ‘vermek’ 7a/8, **in-mek+i+ge** ‘inmesine’ 5b/14, **kiter-mek** ‘gidermek’ 9a/9, **ver-mek** ‘vermek’ 10b/10, **öl-meklik+ni** ‘ölme işini’ 10b/12, **tiril-meklik** ‘dirilme işi’ 10b/14, **öl-mek+ni** ‘ölmeyi’ 11a/1, **té-mek** ‘demek’ 12a/7, **ét-mek** ‘etmek’ 12b/1, **kéltür-mek** ‘getirmek’ 16b/4, **ét-meklik** ‘etme işi’ 16b/10, **bérin-mek** ‘verilmek’ 17a/15 **dé-meklik** ‘deme işi’ 17b/8, **kél-mek** ‘gelmek’ 18a/14, **tirgüz-mek** ‘diriltmek’ 19a/9, **öl-mek+din** ‘ölmekden’ 21a/4, **tüş-mek** ‘düşmek’ 21b/10, **ét-mek** ‘etmek’ 23a/4, **tiril-mek** ‘dirilmek’ 23a/11, **kör-meklik** ‘görme işi’ 23a/13, **éşit-meklik** ‘iştirme işi’ 23a/14, **tile-meklik** ‘dileme işi’ 24b/2, **ünde-meklik** ‘seslenme işi’ 24b/2, **tüzül-mek** ‘sukunet’ 30b/15, **işle-mek** ‘işlemek’ 38b/10, **bér-meklik** ‘verme işi’ 41a/13, **yétkür-mek** ‘yetiştirmek’ 41b/14, **yükle-mek** ‘yüklemek’ 41b/15, **tilen-mek** ‘dilenmek’ 42a/4, **inmek** ‘in-mek’ 42b/9, **sındur-mak+nı** ‘kırdırmayı’ 3a/10, **tolğa-mak** ‘dolamak’ 3a/10, **ayt-mak** ‘söylemek’ 5b/6, **kıl-mak** ‘kılmak’ 6b/6, **bol-mak** ‘olmak’ 7a/7, **tur-mak+dın** ‘durmakdan’ 7a/9, **bol-maklıg+ı+n+ğa** ‘olmasına’ 10a/4, **yarat-maklık+ı** ‘yaratma işini’ 10b/14, **sına-mak+dın** ‘sinamakdan’ 11a/1, **çık-mak** ‘çıkma’ 13a/12, **tıŋla-mak** ‘dinlemek’ 13a/13, **yarat-mak** ‘yaratmak’ 14b/2, **ķav-mak** ‘kovmak’ 14b/3, **tanı-mak** ‘tanımak’ 14b/4, **yırtıl-mak** ‘yırılmak’ 15b/8, **ayrıl-mak** ‘ayrılmak’ 15b/8, **yıgıl-mak** ‘yığılmak’ 17b/9, **turguz-mak** ‘durdurmak’ 19a/9, **targat-mak** ‘ayırma’ 19a/9, **ķorķut-maklık** ‘korkutma işi’ 20a/6, **tolğa-mak+da** ‘dolamakda’ 21b/1, **ohķat-maklıg** ‘benzeme işi’ 22a/8, **yarat-maklık** ‘yaratma işi’ 22b/9, **başla-maklık** ‘başlama işi’ 22b/9, **ulan-mak** ‘ulama işi’ 23a/12, **kıl-maklık** ‘kıma işi’ 22b/9, **ayt-mak+dın** ‘söylemekten’ 24a/8, **tayan-mak** ‘dayanmak’ 24a/12, **tap-mak** ‘bulmak’ 30a/5, **aytmak** 34a/4, **buyur-mak** ‘buyurmak’ 34b/4, **oku-mak** ‘okumak’ 37a/14, **yut-maklık** ‘yutma işi’ 43a/1,

bakmak 45a/7, **sal-mak** ‘‘salmak’’ 45a/6, **tayandur-mak** ‘‘dayandırmak’’ 45a/6, **taydur-mak** ‘‘kaydırmak’’ 45a/2.

-mAn

Metnimizde sadece bir örnekte karşımıza çıkmaktadır:

ya- man (yav-man) ‘‘kötü’’ 11a/4, 15a/13, 15a/14, 34b/3, 34b/12, 35a/10, 35a/12, 35b/1, 42b/7, 42b/10, 43a/10, 44b/1.

-(I/U)n

Somut ve soyut isimler türeten bu ek metnimizde şu kelimelerde karşımıza çıkmaktadır:

ék-in 33b/4, 33b/7, 13b/11, 33b/12; **sa-n** ‘‘sayı’’ 13b/1, 13b/4, **yağ-ı-n** ‘‘yakın’’ 13b/5, 13b/6, **uzu-n** ‘‘uzun’’ 18b/5, 41a/12.

II.I.III. İsimden Fiil Yapma Ekleri

+A-

İsimlerden geçişli ve geçişsiz fiiller türeten bu eke metnimizde şu örneklerde rastlamaktayız:

til+ e-seler ‘‘dileseler’’ 5b/6, **tépr+ e-tmey** (<tépir- e) ‘‘depretmez’’ 20b/11, **tolğ+ a-mağay** (<toluğ- a) ‘‘dolamayacak’’ 32a/10, **orn+ a- tıp** (<orun-a) ‘‘yerleşip’’ 44a/3, **béz+ e-gen** (<bediz+e-) ‘‘süslenen’’ 13b/1, **sın+a-duğ** ‘‘denedik’’ 32b/13.

+Ar-

İsimlerden geçişli ve geçişsiz fiiller türeten bu eke metnimizde rastlamaktayız:

kara+ ar-dı (<kara-ar-) ‘‘karardı’’ 44b/3.

+DA-

Geçişli ve geçişsiz fiiller türeten bu eke metnimizde rastlamaktayız:

iste- mese? (<iz+ de)''istemese'' 8a/9, **ün+de-di** ''seslendi'' 42b/12.

+GAr-, +KAr-

Metnimizde bu eke sadece bir örnekte rastlamaktayız:

ķut+ ķar- ğan ''kurtaran'' 25a/1.

+I-, +U-

İsimlerden geçişsiz fiiller türeten bu eke metnimizde rastlamaktayız:

ul+ u- ķ ''ulu, büyük'' 10a/10, **oku-mışlar** (<ok+ı-) ''okumuşlar'' 45a/6.

+K-, +IK-, +UK

İsimlerden geçişsiz fiiller yapan bu eke metnimizde rastlamaktayız:

yol+ uç- tuķ ''karşılaştık'' 34b/4.

+lA-

Genel Türkçede olduğu gibi çok yaygın kullanılan bir fiil yapım eki olan bu eke metnimizde rastlamaktayız:

fermān+ la-ġay ''buyuracak'' 3b/11, **baġış+ la- y** ''baġışlıyor'' 4b/14, **söz+ le- y** ''söylüyor'' 8b/3, **sak+ la- dı** ''sakladı'' 45b/1, **baş+ la- dı** ''başladı'' 4a/11, **baġ+ la- r** ''baġlar'' 38b/13.

+lAn-

İsimden fiil türeten +lA ekinin üzerine çatı eki -n-‘ nin gelmesiyle oluşan bu eke metnimizde rastlamaktayız:

baş+ lan- ğan ''başlanan'' 5a/3, **taş+ lan-salar** ''taşlansalar'' 15a/15, **ġařab+ lan- ıp** ''gazaplanıp'' 43b/4, **tolġum+ lan- a** ''dalagalana'' 43b/9, **ay+ lan- a** ''döne'' 19b/15, **yüksek+ len- mişler** ''yükseklenmişler'' 41b/15.

+lAř-

İsimden fiil türeten +IA ekinin üzerine çatı eki –ş-‘ nin gelmesiyle oluşan bu eke metnimizde rastlamaktayız:

yüz+ leş- e ‘‘ yüzleşe’’ 14b/1, **söz+ leş- ürler** ‘‘sözleşirler’’ 14b/1.

+r-

Geçişsiz fiiller yapan bu eke metnimizde rastlamaktayız:

kaygu+r-ur-sén ‘‘kaygılanırsın’’44a/15

II.I.IV. Fiilden Fiil Yapma Ekleri

-Ar-

Geçişsiz fiillerden geçişli fiiller türeten bu eke metnimizde rastlamaktayız:

çık- ar- ğıl ‘‘çıkar’’ 26b/3, **kayt- ar- ğıl** ‘‘dön’’ 12b/6, **két- er- ip** ‘‘giderip’’ 26b/2, **kop- ar- ğuçı** ‘‘koparıcı’’ 31a/10

-DAr-

Geçişli fiiller türeten bu eke metnimizde rastlamaktayız:

dön- der- dük ‘‘döndürdük’’ 20b/2.

-DUr-

Etken ve ettirgen fiiller türeten bu eke metnimizde rastlamaktayız:

kél- tür- ip ‘‘ getirip’’ 2b/14, **sın- dur- mağ- nı** ‘‘kırdırmayı’’3a/10, **bil- dür- di?** ‘‘bildirdin’’ 8a/7, **in- dür- gey** ‘‘indirecek’’ 19b/9, **sön- dür- ür** ‘‘söndürür’’ 41b/4.

GAr-, -KAr-

Geçişli fiiller türeten bu eke metnimizde rastlamaktayız:

öt-ker-ip ‘‘vazgeçirip’’ 17a/5

–GUr-

Geçişli fiiller türeten bu eke metnimizde rastlamaktayız:

yet- gür- gen ‘‘yetiřtiren’’ 5a/1, **bil-gür- gey** ‘‘bildirilicek’’ 40b/3.

-GUz-, -KUz-

Geçişli ve ettirgen fiiller türeten bu eke metnimizde rastlamaktayız:

tir- güz- mek ‘‘diriltmek’’ 19a/9, **tur- ğuz- mak** ‘‘durdurmak’’ 19a/9.

-I-

Pekiştirme eki olan bu eke metnimizde rastlamaktayız:

kaz- ı- p ‘‘kazıp’’ 26a/14.

-(I/U)l-

Edilgenlik ve dönüşlölük eki olan bu eke metnimizde rastlamaktayız:

oku- l- a ‘‘okuna’’ 26b/13, **yık- ıl- dı** 18a/14, **biti- l- gen** ‘‘yazılan’’ 28a/11, **yığ- ıl- dılar** ‘‘yığıldılar’’ 33b/4, **aç- ıl- ıp** ‘‘açılıp’’ 29a/9, **beze- l- gen** ‘‘bezenen’’ 13b/5, **kes- il- megen** ‘‘kesilmeyen’’ 29a/15, **tök- ül- üp** ‘‘dökölüp’’ 44a/10

-mA

Bütün fiillerin olumsuz biçimlerini yapan bu eke metnimizde sık rastlamaktayız:

bol- ma- ğay ‘‘olmayacak’’ 29a/13, **kıl- ma- ğıl** ‘‘kılma’’ 30a/11, **kal- ma- dı** ‘‘kalmadı’’ 33b/8, **kesil- me-gen** ‘‘kesilmeyen’’ 29a/15, **tut- ma- ğay** ‘‘tutmayacak’’ 30b/14, **oltur- ma- ğay** ‘‘oturmayacak’’ 30b/15, **tolğa- ma- ğay** ‘‘dolmayacak’’ 32a/10, **qoy- ma- dılar** ‘‘koymadılar’’ 33a/13, **éřit- me- sün** ‘‘işitmesin’’ 34a/2, **yétkü- me- gey** ‘‘yetmeyecek’’ 35a/8, **ét- me- dük** ‘‘etmedik’’ 35b/3

-(I/U)n-

Dönüşlölük ve edilgenlik eki olan bu eke metnimizde rastlamaktayız:

kıl- m- dı ‘‘kılındı’’ 9b/1, **kör- ün- gey** ‘‘görünecek’’ 22b/1, **ina- n- salar** ‘‘inansalar’’ 42a/1, **taya- n- maq** ‘‘dayanmak’’ 35a/12, **tile- n- mekni** ‘‘dilenmeyi’’ 42a/10, **taya- n- maq** ‘‘dayanmak’’ 25a/12, **bil- in- gey** ‘‘bilinecek’’ 11a/2.

-r-, -Ir-, -Ur-

Ettirgenlik eki olan bu eke metnimizde rastlamaktayız:

tap(ı)ş- ur- sa ‘‘ulaşırsa’’ 3b/9, **keç- ür- üp** ‘‘geçirip’’ 20b/1.

-(I/U)ş-

İşlek bir işteşlik ve dönüşlülük eki olan bu eke metnimizde şu örneklerde rastlamaktayız:

tap- ı- ş- ursa ‘‘ulaşırsa’’ 3b/9, **yüzle- ş- e** ‘‘yüzleşe’’ 14b/13, **sözle- ş- ürler** ‘‘sözleşirler’’ 14b/13, **tile- ş- ip** ‘‘dilenip’’ 44b/5, **yet- iş- ti** ‘‘yetişti’’ 44a/1.

-(I/U)t-

Etken, ettirgen ve dönüşlü çatılı fiiller türeten bu eke metnimizde rastlamaktayız:

yaru- t- ğan ‘‘aydınlatan’’ 2a/2, **körse- t- ğil** ‘‘göster’’ 9a/1, **ay- t- ıp** ‘‘söyleyip’’ 4b/4, **éş- i- t- tim** ‘‘işittim’’ 6a/2 **targâ- t- mak** ‘‘uzaklaşmak’’ 19a/9, **ohşâ- t- maklıĝ** ‘‘benzetme işi’’ 22a/8, **kay- ıt- ğay** ‘‘dönecek’’ 12b/11.

II.II. İsim Çekimi

İsim çekimi, çokluk, iyelik, aitlik ve hal çekimlerinden oluşur.

II.II.I. Çokluk eki

Çağatay Türkçesinde kullanılan çokluk eki +lar/ +ler ekidir.

Çokluk eki olan +lar/ +ler, hem Türkçe kelimelerde hem de alıntı kelimelerde kullanılmıştır. Metnimizde şu kelimelerde çokluk ekine rastlamaktayız:

halk+ lar 2a/1, bulut+ lar 4a/9, yıl+ lar 4a11, deryā+ lar 4a11, hayvān+ lar 4a/13, şıfat+ lar 5b/8, senā+ lar 5b/13, gümrāh+ lar 9b/3, tersā+ lar 9b/3, yolsız+ lar 9b/3, ° aşık+ lar 9b/6, şadık+ lar 9b/6, beyābān+ lar 9b/11, namāz+ lar 10a/4, belā+lar 10b/4, pādşāh+ lar 10b/5, günāh+ lar 11b/3, su+ lar 11b/12, āsmān+ lar 12a/2, yıldız+ lar 13a/8, çerā° + lar 15a/3, tanuq+ lar 15a/5, ma° lūm+ lar 15a/9, tamuğlık+ lar 15b/15, peygamber+ lar 16a/4, mazlūm+ lar 17a/1, uçmağlık+ lar 17b/2, taş+ lar 20a/15, kuş+ lar 20b/5, dost+ lar 21b/5, düşman+ lar 21b/6, yaḥşı+ lar 22a/10, yāmān+ lar 22a/11, yaḥşırak+ lar 23b/12, ma° būd+ lar 25a/4, arıḡ+ lar 26a/4, kıyuq+ lar 26a/4, bulaḡ+ lar 26a/4, münāfık+ lar 27b/12, fāsık+ lar 27b/12-13, hūy+ lar 28b/6, yalḡancı+ lar 30a/11, kız+ lar 30a/14, yalḡan+ lar 31b/14, ° ayıp+ lar 32a/7, māl+ lar 32b/9, baḡ+ lar 33a/15, gedā+ lar 33b/1, gedāy+ lar 33b/13, bostan+ lar 34a/1, fuḡarā+ lar 34a/8, tüvānā+ lar 34a/11, aḡa+ lar 35a/6, fermānsız+ lar 35b/5, müstahāk+ lar 36a/11-12, perhizḡār+ lar 36b/2, ḡacı+ lar 36b/11, müslūmān+ lar 37a/3-4, münāfık+ lar 39a/3, uluq+ lar 39a/14, cühūd+ lar 40a/5, cefā+ lar 42b/10, ° ārif+ ler 2a/2, mürīd+ ler 2a/7, tefsīr+ ler 2a/10, Tacik+ ler 2a/10, faḡīr+ ler 2a/13, Türk+ ler 2b/6, kişi+ ler 3a/6, mürīd+ ler 2a/7, bīḡāre+ ler 2b/15, yerdeki+ ler 4a/5, mü° min+ ler 4a/7, bahāyim+ ler 4a/12, cānver+ ler 4a/12, tüz+ ler 4a11, ° ālemdeki+ ler 5a/1, bende+ ler 5a/2, ferīşte+ ler 5a/12, özge+ ler 5a/12, ° ālim+ ler 5b/5, derd+ ler 6a11, şūret+ ler 6a12, ḡālim+ ler 7a/8, ḡālib+ ler 8b/6, āḡīr+ ler 9b/1, dervīş+ ler 11a/5, kök+ lar 12b/6, dīv+ lar 13a/11, delīl+ ler 13b/2, gevher+ lar 13b/4, dīvāne+ ler 13b/10, mūneccim+ lar 4a/7, ḡā° ide+ ler 14b/11, 14b/15, mūnkir+ ler 15a/5, kāfir+ ler 15b/4, zebāni+ler 15b/10, kūn+ lar 15b/12, ° amel+ ler 15b/13, peygamber+ lar 15b/15, söz+ lar 16b/2, ḡulm+ lar 17a/1, dānişmend+ lar 17b/13, şeyḡ+ lar 17b13, til+ lar 18a/5, iş+ lar 18b/4, teḡiz+ lar 19a/4, yer+ lar

19b/1, ni° met+ ler 19b/1, gök+ ler 20a/1, yel+ ler 20a/15, büt+ ler 21a/13, kör+ ler 22a/3, köz+ ler 22b/11, harf+ ler 26b/12, fâcîr+ ler 27b/13, raķīb+ ler 29b/15, iş+ ler 31a/14, āyet+ ler 31b/12, efsāne+ ler 31b/13, rāvî+ ler 31b/14, ķarî+ ler 31b/15, müfessir+ ler 32a/4, sü?ek+ ler 32b/7, miskinn+ ler 33b/13, meyve+ ler 34a/7, cömerd+ ler 35a/2, cāfî+ ler 35b/5, ° āşî+ ler 36a/4, müttaķî+ ler 36b/1, perest+ ler 36b/3, va° de+ ler 36b/8, ğazi+ ler 36b/11, mekr+ ler 36b/12, müftî+ ler 36b/10, şerîk+ ler 37b/14, şālîh+ ler 43a/8, eren+ ler 3a/6, oğlan+ lar 31b/9.

Arapça ve Farsçanın çokluk ekleri ve Arapça kalıplar ile çokluk yapılmış alıntı kelimelere de metnimizde rastlanır. Metnimizde şu kelimelerde Arapça ve Farçanın çokluk ekine rastlamaktayız:

enbiyā (tekl. nebi, çokl. enbiyā) ‘‘nebiler’’ 25b/14, evliyā (tekl. velî, çokl. evliyā) ‘‘veliler’’ 25b/14, selāţin (tekl. sulţān, çokl. selāţin) ‘‘sultanlar’’ 2a/15, ĥalāyîķ (tekl. ĥalîķa, çokl. ĥalā° iķ) ‘‘yaratıklar, insanlar, hizmetçiler’’ 2b/9, evvelîn (tekl. evvel, çokl. evvelîn) ‘‘öncekiler, evvelkiler’’.

Arapça ve Farsçanın çokluk ekleri ve Arapça kalıplar ile çokluk yapılmış alıntı kelimelere ayrıca Türkçe çokluk eki getirilerek ikinci bir defa daha çokluk yapılır. Metnimizde bu duruma örnek bir kelimeye rastlanılmıştır.

yārān+ lar (tekl. yār, çokl. yārān) ‘‘dostlar, arkadaşlar’’

II.II.II. İyelik Ekleri

Adlardaki işletme eklerinden biri de iyelik ekleridir. Bu ekler, adın karşıladığı nesnenin kime ve neye ait olduğunu bildiren, sahiplik gösteren ve adlar ile adlar arasında bağlantı kuran eklerdir. Dolayısıyla getirildikleri adların dışında fakat o adlara ait olan, o adların malı sayılan nesneleri şahıs olarak gösteren eklerdir.(Korkmaz, 2003:259).

Çağatay Türkçesinde kullanılan iyelik ekleri şunlardır:

	Teklik	Çokluk
1. Şahıs	+(I/U)m	+(I/U)mIz, +(I/U)mUz
2. Şahıs	+(I/U)?	+(I/U)?Iz
3. Şahıs	+I, +sI	+IArI

Teklik birinci şahıs iyelik eki

Teklik birinci şahıs iyelik eki +(I/U)m ekidir. Teklik birinci şahıs iyelik eki ünlüyle biten kelime tabanlarına +m, ünsüzle biten kelime tabanlarına ise yardımcı ses sesle +(I/U)m olarak gelir. Ekin yardımcı sesi genel olarak düzlük- yuvarlaklık uyumuna uymaktadır.

körgü+ m 2b/6, kö?lü+ m+ ni 3a/16, yüz+ üm+ i 31a/5, celāl+ im 4a/15, ad+ ım+ nı 4b/1, cān+ ım 5a/10, mihrbān+ ım+ dur 5a/10, bendeler+ im 6b/15, ḥesāb+ ım+ nı 11a/9, birlik+ im+ ge 19a/10, barlıġ+ ım+ ġa 19a/11, étgen+ im 19a/11, kudret+ im+ ġa 19a/15, °azāb+ ım 20a/11, peygamberler+ im+ din 20a/11, mekr+ im 41a/14, düşmanlar+ ım 41a/15, baş+ ım 41b/1, raḥmet+ im 43a/2, yaḥşılık+ ım 43a/2.

Bazı kelimelerde ekin düzlük- yuvarlaklık uyumuna uymadığı görülür. Fakat metnimizde bu duruma örnek bir kelimeye rastlanılmamıştır.

Teklik ikinci şahıs iyelik eki

Teklik ikinci şahıs iyelik eki ünlü ile biten kelime tabanlarına +?, ünsüzle biten kelime tabanlarına ise yardımcı ünlüyle +(I/U)? olarak gelir. Ekin yardımcı ünlüsü genel olarak düzlük- yuvarlaklık uyumuna uymaktadır.

kol+ i?+ da 3a/7, luṭf+ u?+ nı 7b/4, nefis+ i?+ ni 8a/9, tilegen+ i? 8b/1, cemāl+ i?+ ni 9a/1, öz+ i?+ ni 10b/10, bahā+ ? 10b/10, birlik+ i?+ e 10b/14, naşīb+ i? 11b/5, günāh+ i? 11b/5, zulmler+ i?+ ni 17a/1, āyet+ i? 18a/14, köks+ ü? 18a/15, a°zā+ ?+ nı? 23a/1, °ilm+ i?+ ni 23a/2, yārānlar+ i?+ a 24b/11, °izzet+ i?+ni 26b/6, ilk+ i?+ e 29a/10, od+ ı? 41b/4, murād+ ı? 42a/6, °akl+ ı? 42a/6, kırsak+ ı?+ da 44a/3, yer+ i?+ din 45a/1.

Bazı kelimelerde ekin düzlük- yuvarlaklık uyumuna uymadığı görülür.

köz+ i?+ e 22b/1, kö?l+ i?+ e 29a/9.

Teklik üçüncü şahıs iyelik eki

Teklik üçüncü şahıs iyelik eki ünsüzle biten kelime tabanlarına +I, ünlü ile biten kelime tabanlarına +sI olarak gelir. Çağatay Türkçesinde teklik 3. şahıs iyelik ekleri genellikle düz ünlülüdür. Düzlük- yuvarlaklık uyumuna uymaz.

kat+ ı+ nda 2a/1, hâcet+ i+ nde 2a/2, cemâl+ i 2a/2, közgü+ si+ nde 2a/3, zamân+ı+ndaki 2a/7, tefsîr+ i+ n 2a/8, süre+ si ndin 2a/8-9, til+ i 2a/13, taht+ ı+ nda 2a/15, zamân+ ı+ nda 2b/1, bağ(ı)r+ ı 2b/2, köz+ i 2b/2, °âlem+ i+ nde 2b/3, gevher+ i 2b/11, °uhde+ si+ndin 3a/6, himmet+ i+ ndin 3a/6, nefis+ i+ ni 3a/10, emr+ i+ ndin 3a/10, tevfiğ+ ı+ n 3a/12, til+ i+ n 3a/12, oğ(u)l+ ı 3a/14, yüz+ i+ ndin 3a/15, kalem+ i 3b/1, kilid+ i 3b/4, ma°nî+ si 3b/8, oğlan+ ı+ n 3b/9, ot+ ı+ ndın 3b/12, üstād+ ı 3b/12, ana+ sı+ ğa 3b/12, yol+ ı 3b/13, qaşd+ ı 45b/1, kudret+ i 45b/1, köz+ i 45b/2, irâdet+ i 45b/2, kün+ i 45b/14

Çokluk birinci şahıs iyelik eki

Çokluk birinci şahıs iyelik eki +(I/U)mIz, +(I/U)mUz şeklindedir. Ekin ünlüsü genellikle düzdür. Ek yuvarlak ünlülü kelime tabanlarında düzlük- yuvarlaklık uyumuna uymaz.

kö?l +imiz 8a/5, haşşa+ mız 10b/10, şeyh+ imiz 11a/8, alt+ ımız 15b/8, iyilig+ imiz+ de 24b/4, te?ri+ miz 25a/7, ihtiyâr+ ımız+ nı 25a/9, rahmet+ imiz+ din 25b/5, ni° metler+ imiz+ ni 26b/1, birliğ+ imiz 26a/2, barlıg+ ımız+ ğa 26a/2, neárseler+ imiz+ ni 26a/2, kudret+ imiz+ ni 26a/2, dîn+ imiz+ ğa 30a/12, bütler+ imiz+ ğa 30a/13, öz+ imiz+ ge 30a/14, düşman+ ımız 31b/10, kitâb+ ımız+ ga 31b/11, °ilm+ imiz 32b/12, °ıyal+ ımız 32a/10, ata+ mız 32a/10, bostân+ ımız 34b/1, niyet+ imiz 34b/3, perverdigâr+ ımız+ ga 35a/9, mevlâ+ mız+ nı? 35a/9, hâl+ imiz 37a/1, körgeñ+ imiz 40a/13, °azab+ ımız 43b/5, ara+ mız+ da 43b/10, bende+ miz 44a/2, peygamber+ imiz+ ğa 45a/10.

Çokluk ikinci şahıs iyelik eki

Çokluk ikinci şahıs iyelik eki +(I/U)îiz şeklindedir. Ekin ünlüsü genellikle düz olduğu için yuvarlak ünlülü kelime tabanlarında düzlük- yuvarlaklık uyumuna uymaz.

biri+ îiz 10b/13, sözler+ îiz+ ni 18a/2, körgeñler+ îiz 18a/4, tiller+ îiz+ de 18a/5, köks+ üîiz+ de 18b/1, ħudāvend+ îiz 19a/10, perverdīgār+ îiz 19a/10, üst+ üîiz+ de 19a/15, ayak+ îiz 19b/1, leşker+ îiz 21a/7, bütler+ îiz+ din 21a/13, nefsi+ îiz+ de 22b/12, ma° būdlar+ îiz 25a/4, arıġlar+ îiz+ daki 26a/4, ħuyuġlar+ îiz+ daki 26a/4, bulaġlar+ îiz+ daki 26a/4, sular+ îiz 26a/5, kāfırılıġ+ îiz 26a/8, közler+ îiz+ ni? 26a/11, iş+ îiz+ ni 34b/9, öz+ îiz 37b/1, hükm+ îiz 37b/8.

Çokluk üçüncü şahıs iyelik eki

Çokluk üçüncü şahıs iyelik eki +lArI şeklindedir. Ekin son ünlüsü daima düzdür. Ek düzlük- yuvarlaklık uyumuna uyar.

iltimās+ ları 2a/7, maġşūd+ ları 9b/8.

II.II.III. Aitlik Eki

Çaġatay Türkçesinde aitlik eki +ki şeklindedir. Kalın sıradaki kelimelere +ġı, +ķı ekleri gelirken ince sıralı kelimelere +ki ekinin yanı sıra +ġı, +ķı ekleri de gelebilmektedir. Ek ince sıralı kelimelerde ünlü uyumuna uymamaktadır. Metnimizde Őu kelimelerde aitlik ekine rastlamaktayız:

zamānında+ ki 2a/7, kökde+ ki 4a/5, yerde+ki+ lerni? 4a/5, °ālemdē+ ki+ lergā 5a/1, cihānda+ ki 5a/6, ménde+ ki 7a/3, tamuġda+ ki 15b/2, kö?lü?üzde+ ki 18a/10, arasında+ ki 20b/4, onun+ ki+ ni 23b/3, arıġları?ızda+ ki 26a/4, ħuyuġları?ızda+ ki 26a/4, bulaġlarınızda+ ki 26a/4, aġiretde+ ki 36b/1, bā?ında+ ki 36a/13.

II.II.IV. Hāl ekleri

Çağatay Türkçesindeki hāl ekleri şunlardır: yalın hāl, ilgi hāli, belirtme(yükleme) hāli, yönelme hāli, bulunma hāli, ayrılma hāli, araç(vasıta) hāli, eşitlik hāli, yön gösterme hāli.

Yalın Hāl

Yalın hāl eksizdir.

İlgi Hāli Eki

Çağatay Türkçesinde ilgi hāli eki +nI?/ +nU?, +I?/ +U?, nI şeklindedir. Çağatay Türkçesinde yaygın olarak kullanılan ilgi hāli eki +nI?’dır. Ekin ünlüsü genellikle düzdür. Bu yüzden ek yuvarlak ünlülü kelime tabanlarına geldiğinde düzlük- yuvarlaklık uyumuna uymaz. Sadece ilk dönem Çağatay Türkçesi metinlerinde ekin yuvarlak ünlülü biçimlerine rastlanır. Metnimizde de sadece bir örnekte ekin yuvarlak ünlülü biçimlerine rastladık: tamuğ+ nu? 15a/15- 15b/1. Metnimizde şu kelimelerde ilgi hali ekine rastlamaktayız:

şāhidi+ ni? 2a/2, aqvāli+ ni? 2a/3, eṭvārı+ nı? 2a/4, aḥvāli+ ni? 2a/5, baḥri+ ni? 2b/11, kişveri+ni? 2b/12, iş+ ni? 3a/6, şevāb+ nı? 3a/2-3, kim+ ni? 3a/5, iş+ ni? 3a/7, Qur’ān+ nı? 3b/4, nāresīde+ ni? 3b/13, yerdekiler+ ni? 4a/5, qabūli+ nı? 4a/7, genci+ ni? 4b/5, ḥānesi+ ni? 4b/6, te°ālā+ nı? 4b/6, kitāblar+ nı? 4b/8, Hudāy+ nı? 4b/14, cihān+ nı? 5a/5, mühimmātı+ nı? 5a/6, dīni+ni? 5a/11, ad+ nı? 5b/2, sūre+ ni? 5b/13, ḥalkı+ nı? 6b/11, küni+ ni? 6b/13, °ubūdet+ ni? 7a/10, maḥbūbı+ nı? 7b/3, kehf+ ni? 7b/8, zātı+ nı? 7b/9, özi+ ni? 9a/2, dostları+ nı? 9b/6, °aşıq+ nı? 10a/1, namāzlar+ nı? 10a/4, mülki+ ni? 10b/2, pādşāhlar+ nı? 10b/5, ma°būd+ nı? 10b/8, siz+ ni? 11a/2, sarayı+ nı? 11a/8, özi+ ni? 11a/2, barça+ nı? 11a/15, sular+ nı? 11b/12, ḥükmi+ ni? 12a/12, düzaḥ+ nı?12a/13, ehli+ ni? 12a/13, bular+ nı? 12a/14, kökler+ ni? 12b/10, kök+ ni? 12b/13, nūrı+ nı? 13b/7, alar+ nı? 14a/4, qavli+ ni? 14a/13, otı+ nı? 15a/7, tamuğ+ nı? 15b/10, zebāniler+ ni? 15b/10, qorqunçluqlar+ ni? 17a/8, °amelleri+ ni? 17a/14, qorqaḡanlar+ nı? 17b/11, uluqları+ nı? 17b/13, °ilmi+ ni? 17b/15, biz+ ni? 18a/4, kāfirler+ ni? 18a/5, bolḡanlar+ nı? 18b/13-14, siz+ ni? 19a/15, taṇḡanlar+ nı? 20a/7, Mekke+ ni? 20b/2, ḥaqq+ nı? 22a/14, a°zā?+ nı? 23a/1, kişiler+ ni? 24a/12-14, inkārı+ nı? 24a/10, biz+ ni? 24b/4, dervīşler+ ni? 25a/13, evliyā+ nı? 25b/14, biz+ ni? 26a/2, ṭabībler+ ni? 23a/12, ḥalāyık+ nı? 26b/5,

şiddik+ nı? 27a/2, ferişte+ ni? 27a/14, sığır+ nı? 27b/4, taş+ nı? 27b/5, münāfıklar+ nı? 27b/12, fācīrlar+ ni? 27b/13, arkası+ nı? 27b/15, deryā+ nı? 28a/1, °arş+ nı? 28a/10, hulkı+ nı? 28b/6, şafī+ ni? 28b/7, peygamber+ ni? 28b/8, mertebe+ ni? 29a/14, dünyā+ nı? 29b/3, bostanı+ nı? 29b/14, şenāyı+ nı? 29b/15, raķībler+ ni? 29b/15, halk+ nı? 31a/11, dünyā+ nı? 32a/12, kim+ ni? 32a/13, mūnaşşıf+ nı? 24b/11, mevlāmız+ nı? 35a/9, ni° metleri+ ni? 36a/13-14, °āşīler+ ni? 36a/15-36b/1, bendeleri+ ni? 36b/4, söz+ ni? 38a/3, kayusı+ nı? 38b/9, °azābı+ nı? 39a/6, arķaları+ nı? 39a/12, mü° minler+ ni? 39b/5, yayı+ nı? 40a/15, yer+ ni? 43b/2, ķursaķı+ nı? 44a/3, ķarnı+ nı? 44a/7, ķuş+ nı? 44a/10, āyet+ ni? 45a/8, yetgürmek+ ni? 45b/2, belā+ nı? 45b/3.

+I? ilgi hāli eki özellikle ķişı zmirlerinden sonra kullanılır.

men+ i? 8b/6, sén+ i? 10b/10

İyelik eklerinden sonra bazen ilgi hāli ekinin kullanılmadıķı da görölmüştür.

celālim hāķķı 4a/15

Belirtme(Yükleme) Hāli Eki

Çağatay Türkçesinde kullanılan belirtme hāli ekleri +nI, +n, +I' dır. En yaygın olarak +nI belirtme hāli eki kullanılır. Hem ünlü hem ünsüz ile biten kelime tabanlarına +nI eki gelir. Metnimizde şu kelimelerde belirtme hali ekine rastlamaktayız:

bolğanlar+ nı 3a/1, isti° dād+ nı 3a/8, sindurmak+ nı 3a/10, hātā+ nı 3a/15, te° ālā+ nı 5b/3, Qur° ān+ nı 6b/3, dostlar+ nı 6b/13, makām+ nı 7b/9, °āşık+ nı 8b/7, yol+ nı 9a/3, māsivallāh+ nı 9a/9, günāhlar+ nı 11b/3, barça+ nı 12a/3, yıldızlar+ nı 13a/10, alar+ nı 14a/2, ot+ nı 14b/1, ğāyb+ nı 14b/10, tanuķlar+ nı 15a/12, tamuğ+ nı 15a/14, uçmaķlıķlar+ nı 17b/2, ihlāş+ nı 17b/6, yaķşılıķ+ nı 18b/4, ba° zılar+ nı 20b/1, ķuşlarını 20b/13, hālāyık+ nı 21a/4, halk+ nı 22b/2, ba° zısı+ nı 22b/13, barlıķ+ nı 23a/2, ihtiyārımız+ nı 25a/9, suv+ nı 26b/1, h° arlıķ+ nı 26b/6, gümrāhlıķ+ nı 30a/6, hāķ+ nı 30b/5, ķalğanlar+ nı 32b/6, bağ+ nı 32a/9, bostanlar+ nı 34a/1, fuķarālar+ nı 34a/8, mevlā+ nı 34a/8, belā+ nı 34a/10, müslümānlar+ nı 37a/3-4, kitāb+ nı 37b/1, tapunğanlar+ nı 40a/5, cühūdlar+ nı 40a/5, tersālar+ nı 40a/6,

ma^c bûdî?ız+ nı 40a/11-12, uçmağ+ nı 42a/8, Yûnus+ nı 43a/2, du^c â+ nı 44a/8, sûre+ ni 6b/2, divler+ ni 4a/13, ehli+ ni 5b/9, mertebe+ ni 7b/9, biz+ ni 8a/6, şeh+ ni 8a/12, bende+ ni 8b/3, siz+ ni 8b/7, kö?lümüz+ ni 9a/2, hükümleri+ ni 9a/8, özge+ ni, 9a/10, bizler+ ni 9b/3, biçâreler+ ni 10a/2, ölmeklik+ ni 10b/12, tiriglik+ ni 10b/12-13, ölüm+ ni 11a/5, kim+ ni 11b/4, kök+ ni 11b/11, köz+ ni 12b/6, dīvler+ ni 14b/3, söz+ ni 14b/9, kıā^c īde+ ni 14b/13, t̄āife+ ni 15a/6, sözleri?ız+ ni 18a/2, yer++ ni 19a/3, ni^c metler+ ni 19b/1, va^c de+ ni 24a/11, feriştelere+ ni 25b/7, kudretimiz+ ni 26a/2, âyet+ ni 26a/13, bel+ ni 28a/2, yel+ ni 28a/2, müdāhenet+ ni 30b/3, kâfir+ ni 32a/2, ka^c be+ ni 32b/1, sü?ekler+ ni 32b/7, ékinler+ ni 33b/12, meyveler+ ni 34a/7, fakīrlere+ ni 34a/9, işi?ız+ ni 34b/9, haqīkî+ ni 36a/10, perestler+ ni 36b/3, bütler+ ni 40a/5, hadīş+ ni 40b/4, kişiler+ ni 40b/12, tevbe+ ni 41/6, kişi+ ni 42a/5, tesbīh+ ni 44a/7, peygamber+ ni 44b/11, kārḥāne+ ni 38b/8, a+ nı 45b1.

Teklik 1. ve 2. Şahıs iyelik eklerinden sonra genellikle +nI belirtme hâli eki kullanılır.

adım+ nı 4b/1, luṭfu?+ nı 7b/4, ḥesābım+ nı 11a/9, günāhı?+ nı 16b/15, °azābım+ nı 20a/6, barlıgım+ nı 20a/13, düşmanım+ nı 31b/6, kö?lüm+ ni 3a/13, nefsi?+ ni 8a/10, cemāli?+ ni 9a/1, özi?+ ni 10b/10, °izzeti?+ ni 26b/6.

Teklik 3. Şahıs iyelik eklerinden sonra genellikle +n belirtme hâli eki kullanılır.

zehri+ n 2b/3, tefsīri+ n 2a/8, kö?li+ n 2b/10, tili+ n 3a/12, köprüsi+ n 4a/6, günāhları+ n 5a/8, mü'mīni+ n 5b/14, raqībi+ n 6a/4, şükri+ n 6b/6, a^c zālari+ n 7a/4, mertebesi+ n 7b/11, °ilmi+ n 8a/5, dīdesi+ n 8a/6, yüzi+ n 8a/11, °aşkı+ n 9b/15, mülki+ n 10b/3, şıfatı+ n 11a/13, keyfiyeti+ n 12a/14, sözi+ n 13a/12, kudreti+ n 13b/3, kitābı+ n 14a/3, tarafı+ n 14b/4, ḥālleri+ n 17a/8, bātını+ n 18b/8, ef' ālleri+ n 20a/13, aḥvālları+ n 20a/14, , kanatları+ n 20b/8, ḥāli+ n 22a/10, cevābları+ n 23b/14, suvu+ n 26a/11, işi+ n 33a/1, fermāni+ n 40a/8, aldı+ n 41b/2, odı+ n 41b/5, bātılıgı+ n 41b/11, aḥkamı+ n 41b/13, °azābı+ n 43b/4, ağzı+ n 43b/15, özi+ n 44a/1, yādı+ n 44a/5, dīni+ n 44b/6.

Teklik 3. Şahıs iyelik eklerinden sonra genellikle +n belirtme hâli eki kullanılır. Ancak +nI belirtme hâli ekinin geldiği az da olsa görülür.

° azābı+ nı 18b/14, haqqı+ nı 21b/8, nūrı+ nı 22a/15, dostları+ nı 25a/15, luṭfın+ ı 25b/1, beyānı+ nı 26a/3, ḥesābı+ nı 28b/2, ° aybı+ nı 29b/15, günāhı+ nı 35b/5, zekevātı+ nı 36a/11, nefsi+ ni 3a/10, özi+ ni 5a/14, rūḥı+ nı 7a/4, köḥli+ ni 7a/5, yāzı+ nı 7a/6, ḥālî+ ni 9b/11, ehli+ ni 15a/14, şükri+ ni 36a/6, evi+ ni 39b/6, ḳadri+ ni 40b/12, işi+ni 41a/1, ° âdeti+ ni 43b/11, ḥabîbi+ ni 44b/12.

Yönelme Hâli Eki

Çağatay Türkçesinde yönelme hâli eki olarak +GA, +KA, +A, +nA ekleri kullanılır. Genellikle ünlüler ve tonlu ünsüzlerden sonra +GA, tonsuz ünsüzlerden sonra +KA yönelme hâli eki kullanılır. Ek ünsüz uyumuna uymaktadır. Metnimizde şu kelimelerde yönelme hali ekine rastlamaktayız:

ḳadre+ ğa 2b/14, Ḥācî+ ğa 3a/4, ḥatır+ ğa 3a/11, molla+ ğa 3b/9, nāresīde+ ğa 3b/10, oĝlan+ ğa 3b/11, anası+ ğa 3b/12, tamuĝ+ ğa 4a/1, mü'minler+ ğa 4a/7, tarafı+ ğa 4a/10, Ādem+ ğa 4a/12, bular+ ğa 4a/12, ehlu'llāhlar+ ğa 4b/6, adın+ ğa 4b/14, barça+ ğa 4b/14, ° ârifler+ ğa 4b/15, ° âlemdekiler+ ğa 5a/1, bendeler+ ğa 5a/2, cihān+ ğa 5a/9, te° âlā+ ğa 5b/8, derdler+ ğa 6a/11, mü'mine+ ğa 6b/4, senā+ ğa 6b/5, ° ibādet+ ğa 7a/4, dīdār+ ğa 7a/4, nefsi+ ğa 7a/5, ma° nīsi+ ğa 7a/7, muvaḥḥid+ ğa 7b/2, ḳazāsın+ ğa 7b/11, şerefin+ ğa 7b/12, mevlā+ ğa 8a/1, ° âciz+ ğa 8a/11, ṭālibler+ ğa 8b/6, āḥīrler+ ğa 9b/1, Ḳur° ān+ ğa 9b/2, enbiyā+ ğa 9b/2, perversni+ ğa 9b/2, bolmaḳlıĝın+ ğa 10a/4, rek° atın+ ğa 10a/4, keyfiyet+ ğa 10a/14, ehlin+ ğa 4b/5, mertebesin+ ğa 10b/9, cemālin+ ğa 10b/11, behişt+ ğa 11a/3, dūzaḥ+ ğa 11a/4, faḳīr+ ğa 11a/8, ṭā° at+ ğa 11b/1, hikmeti+ ğa 12a/3, ° ināyeti+ ğa 12a/3, bātılıĝın+ ğa 12a/9, yaratĝanların+ ğa 12a/15, cihān+ ğa 12b/2, āsmānlar+ ğa 12b/10, maḥlūḳātın+ ğa 12b/14, ḥalkın+ ğa 13a/1, şūretin+ ğa 13a/1, dīvler+ ğa 14b/1, turĝan+ ğa 14b/12, zātın+ ğa 15a/4, ° azābın+ ğa 15a/7, kāfirler+ ğa 15b/4, alar+ ğa 15b/14, peyĝamberlar+ ğa 16a/4, belā+ ğa 16a/5, ḳālimler+ ğa 16a/10, fermānı+ ğa 16a/12, ° āḳıl+ ğa 16a/13, günāhların+ ğa 16b/6, şevābın+ ğa 17a/12, esrārın+ ğa 18a/5, yamānlık+ ğa 18a/12, işler+ ğa 18b/4, delīller+ ğa 19a/1, barlıĝın+ ğa 19a/2, ḳudretim+ ğa 19a/15, girdāb+ ğa 19b/15, özi+ ğa 20a/9, hevā+ ğa 21a/10, ḥaḳ+ ğa 21b/1, taş+ ğa 22a/1, cemāli+ ğa 22a/14, yol+ ğa 22b/2, ma° nī+ ğa 22b/15, büt+ ğa 23a/6, ḥabîbin+ ğa 23a/7, dostların+ ğa 23a/12, düşmanlar+ ğa 23a/13, yaḥşıraḳlar+ ğa 23b/12, hażretin+ ğa 23b/14, ḳaşdın+ ğa 24b/11, cefāsın+ ğa

25b/9, çeşmesin+ ğa 26b/2, hürmeti+ ğa 28a/10, rāstlık+ ğa 28b/1, dervīşler+ ğa 29a/7, haṭāsın+ ğa 29b/3, cürmi+ ğa 30a/1, kişiler+ ğa 30a/5, uçmaḥ+ ğa 30a/7, yalgancılar+ ğa 30a/11, dīnimiz+ ğa 30a/13, fāsıklar+ ğa 30b/6, fācīr+ ğa 30b/8, arasın+ ğa 31a/12, oğullık+ ğa 31b/4, Medine+ ğa 32b/3, bostān+ ğa 34a/5, hātırın+ ğa 34b/11, keremin+ ğa 35a/2, ağalar+ ğa 35a/6, cömertler+ ğa 35a/8, inanmağanları+ ğa 35a/14, ba^czıları+ ğa 35a/15, Perverdigārimız+ ğa 35b/8, ḥamiyetin+ ğa 35b/9, ^cāsīler+ ğa 36a/4, ni^cmet+ ğa 36a/14, müftiler+ ğa 36b/10, ğaziler+ ğa 36b/11, ḥ^câcelar+ ğa 36b/11-12, nihāyet+ ğa 37b/4, çukur+ ğa 39a/6, ^cilleti+ ğa 39a/14, secde+ ğa 40b/2, balık+ ğa 42b/5, kavmin+ ğa 43a/9, sūnneti+ ğa 43a/11, īmān+ ğa 43b/3, ortasın+ ğa 43b/9, deryā+ ğa 43b/11, hūblık+ ğa 45a/15, til+ ge 2a/13, iş+ ge 3a/1, behişt+ ge 4b/3, ölüm+ ge 6a/11, melek+ ge 8a/5, biz+ ge 8a/15, gevher+ ge 10a/6, birliğin+ ge 13a/2, yer+ ge 13a/8, için+ ge 15b/1, siz+ ge 15b/12, sözler+ ge 16b/2, cennet+ ge 17b/6, bendeler+ ge 18b/4, kö?ül+ ge 18b/6, néce+ ge 18b/6, kişi+ ge 22a/2, körler+ ge 22a/3, közsiz+ ge 22b/3, kim+ ge 25a/14, kin+ ge 29a/7, özge+ ge 29a/15, özimiz+ ge 30a/14, dīde+ ge 31a/3, üstün+ ge 33b/12, sēn+ ge 34b/1, kün+ ge 34b/15, perverdigārimız+ ge 35a/9, dervīşler+ ge 35a/12, hüküm+ ge 27b/10, mescid+ ge 39a/15, rahmetimiz+ ge 44b/14. kök+ ke 9b/9, hātırın+ ğa 45b/8, ma^cnīsi+ ğa 45b/11.

Teklik 1. ve 2. şahıs iyelik eklerinden sonra genellikle +A yönelme hāli eki gelir.

birliki?+ e 10b/14, közi?+ e 22b/1, yārānları?+ a 24b/11, özi?+ e 25a/12, kö?li?+ e 29a/9, ilki?+ e 29a/10, küni?+ e 40b/15, üsti?+ e 44a/13.

3. şahıs teklik ve çokluk iyelik ekinden sonra +A yönelme hāli eki geldiğinde araya zamir n' si girer.

kö?lin+ e 2b/8, sözin+ e 31b/7, ağın+ a 21a/11, murādın+ a 25b/10, odın+ a 41b/5.

Oğuz Türkçesinin etkisi ile yalın haldeki kelimeye +A yönelme hāli eki geldiği nadir de olsa görülmüştür.

tün+ e 34a/14, biz+e 34a/14

Bulunma Hāli Eki

Çağatay Türkçesinde bulunma hâli eki +dA' dır. Tonsuz ünsüzle biten kelimelere de geldiğinden ünsüz uyumuna uymaz. Metnimizde şu kelimelerde bulunma hali ekine rastlamaktayız:

katın+ da 2a/1, zamânın+da+ki 2a/7, tahtın+ da 2a/15, dünyâ+ da 2b/5, kolu?+ da 3a/7, zâtın+ da 3a/8, Qur'ân+ da 4b/8, baş+ da 5a/3, cihân+ da+ ki 5a/6, yalguzluk+ da, kitâb+ da 5a/14, şahrâ+ da 6a/1, maqâmın+ da 7b/1, namâzın+ da 8a/13, an+ da 9b/5, beyâbânlar+ da 9b/11, fermânın+ da 10a/11, mun+ da 10a/12, bâb+ da 10b/5, âsmânlar+ da 12a/2, maḥlûk+ da 12a/2, maḥlûkâtın+ da 12a/8, ḥalkın+ da 12b/10, maqâmın+ da 13a/5, yol+ da 13b/9, şânı+ da 15a/7, tamuğ+ da 15b/2, gümrâhlık+ da 16a/5, arasın+ da 16a/15, ḥaqqın+ da 18a/11 tağların+ da 19a/5, yolların+ da 19a/5, kul+ da 19b/11, hevâ+ da 20b/7, gâh+ da 20b/10, uşmaḥ+ da 23a/13, odın+ da 24b/4, gümrâhlık+ da 25b/3, toḡuşın+ da 25b/6, arıḡları?ız+ da+ ki 26a/4, kuyukları?ız+ da+ ki 26a/4, bulaḡlarınız+ da+ ki 26a/4, aḡzın+ da 26a/15, zamân+ da 26a/15, tâ'atın+ da 26b/6, kışşasın+ da 27b/6, taş+ da 27b/13, °arş+ da 28a/8, kolın+ da 28a/12, barçasın+ da 28b/8, ḥuyar+ da 28b/10, fermânın+ da 31b/10, uyku+ da 33b/1, bostân+ da 34a/8, °azâbın+ da 36a/4, bâtın+ da 36a/13, Keşşâf+ da 38b/14, kursaḡın+ da 42b/12, belâ+ da 43a/10, te°âlâ+ da 43a/14, deryâ+ da 43b/8, ḡayḡuluk+da 44a/14, ḥâcetin+ de 2a/2, közgüsin+ de 2a/3, °âlemin+ de 2b/3, rivâyet+ de 4a/4, kök+ de+ ki 4a/5, yer+ de+ kilerni? 4a/5, tüzler+ de 4a/11, ḥarfın+ de 4b/10, âḡiret+de 5a/2, için+ de 5a/7, kıyâmet+ de 5a/8, şehrin+ de 5b/15, faẓîletin+ de 6a/12, Tevrît+ de 6a/13, kün+ de 6b/14, mén+ de+ ki 7a/3, ḥadîş+ de 7a/10, bendelik+ de 7b/1, âyet+ de 8b/2, sén+ de 8b/4, köşe+ de 8b/8, söz+ de 9a/11, talebin+ de 10a/5, ö?ün+ de 11a/6, kemendin+ de 11b/1, üstin+ de 11b/11, mertebe+ de 13b/11, mezḡebin+ de 14a/6, tefsîr+ de 14a/11, dem+ de 15a/10, vaḡit+ de 16b/6, ḡayb+ de 17a/11, ḡalvet+ de 17b/2, ḡâl+ de 18a/3, tilleri?ız+ de 18a/5, iş+ de 18a/6, niyet+ de 18a/6, kö?lü?üz+ de+ ki 18a/10, yüzün+ de+ ki 19a/1, te?izlerin+ de 19a/5, şüret+ de 19b/8, ḡavlin+ de 19b/13, yük+ de 20a/4, çerḡesin+ de 21b/6, nefsi?ız+ de 22b/12, şerḡın+ de 26b/3, ma°şiyetin+ de 26b/7, mezheb+ de 27a/3, maḡrîb+ de 27b/1, étekin+ de 28a/8, terâzisin+ de 28b/ 13, ta°zîmin+ de 31a/2, ḡadîş+ de 31a/12, ḡavil+ de 32a/6, mülkin+ de 32b/14, vilâyetin+ de 33a/2, beraberin+ de 34b/14, sizler+ de 37a/15, el+ de 38b/9, revîş+ de 38b/ 12, meşâbiḡ+ de 40b/8, beşeriyet+ de 42a/3, birin+ de 43b/10,

Ayrılma Hâli Eki

Çağatay Türkçesinde ayrılma hâli eki olarak yaygın olarak +dIn eki kullanılır. Tonsuz ünsüzle biten kelime tabanlarında ünsüz uyumuna uymaz. Ek genellikle 3. şahıs iyelik ekinden sonra +ndIn şeklinde karşımıza çıkar. Metnimizde bu duruma çok fazla örnek vardır. Metnimizde şu kelimelerde ayrılma hali ekine rastlamaktayız:

közü+ din 2a/1, süresin+ din 2a/8-9, tefsîrler+ din 2a/10, zamân+ dın 2a/11, fâide+ din 2a/14, ehlin+ din 2b/2, yüzün+ din 2b/6, dünyâ+ dın 2b/8, halâyık+ dın 2b/9, masivâllâh+ dın 2b/10, °uhdesin+ din 3a/6, himmetin+ din 3a/6, emrin+ din 3a/10, nisyân+ dın 3a/13, zelevâ+ dın 3a/13, hañâ+ dın 3a/14, otın+ dın 3b/12, °azâbın+ dın 3b/12, °âlemin+ din 4b/4, kök+ din 4b/8, bereketin+ din 5a/1, özin+ dın 5b/1, te°âlâ+ dın 5b/5, şüretlerin+ din 6a/15, baş+ dın 6b/3, °ubûdetin+ din 7a/6-7, cân+ dın 7b/11, belâ+ dın 8a/2, sên+ dın 8a/2, biz+ dın 8a/15, sultân+ dın 8b/1, yalğan+ dın 8b/2, mertebesin+ din 8b/6, yol+ dın 8b/14, kö?li+ dın 9a/9, yâdın+ dın 9a/10, tapğan+ dın 9a/15, kelâm+ dın 9b/5, mañbûbın+ dın 9b/8, yer+ dın 9b/8, celâli?+ dın 10a/2, an+ dın 10a/5, alar+ dın 10a/6, şıfatın+ dın 10a/13, müteşâbihât+ dın 10a/13, kudretin+ din 10a/15, mun+ dın 10b/1, özge+ din 10b/2, bendeleri+ din 10b/4, siz+ dın 11a/2, âyet+ dın 11a/5, serdârın+ dın 11a/7, mü°minler+ dın 11b/4, cihân+ dın 11b/9, gevher+ din 11b/12, altun+ dın 11b/14, yakut+ dın 11b/15, körgüciler+ din 12a/1, kılğan+ dın 12b/4, yarılğanlar+ dın 12b/7, evvelin+ dın 13a/13, ziyâsın+ dın 13b/8, şafâsın+ dın 13b/8, °atâsın+ dın 13b/9, şenâsın+ dın 13b/9, bolğan+ dın 13b/10, bular+ dın 14a/1, âsmân+ dın 14a/10, yulduz+ dın 14a/15, yerin+ dın 14b/1, lafz+ dın 14b/15, meşâbih+ din 15a/2, yulduzlar+ dın 15a/3, münkirler+ din 15a/5, tamuğ+ dın 15b/1, bağır+ dın 15b/4, ğazabın+ dın 15b/6, qahrın+ dın 15b/7, birin+ din 15b/8, künler+ din 15b/12, iş+ dın 16a/8, rahmetin+ din 16b/7, mañlûmlar+ dın 17a/1, yavuzlığın+ dın 17a/7, perverdigârların+ dın 17a/10-11, hâşılın+ dın 17a/ 14, imân+ dın 17b/3, harâm+dın 17b/6, qorkuncı+ dın 17b/9, te?ri+ dın 17b/10, kılmak+ dın 18b/9, mañlukat+ dın 18b/ 11-12, rızqın+ dın 19a/8, yok+ dın 19a/11, ni°metlerin+ din 19a/13, ölgen+ din 19a/14, Hudây+ dın 19b/10, Qahhâr+ dın 20a/2, taş+ dın 20a/4, kâfirler+ din 20a/9, tanğanların+ dın 20a/11, peygamberlerim+ din 20a/11, yaratılğanlar+ dın 20b/4,

uçar+ dın 20b/14, ölmek+ dın 21a/4, aldanğanlar+ dın 21a/10, yol+ dın 21a/10, azğanlar+ dın 21a/10, eylengenler+ dın 21a/11, bütleri?iz+ dın 21a/13, bütler+ dın 21a/15, suāl+ dın 21b/1, dostlar+ dın 21b/5, sözün+ dın 21b/5-6, bāıl+ dın 21b/7, yıl+ dın 22a/11, °alā+ dın 23a/2, cehl+ dın 23a/2, sevābın+ dın 23b/4, tırgüzmek+ dın 23b/5, aytgucılar+ dın 23b/10, inkārın+ dın 23b/11, yaḥşılık+ dın 24a/4, yamānlık+ dın 24a/4, kılğucılar+ dın 24a/6, aytmak+ dın 24a/8, égrilik+ dın 24a/8, kın+ dın 25a/2, nuşret+ dın 25a/3, dergāhın+ dın 25a/14, kıyuqları?ız+ dın 26a/9, arıqların+ dın 26a/9, arıgsızların+ dın 26a/12, nādānların+ dın 26a/12, esrārların+ dın 26b/15- 27a/1, zümürü+ dın 27b/3, nūr+ dın 28a/6, maşrıq+ dın 28a/6, nehy+ dın 28b/6, dīdārın+dın 29a/12, sa° ādet+ dın 29b/3, sülük+ dın 29b/4, barçasın+ dın 30a/9, dühn+ dın 30b/3, atası+ dın 31b/3, zinā+ dın 31b/5, °ayıblar+ dın 32a/7, fermānın+ dın 32a/9-10, rüsvālığın+ dın 32a/13, arasın+ dın 32b/3, mällar+ dın 32b/9, hāl+ dın 32b/10, sebeb+ dın 32b/15, Yemen+ dın 33a/3, bostan+ dın 34a/10, meyveler+ dın 34a/10, cümle+ dın 35a/3-4, günāh+ dın 36a/10, yığaç+ dın 38a/6, taş+ dın 38a/6, sü?ük+ dın 39a/4, heybetin+ dın 39a/6, zālimler+ dın 40a/2, istidrāc+ dın 41b/8, yārānların+ dın 42a/2, ḥaḫ+ dın 42a/5, tilenmek+ dın 42a/ 8, ḥalk+ dın 42a/13, cefāsın+ dın 42b/7, kursağın+ dın 43a/3, şālihler+ dın 43a/8, ḥ°ācesin+ dın 43b/10, anaların+ dın 44b/4, düşmanlar+ dın 44b/13, yeri?+ dın 45a/1, kılın+ dın 45a/7.

Ekin bazı tonsuz ünsüzle biten kelimelerde ünsüz uyumuna girdiği görülür. Fakat metnimizde bu duruma örnek olan bir kelime bulanamamıştır.

Oğuz Türkçesinin etkisi ile +dAn, +tAn ayrılma hāli ekleri Çağatay Türkçesinde az da olsa görülür. Metnimizde bu duruma örnek olarak sadece bir kelimeye rastlanılmıştır:

yerin+ den 14a/2

Eşitlik Hāli Eki

Çağatay Türkçesinde kullanılan eşitlik hāli eki +çA' dır. Metnimizde şu kelimelerde eşitlik hali ekine rastlamaktayız:

Eserden misaller: bar+ ça 4b/15, 5a/1, mun+ ça 12b/3, an+ ça 28b/9, destûrın+ ça 2a/9, hılâfin+ ça 14a/4, murâdın+ ça 22a/2-3, tilin+ çe 3b/15, kavli+ çe 5b/15, âhîrin+ çe 6a/7, evvel+ çe 11a/2, né+ çe 11b/5, özge+ çe 12a/7, kâni+ çe 14b/12, yüzın+ çe 21b/10, şûretin+ çe 40a/6, ° aksin+ çe 45b/11.

Sınırlama Hâli Eki

Yönelme hâli eki olan +GA, KA eklerinin üstüne +çA eşitlik hâli eki gelerek “-e kadar” anlamındaki +GAçA ekini oluşturur.

zamân+ ğaça 2a/11, âhîrin+ ğaça 17b/11, kat+ ğaça 28a/5, yol+ ğaça 28a/6, ma° rîb+ ğaça 28a/7, ğâyet+ ğaça 32b/6, künin+ geçe 37b/6.

Araç (Vasıta) Hâli Eki

Çağatay Türkçesinde kullanılan araç hâli ekleri +n, +In, +Un, +IA’ dır. Metnimizde şu kelimelerde vasıta hali ekine rastlamaktayız:

birle+n “ile”, bile+n “ile”,

Metnimizde araç hâli bile, birlen, birle edatlarının yardımı ile yapılmaktadır:

tili birlen 2a/11, şıfatı birlen 2b/6, kâlemi birle 3b/1, üstâdı birle 3b/12, méniñ bile 4b/11, adı bile 8a/1.

Yön Gösterme Hâli Eki

Çağatay Türkçesinde kullanılan yön gösterme hâli ekleri +KarI, +KArU, +rA, +rU, +Ar, +r ‘dir. En yaygın olarak kullanılan ek +KarI, KArU’ dur. Ek düzlük- yuvarlaklık uyumuna her zaman uymaz. Ünlülerden sonra ise +r yön gösterme hâli eki kullanılır. Metnimizde şu kelimelerde yön gösterme hali ekine rastlamaktayız:

so?+ra “sonra” 31b/4, yukarı “yukarı” 38b/13.

Metnimizde “-e doğru” anlamındaki sarı edatı yön gösterme görevinde kullanılmaktadır.

özni? sarı 9a/2

II.III. Sıfatlar

Sıfatlar niteleme sıfatları ve belirtme sıfatları olarak ikiye ayrılır. Belirtme sıfatları kendi içinde işaret sıfatları, soru sıfatları, belirsizlik sıfatları ve sayı sıfatları olmak üzere dörde ayrılır.

II.III.I. Niteleme Sıfatları

Tercüme-i Tefsir-i Ya'küb-ı Çerhî adlı eserimizde geçen niteleme sıfatlarından bazıları şunlardır: öz zât 3a/8, İncîl atlıg kitâb 5a/15, Tevrît atlıg kitâb 5a/14, günâhkâr bendelerğa 5a/1- 5a/2, yağşı şıfatlar 5b/8, ilk ingen süre 5b/15, zıd şeyh 7b/5.

II.III.II. Belirtme Sıfatları

Tercüme-i Tefsir-i Ya'küb-ı Çerhî adlı eserimizde geçen belirtme sıfatlarından bazıları şunlardır:

II.III.II.I. İşaret Sıfatları

Tercüme-i Tefsir-i Ya'küb-ı Çerhî adlı eserimizde geçen işaret sıfatlarından bazıları şunlardır: ol zamândın 2a/11, bu zamāngaça 2a/11, bu kitâb 2b/14, bu iş 3a/1, bu tekeyyüf 3a/9, bu söz 4b/12, bu üç ara 5a/3, ol cihānga 5a/9, bu cihānnı? 5a/5, bu fakîr 3a/3, bu maqām 7b/14, bu mertebe 7b/9, ol iki zıd şeyh 7b/5

II.III.II.II. Soru Sıfatları

Tercüme-i Tefsir-i Ya'küb-ı Çerhî adlı eserimizde geçen soru sıfatlarından bazıları şunlardır: né niyet 18b/1, né işdin 16a/8, né mertebe 13b/11.

II.III.II.III. Belirsizlik Sıfatları

Tercüme-i Tefsir-i Ya'küb-ı Çerhî adlı eserimizde geçen belirsizlik sıfatlarından bazıları şunlardır: her āyîne 2b/15, tégme kişiler “ herhangi kişiler” 3a/6, bā'zı 'âlimler 5b/4, her eşik 7b/8.

II.III.II.IV. Sayı Sıfatları

Asıl Sayı Sıfatları

Tercüme-i Tefsir-i Ya'küb-ı Çerhî adlı eserimizde geçen asıl sayı sıfatlarından bazıları şunlardır: tokuz yüz tokşan üç yıl 2a/12, tört kimérse 3b/14, on tokuz ferişte 4a/1, bir işâret 4b/12, tokşan tokuz ad 5a/15- 5b/1, üç ara 5a/3 üç hâli 5a/4, yetmiş türlüg şifâ 6a10, üç yüz mi? derem 7a/11, iki kıble 7b/2, iki zıd şeyh 7b/5.

Sıra Sayı Sıfatları

Tercüme-i Tefsir-i Ya'küb-ı Çerhî adlı eserimizde geçen sıra sayı sıfatlarından bazıları şunlardır: altınçı 11b/14, yetinçi 11b/14, ikinci 11b/2 , üçünçi 11b/13, beşinçi 11b/14.

Üleştirme Sayı Sıfatları

Tercüme-i Tefsir-i Ya'küb-ı Çerhî adlı eserimizde geçen üleştirme sayı sıfatına rastlanmamıştır.

Sıfatlarda Karşılaştırma

Sıfatlarda “daha” anlamı veren karşılaştırma eki olan –rAK ‘ a metnimizde rastlanmaktadır: **köp+rek** “daha çok” 7a/11, 14a/15, 16a/9, 32a/4, 41a/6, 41b/9, **yaman+rak** “daha kötü” 23b/12-13, **günāh+rak** “daha günah” 5a/1, 35a/10, 37a/4, 41a/5, **körgüçi+rek** “ daha çok gören” 21b/11, **uluğ+ rak** “daha ulu” 31a/5, **yavuç+ rak** “daha yakın” 13a/8, **açuk+ rak** “daha açık” 25b/4, 28a/1, tiz+ rek “daha keskin” 33b/11, **az+rak** “daha az” 41b/8.

II.IV. Sayılar

Tercüme-i Tefsir-i Ya'küb-ı Çerhî adlı eserimizde geçen asıl sayılar şunlardır: toğuz yüz toğsan üç 2a/12, on toğuz 4a/1, üç 5a/4, üç yüz 5a/14, üç mi? 5a/11, mi? 5a/13, toğsan toğuz 5a/15, bir 6a/2, yetmiş 6a/10, üç yüz mi? 7a/11, iki 7b/2, dört 3b/14, dört yüz 41a/15, yeti 9b/8, altınçı 11b/14, yetinçi 11b/14, ikinci 11b/2 , üçünçi 11b/13, beşinçi 11b/14.

II.V. Zamirler

Kişi Zamirleri

Çağatay Türkçesinde kullanılan kişi zamirler şunlardır:

1. tekil şahıs: mén, Bén
2. tekil şahıs: sén
3. tekil şahıs: ol, o
1. çoğul şahıs: biz, bizler

2. çoğul şahıs: siz, sizler

3. çoğul şahıs: olar, alar, anlar

méndeki 7a3, méni 24b/12, mén 6a/3, méniğ 4a/15, sén 7a/15, séniğ 9a/3, sénde 8b/4, séndin 8a/2, séni 45a8, ol 2a/11, olarğa 19b/9, o 13a/4, alar 9a/15, alarnıñ 9a/13, alarnı 14a/2, alarğa 9a/15, alarda 26b/15, alardın 10a/6

İşaret Zamirleri

Tercüme-i Tefsir-i Ya'küb-ı Çerhî adlı eserimizde geçen işaret zamirlerinden bazıları şunlardır: bu 2a/11, uş 8a/12, uşol 31b/7, ol 2a/11, munuğ 25b/12, munı 15a/13, munda 10a/12, mundın 10a/7, munça 12b/1, bundın 41a/1, bunçada 3a/15, bular 14a/3, bularnıñ 12a/14, bularğa 4a/12.

Soru Zamirleri

Tercüme-i Tefsir-i Ya'küb-ı Çerhî adlı eserimizde geçen soru zamirlerinden bazıları şunlardır: kim "kim" 2a/3 , né "ne" 2a/3 , néçe "nice" 11b/5, néçük "nasıl" 6a/1, "niçin" 8b/2.

Belirsizlik Zamirleri

Tercüme-i Tefsir-i Ya'küb-ı Çerhî adlı eserimizde geçen belirsizlik zamirlerinden bazıları şunlardır: barça "bütün, hepsi" 4b/8, ba'zı "bazı" 2b/2, tükel "hepsi" 4b/9, tégme "bütün, her" 3a/6.

Dönüşlülük Zamirleri

Tercüme-i Tefsir-i Ya'küb-ı Çerhî adlı eserimizde geçen dönüşlülük zamiri şudur: öz "kendi" 2b/13

II.VI. Zarflar

Yer ve Yön Zarfları

Tercüme-i Tefsir-i Ya'küb-ı Çerhî adlı eserimizde geçen yer- yön zarflarından bazıları şunlardır: üze "üzerinde" 3a/8

Zaman Zarfları

Tercüme-i Tefsir-i Ya'küb-ı Çerhî adlı eserimizde geçen zaman zarflarından bazıları şunlardır: tün ‘‘gece’’ 34a/14, kün ‘‘gün, gündüz’’ 4a/10.

Azlık- Çokluk (Miktar) Zarfları

Tercüme-i Tefsir-i Ya'küb-ı Çerhî adlı eserimizde geçen azlık- çokluk zarflarından bazıları şunlardır: köp ‘‘çok’’ 6a/12.

Durum Zarfları

Tercüme-i Tefsir-i Ya'küb-ı Çerhî adlı eserimizde geçen durum zarflarından bazıları şunlardır: andağ ‘‘öyle’’ 2a/3.

Soru Zarfları

Tercüme-i Tefsir-i Ya'küb-ı Çerhî adlı eserimizde geçen soru zarflarından bazıları şunlardır: kaçan ‘‘ne zaman’’ 3b/8, néçe ‘‘nasıl, ne kadar’’ 11b/5.

II.VII. Edatlar

Bağlama Edatları

Tercüme-i Tefsir-i Ya'küb-ı Çerhî adlı eserimizde geçen bağlama edatlarından bazıları şunlardır: birle ‘‘ile’’, bilen ‘‘ile’’, birlen ‘‘ile’’, ve şaykalı birlen 2a/1, ve 2a/4, ma° rifet birle 7a5, zulm birle 7a/9.

Karşılaştırma- Denkleştirme Edatları

Tercüme-i Tefsir-i Ya'küb-ı Çerhî adlı eserimizde geçen karşılaştırma- denkleştirme edatlarından bazıları şunlardır: hem... hem 2b/13.

II.VIII. İsim- Fiil

-mAK

Türkçede istinasız bütün isim kök ve gövdelerine gelen ve onları isimleştiren mastar ekidir. –mAK eki üzerine isim çekim ekleri alabilir. Metnimizde –mAKisim-fiil ekine şu örneklerde rastlamaktayız:

tolğa- maḵ 3a/10, dé- mek- i 3b/14, ayt- mak 5b/6, in- mek+ iḡe 5b/14, bil- mek+ lik 5b/12, ay- maḵ 6b/6, kıl- maḵ 6b/6, bol- maḵ 7a/7, ber- mek 7a/8, tur- maḵ- dın 7a/10, yol ber- mek 9a/10, kiter- mek 9a/9, kéltür- mek 9a/8, ber- mek 9a/14, bil- mek 9a/14, kéltürme- mek 9b/4, bol- mak- lıḡıḡa 10a/4, ver- mek 10b/10, öl- mek- likni 10b/12, öl- mek- ni 10b/14, tiril- mek- ni 10b/14, yarat- mak- lıḡı 10b/14.

II.IX. Sıfat- Fiil

-Ar, -r, -Ir, -Ur

Geniş zaman sıfat- fiilidir. Bu sıfat fiil eki üzerine iyelik ekleri aldığı gibi, onun üzerine de belirtme ve yönelme durumu eklerine alarak sıfat- fiil durumunu devam ettirebilir. Sıfat- fiil ekinden sonra durum ekleri alarak zarf- fiil yapmaktadır. Metnimizde şu örneklerde rastlamaktayız:

kün toḡ- ar tarafı 4a/10.

-GAn, -KAn, -An:

Geniş zaman sıfat- fiil ekidir. Bazen öğrenilen geçmiş zaman da ifade edebilir. Oğuz Türkçesi etkisiyle nadire –An biçimine de rastlanır. –GAn sıfat- fiil eki üzerine durum ekleri alarak zarf- fiiller oluşturur. Metnimizde şu örneklerde rastlamaktayız:

yarut- ḡan 2a/2, ḡon- ḡan 2b/3, sun- ḡan 2b/4, kıl- ḡan 2b/5, bol- ḡan 2b/6, savut- ḡan 2b/9, tut- ḡan 2b/9, tol- ḡan 2b/9, unut- ḡan 2b/10, avut- ḡan 2b/10, bol-ḡan+ lar+ nı 3a/1, tur- ḡān+ ın 3a/9, tanıt- ḡan 4b/15, yiber- gen 4b/6, in- gen 4b/8, yetgür+ gen 5a/1, baḡışla- ḡan+ ı 5a/1, bér+ gen 5a/2, ünde- gen 6a/8, tur- ḡan+ dın 7a/1, bol- ḡan+ dın 7b/13, tile- gen+ i? 8b/1, bil- gen+ ler 8b/2, tutma- ḡan 9a/15, tap-ḡan+ dın 9a/15, yet- gen 9b/12

-GUçı, -KUçı

-GU sıfat- fiil ekiyle +çI isimden isim yapma ekinden meydana gelmiştir. Üzerine isim çekim ekleri alarak adlaşabilir. Metnimizde şu örneklerde rastlamaktayız:

sağla- güçü 5b/10, bakışla- güçü 5b/10- 5b/11, bağışla- güçü 6b/9, ber- güçü 6b/14, kıla- güçü 10b/14, eşitür- güçü 45b/8

-mAs

-r geniş zaman sıfat- fiil ekinin olumsuz biçimidir. Üzerine isim yapım ekleriyle durum ekleri alabilmektedir. -mAs sıfat- fiil eki üzerine +IIK isimden isim yapma ekini alarak isimler türetir. Metnimizde şu örnekte rastlamaktayız:

yığıla- mas+ dın 33b/13

II.X. Zarf- Fiil

-A, -I, -U, -y

-A, -I, -U zarf- fiil ekleri ünsüzle biten fiil tabanlarına, -y ise ünlü ile biten fiil tabanlarına gelmektedir. Aynı zamanda -mA- olumsuzluk eki de daima -y eki alır. fiile “-arak, -ıp” anlamları katar. Bu ekin birkaç görevi vardır: Fiillerden zarf görevinde kelime yapımında kullanılır. Birleşik fiil yapımında bağlayıcı olarak kullanılır. Çağatay Türkçesinde asıl fiilleri yeterli fiilleri olan al- ve bil- fiillerine bağlarlar. İkilemelerde kullanılır. Bu zarf- fiil eki fiille kalıplaşarak zarf ve edatlar oluşturur. Bu ek, -AdUr, -A durur, -ydlr biçimindeki şimdiki zaman çekiminde de kullanılır. (Argunşah, 2014:156) Metnimizde şu örneklerde rastlamaktayız:

tüşen- e 2a/14, okul-a 2a/13, aç- a 4a/11, kaç- a 6a/4, yetgür- e 8a/7, kıla- a 8a/13

-ArGA, -UrGA

Geniş zaman sıfat- fiil ekiyle yönelme durumu ekinden oluşmuştur. “-mek için, -meğe” anlamında zarflar yapar. Metnimizde şu örneklerde rastlamaktayız:

kör- er- ge 8a/12, tur- ar- ga 8a/12

-dl érse

Görülen geçmiş zaman ekiyle ek- fiilin şart çekiminden oluşmuştur. Eklendiği fiile “-ınca” anlamı vermektedir. Metnimizde şu örnekte rastlamaktayız:

bol- dl érse 2a15

-GAç, -KAç

Eklendiği fiile “-ınca” anlamı vermektedir. é- yardımcı fiiline eklendiğinde ise “iken” anlamı verir. Metnimizde şu örneklerde rastlamaktayız:

işit-geç 6a6, tur- ğaç 8a/13, kel- geç 8a/14, dé- geç 8a/14

-GAndA, KandA

-GAn, -KAN sıfat- fiil ekiyle bulunma durumu ekinden oluşmuştur. Eklendiği fiile “-ince” anlamı katmaktadır. Sıfat- fiil ekinden sonra araya iyelik ekleri de girebilir. Metnimizde şu örneklerde rastlamaktayız:

Eserden Misaller: nāzil bol- ğanda 4a/9, in- gende 4a/9, orna- ğanda 5a/10, işit- gende 6a/5, al- ğanda 7a/9, tüş- gende 7b/11

-GInçA, -GUNçA, -KunçA

Fiillere “-ınca, -ıncaya kadar” anlamları katmaktadır. Metnimizde şu örnekde rastlamaktayız:

té- günçe 7a/14

-mAyIn

Eklendiği fiillere “-madan” anlamı katar. Metnimizde şu örnekde rastlamaktayız:

köy- meyin “yanmadan” 8a9

-(U)p

Çağatay Türkçesinde ünlüyle biten fiillere çoklukla yardımcı ünlü almadan gelir. Birleşik fiillerde bağlayıcı olarak da kullanılır. Metnimizde şu örneklerde rastlamaktayız:

bil- ip 2a/7, kıl- ip 2a/8, 3a/4, 3a/12, 3b/13 sayla- p 2a/9, keltür-ip 2b/14, adar- ip 3a/1, bol- up 3a/3, tut- up 3a/13, ayır- ip 3a/13, tarğa- p 4a/10, tın- ip 4a/11, sür- üp 4a/14, tur- up 6a/5, dön- üp 6a/15, tut- up 7a/5, öt- üp 7a/5, ögret- ip, keç- ip 7b/11,

ber- ip 7b/12, rücū° kı1- ip 8b/1, oltur- up 8b/8, kör- üp 8b/7, delâlet kı1- ip 9a/3, yol tap- ip 9b/3, dīdār arzula- p 9b/12, tap- ip 9b/3, aldanı- p 10b/9

II. XI. Fiil Çekimi

Fiil çekimi basit fiil çekimi ve birleşik fiil çekimi olarak ikiye ayrılır. Basit fiil çekimi ise kendi içinde bildirme kipleri ve tasarlama (dilek) kipleri olarak ikiye ayrılır.

II.XI.I. Basit Çekim

Fiillerin basit çekimi herhangi yardımcı fiil almaz. Fiil tabanına kişi, şekil, zaman gibi çekimlerin gelmesiyle oluşur.

II.XI.I.I. Bildirme Kipleri

Bildirme kipleri görülen geçmiş zaman, öğrenilen geçmiş zaman, geniş zaman, şimdiki zaman ve gelecek zaman olmak üzere beş farklı şekilde çekimlenir.

II.XI.I.I.I. Görülen Geçmiş Zaman

Görülen geçmiş zaman, fiilin gerçekleştirdiği hareketin bittiğini bize bildirir.

Çağatay Türkçesinde görülen geçmiş zaman eki –DI, –DU’ dur. Tonluyla biten fiil tabanlarına –dI/ dU, tonsuzla biten fiil tabanlarına –tI, –tU olarak gelir. Aslında ek ünsüz uyumuna tam anlamıyla uymaz. Ekin düzlük- yuvarlaklık uyumuna da tam anlamıyla uyduğu söylenemez. Teklik ve çokluk üçüncü şahıslarda dudak uyumuna bağlı olmaksızın ekin ünlüsü her zaman dardır. Görülen geçmiş zaman çekiminde iyelik kökenli şahıs ekleri kullanılmaktadır. Görülen geçmiş zamanın olumsuzu –mA- eki ile yapılmaktadır.

Teklik 1. şahıs görülen geçmiş zaman eki: -Dım, -Dum

ér- di- m 6a2, işit- ti- m 6a2, ay- dı- m 6a6, ber- di- m 7a/10, kork- tu- m 8a/15

Teklik 2. şahıs görülen geçmiş zaman eki: -DI?, -DU?

ber- di- ? 8a/6, bildür- di- ? 8a/7, bil- di- ? 10b/8,

Teklik 3. şahıs görülen geçmiş zaman eki: -DI

bilür ér- di 3a/9, şürû' kııl- dı 3a11- 3a/12, biti- di 4a/4, ayt- dı 4a/8, ārām tap- tı 4a/11, başla- dı 4a/11, yād kııl- dı 4a/14, bit- me- di 7b/7, işit- ti 8a/8, yıkııl- dı 8a/14, hāl er- di 8a/14, kav- dı 8b/5, ğažab kıılın- dı 9b/1, ay- dı 9b/13, ölme- di 10a/1, bol- dı 10a/1, yarat- tı 10b/12, ér- di 45b1.

Çokluk 1. şahıs görülen geçmiş zaman eki: -DUK

tüz-dük 13a/8, keltürme-dük 16a/1, ér-dük 16b/5, dönder-dük 20b/2, yiber-dük 25b/7

Çokluk 2. şahıs görülen geçmiş zaman eki: -DI?Iz, -DI?Uz

ér-di-?iz 15b/13, bol-dı-?ız 20a/1, éşitme-di-?iz 34b/10

Çokluk 3. şahıs görülen geçmiş zaman eki: -DİAr

kıl- dı- lar 3a/5, yüri- di- ler 4a/10, boyun sun- dı- lar 4a13, kov- dı- lar 4a/14, buyur- dı- lar 6a1, sor- dı- lar 8a/14, tap- tı- lar 9b/1, gümrāh bol- dı- lar 9b/4, nisā kııl- dı- lar 9b/9, iltifāt kıılma- dı- lar 9b/9.

II.XI.I.I.II. Öğrenilen Geçmiş Zaman

Öğrenilen geçmiş zaman çekimi üç farklı ekle yapılabilmektedir: -mİş, - (I/U)p, -(I/U)ptİr, -(I/U)ptUr, -(I/U)p turur, -GAndur, -GAn turur

1.-mİş

Öğrenilen geçmiş zaman çekimi en çok bu ek kullanılarak yapılır. Ekin ünlüsü daima düzdür.

ér-miş 5b/15, bér-miş 6b/4, bol-miş 42b/15, okı-mışlar 45a/6, ér-mişler 2a/14, yükseklen-mişler 41b/15

2. -(I/U)p, -(I/U)ptİr, -(I/U)ptUr, -(I/U)p turur

-p zarf-fiil ekiyle bu ekin tur- yardımcı fiilinin geniş zamanı olan turur ile birlikte oluşturdukları bir öğrenilen geçmiş zaman çekimidir. tur- fiiline gelen geniş zaman eki çoklukla düşmüş ve ekleşme meydana gelmiştir. Kimi örneklerde tur- yardımcı fiili kullanılmadan -p zarf-fiil ekine doğrudan şahıs ekleri getirilerek de geçmiş zaman ifadesi yapılır.

körset- ip- sén 8b/14, kıl- ip- sén, bitilip 2a/11, arzulap turur 9b/12, aytıp turur 45b/3, keltürüp turur 45b/8, buyur- (u)p tururlar 3b/3- 3b/4, ayt- (ı)p tururlar 5a/11

3. –GAndur, -GAn turur

-GAn sıfat- fiil eki Çağatay Türkçesi metinlerinde az da olsa öğrenilen geçmiş zaman eki olarak kullanılmıştır. Öğrenilen geçmiş zamanın bu çekimi sadece teklik ve çokluk 3. Şahıslarda karşımıza çıkar.

başlan- ğan turur 5a/3

II.XI.I.III. Geniş Zaman

Geniş zaman çekimi, fiil tabanı ünlü ile bitiyor ise –r, ünsüz ile bitiyor ise –Ar ve –Ur ekleri getirilerek yapılır.

Teklik 1. şahıs geniş zaman eki: -r-mén, -Ar-mén, -Ur-mén

başla- r-mén 4b/13, élt-ür-mén 5a/9, sev- er-mén 7b/4, til- er-mén 8a/3

Teklik 2. şahıs geniş zaman eki: -r-sén, -Ar-sén, -Ur-sén

ayt- ar- sén 8a/10, tile- r- sén 8a/15, ayt- ur-sén 8b/2, iste- r- sén 10a/8

Teklik 3. şahıs geniş zaman eki: -r, -Ar, -Ur

bil- ür 3a/9, rüşen tur- ur 3a/14, til- er 3b/15, kélip tur- ur 4a/4, amānı tur- ur 4a/5, kelimesi tur- ur 4a/5- 4a/6, mühri tur- ur 4a/7, başlan- ur 5a/3, bar tur- ur 5a/4, vekīli tur- ur 5a/6, mihrbānı tur- ur 5a/7, h̄ācesı tur- ur 5a/9, ta'līm tur- ur 5b/5, sezāvar tur- ur 5b/8, saqlağucısı tur- ur 5b/10, haber tur- ur 5b/12, kıble tur- ur 6b/5- 6b/6, vācib tur- ur 6b/6, kıyās tur- ur 6b/7, pervergārı tur- ur 6b/11, baqışlağucı tur- ur 6b/11, bergüci tur- ur 6b/14, bendelik kıl- ur 6b/14, °ibādetdın tur- ur 7a/6, ayt- ur 7a/13, kél- ür 7a/10, köprek tur- ur 7a/11, feyz al- ur 7b/4, işāret tur- ur 7b/14, aç- ar 8a/6, vişāli tur- ur 8a/8, dellāl tur- ur 8a/8, kāl tur- ur 8a/8, iltifāt tur- ur 8b/3, ümīdvārılık tur- ur 8b/4, küstāhlık tur- ur 8b/9, keltürmek tur- ur 9a/8-9a/9, kitermek tur- ur 9a/9, iste- r 10a/7, uluğ tur- ur 10a/10, bākī tur- ur 10a/10, fermānında tur- ur 10a/11, şıfat tur- ur 10a/12, müteşābihātdın tur- ur 10a/13, °ibādet tur- ur 10a/14,

ķudertindin tur- ur 10a/15, ol tur- ur 10b/1, ayt- ur 10b/6, delīl tur- ur 10b/13, ķāhir tur- ur 10b/15, °ālīm tur- ur 10b/15, yarlıķa- r 45b/2, tēg- er 45b/3,

Çokluk 1. şahıs geniş zaman eki: -r-miz, -Ar-miz, -Ur-miz, -Ur-biz

ümīd tut-ar- miz 3a/7, iste- r- iz 8a/5

Çokluk 2. şahıs geniş zaman eki: -r-siz, -Ar-siz, -Ur-siz

bar-ur-siz 11a/4, bol-ur- siz 11a/4, ayt-ur-siz 22b/15

Çokluk 3. şahıs geniş zaman eki: -rlAr, -ArlAr, -UrlAr

érklig tur- ur- lar 4a/2, rivāyet tur- ur- lar 4a/8, bil- ür- ler 5a/13, maķam tur- ur- lar 7b/9, ayt- ur- lar 8a/13

Geniş Zamanın Olumsuzu

Çağatay Türkçesinde geniş zamanın olumsuu –mAs ekiyle yapılmaktadır. Teklik 1. Kişide /s/ sesi düşüp zamirin ekleştii örnekler de bulunur. Nadiren ekin –mAz biçimine de rastlanır.

tap- mas- sén 8a/10, işi ér-mes 3a/5, çıķa al-mas 3a/6, nisyānsız bol- mas 3a/14, ķālī ér-mes 3a/15, bil- mes 5b/1, dest ber- mes 8a/9, tut- mas 8a/2, bil- mes- ler 5a/12

II.XI.I.IV. Şimdiki Zaman

Çağatay Türkçesinde şimdiki zaman çekimi dört farklı ek ile yapılır: -AdIr, -AdUr, -A turur, -ydIr, -y turur, -U+ kişi zamiri, -A+ kişi zamiri.

1. -AdIr, -AdUr, -A turur, -ydIr, -y turur

Bu çekim Çağatay Türkçesinde yaygın olarak kullanılmaktadır. Fiil tabanı ünsüz ile bitiyorsa zarf-fiil eki –A, fiil tabanı ünlü ile bitiyorsa zarf- fiil eki –A yerine –y olarak gelir. –tur yardımcı fiilile gelen geniş zaman eki bazen düşer ve ekleşir. Böylece ek –ydUr şeklini alır. Bu çekimin olumsuzu –mAydUr şeklindedir.

ķıl- a tur- ur-sén 8b/9, ķaç- a turur 6a/4, ayt-a tururlar 10a/12

3. -A+ kişi zamiri

-A, -y zarf-fiil ekleri bazen yardımcı fiil almadan doğrudan kişi zamirlerine bağlanarak şimdiki zaman ifadesi verir: *korğ-a-mén* ‘‘korkuyorum’’

Şimdiki Zamanın Olumsuzu

1. -Adİr, -AdUr, -A turur, -ydİr, -y turur

edeb *kör- me-y* 3a/11, *çıka al- ma- y* 3a/9

II.XI.I.I.V. Gelecek Zaman

Çağatay türkçesinde gelecek zaman çekimi iki türlü yapılır: -GA, -Gay, -Kay+ kişi zamiri, -GU, -KU+ iyelik eki+ tur- yardımcı fiili. Çağatay Türkçesinde gelecek zaman çekimi yaygın olarak -GA, -GAy, -Kay+ kişi zamiriyle yapılır.

1.-GA, -GAy, -Kay

Teklik 1.şahıs gelecek zaman eki: -GA-mén, GAY-mén, KAY-mén

bereket *ber- gey- mén* 4b/2, *bol- ğa- men* 9b/15

Teklik 2.şahıs gelecek zaman eki: -GA-sén, GAY-sén, KAY-sén

bende *bol- ğay- sén* 7a15, *rızā ber- gey- sén* 7b/2,

Teklik 3.şahıs gelecek zaman eki: GAY, KAY

salma-ğay 3a/2, *sağla- ğay* 3a-13/ 3a-14, *āzād bolğay* 3b/12, 3b/13 *fermānla-ğay* 3b/11, *rūzı kıl- ğay* 4a/3, *āsān keç- gey* 4a/6- 4a/7, *şifā tap- gay* 4b/1, *kir- gey* 4b/3, *bol- ğay* 5b/3- 5b4, *ay- ğāy –lar* 6b/8, *meşğül kıl- ğay* 7a/4, *hāşıl ét- gey* 7a15, *müyesser bol- ğay* 7b/14, *hāşıl bol- ğay* 8a/6, *bulma- ğay* 9b/5, *tālebinde bol- ğay* 10a/5, *izle- gey* 10a5- 10a6, *bil- gey* 10a/6, *perestiş kılma-ğāy* 10b/2, *ṭama^c tutma-ğāy* 10b/2, *bī- ihtiyār bil- gey* 10b/3, *sının- ğāy* 10b/4, *iste- gey* 10b/4, *amān bol- ğay* 10b/5, *sın- ğay* 10b/13, *yétkür- gey* 45b/5, *dīvāne bolmağay* 45b/11

Çokluk 1.şahıs gelecek zaman eki: -GA-biz, GAY-biz, KAY-biz

kıl- ğay- biz 9a/1-9a2, *bil- gey- miz* 9a/2, *bil- gey- biz* 9a/3

Çokluk 2.şahıs gelecek zaman eki: -GA-siz, GAY-siz, KAY-siz

ķıl-ğay-siz 19a/13, bolma-ğay-siz 19b/5

Çokluk 3.şahıs gelecek zaman eki: -GAylAr, KaylAr

algaylar 2b/15, tapgaylar 4b/14, biti- gey- ler 3b/11, ° aṭā bergeyler 6b/8, dégeyler 45b/12

2.-GU, -KU+ İyelik eki (+dur/ turur)

bol- ğu- sı turur 4b/11, başlan- gu- sı turur 5a/4

II.XI.I.II. Tasarlama (Dilek) Kipleri

Tasarlama (dilek) kipleri emir, şart, istek ve gereklilik çekimleri olmak üzere dörde ayrılır.

II.XI.I.II.I. Emir Kipi

Teklik 1.şahıs emir eki: -y, -Ay, -Ay-mén, -yIn, -AyIn, -Ayım, -AyI?, -GAyI?

ķıl- ayın 12b/15, urma- yın 23b/2

Teklik 2.şahıs emir eki: -GI, -KI, -GI

ayt- ğıl 3b/10, bil- ğıl 5b/4, kör- ğıl 6a5, ay- ğıl 6a6, tur- ğıl 6b/9, tut- ğıl 7b/15, bol- ğıl 8a1, ber- ğıl 8a/6, salma- ğıl 8b/13, körset- ğıl 8b/13, ayur- ğıl 9a/2, kılma- ğıl 9a/15, ber-ḥürdār ķıl- ğıl 10a/2, bende bol- ğıl 10b/6, tevekkül ét- ğıl 10b/8, satma- ğıl 10b/9

Teklik 3.şahıs emir eki: -sUn

ayt- sun 4a/3, ma'lūm bol- sun 5b/13

Çokluk 1.şahıs emir eki: -Allm, -All, -AlUk, -All?, -AlU?

kéltür- eli? 10a/13

Çokluk 2.şahıs emir eki: -(I/U)?, -(I/U)?Iz, -(I/U)?lAr, -(I/U)?IzlAr

ayt- ışız 6b/15, bolma- şız 8b/6, yüri- şizler 40a/10

Çokluk 3.şahıs emir eki: -sUnlAr

ayt- sun- lar 5b/6

II.XI.I.II.II. Şart Kipi

Çağatay Türkçesinde kullanılan şart eki –sA’ dır. Şart kipi iyelik kaynaklı şahıs ekleri ile çekimlenir. Metnimizde şu kelimelerde şart kipine rastlanmaktadır:

iste- se- m 8b/12, sun- sa- m 8b/11, iste- me- se? 8a/9, t̃alib ay- sa- ? 10b/6, ayt- sa 3b/10, ḥalās bol- sa 4a/2, ay- sa 4a/10, oqı- sa 6b/2, al- sa 7a/11, kel- se 7b/1, bol- ma- sa 7b/7, dé- se 8b/8, qav- sa 8b/5, ay-sa 8b/5, kélme- se 45b/5, kör- se- ler 3a/15, ıslāḥ kııl- sa- lar 3b/1, ay-sa- lar 4b/1, dé- se- ler 4b/1, tile- se- ler 5b/6

II.XI.I.II.III. İstek Kipi

Çağatay Türkçesinde istek çekimi üç ayrı ek ile yapılır: -GA, -KA, -GAy, -KAy, -A, -mAKçI bol, -mAKçI ér-. –GA, -KA, -GAy gelecek zaman ekleri istek görevinde kullanılır. –A eki ise gelecek zaman eki olan –GAy ekinin Batı Türkçesindeki halidir. –mAKçI eki ise –mAK fiilden isim yapma ekiyle –çI isimden isim yapma ekinin birleşmesiyle oluşmuştur. Metnimizde şu kelimelerde istek kipine rastlanmaktadır:

kör- gey- sén 6b/9, rüzı kııl- ğay- sén 7b/10

II.XI.I.II.IV. Gereklilik

Çağatay Türkçesinde gereklilik kipi yedi farklı şekilde yapılmaktadır: kérek, -mAK kérek, -sA kérek, kérek+ sA, - mAll, -GU, GUIUK. Metnimizde şu kelimelerde gereklilik kipi görülmektedir:

bil- mek kerek 5a2, bendelik kııl- maq kerek 7a/14, keç- mek kerek 7b/12, kııl-maq kerek 16a/8, yığıl-maq kerek 16a/8, ayt- maq kerek 45b/5, bol- sa kerek 21a/1, şādıq kerek 12a/14, ° arif kerek 18b/8, mü° min kerek 30b/13.

II.XI.II. Birleşik Zaman Çekimi

II.XI.II.I. Hikâye Birleşik Çekimi

Sadece öğrenilen geçmiş, görülen geçmiş, şimdiki, geniş, gelecek zamanın ve şartın hikâye çekimleri vardır. Bunlar é-, -ér- ek fiillerinin görülen geçmiş zamanında çekimlenmektedir. Bazı örneklerde ek fiilin düştüğü görülür.

II.XI.II.I.I. Öğrenilen Geçmiş Zamanın Hikâyesi

Öğrenilen geçmiş zamanın hikâyesi iki türlü yapılmaktadır: -mİş +érdi, -p érdi. Metnimizde öğrenilen geçmiş zamanın hikâyesi şu örneklerde karşımıza çıkmaktadır.

arzulap turur érdi 9b/12, kélmep érdi 15b/12, kélip érdiler 15b/15

II.XI.II.I.II. Görülen Geçmiş Zamanın Hikâyesi

Görülen geçmiş zaman ekinden sonra gelen ér- yardımcı fiilinin görülen geçmiş zamanda çekimlenmesi ile yapılır. Metnimizde görülen geçmiş zamanın hikâyesine rastlanmamıştır.

II.XI.II.I.III. Geniş Zamanın Hikâyesi

Geniş zaman ekinden sonra gelen ér- yardımcı fiilinin görülen geçmiş zamanda çekimlenmesi ile yapılır. Metnimizde geniş zamanın hikâyesi şu örneklerde karşımıza çıkmaktadır.

bilür érdi 3a/9, aytur érdiler 45b/10, kılur érđiniz 24b/9, qorqutur érđi 31a/7, alur érdiler 32b/10, yürür érdiler 32b/10, bérür érđi 33a/6, çıkarur érđi 33a/7, yétkürür érđi 33a/8, kéçürür érđi 33a/9, baıl turur érđi 37a/11, ündelür érdiler 39a/10, éltür érdiler 39a/15, körer érđi 43b/15, helāk bolur érđi 45a/13

II.XI.II.I.IV. Şimdiki Zamanın Hikâyesi

Zarf-fiil eki almış asıl fiiller ile yorı- ve tur- süreklilik fiillerinin geniş zaman çekimleriyle ér- fiilinin görülen geçmiş zaman çekiminden oluşur. Metnimizde şimdiki zamanın hikâyesi şu örneklerde karşımıza çıkmaktadır.

körmey turur érđi 3a/8- 3a/9, qaça turur érđim 6a/4, kelmey turur érđi 15b/11, bére turur érdiler 16a/1, ayta turur érđiniz 24b/1

II.XI.II.I.V. Gelecek Zamanın Hikâyesi

-GAy, -KAY gelecek zaman ekinden sonra gelen ér- yardımcı fiilinin görülen geçmiş zamanda çekimlenmesi ile yapılır. Metnimizde gelecek zamanın hikâyesi şu örneklerde karşımıza çıkmaktadır.

algaylar érdi 2b/15- 3a/1, salmağay érdi 3a/2, azmağaylar érdi 6a/14, bolmağaylar érdi 6a/15, bolmağay érdi 6b/1, kılğay érдіңiz 15b/13

II.XI.II.I.VI. Şartın Hikâyesi

-sA şart ekinden sonra gelen ér- yardımcı fiilinin görülen geçmiş zamanda çekimlenmesi ile yapılır. Metnimizde şartın hikâyesi şu örneklerde karşımıza çıkmaktadır.

bolsa érdi 2b/15, kılsak érdi 16b/4

II.XI.II.II. Rivayet Birleşik Çekimi

Çağatay Türkçesinde geniş zamanla öğrenilen geçmiş zamanın rivayeti tespit edilmiştir (Argunşah, 2014: 179).

II.XI.II.II.I. Öğrenilen Geçmiş Zamanın Rivayeti

-p öğrenilen geçmiş zaman ekinden sonra gelen ér- yardımcı fiilinin öğrenilen geçmiş zamanda çekimlenmesi ile yapılır. Metnimizde öğrenilen geçmiş zamanın rivayetine şu örnekte rastlamaktayız:

bitilip érmişler 2a/11, oқup érmişler 12a/7

II.XI.II.II.II. Geniş Zamanın Rivayeti

Geniş zaman ekinden sonra gelen ér- yardımcı fiilinin öğrenilen geçmiş zamanda çekimlenmesi ile yapılır. Metnimizde geniş zamanın rivayetine şu örnekte rastlamaktayız:

oқula turur érmiş 2a/13

II.XI.II.III. Şart Birleşik Çekimi

Çağatay Türkçesinde görülen geçmiş zamanla geniş zamanın şart birleşik zamanı tespit edilmiştir(Argunşah, 2014:180).

II.XI.II.III.I. Görülen Geçmiş Zamanın Şartı

Görülen geçmiş zaman ekinden sonra gelen ér- yardımcı fiilinin şart çekimi ile yapılır. Metnimizde görülen geçmiş zamanın şartına şu örneklerde rastlamaktayız:

işāret boldı érse 2a/14- 2a/15, kapdum érse 6a5, nisā kıldılar érse 9b/9, kéltürdi érse 15a/5, °āciz bıldılar érse 21b/1, dédiler érse 30a/12, bardılar érse 34a/9, sançılادılar érse 34b/1-2, kılmaduķ érse 34b/4, eşitmediñiz érse 34b/10, eşitürdi érse 35a/6, peşimān boldılar érse 35a/14-15, yédiler érse 35b/3, tevbe kıldılar érse 35b/14/15, yiberdi érse 43b/2

II.XI.II.III.II. Geniş Zamanın Şartı

Geniş zaman ekinden sonra gelen ér- yardımcı fiilinin şart çekimiyle yapılır. Metnimizde geniş zamanın şartına şu örneklerde rastlamaktayız:

tiler bolsa 3b15- 4a/1, kıllur bolsa 6b/5, til- er bol- sa- ? 7b/11

II.XI.III. Fiillerde Olumsuzluk

Çağatay Türkçesinde olumsuzluk –mA- ekiyle yapılmaktadır. Sadece geniş zamanın olumsuzu –mAs, -mAz ekleri ile olur. Metnimizde olumsuzluk ekine şu örneklerde rastlamaktayız:

al-ma-y 2a/14, 3a/9, kör- me- y 3a/8, 3a/11, bit- me- di 7b/7, dest ber- mes 8a/9, iste- me- se? 8a/9, kına- ma- y 8a/10, tap- mas- sén 8a/10, işi ér-mes 3a/5, çıķa al-mas 3a/6, nisyānsız bol- mas 3a/14, hāli ér-mes 3a/15, bil- mes 5b/1, dest ber- mes 8a/9, tut- mas 8a/2, sal- ma- ğıl 8b/13, bol- ma- ?ız 8b/6, kıll- ma- ğıl 9b/2, özge ér- mes 9b/8, kıll- ma- dı- lar 9b/9, öl- me- di 10a/1, sat- ma- ğıl 10b//9, iltifāt ét- me- gil 10b/9, nażar ét- me 10b/10, tama° tut- ma- ğay 10b/2, perestiş kıll- ma-ğay 10b/2, sal- ma 10b/11, kél- me- se 45b/5, dīvāne bol- ma- ğay 45b/11

II.XI.IV. Fiillerde Soru

Çağatay Türkçesinin soru eki –mU’ dur. Metnimizde soru ekine şu örneklerde rastlamaktayız:

koyğay mu 12a/6, tapar mu 12b/15, bolğay mu 37a/6, tanur mu 40a/12, aytur mu 40b/6, körmey mü-sén 13b/1, érđiniz mü 34b/15.

II.XI.V. Ek- Filler

Çağatay Türkçesinde kullanılan ek- fiiller ér- ve tur- fiilleridir.

1.ér-

Fiillerin birleşik çekimleri (hikaye, rivayet ve şart) ér fiiliyle yapılmaktadır. Asıl ek fiil ér- olmakla birlikte bazı kullanımlarda /r/ ünsüzünün düştüğü görülür. Bu yardımcı fiil, -ken zarf-fiili, -GAndA zarf-fiili, -GAn sıfat- fiil, -dük sıfat-fiili ve isimlerde olumsuzluk yanında öğrenilen geçmiş zaman ve şart ekleriyle fiillerin birleşik çekimlerinde kullanılır(Argunşah, 2014:181). Metnimizde şu örneklerde ér- ek-fiilini görmekteyiz.

işi érmes 3a/5, maħrum érmişler 2a/14, bolsa érdi 2b/15, alğaylar érdi 2b/15- 3a/1, salmağay érdi 3a/1, ‘ayn érdi 3a/3, ħālī érmes 3a/15, bar érdi 4b/11, Mekke şehrinde érmiş 5b/15, şahrada érdim 6a1-6a2, Cebra’ il érdi 6a8, özge érmes 9b/8, bar érmiş 10b/8, saklağuşı érdi 15a/11, ħaqqında érdi 18a/11, maħlūqātdın érdi 18b/11-12, ‘ālim érmes 24a/1, mü’ minlerdin érdiler 24b/3, ħulķı érdi 28b/5, ‘azīm érdi 28b/11, dīvāne érmes 29a/4, fermānında érdiler 31b/10, ħürmetsiz érdiler 32b/8, şaliħ érdi 33a/11, tolı érdi 34a/15, sebeb érdi 37a/8, yok érdi 39a/12, tahta érdi 39a/13, yeri érmes 39b/6, zindānı érdi 42b/13, merħūm érdi 43a/6, köp érdi 43b/3, yer érdi 45a/12-13.

2.tur-

Türkçede geniş/ şimdiki zaman çekiminde ek- fiil olarak kullanılır. Bu yapı Türkçe isimlere ‘-dir’ anlamı katarak bildirme işlevini de görür. Üzerine kimi zaman şahıs zamirleri de alır. tur- süreklilik işlevindeki yardımcı fiilinin geniş zaman biçimi olan tur- ur ‘un sonundaki hecenin düşmesiyle ekleşmiştir. Hem isimlere hem de fiillere gelmektedir. İsimlere geldiğinde bildirme işlevi görür. Metnimizde şu örneklerde tur- ek-fiilini görmekteyiz:

toğuz yüz toğsan üç yıl turur 2a/12, rüşen turur 3a/14, rivāyet turur 3b/15, kilidi turur 3b/4, érklig tururlar 4a/1- 4a/2, amānı turur 4a/5, kelimesi turur 4a/5- 4a/6, , mührü turur 4a/7, rivāyet tururlar 4a/8, gevheri turur 4b/5, hil'atı turur 4b/6, rahmeti turur 4b/7, Qur'ānda turur 4b/8, işāret turur 4b/12, kitābı turur 5a/3, bar turur 5a/4, vekīli turur 5a/6, mihrbānı turur 5a/7, h'ācesi turur 5a/9, ta'līm turur 5b/5, sezāvar turur 5b/8, saqlağucısı turur 5b/10, haber turur 5b/12, şifā turur 6a/10, devā turur 6a/11, çāre yoğ turur 6a/11-6a/12, köp turur 6a/12, kıble turur 6b/5- 6b/6, vācib turur 6b/6, kıyās turur 6b/7, pervergāri turur 6b/11, bağışlağucı turur 6b/11, bergüci turur 6b/14, bendelik kıllur 6b/14, °ibādetdin turur 7a/6, köprek turur 7a/11, mağām turur 7b/9, vişāli turur 8a/8, dellāl turur 8a/8, kāl turur 8a/8 iltifāt turur 8b/3, ümīdvārılık turur 8b/4, küstāhlık turur 8b/9, kéltürmek turur 9a/8-9a/9, kitermek turur 9a/9, °ağim turur 9a/11, müşkil turur 9a/12, uluğ turur 10a/10, bākī turur 10a/10, fermānında turur 10a/11, şifāt turur 10a/12, müteşābihātdin turur 10a/13, °ibādet turur 10a/14, kudertindin turur 10a/15, ol turur 10b/1, delīl turur 10b/13, qāhir turur 10b/15, °ālīm turur 10b/15, āyet turur 45b/4, dīvāne turur 45b/6- 45b/7, yoğ turur 45b/7.

II.XI.VI. Birleşik Fiiller

Yardımcı fiiller iki şekilde karşımıza çıkar. İlki asıl fiil ile yardımcı fiilin bir zarf fiil eki ile birleşmesiyle oluşur. Diğerisi ise isim ve yardımcı fiilintı turur yan yana gelmesiyle oluşur.

II.XI.VI.I. İki Fiilden Oluşan Birleşik Fiiller

Asıl fiil ile yardımcı fiilin bir zarf fiil eki ile birleşmesiyle oluşur. Bunlar yeterlilik, süreklilik, tezlik ve yaklaşma fiilleri olmak üzere dörde ayrılır.

II.XI.VI.I.I. Yeterlilik Fiilleri

Çağatay Türkçesinde yeterlilik yapısı asıl fiilin –A, -y zarf-fiil eki aldıktan sonra al- yardımcı fiilinin gelmesiyle oluşur. Az da olsa al- yardımcı fiili yerine bil- ve u- fiilleri de görülür. Bu fiiller Oğuz Türkçesinin etkisi ile Çağatay Türkçesinde yeterlilik yapısını oluşturur. Metnimizde şu örneklerde yeterlilik yapısına rastlamaktayız:

bére alurlar 25a/5, bére alğay 26/12, çıka almas 3a/6, tarta almas 11a/15, taşlay almas- biz 43b/13, kıla almas- miz 33a/11, kıla almağay- mén 39b/2, köre almağay- sén 11b/15, tapa almağay-sén 13a/1, saklay almağay 20b/13, kéle almağaylar 39a/3, éte almağaylar 39b/14, 40b/2 çıka almay 3a/9, ayta bilgenler 34a/11, bola bilür 29b/8, kéle bilgey 9a/3, bola bilgey 10a/6, 35b/6, kıla bilgey-miz 9a/2, çıkara bilse? 26b/3, arana bilmes 37b/13, éte bilmesler 39a/9, tuta bilmegey 20b/12, uça bilmegey 21a/2, éte bilmegey 24a/10, éte bilmegeyler 39a/8, éte bilmey 39a/13.

II.XI.VI.I.II. Süreklilik Filleri

Çağatay Türkçesinde süreklilik yapısı asıl fiilin –A, -y, -U, -p zarf-fiil eklerinden birini aldıktan sonra tur- yardımcı fiilinin gelmesiyle oluşur. Metnimizde süreklilik yapısına şu örneklerde rastlamaktayız:

oğula turur érmiş 2a/13, körmey turur érdi 3a/8- 3a/9, kélip turur 4a/4, bağışlay turgan 4b/14, aytıp tururlar 4b/4, tiñley turup 6a5, ayta turur 6a5, aytıp turur 7a1, kıla turur 8b/7, sözley turğaç 8b/2, beyān kıla turur 9b/11

II.XI.VI.I.III. Tezlik Fiilleri

Çağatay Türkçesinde tezlik yapısı asıl fiilin –A, -U, -p zarf-fiil eklerinden birini aldıktan sonra bér- yardımcı fiilinin gelmesiyle oluşur. Metnimizde sadece bir kelimeye tezlik yapısına rastlanmaktadır:

ayta bérşünler 38a/3

II.XI.VI.I.IV. Yaklaşma Filleri

Çağatay Türkçesinde yaklaşma yapısı asıl fiilin –A zarf-fiil eklerinden birini aldıktan sonra yaz- yardımcı fiilinin gelmesiyle oluşur. Metnimizde yaklaşma yapısında bir kelimeye rastlanmamıştır.

İsim +Yardımcı Fillerden Oluşan Birleşik Filler

İsimden sonra bér-, bol-, ét-, éyle-, kıl-, ol-, yé- gibi yardımcı fiillerin gelmesiyle oluşur. Metnimizde isim+ yardımcı fiillerden oluşan birleşik fiillere şu örneklerde rastlamaktayız:

āsān kı1- 3a/7, ħatm bol- 3a/8, işāret kı1- 3a/5, iltifāt kı1- 3a/4, müteveccih bol- 3a/3, sebeb bol- 3a/1, raqam kı1- 2a/8, istid'ā kı1- 2b/14, işāret bol- 2a14-2a15, muttaşif bol- 2b/6, şürū' kı1- 3a11-3a12, yār kı1 3a12, nisyānsız bol- 3a/14, āzād bol- 3b/12, 3b/13, raħmet kı1- 3b/12- 3b/13, ıslāħ kı1- 3b/1, ma'nisi ol bol- 3b/8, emr kı1- 3b/9- 3b/10, ħalās bol- 4a/2, rūzı kı1- 4a/3, nāzil bol- 4a/9, terbiyet kı1- 5b/9, ma' lūm bol- 5b/13, şadaqa bér- 6b/4, °aṭā ber- 6b/8, ser- firāz kı1 6b/14, meşğul kı1- 7b/4, bendelik kı1- 7a6, rızā ber- 7a9, ħāşıl ét- 7a15, ħāşıl bol- 8a/6, dest ber- 8a/9, rücū° kı1- 8b/1, teevbe kı1- 9a/2, delālet kı1- 9b/3, āsān kı1- 9b/3, ri°āyet kı1- 9a/8, imān ber- 9a/15, yol ber- 9a/10, gümrāh bol- 9b/4, nisā kı1- 9b/9

III. METİN

^{2a/1}°āmm ħalklar kıatında ve meveddet şaykıalı birlen kö?ül közgüdin ²yarutğan ve °ārifler ħācetinde söz şāhidini? cemāli nāṭıka ³ne közgüsünde andağ cilve kıla turur kim şerī° at aqvālini? ⁴şāhib-i maqāmı ve tarīkat etvārını? şāhib-i kemāli ve ħaķīkat ⁵aḥvālini? şāhib-i ħāli °alemü'l-° ulemā efşāhu'l-fuşeħā ħazret-i ⁶Mevlānā Ya°ķūb el-muķallib bi't-Çerħī raħmetu° llāhi °aleyh buruncaķ ⁷öz zamānındaki mürīdler şıddīķın bilip iltimāsları birlen ⁸fātiħatü'l- kitāb tefsīrin raqam kı1ıp Tebareke sūresindin ⁹intihāb destūrınça saylap Teysir atlığ tefsīrdin ¹⁰ve Keşşāf Gevāşī ve özge tefsīrlerdin teberrüken ve teyemmünen Tācıklar ¹¹tili birlen bitilip érmişler ol zamāndın bu

zamāngaça ¹²kim hicret mén toköz yüz toksan üç yıl turur Tācık ¹³tili birle oğula turur
 érmiş ammā Türk faķırler ol tilge ¹⁴tüşene almay fāyidedin maħrūm érmişler işāret
¹⁵boldı érse Nisāy taħtında efđalü's- selāfīnū'z – zamān ^{2b/1a}° dl el- ħavākīn ed- devrān
 Sencer Muħammed Sulţān ħuld melik zamānında ^{2ba}° zı bağrı bağığ közi yaşlığ
 dünyā ehlindin i° rāz kılğay ³vaħdet ° āleminde ħongan Allāh yāzı birle şeyţān zehrin
 yā reyblığ ⁴raħmān İziğā boyun sungan beyt-i pūr cemā° at közi yaş ⁵bağrı baş
 şālihāne dünyāda kılğan ma° āştur ⁶körgüm sıfatı birlen muttaşır bolğan şādıķū'ı- ħavl
 Türkler niyāz yüzindin ⁷öz pīrleri ħāzret-i siyādet-me'ābı sa° ādet iyābı neķābet
 destgāhı ⁸zübdetü' t - Tāhā ve Yāsīn ve kıdvetü seyyīd el mürselīn dünyādın kö?line
⁹savutğan ħalāyıkđın gūşe tutğan Allāh yāzı birle köksi tolğan ¹⁰masivāllāħdın
 unutğan İzi zıkrı birle kö?lin avutğan ¹¹siyādet baħrini? gevheri el-veled ... mażharı
 mürşidi Ĥudāy el-mensüb ¹²Seyyid Atāyī İslām kişverini? revācı Seyyīd Pādşāh Ĥācī
¹³özi hem pādşāh hem adı seyyid ehli resül evlādı tül-ı ° ömre ¹⁴vażā° if –i ħadreğā
 niyāz yüzindin yüz kēltürüp istid° ā kıldılar ¹⁵kim eger bu kitāb Türk tilinçe bolsa érdi
 her ayine bu mu?lı ° āciz bī-çāreler fāyide alğaylar ^{3a/1}érđi bu işge sebep bolğanlarını
 hem gāh bīgāh Fātiħa ve Tekbīr birle adarır ²du°ādın salmağay érđi çün bu iltimas-ı
 ° ayn sevāb ve sevābnı? ³° ayn érđi Ĥāzret-i Ĥācem hem müteveccih bolup himmet
 yüzindin bu faķır-i ħaķır ⁴keşīrū't-taķşīr el merātib ilā ħufre'r-rācī Hemedānī Ĥācīğā
 iltifāt kılıp ⁵andağ işāret kıldılar kim egerçi bu iş her kimni? işi érmes ⁶ve tēgme
 kişiler bu işni? ° uhdesindin çıķa almas ammā érenler himmetindin ⁷ümīd tutar-miz
 kim Ĥudāy āsān kılıp bu işni? ħolı?da ħūblıķ ⁸üze ħatm bolğay egerçi bu faķır hem öz
 zātında bu isti° dādnı körmey turur ⁹érđi bir tekeyyüf ° uhdesindin çıķa almay turğanın
 bilür érđi ammā ¹⁰Ĥāzret-i Ĥācem nefsinı sındurmaķnı öz ° azīz emrindin boyun
 tolğamaķ ¹¹edeb körmey el- mesmūr ma° zūr yosunça bu zerre-i ħaķır bu emr-i ħaţırğa
 şürü° ¹²kıldı ümīd kim Ĥudāy ta° ālā öz tevfiķın yār kılıp ħalem tilin til ħalemi
¹³muvāfiķ tutup kö?lümni nisyāndın ayırır ħaţā ve zeledin saķlağay ¹⁴rūşen turur
 insān nisyānsız bolmas ve ādem oğlı ħaţādın ¹⁵ĥālī érmes eger bunçada sehven insān
 yüzindin ħaţānı körseler kim ^{3b/1}kılmay ° afv ħalemi birle luţf yüzindin işlāħ ħılsalar
 sevāb tapğandılar ³والله تعالى هو المستعان وعليه التكلان قال ا لنبى صلى الله عليه وسلم مفتاحالقران
 بالتسميه ya° nī peygamber şalla'llāhu° aleyhi ve sellem buyurup ⁴tururlar kim Ĥur'ānnı?
 رضى الله عنه اجلال قران اعوذبالله ⁵قال ابن عباس
 بسم الله الرحمن 7 مفتاح القران بسم الله الرحمن الر حيم قال النبى صلى الله عليه وسلم اذ ⁶من الشيطان الرجيم

ma° nīsi ol وبراءة⁴ لابوسه وبراءة للمعلم من النار قال المعلم للصبي قل الر حيم كتب الله تعالى براءة للصبي
 bolur kim kaçan bir 9şāhib-i devlet yaş oğlanın mollāğa tapşursa mollā emr 10kılıp ol
 nāresīdeğa aytsa kim aytgıl bi'smi'llāhi'r-raḥmāni'r-raḥīm 11ḥaḳ ta° ālā fermānlağay
 kim ol oğlanga bir berā° eti bitigeyler kim tamuğ 12otındın āzād bolğay ve üstadı birle
 ata anasığa hem ta?rı raḥmet 13kılıp tamuğ otındın āzād bolğay ol nāresīdeni? bir yolu
 bi'smi'llāhi'r-raḥmāni'r-raḥīm 14démegi birlen tört kimérse tamuğ otındın āzādlığ
 tapğaylar 15ve ° Abdullāh İbn Mes° üd raḍiyellāhu ° anhdın rivāyet turur kim her kim
 tiler 4a/1bolsa ol on tokuz ferişte ° azābındın kim tamuğğa érklik 2tururlar ḥalāş bolsa
 kim عليها تسعة عشر iḥlāş yüzindın 3aytsun bi'smi'llāhi'r-raḥmāni'r-raḥīm tā ḥaḳ ta° ālā
 a?a ḥelāllik rūzı kılğay 4rivāyetde kélip turur ol nérse kim ḳalem bitidi bi'smi'llāhi'r-
 raḥmāni'r-raḥīm érdi 5bi'smi'llāhi'r-raḥmāni'r-raḥīm kökdeki ve yérdekilerni? amānı
 turur cevāz kelimesi 6turur ya° nī mü° min- i bende anı? bereketindın şırāṭ köprüsın
 āsān 7kéçgey ve ta?rı ḳabūlini? mühri turur muvaḥḥid mü° minlerğa ve Cābir İbn
 ° Abdullāh 8raḍiyallāhu ° anhdın rivāyet tururlar kim ayttı bi'smi'llāhi'r-raḥmāni'r-
 raḥīm 9nāzil bolğanda ya° nī ingende Ādem ° aleyhi's-selāmğa bulutlar kök 10yüzindın
 tarğap kūn toğar tarafiga yürüdiler ve aysa turğan 11kık yıllar tınıp ° ālem ārām taptı ve
 deryālar aḳa başladı ve tüzlerde yūri 12turğan bahāyimler ya° nī ādemğa gerekli
 cānverler uy tive sığır bularğa 13ohşaş ḥayvānlar ibl bolup ādemğa boyun sundılar
 divlerni 14āsmān yüzindın sürüp ḳovdılar ḥazreti ḥaḳ sübhānehu ve ta° ālā ḳasem yād
 kıldı 15ebedi ° izzet ve celālim ḥaḳḳı ve ḥürmeti üçün kim bir sağısöz sökel başı üze kim
 ménı? 4b/1adımını iḥlāş yüzindın aysalar ve şifā tapğay ve her nérse kim ménı? 2adımını
 iḥlāş yüzindın déseler ol nérse bereket bérgey-men ve her kimse 3bi'smi'llāhi'r-
 raḥmāni'r-raḥīm iḥlāş yüzindın aysa kirgey behiştge ma° rifet 4ehli aytıp tururlar
 bi'smi'llāh ḳudsiyye kelimesi turur ya° nī ḳuds ° ālemindın 5hidāyet gencini? gevheri
 turur ve hidāyet ve hidāyet ehlinga vuşlat ve ḳurbet ḥalka 6ḥānesini? ḥil° atı turur ve
 ehlu'llāhlarğa ḥaḳ ta° ālāni? ḥāşşa yibergen 7raḥmeti turur rivāyet turur İmām Ca° fer-i
 Şādıḳ raḍiyallāhu ° anhdın kim 8kökdin ingin barça kitāblarını? ma° nīsi Ḳur° ānda
 turur ve Ḳur° ānnı? 9tükel ma° nīsi bi'smi'llāhi'r-raḥmāni'r-raḥīmde turur
 bi'smi'llāhını? bolğan 10° ilmi bi'smi'llāhını? bi atlığ ḥarfinde turur ey bi mā kānū ve bi
 mā yekūn 11ya° nī her ne bar érdi ve ménı? bile érdi ve her ne bolğusı turur ménı?
 bile bolğusı 12turur bu söz bir işāret turur بسم الله الرحمن الرحيم 13 والله بكل شيء محيط
 ma° nīsi ol bolur başlar-mén 14eygü mihrbān Ḥudāynı? adınğa ve asru bağışlay turğan

barçağa öziñi ¹⁵ulūhiyyet yüzindin °ariflerğa tanıtğan ve mihrbānlıǵ yüzindin barça ^{5a/1}°ālemdeliklerğa rūzı yétkürgen ve baǵışlağanı bereketindin barça günāhkār ²bendelerğa āhiretde necāt bergeñ bilmek kerek kim Qur°ān-ı mecīd kim ḥaḳ sübhānehu ve ta°ālānı? ³mübārek kitābı turur başda bu üç ara birle başlangan turur ve başlanur ⁴ve başlangusı turur anı? üçün kim bendeni? üç ḥālī bar turur bu ⁵cihānnı? ḥayātı ve işgālī ve gūr suālī ve aḥvālī ve kıyāmet ḥālī ve aḥvālī ⁶belī ma°būdı çün Allāh turur bu cihāndaki mühimmātını? vekīlī turur ⁷ve raḥmān atlıǵ şıfātı birle gūr içinde yalguzlukda anı? ezgü iş ve mihrbānı ⁸turur ve raḥīm atlıǵ şıfātı birlen kıyāmetde günāhlarnı baǵışlay turğan ⁹ḥ°ācesi turur yādını ol cihānga éltür-mén çünki ol cihān ¹⁰içinde cānım ornağanda ḳaraǵu gūr içre mūnis yār mihrbānımdur ¹¹islām dīnini? °ulemāsı aytıp tururlar Allāh ta°ālānı? üç mi? ¹²adı bar turur mi?ini ferişterler bilür ve pes özgeler bilmesler ¹³ve mi?ini peygāmblerler bilürler ve pes özgeler bilmesler ve üç yüz ¹⁴adı Mūsā °aleyhi's-selāmğa ingeñ Tevrīt atlıǵ kitābda turur ve üç ¹⁵adı °İsā °aleyhi's-selāmğa ingeñ İncİL atlıǵ kitābda turur toḳsan toḳuz ^{5b/1}adı Qur°ānda turur ve bir adı ol turur kim özindin özge anı bilmes ²ve bu üç mi? adnı? serriştesi bu üç ad turur kim بسم الله الرحمن الرحيم ³pes her kim bu üç ad birle ḥaḳ sübhānehu ve ta°ālānı adarur bolsa andaǵ bolǵay ⁴üç mi? ad birle ḥaḳ sübhānehu ve ta°ālānı adarmış bolǵay bilgil kim ba°zı ⁵°ālimler aytıp tururlar Fātiḥā sūresi ta°līm turur ḥaḳ ta°ālādın öz bendeleringa ⁶ya°nī ḳaçan şenā aytmāḳ tileseler anı? birle aytsunlar الحمد لله ⁷ma°nīsı ol bolur kim sipās ve sitāyiş ya°nī barça özgü ögmekliler ⁸ya°nī yaḥşı şıfatlar birlen Allāh ta°ālāga sezāvār turur رب العلمين ⁹ya°nī °ālem ehlini terbiyet kılğan ve perveriş bergeñ mürebbisi ya°nī ¹⁰saḳlaǵuçısı turur الرحمن الرحيم ¹¹ve asru yaḥşı baǵışlay turğan turur ve ba°zı aytıp tururlar ¹²kim bu ḥaber turur bendelerğa ḥaḳ ta°ālādın bilmeklik üçün kim barça ḥamd u ¹³şenālar Ḥudā ta°ālāğadın turur °azze ve celle ma°lūm bolsun kim bu sūreni? ¹⁴sebeb-i nüzūlī ya°nī inmekige sebeb emīrū'l mü'mīnin °Alī ve °Abdullāhğa ¹⁵Abbās ḳavliçe raḍiyallāhü °anhüm Mekke şehrinde érmiş ve ilk ingeñ sūre ^{6a/1}bu turur néçük kim resūl °aleyhi's-selām buyurdılar kim bir kün şaḥrāda ²érdim bir ün eşittim yā Muḥammed téyü enā cebrā°īl ve شخصانور انبيا على ³انت نبى هاذالامت وار ⁴ḳaça turur érdim Varaka bin Nevfel atlıǵ kişi ma?a aytdı yā muḥammed ol ün ⁵éşitgende tı?lay turup körgil né ayta turur andaḳ ⁶an محمد عبده ورسو ⁷اشهد لاله الاالله واشهد ⁶ol ün éşitgeç aydım lebbeyk aygıl

له takı aygıl الحمد لله süreni? āhirinçe ⁸ve ol ündegen cebrā° il érdi resül ° aleyhi's-selām buyurdılar ان الموت ⁹ ma° nīsi ¹⁰ol bolur kim Fātiḥa yetmiş türlüğ şifā turur ve yine bir rivāyetde Fātiḥa ¹¹barça derdlerğa devā turur ölumdin özge kim ölümge çāre yok ¹²turur ve bu süreni? faẓiletinde ḥadīş köp turur resül ° aleyhi's-selatü ¹³ves selām andağ yarlıkar kim eger bu süre Tevrītte bolsa érdi Mūsā kavmi ¹⁴azmağaylar érdi ve eger Zebūr atlığ kitābda bolsa Dāvūd ° aleyhi's-selām azmağaylar ¹⁵érdi seyh bolmağaylar érdi ya° nī şüretlerindin dönüp to?uz meymün ^{6b/1}bolmağay érdi ve eger İncil atlığ kitābda bolsa érdi ° İsa kavmi gümrāh bolmağaylar ²érdi ve li hāzā bir mü° min ve mü° mine kim bu süreni bir yolu okısa ³andağ bolğay kim Qur° ānnı başdın ayakça bir devr kılmış ve barça ⁴mü° min ve mü° mineğa şadağa bérmiş bolğay الحمد لله Ḥudāy ta° ālā ⁵senāğa sezāvār turur kim ne kıılır bolsa hikmet yüzindin kılsa turur ⁶anı? şükrin aytmağ ve kıılmağ barçağa vācib turur kim ni° metlerini ⁷kıyās turur ey ° azīz anı? senāsın aygıl tā sa?a senā ⁸ayğaylar ve anı? şükrin bilgil tā sa?a ° aṭā bergeyler rāstlık üze ⁹turgıl tā dīdār körgey-sén eyle bilgil kim iki cihānda baqışlağucı sübhān ¹⁰ol turur behişt- i cāvidān içre sa?a mihrbān ol turur رب العلمن ¹¹iki cihān ḥalkını? perverdigārı turur الرحمن الرحيم baqışlağucı ¹²turur dünyāda bendelerğa ve āhiretde mihrbān turur dostlarınğa ¹³مالکی يومدين kıyāmet künini? pādšāhı turur dostlarını luṭf ¹⁴birle serfirāz kılıp düşmenlerni ol künde tamuğ odı birle çıra bergüçi turur ¹⁵ايالك نعبد ey bendelerim sa?a bendelik kıılır biz ve pes ma° rifet ^{7a/1}ehli aytıp turur وشغل الروح 2 العباد شغل لك به وهو شغل القلب بمعرفة 3 ma° nīsi ol bolur kim ° ārifler aytıp turur ° ibādetde muḥliş ménde kerek ⁴barça a° zāların ° ibādetğa meşğül kılgay andağ kim rūḥını dīdārğa ⁵karşu tutup kö?lini ma° rifet birle ötüp nefsga ḥidmet tarīḳin öğretip ⁶ve tilge Allāh yāzını yortup ° ibādetdin turur ya° nī bendelik kıılmağ ° ubūdiyyetdin ⁷turur ya° nī bende bolmağ ma° nīsiga hem bolur ya° nī sa?a bendelikde turur ⁸biz ve pes mālını zekevāt ve şadağa üçün bérmeğ ° ibādetdin ve mālını zālimler ⁹zılm birle alğanda rızā bérmeğ ° ubūdetdin turur ya° nī bendelik maḳāmında turmağdın ¹⁰ve bu ° ubūdetni? köp derecesi bar turur ve ḥadīşde kélür kim bir dīrem ¹¹kim anı zālīm zılm birle alsa anı? şevābı köprek turur üç yüz mi? dīremdin ¹²kim özi bergey şadağa yosunı birlen ° ubūdet bende bolmağ turur واعبد ¹³ربك حتى يا تيك اليقين ¹⁴tégünçe ve bāṭın ° ilmini? ° ālimleri ayturlar bendelik kıılmağ kerek ya° nī bendelik ¹⁵kıl uğatıgaça kim yaḳīn ḥāşıl étgey-sén ya° nī

bende bolğay-sén ^{7b/1}ve bendelik maḳāmında turğandın so? her né ta?rı ta° ālādın kélse bendelikde ²rızā bérgey-sén kıt° a iki kıble birle bātındur muvaḥḥidğa namāz yā ḥaḳīḳat ehli birle kıl ³pāk bol ehl-i mecāz bu maḳāmda ḥaḳīḳat maḥbūbını? ḳahrı ve luṭf u muḥabbet ehli ⁴ḳatında bir bolur ikisindin feyz alur ḳahr luṭfı?nı sever-mén becid vey ⁵aceb men ° aşık ol iki zıd şeyḥ muḥaḳḳıḳ şeyḥ Ḥāvend şeyḥ Sa° id ⁶Kābili rahmetullāhi ° aleyh ayıp turur keremni yandursa dūzaḥ yandı ⁷tut nātūvān bolmasa uçmaḥ hem tut bitmedi bir bostān āsitānı ⁸yastanıp aşḥāb-ı kehfni? iti mén her eşikge sümsünüp barmam yatar her āsitān ⁹bu mertebeni muḥabbet zātı maḳām tururlar ḥaḳ sūhānehu ve ta° ālā arıḡ zātını? muḥabbet makāmını turur allāhümme ... ¹⁰الع barçağa bu maḳāmını rūzı ḳılğay-sén ° ubūdet rızā maḳāmı turur eger kemāli ¹¹mertebe sén tiler bolsa? iş tüşgende cāndın kéçip ta?rı ḳazāsına ¹²rızā bérıp teslīm bolup çün cerādın kéçmek kerek ve bendelik şerefına müşerref ¹³bolğandın kerāmet tācı ve imāmet ḥil° ati ve sa° ādet mi° rācı a?a ¹⁴turur müyesser bolğay با° دهو bu maḳāmğa işāret turur ¹⁵ḥaḳ dergāhı érür zevḳ u hevā birlen heves ta?rı dergāhını yek tutıl ^{8a/1}ki oldur yār pes bende bolıl mevlāğa kim pādşāh adı bile kündüz ²imīnsén belādın keçe hem tutmas ° ases واياك نستعين ya° nī séndin ³isti° ānet ve yarı tiler-men اهل المعرفة لاستعانت لعون اى نسالك ان تجعلر عابدين ⁴نطلب منك لعون قل العوض ve pes ey ⁵melekge ... ya° nī ° ayne°l-yaḳīn ° ilmin isteriz séndin kö?limiz ⁶didesin açar béril tā yaḳīn ḥāşıl bolğay çün ° ilme°l- yaḳīn bérdi? bizni ⁷ayne°l yaḳīnğa hem yétküre körgil ya° nī çün bildürdi? bildürgeni?ni bize kör köze ⁸béril köz murādı vişāli turur ḳulaḳ dellāl turur til eşitti ḳıl kāl turur ⁹ve dest bérmes köymeyin ° ilme°l-yaḳīn istemese? dīdār ḳıl nefsi?ni ¹⁰ḳınamay nefsi?ni tapmas-sén vişāliyet yā tép dīdār ister-sén o bālū°n-nihā ¹¹bu bende ° ācizğa bir közi béril kim ve dīdārğa sezāvār bolğay şāh açıp turur yüzün ¹²şehni körerge köz ḳanı yüzi tecellī peydā uş ḳarşu turarğa köz ḳanı şeyḥ Süfyān ¹³Sevrī rahmetullāhi ° aleyh aḥşam namāzında ayturlar imāmet kıla turğaç ¹⁴ve اياك dégeç yıḳıldı ussı kitti özige kélgeç sordılar kim şeyḥāne ḥāl érdi ¹⁵ḳorḳtum kim ayğaylar çün bizge bendelik ḳılır ve bizdin murād tiler-sén ḥāṭibğa ^{8b/1}rücū° ḳılıp dar u tilegeni? nédin turur ve sulṭāndın murād tilegeni? né bolur munı? dik ²yalğandın néçün aytur-sén me° āni beyān ° ilmin bilgenler ayturlar bu āyetde ³biz āgāh iltifāt turur anı? üçün kim ḡāyet dīn sözley turğaç bendeni ḥāzır tép ⁴sénde körüp ḥiṭāb ḳılsa turur bendeğa bunı ümīdvārılık turur asra nevmīd bolur turma ⁵eger ḳavsa inkār kibirlüğün ḳavdı aysa yarlık eyle barın ve şevḳ ehli ayta tururlar kim ⁶bu āyetde

işāret turur t̃aliblerğa ya° nī nevmīd bolmaıız kim mēni? kerīm ġāib mertebesindin
 7sizni hāzır körüp nidā kıla turur °acāyib hāleti turur eger °āşık ... hitāb 8kélgey kim
 len terāni ve eger nevmīd bir bolup ġüşede oturup dése ey nefis bunı 9bu'l-fuzūlluk
 ya° nī bu né küstāhlık turur kim sēn kıla turur-sēn ... 10 ... alar bāb nidā kélgey او عونی
 اهد الصراط المستقیم bir işge ger sunsam élig 11 استجب لكم ضيغنت ارواح المشتقين بن
 zincīr birle baglanur 12huşyārılık ger istesem mest-i ħarāb étgey mēni المستقیم
 13ya° nī bizge körsetgil toġrı yol ya° nī yapış tutġıl ve salmaġıl bizni ol 14yoldın kim
 körsetip sēn ve اهدنا ای قل قلو بنا اليك وجعل 15 هذا قول على والى رضى الله عنها قال الامام الت بزی ve
 9a/1ma° nīsi ol bolur kim bizge yol körsetgil özni? اقبا ن عليك وكن عليك دليلنا و يسر اليك سبيلنا
 sarı tā cemāli?ni ... kılġay 2biz ve kö?lümüzni yüzini özni? sarı évürgil tā sa?a tevbe
 kıla bilgeymiz ve bizge 3delālet kılıp yolnı bizge āsān kılur tā sēni? sarı kéle bilgey
 5 المعانى والبيان المراد بالصراط المستقيم دين الاسلام على طريق الاستقامة 4 قال العلماء
 و الافعال والا حوال وقال سيد الطائفة حنيد 6 قال اهل المعرفة والا ستقامته على ثلثة اقسام استقامته الا قوال
 لقوله تعالى فاستقم كما امرته والنفس تطالب الكر امته ظاهر دالاستقامت 7 رحمت الله عليه كن طالب الا ستقامت
 8 ya° nī şerī° at hūkūmlerini ri° āyet kılıp be-cāy kéltürmek 9turur ve شريعت حدودنى
 bāṭın-ı istiḳāmet māsivallāhnı kö?lidin kitermek turur ya° nī Allāh 10yādındın özgeni
 nērse kö?lidin yol bérmeك ان الذين قالوربنا الله عثم الستقامو فلا خون عليهم ولا هم يحزكون 11
 13 sözde °azīm turur müjde 12istiḳāmet ehline استقيموا ولن تحصط اي لن تطيعو müşkil turur
 14ya° nī körsetgil bizge alarnı? صراط الدين النعمت عليهم بدل من قوله تعالى صراط المستقيم
 14yolını kim toġrı kılıp sēn alarğa ĩmān bérmeك ve bilmek bile غير المغضوب عليهم
 15ġāzab tutmaġan téġ alarğa toġrı yolnı tapġandın so? ya° nī alar téġ kılmaġıl bizni
 9b/1yanī cühūdlar téġ kim ol toġrı yolnı taptılar ve āḫir alarğa ġāzab kılındı ĩmān
 kéltürmegendin 2sebeb Ḳur° ānġa ve enbiyāġa perversniġa والصالحين ve kılmaġıl
 3bizlerni ġümrāhlar téġ ve yolsızlar téġ ya° nī tersālar téġ kimi kim ol toġrı yol tapıp
 4āḫir ġümrāh boldılar ĩmān kéltürmegendin so? Ḳur° ānġa ve bu faḳīr ayta turur vallāh
 kim bu 5kelāmdın murād ol turur kim körset bizge bir yol kim anda qorqunç ve öġünç
 bolmaġay ve bu yol 6° āşıklar şādıklar yolu turur vallāh ta° ālā dostlarını? şīvesi turur ki
 7ani? üçün kim alarnı? 8maḳşūdları ḫaḳīḳat-i الا ان اولياء الله لا خوف عليهم ولا هم يحزنون
 maḫbūbındın özge érmeك yeti kat yérđin yeti kat 9kökgeçe alarğa nisā kıldılar érse köz
 ucu birle iltifāt kılmadılar 10 هازاغ işāret alarğa turur néçük kim Mevlānā
 Celāleddīn-i Rūmī Şeyḫ 11Muḫammed ġaznevī pīrzi raḫmetullāhi ° aleyh ḫālını beyān
 kıla turur kim yeti yıl beyābānlarda 12yétġen başı tép Hudāy ta° ālādın dīdār ārzūlap

turur érdi şeyh ¹³aydı halka mén °aşıkım istesem ger séndin özge fāsıkım sekiz uçmağğa ¹⁴eger salsam nazar ... haqqını mén من خوف السقر bir selāmet cüy-i mü° min ¹⁵bolğa-mén kim iki şey hem érür hażz-ı beden °aşığı kim ta?rı °aşkın kıldı fevt ^{10a/1}ölmedi boldı لا يموت حي bende kaşdı hil° at dīdār –ı rüz-ı °aşıkını? ... ²dīdār ve ilāhī رب الا لمن توفنا ³āmīn biz mu?lı bīçāreleri cemāl ve celālını?din ber-hūrdār kılğıl ⁴ajmīn و اله فātiḥa sūreni? vācib bolmaqlığına namāzlarını? her rek° atınga ⁵hikmet bu turur kim dā° im vişāl talebinde bolğay ve °aşıklar ve şādıklar andın izlegey ⁶tā alardın bola bilgey gevherge eger ṭālib ése? gevhersin perverlik ⁷eger ister aysa? négü perver sēn fi°l cümle éşit ḥadīs-i muṭlaḥq mundın ⁸sēnsēn özi her némerse kim istersēn بسم الله الرحمن الرحيم ⁹ulūḥ turur ve bākī turur köp yaḥşılık bile turur ve barça nérseler ¹¹andın turur الذ ol Ḥudāy kim anı? qūdrete ve fermānında turur ¹²al-mulk pādşāhlıḳ ba°zı ayta tururlar ... munda murād şıfat turur ¹³ḥaḳ ta° ālānı? şıfatındın ve müteşābihātdın turur mu?a īmān kēltürelı? ¹⁴ve meşğül bolmağalı? anı? keyfiyetğa ba°zı ayta tururlar °ibādet turur taşarruf ¹⁵ve qūdretdin ya°nī mülk anı? taşarruf ve qūdretindin turur dünyāda ve āḥiretde mülki ^{10b/1}mundın dervīş naşibi ol turur kim andın özge nérsedin qorqmağay ve andın özge ²perestiş kılmağay ve andın özgedin ṭama° tutmağay ve dünyā mülkini? pādşāhların ³ve dünyā mülki mülkin anı? qahrı qatında °āciz ve bī-iḥtiyār bilgey ⁴ve belālardın a?a sığınğay ve °aṭā andın istegey tā anı? ḥās bendeleridin ⁵bolğay ve mecāzī pādşāhlarnı? şerrindin amān bolğay ḥaḳīm-i senāyı ḡaznevī bu bābda ⁶aytur bende bolğıl mevlāğa kim pādşāḥ adı bile köz rüz īmīn sēn belādın ki hem ⁷tutmas °ases وهو على كل شئ ⁸tevekkül étgil çün bildi? kim munu? kibi ma°būdını? bar érmiş zūhd-i taḳva ve ... ⁹dünyācığa sığa satmağıl ehl-i dünyā manşib ve mertebesingā aldanıp iltifāt étmegil ¹⁰nazar étme her gedāğa ki ayāz-i ḥaşşamız sēn özi?ni ucuza vérmek sēni? bahā? ağırdır ¹¹hevā-yı nefis üçün mekr ile salma uğrılar ya?lıḡ şafiyu° llāḥ cemālingā niḳāb nefis-i şeytānı ¹²الذي ol Ḥudāy kim yarattı ölmeklikni ve tiriglikni ¹³tā sığınay sizlerni ايكم احسن عملا ¹⁴qayū birini?iz turur yaḥşı °amel kılğıuçı ölmekni ve tirilmekni yaratmaqlıḳı delīl turur ḥaḳ ta° ālā anı? birlikinge ve barlıqingā ¹⁵kim kādir ve qāhir turur ve ḥaḳīm ve °ālīm turur bilgil kim ḥaḳret °azze celle qūdret ^{11a/1}sınamağdın mūnezzeḥ turur pes bu yerde murād ol turur kim ölmekin ²tirilmekni yarattı tā bilingey sizni? iḥtiyārını?ız sizdin evvelce o a?a ma°lūm ³turur qadīm °ilmi birlen kim

kayu biri?iz eygü °amel kılıp behiştğa ⁴barur-siz kayu biri?iz yaman °amel kılıp
 düzahğa sezāvār bolur-siz ⁵mü' min dervīşlerni? naşibi bu āyetdin ol turur kim ölümni
⁶°ale'd-devām köz ö?ünde tutup naẓarın kitermegey ve āhiret yırağın ⁷kılıp gurūr
 °āleminde nefūr bolğay ya° nī serdārından bergeyip āhiret ⁸sarāyını? yırağında bolğay
 ḥazret-i şeyḥimiz bu faḫīrga aytur érdiler kim ⁹mén künde kırk yolu gūristānga barıp
 ḥesābımnı kılur mén قال النبي عليه السلام بس العبد نسي المقابر والسلبي بش المبد عبد النسي ¹⁰
¹¹kim ḥikmet bolğay ve Allāh ta°ālā °ilim nükte ölüm ... الجبار لا على الحيث ¹²
 bezirgārlıqındın binā özini? bir ¹³şıfatın yād kılıp aydı وهو العزيز ve ol barça
 nérseleğe ¹⁴ustām ve érklik turur ve yā hīç nérse andın güzārı yok yok turur
¹⁵ya° nī hīç nérse andın baş tarta almas barçanı? boynı anı? ^{11b/1}kemendinde turur
 dervīş naşibi mundın ol turur kim ṭā°atğa ²yüz évürüp °izzet ve nuşret andın tilegey
 el-ğafūr ve ol ³turur günāhlarnı °afv kılguçı ya° nī yahşı örtgüçi bedgürdār
⁴mü' minlerdin egerçi érür günāhları bī-şumār her kimni tiler bolsa ⁵mundın séni?
 naşibi? ol turur kim her néçe günāhı? bolsa nevmīd bolmağay-sén ⁶ḥükmi-şenāyı
 aytur ilāhī rahmeti? deryāsıdur °āmm ma?a bir ḫatre andın ⁷eyle in°ām tükel ḫalkı?
 günāhı hem koyulsa uşol deryā suyu ⁸birle bolsa henüz eksilmegey bir ḫatre andın
 yolğay ⁹ma° iyyet-i ḫalk-ı cihāndın keremi durur bī-şumār andın özge ¹⁰... bar yine bir
 şıfat adarıp aytur الذى خلق سبع سموات طبقا ¹¹ol Ḥudāy kim yaratdı yeti ḫat kökni ṭabaḫa
 ṭabaḫa biri birini? üstinde Ka°bü- ¹²ahbār aytur dünyā āsmānı sularnı? tolgumındın
 turur ikinci gevherdin ¹³turur üçünçi kök timürdin turur törtünçi kök mīsdin turur
¹⁴beşinçi kümüşdin turur altınçı altundın turur yetinçi kızıl ¹⁵yākūtdın ما ترى فى خلق
 ya° nī köre almağay ^{12a/1}sén yā Muḥammed yā hīç körgüçilerdin
 bağışlağuşı Ḥudāyı? yaratğanlaeında ²hīç tefāvüti ya° nī hīç °ayıbı āsmānlarda yā hīç
 maḥlūḫda ³körmegey-sén ve barçanı anı? baliğā hikmetiğe ḥavāle kılğay-sén egerçi
 anı? °ināyetiğe ⁴yéte almağay-sén mundın séni? naşibi? ol turur kim bilgey-sén yeti
 kökni biri biri? ⁵üstinde tireksiz ṭnābsız saḫlay turğan biri bar öz ḫudret-i kāmilesi
 birlen sén zāyi° ⁶koyğay mu öz rahmet şāmilesi birlen Caşa İmām Ḥamza ve Kisāi من
 okup érmişler tefāvütü'l-emr ve tefāvüt iş özgeçe boldı témek ya° nī körmegey-
 sén ⁸Ḥudā ta°ālānı? maḥlūḫātında hīç ıztırāb ve ihtilāf ve tenāḫuş ⁹ya° nī körmegey-
 sén biri birini? bātıllıqınga delīl her kiminni ¹⁰yaratdı yā velī yā mü' min yā kāfir yā
 insān yā ğayr türüg bir ¹¹biringe oḫşaş siz şaḫīḥ bedenlik yā ma° yūb tenlik ¹²barçanı?
 ḥükmini? mücebinga turur munu? téğ behişt ¹³dūzahı? ṭarḫ ve vaşfi ve behişt ve

düzaḥ ehlini? ef° āli ^{14c} ārif ve şādık kerek kim barça buların? keyfiyetin anı? balığa ¹⁵hikmetiḡa ḥavāle kılğay ve inkār közi birlen anı? yaratğanlarıḡa ^{12b/1}naẓar salmağay bu munça naḡş kim °āleminde bardur revā étmek ²kim ki ol şāḥib-i naẓardur kılıp zūlf ḡemenni dām-ı sevdā cihāḡa saldı ³munça şūr-i ḡavḡa ربنا ما خلقت هذا ابطلا maḥlūḡātında farəc yana yarlıḡadı pes ⁶yana ḡaytarḡıl البصر közni köklerni? yaratılḡanda هل من فطر hiḡ körer-sén ⁷hiḡ körer-sén yarılğanlardın fütūr ⁸fıtır cem° ī turur الفطر yarılğan البصر ⁹közni کرتين bir keret bir keretdin so? ya° nī néçe yolu tefekkūr naẓarı birle te° emmül ¹⁰ḡıl köklerni? ḡalḡında ya° nī néçe kim baḡı? البصر خسءا séni? sarı ¹¹birlen ينقلب ḡaytḡay yana اليك ¹²köz ḡār ve andın ıraḡ bolḡay körmekdin ve tapmaḡdın ¹³bu °aybı kökni? yaratmaḡlıḡında ثم ارجع البصر ma° nīsi ¹⁴ol bolur kim ḡayta naẓar ḡılḡıl cemī° maḥlūḡātıḡa baḡıl ¹⁵hiḡ °aybı tapar mu-sén ya° nī her néçe kim naẓar ḡılayın tése? boyu? ^{13a/1}āsmān ḡalḡıḡa ve bu ... miz şūretiḡa hiḡ °aybı tapa almağay-sén ²bil ki barça anı? hikmetiḡa delīl vācibū’l-vücūd birliḡinge ve anı? ḡudret ³ve °ilm ... dīḡā tanuḡ bolḡaylar barçaḡa °ārif bolḡay-sén ya° nī bilḡey-sén ⁴zāḡirde anı? şıfatların mülk °āleminde o mülk °āleminde sülūk ⁵ḡuvveti birlen melekūt °āleminiḡa ḡadem ozıp andın ceberūt maḡāmında ⁶vaṡan tutḡay-sén yana delīl yüzindin özḡe şıfat birle işāret ḡıla yarlıḡar ⁷ve celle celālühü ولقد زينا السماء الذنیا بمصايبیح ve taḡḡıḡ kim ⁸biz yaratduḡ ve tüzduḡ ve biz ö? yérḡe yavuḡraḡ kökni yulduzlar birlen ⁹kim yıldırap çerāḡlar téḡ yaşnayı turur وجعلناها ve ḡıldıḡ ol ¹⁰yulduzları رجوما taşlama ḡılar rüçūmen cem° ī recm turur merācim ma° nīsiḡa ¹¹ya° nī evvelce taşlaḡaylar للشيطان ḡaşd yüzindin dīvlerḡa ¹²ḡaḡan kim āsmāḡa ḡıḡmaḡ tilesele feriştele sözün ¹³tı?lamaḡ üḡün bilḡil kim sūreni? evvelindin bu yérḡeḡe öz ¹⁴şıfatlar birle yarlıḡadı ve öz şan° atların yād ḡıldı ya° nī mén ¹⁵mén uluḡraḡ pādşāḡı mülk üze Ḳādir Ḳaḡḡār °Azīz Ḡaffār yeti ḡat kökni ^{13b/1}yaratḡan ve sansız yulduz birlen bēzeḡen ve dīvlerini ol yulduzları ²at turḡan bu maḡām istidlāl maḡāmı turur ya° nī bu delīller birle yol ³iltse bolur والاکرام zātını? °aẓamet ve ḡudretin ⁴körmey mü-sén kim sansız yulduzlar birlen gevhler birle muraşşa° kılıp ⁵bezelḡen bu o āvīz kök ḡayme-sén tınābsız tireksiz néḡük bérmeḡ tutup turur °ārif ⁶kerek kim bu maḡāmında bar cānı anı? nūrını? maẓḡarı bilḡey ya° nī Allāḡü ta° ālā anı? ⁷nūrını? maẓḡarı ki الله نور السموات والنور ya° nī Allāḡ turur ⁸yér köknini? nūrı hem nūr zıyāsındın hem cevri-i şafāsındın

⁹hem cevri-i °aṭāsındın hem medḥ-i şenāsındın ey dervīş bu yolda ¹⁰dīvāneler maḳāmı bu bolğandın so? bilgey-sén °ārifler kö?li ¹¹kim ma° rifet kıyaşını? şarkī turur né mertebede bolğay hey° et ¹²ve nücüm ehlini? ° ulemāsı toḳuz ya° nī toḳuz kök işbāt kıla ¹³tururlar ve Ḳur° ānda yeti kök ve ° arş ve kürsī mezkūr turur ayturlar ¹⁴yürüyü turğan yıldızlar hem yeti turur zuḥal müşterī ¹⁵merīḥ şems zühre ° uṭārid ve ḳamer ve bularnı? her biri bir kökde turur bu ^{14a/1}bu tertīb birle kim bitilip turur biri birindin aşak ve bulardın başka yeti yıldız ²kim alarnı şābitāt tép ayturlar alar her biri yérlik yérinden teprenmesler ve alar gümānı ³ol turur kim bular sekizinçi kökde tururlar İmām Ebu'l-Mu° in-i Nesefī Tebsīratü'n Edille kitābın ⁴bitigen aytip turur kim alarnı? ولقد زينا السماء الذ نيا بمصا بيح وبعلنا ها ⁵ ve aytip turur kim ehl-i sūnnet ve cemā° at ve tefsīr ehlini? mezhebinde ⁷bu turur kim bu āyet müneccimler sözini? ḥilāfinça turur ve bāṭılıḳlarına ⁸delīl anı? üçün kim yıldızlarnı dīvlarnı recm ⁹kılmaḳ üçün tururlar ya° nī alar birle ferīşteler dīvlarnı atıp ¹⁰dünyā āsmānındın ḳavarlar pes sekizinçi kökde bolğanları ḡalaṭu° l-lisān ¹¹et° tenzīl atlıḡ tefsīrde aytur felek- i çarḥ-i āsmānğa ayturlar kim yıldızlar ¹²anda aylana tururlar ve bu ḳavl ḥaḳ turur ¹³قال الله تعالى اوكل اммā ol söz kim ayturlar yürüyür Ḳur° ān ḳavlini? ¹⁴ḥilāfinça turur ve bāṭıl turur bil kim tefsīr ehlini? köpreki bu ḳavl ¹⁵üze tururlar kim yıldızdın bir kések ot yalın ayrılır ferīşteler ^{14b/1}ol otnı dīvlerğa urarlar yıldız öz yérindin teprenmes ²Ḳatāde atlıḡ İmām aytip turur yıldızlarnı yaratmaḳ kök ³ziyneti üçün turur dīvlarnı alar birle urıp ḳavmaḳ ⁴üçün ve cevli-i yollar tanımaḳ üçün ve ḳible ṭarafın bilmek ⁵üçün turur fe-emmā müneccimler i° tiḳādı kim yıldız eseri ⁶... turur öz ihtiyārı birle sa° ādet ve şeḳāvet ⁷bābında ya° nī yahşılıḳ ... yüzindin öz ihtiyārı ⁸birlen ° amel kılurlar tép ° ilm birle érmes bu söz tekellüf ⁹birle turur bilgil kim me° āni beyān ° ālimleri sözni ḡāyb sözley ¹⁰turğaç ḡāybı hāzır körgeç néteg muḥāṭab kılıp ¹¹söz demingā çekerler néçün kim ḳā° ideleri andaḡ turur ¹²kim yā tekellümge néce ya° nī yā sözley turğangā yā tı?lay turğangā ¹³yüzleşe sözleşürler ve bu ḳā° ideni şan° at-i iltifāt tép ¹⁴ayturlar ozaḳı ötgen atıḡa köre munu? téḡ isti° āre ve muşırğa ¹⁵tép yana bir ḳā° ideleri bar néçük kim bir lafzdın yana özge lafz ve ma° nī ^{15a/1}irāde kılurlar néçük kim ḥaḳ ta° ālā bu āyetde yarlıḳar ولقد زينا السماء ذ نيا بمصابيح ²زينا السما ³ve yıldızlardın çerā° lar ve munı muşarraḡa isti° āresi tép ayturlar ⁴imdi çün vācibü'l- vüçüd öz zātınğa ya° nī öz zātını? ⁵yarlıḳınğa ve birlikinge tanuḳlar kéltürdi érse

münkirlerdin ⁶bir t̄ayifeni kim dīvler turur alardın ḥaber béríp nisbet bérgeñin ⁷tamuğ otını? °azābıñğa ve alarnı? şānıda buyura turur ⁸ya° nī anuqlap tapar ^{جل جلاله واعتدنا لهم} kılduk ol dīvlerğa ^{عذاب السعير} ⁹katıg °azāb ya° nī yanar ot ve bu °āyetdin ma° lūmlar boldı kim dūzaḥ ...¹⁰hem mevcūd turur ya° nī bu demde hem bar turur ammā dūnyāda körse bolmas ¹¹وللذين كفروا بهم ve ol kimérseler kim kāfir boldılar Hudāy ta° ālāğa ^{وبس المصير} ¹³munça delāyil ve tanuqlarnı körüp °azāb-ı cehennem alarğa turur dūzaḥ ¹²ve yaman yér turur ol yér kim alarnı? kaytışı ol yérge turur ¹⁴ya° nī tamuğğa çün tamuğnı ve tamuğ ehlini yaman şıfat birle yād kıldı ¹⁵aydı celle celālühü ^{اذا القوف فيها} üni eşiti? üni tég ²kélgey ya° nī eşitgeyler tamuğda her ün ol tamuğdaki kimérse ... ³tamuğğa kirmiş bolğaylar yā özlerindin yā tamuğdın ^{وهي تفور} ve bu tamuğ kaynar ⁴bu kāfirlerğa bir qazan tég kim ol qazan bakırdın bolğay oqını? ... ⁵ve içinde dānesi az bolğay ve suvı köp bolğay ^{تكد تميز من الغيظ} ya° nī yakın ⁶bolğay kim ol tamuğ yarılğay ve pāre pāre bolğay Hudāy ta° ālānı? qahr-ı gāzabındın yā Mālik-i ⁷dūzāḥnı? qahrındın yā °azāb feriştelerni? gāzabındın yā Hudāy ta° ālānı? ⁸düşmenleri qahrındın altımız yırtılmaḥ ve biri birindin ayrıлмаḥ ^{كلما} her qaçan kim ⁹لقى فيها ¹⁰tamuğnı? ¹¹ya° nī tamuğğa müvekkel bolğan ferişter Mālik özge zebānīlerni? ¹²ya° nī tamuğnı? yalınları ^{يا تيكم نذير} meger kélmey turur érdi sizlerğa qorquta turğanlar ¹³ya° nī hıç peygamber sizge kélmeḥ érdi tā sizge bu künlerdin tamuğ °azābındın ¹⁴haber bérge érdi tā siz imān keltürüp yahşı °ameller kılğay érdi?iz ve tamuğğa ¹⁵sezāvār bolğay érdi?iz bu sormaqılar alarğa kaqıñç bolğay ^{قالو بلى قد جاء انا} bizge peygamberler qorqu turğan ^{16a/1}ve bizge cezā béré turur érdiler tamuğdın ve bu °azābdın ²فكذبنا pes biz alarğa yalğançı tēp ayduḥ ve alarğa imān keltürmedük ³وقلنا ما ان ⁴kim siz aytur-siz ^{انزل الله من شى} ve ayttuḥ bizge yibermey turur Allāh ol nérselerdin ⁵sizler meger uluḡ gümrāhlıḡda anı? üçün āḥiretde bu belāğa giriftār bolduḥ ⁶ey °azīz séndin hem sorulḡusı turur kim hıç va° z aytḡuçı naşīḥat ⁷kılḡuçı sa?a kélmeḥ érdi aytmadılar ḥarām qaysı ḥelāl qaysı turur ⁸ve né iş kılmāḥ kerek ve né işdin yıḡılmaḥ kerek ammā néçe kim va° z ⁹ve naşīḥat köprek eşitürsén ve °amel kılmās-sén ve ey sizge néçe dūnyā ¹⁰ehlini? eşikin yastanıp zālimlerğa mülāzemet kılğay ¹¹وقالو eger bolsa érdük bizler ¹²نسمع kim eşitgey érdük peygamberler sözini ve ḥaḡḡāni °ālemler

fermānıǵa kirip alarǵa ¹³... étgey érdük اونعقل yā ta° aqqul kılǵay érdük ya° nī ° aqılǵa
¹⁴iş buyurǵay érdük ve alarnı? sözün alǵay érdük ما كنا bolmaǵan ¹⁵érdük فی اضخب
 bu tamuǵ muşāhiblerini? arasında ^{16b/1}ya° nī tamuǵ ehlini? arasında bolmaǵay
 érdük başda eger ehlüllāh sözün ²éşitip haq sevenlerǵa sözlerge kim ° aqılǵa ta° alluq
 turur ve ğayb ³° ilmini? sözleringe kim naqılǵa ta° ayyün turur kulaq qoyup ⁴īmān
 keltürmek érdi ve yahşı ° amel kılsaq érdi bu kün bu belāǵa ⁵uçramaǵay érdük haq
 ta° ālā yarlıqadı فاغتر فوبذنه ikrār ⁶kılǵaylar kāfirler günāhlarınǵa velī ol vaqıtde hīç
 fāyide kılmaǵay ⁷فسخا pes ıraklıq bolsun raḥmetindin السعير ⁸tamuǵlıqlarǵa
 İmām Kisāi fesühkanda وحى مين ötrü bile oqup ⁹turur اسخقاوفاسخقهم سحقا
 ya° nī ırak etti alarnı ırak étmeklik اسخقا ıraklıq ¹¹ey dervīş sēni?
 naşibi? mundın ol turur kim īmān keltürgey ¹²sēn néçük kim şart turur ve ehl-i haq
 sözlerin eşitgey-sēn ¹³ve ملك ملكوتك ya° nī yer kök halkınǵa nazar kılıp alardın ta?rı
 te° alāǵa ¹⁴yol iltgey-sēn ve kö?lini Qur° ān nūrı ve ta?rı zikri birle yād dutǵay-sēn ¹⁵ve
 dünyāda ölümün burun günāhı?nı Allāh ta° ālādın istiǵfār ve tevbe ^{17a/1}birle tilegeysēn
 ve kılǵan zulmleri?ni saǵınıp mazlūmlardın be-ḥīllik ²istegey-sēn tā āḥiret ° azābındın
 ḥalāş bolǵay-sēn haq sözün ³éşitip bar ° amel ét uçmaḥa bargıl ger kılmasa? aşuqma
 tamuǵ yolu turuptur ⁴ma° lūm bolsun kim sūreni? evvelindin başlap ° aẓīm tanuqlar
⁵ötkerip özini? birlikin isbāt kıldı uluq delīl birle öz kudretin ⁶bildürüp kāfirler né kim
 īmān keltürmediler ° azābǵa va° de ⁷bérıp ḥālleri yavuzlıkındın haber bérdi mundın so?
 mü° minler ⁸perhīzkārlar ta?rıdın qorquñluqlarnı? ḥāllerin ögüp ⁹beyān kılıp yarlıkar
 öz ربهم kim يجشون anlar kim الذين ¹⁰anlar kim ربهم qorqa tururlar جل جلال له an
 perverdigārlarındın ¹¹بالغيب ğaybde ya° nī ta?rı ° azze ve celle né körmey bitip a?a
 īmān keltürüp ¹²bendelik kıla tururlar ve ° azābındın qorqup sevābınǵa ümīdvār tururlar
¹³anlarǵa turur مغفرة yarlıқанıp günāhları bolmaq āḥiretde اجر ¹⁴ve müzdi tapmaq
 ya° nī sevāb tapmaq ve kılǵan ° amellerini? ḥāşılındın ¹⁵bérinmek كبير uluq müzdi
 ya° nī me?ü behişt ve ba° zı aytıp tururlar ^{17b/1}kim bu ṭāyife qorquñcı tururlar āşkāra
 ve kizlü ya° nī halk arasında ²hem ḥalvetde ve bu uçmaḥlıqlarnı Hudāy-i ta° ālā
 korkuñcı adardı īmān birle adarmadı ³tā bilgey-sēn kim īmāndın maqşūd Hudāyi
 ° النى؛ سلى الله عليه وسلم من قال لا اله الا الله محمد رسول الله خالصا قال ⁴ta° ālānı? qorquñcı turur
 her kim ihlāş ya° nī peyǵamber şalla°llāhu° aleyhi ve sellem yarlıqadı ⁵مخلصا دخل الجنة
 yüzindin ⁶ayǵay lā ilāhe illāllāh kirgey cennetge sordılar ihlāşnı turur ḥarāmdın
 yığılmaq ⁷ya° nī ayttı الذين يخشون ve aytmadı الذين امنو cevāb anı? üçün ⁸kim īmān

kéltürmek ihlâssız fâyide bérnes ve kelime-i tayyibe ya° nī lā ilāhe illāllāh démeklik
 9ihlâşı ta?rı Ta° ālā qorqunçdın hārāmdın yığılmaq turur ey dervīş 10bu sözdin sēni?
 naşibi? bu turur kim ta?rının qorqunçlığı bolup 11Kur° ānnı? evvelindin āhiringaça
 oqup ta?rının qorqğanlarını? meretebe-sén 12bilgey-sén kimni biyik maqām mertebelığ
 cānlar tururlar bilgil kim atıldı 13dānişmendler ve şeyhlerdin uluqlarını? şevābı ve
 ° amelleri müzdi 14né ° azīm bil ki adarıldı kim Hudāy-perestleri? müzdi ve şevābların
 kim 15né kadar turur perverdigār-ı ° ālem imdi öz qadīm ° ilmini? beyānın kılıp
 18a/1andaq yarlıkar celle celālühü واسيرو ... ey mü° minler ve ey kāfirler 2 قولکم
 sözleri?izni واجروبه yā āşkārā kılıp sözleri?izni néçük kim 3ve her hālde bolsa?ız ol
 bilür ve ° ālim turur انه tahkīk kim Hudāy-i Ta° ālā 4 عليم بذات الصدور dānā turur her
 nége kim sizni? kö?ülleri?iz ve öz 5tilleri?izde turur pes ° ālim turur kāfirlerini? a° māl
 ve esrārlarına ya° nī kāfirlerini 6işde ve né niyetde bolsalar Hudāy-i Ta° ālā bilür
 alarnı? cezāsını 7bérür ve ba° zı aytıp tururlar kim bu emr turur lafz yüzindin ve haber
 8turur ma° nī yüzindin ey اواعلنتم فانه عليم ya° nī 9lafz birle emr kıldı kizle?
 tép sözleri?izni ve haber bérdi ma° nī 10yüzindin kim kö?lü?izdeki ma° lūm turur ve
 ba° zı ayta tururlar kim 11bu āyet Kureyş kāfirlerini? hāqqında érdi ki kö?ül birle ve til
 birle āşkārā 12ve kizlü resūl sallallahü ° aleyhi ve sellemğa düşmenlik kılıp yamanlıqğa
 bél 13bāğlap érdiler sökünç ve nāsezā birle ve biri biringe aytur érdiler kim 14akrın ve
 kizlençi āyeti? kim Muḥammedni? ta?rısı eşitmegey pes kélmekinge 15bu āyetni?
 sebebi bu érdi ya° nī mén kim perverdigārı?ız mén bilür-mén kim köksü?
 18b/1köksü?izde ve kö?liñizde né niyet turur taķı ayttı celle celālühü 2عيا bilgey
 ol Hudāy kim barça nérселerini yarattı néçük bilgey alarnı? 3hālını kim özi yaratıp
 bolğay anı ve hāl bu kim وهو ve ol érur اللطيف 4kizlençi işlerğa kim ° ālim ve dānā ve
 bendelerge yaḥşılıqnı 5yétkü ol turur kıl اللطيف ma° nīsi uzun saķınç ya° nī ırāķ
 6közlegen ve aytur nécege saķışlıķ ve şīrīnkār ve işleri kö?ülge 7yaķa turğan
 البارحةbarça nérселerdin āgāh ve alardın haber bérğüçi 8° ārif kerek kim zāhir ve bāṭnının
 arıtıp ḥazreti ulūhiyyetdin ya° nī Allāh 9ta° ālādın özge nérsege iltifāt kılmāqdın ırāķ
 bolup muqayyed 10bolmasa tā anı? bāṭnını hem zāhiri tég bolğay meger ḥased ve لهو
 11ولعب -din bilgil kim ol delīl birle tanuqlar kéltürdi kim āsmānlar ta° alluķ
 maḥlūkātın 12érdi ya° nī ay kūn ve yulduzlar ve kökde ferīşteler néçük kim 13yarlıqadı
 14belā ° azābını ve اورنلارینی yād kıldı ve mü° minler hālını bildürdi 15ve öz ° ilmini zāhir kılıp āşkārā

kıldı yana işāret kıla turur ^{19a/1}yér yüzindeki özge delīllerga ya° nī özge nérselelrga kim tanuğ tururlar anı? ²birlikinge ve barlıgınga ve aydı celle celālühü جعل للكم هو الذي ya° nī Hudāy turur kim ³eyledi sizni? üçün الارض yérni ذلولا yumşak kim anı? yüzinde ⁴yürise bolur çünkim munu? tég turur فامشو فى منا كبها tégrelerinde ⁵yā biyik tağlarında yā yollarında yā te?izlerinde ذل البعير 6 اويقال ذل فيه 6 وهو ذلول وبو اين رام اس منكب الغارب وفيه 6 وتجيب على مالا يخفى وكلو امنزقه وييو 7 استعارة مصرحت rızkındın kim yérđin çıkar üçün النشر واليه ve ol ⁹Hudāyga turur sizni tirgüzmek ve turğuzmak ve tarğatmak kıyāmetde ¹⁰cezā bérmeğ üçün ya° nī mén Hudāvendi?iz ve perverdigāri?ız mén birlikimge ¹¹ve barlıgımga tanuğ turur yérni ve kökni yaratıp yokdın bar étgenim tā kim ¹²nazar kılğay-siz ve yérni sizni? üçün yumşak ... anı? yüzinde ¹³zirā° at ve ticāret kılğay-siz ve türlüğ türlüğ ni° metlerindin yegey-siz ¹⁴ve yana ölgendin so? sizni yığışturğay-miz ol yér mén çün ¹⁵kim mén وقد sizni? üstü?izde āsmānlar kudretimga tanuğ ve ^{19b/1}ve yulduzlar delīl ve ayakı?ız üstinde yerler ve ni° metlerni yérđin çıkargan-miz ²bilgü ve ol ni° metlerni aşap singirgenleri?iz güvāh turur ³ve sizni tiriltgenim hem uluğ āyet turur né īmān keltürmes-siz ⁴özge nérselelri hem mu?a köre kıyas kılı? ve īmān keltürü? tā sizni ⁵azīz tutsun Rabb-i Celīl ve kāfir ve fāsık turma? tā bolmağay-siz ⁶h°ār ve zelīl bu munça delīl ve burhān keltürüp öz kudret ve hikmet ⁷ve °ilm ve in°ām ve ikrāmın eger īmīn ol tanuğlar birlen işbāt kıldı kabūl kılmaylar ⁸érse °azāb va° de bérđi bu şüretde ki istese alarnı yér kıya ⁹kılğay veyā āsmāndın olarğa bir belāyı indürgey aydı celle celālühü انتم فى السما ¹⁰amntm 10 īmīn bolma? ol Hudāydın kim āsmānda turur anı? ¹¹kudret ve saltanat ve bir kavldde ol Hudāy kim āsmānda turur ¹²pādşāhlıķı veyā īmīn bolma? anı? °azābındın érklık ferīşteleri ¹³kavlinde ان يخسف بكم الارض kim yibergey bir kıyı sizlerni فاذا ¹⁴hi andın so? yér تمرور teprene turur yutğan tég sizlerni içinge ¹⁵çekip sizlerge aylana turğay néçük kim biz eger girdābga tüşgey ve °azābı kılğay ^{20a/1}siz kāfirlerga kim Qarūnga kılmış bolğay اما ممنتم من فى السماء ²imīn boldı?ız ol Hudāy Cebbār Qahhārdın kim kökler kahr ve kudretindin ³tolu turur ان يرسل عليكم حصبا kim yibergey sizge bir taş ⁴yā bir yük kim ol yükde حصبا bolğay ya° nī tolu bolğay uşak taşdın ⁵tā kim taşlağay sizlerge فسعلمون pes tīz bolğay kim bilgey-siz ⁶néteg turur نذير qorqutmaqlık ve °azābımın ve andın so? yād etti ⁷münkirlerini? ya° nī andın tangānlarnı? hālini aydı celle celālühü ⁸ولقد dürüst ve rāstlık birle tahkīk kim yalğançı dēdiler ⁹الذين ol kāfirler من قبلهم kim bu kāfirlerđin burun bar érđiler öz ¹⁰

peygamberlerin néçük kim bu kâfirler sa? a ayta tururlar ¹فكف كان pes néteg bolğay
¹¹نكير ménî? °azābım alarnı? hakkında tangınlarındın sebeb peygamberlerimdin ¹²ve
h̄ārılık yétkürgenleri üçün peygamberlerimğa ve qabül étmegenleri ¹³üçün barlıgımın
tekebbür ma° nīsi inkār turur alarnı? ef° āllerin eylene ¹⁴turup aḥvāllerin özge kıldım
ba° zılarını yerge yuturup ba° zılarına ¹⁵āsmāndın taşlar yağıdurdum ve qatıg ése turğan
yeller ^{20b/1}taşlar birle ba° zıların mesh étip meymūn şüretinğa kéçürüp ba° zı to?uz
²şüretinğa dönderdük pes sizler ey Mekkeni? kâfirleri tīz bolğay kim ménî?
³°azābımın ve āḥiretde körgey-siz yana öz qudretinğa delīl kéltürüp yarlıqadı ⁴yér ve
kök arasındaki yaratılğandın aydı celle celālühü ⁵اولم ير īmīn turma? ya° nī baqı? الی
⁶صفت بسطات اجمن üstünde kim uça tururlar alarnı? ⁷فو قهم kuşlar sarı
uçğanda qanatlarını ⁸ويقبضن ای وقابضات yayıp uça turğaç vaşf turup qanatların biri biringe berāber tutup
hevāda ⁹وعطف على الفعل الدال عليه صافات تقد يره يصفن ma° nīsi
andağ bolur ki gāhda qanatların ¹⁰و يقبضها بعد البسط açıp ve gāh yumup ve gāh qanatların tepretmey uça
tururlar gāh qanatların ¹¹ما يمسكهن ... tuta bilmegey ve saklay
¹²اذا لم يمسكهن ... tuta bilmegey ve saklay
¹³الما يمسكهن ... tuta bilmegey ve saklay
¹⁴الحال ... tuta bilmegey ve saklay
¹⁵كل ol meger Hudāy kim bāğışlağucı turur ¹⁶انه dürüstlik birlen kim
¹⁷كل ol meger Hudāy kim bāğışlağucı turur ¹⁸انه dürüstlik birlen kim
¹⁹كل ol meger Hudāy kim bāğışlağucı turur ²⁰انه dürüstlik birlen kim
^{21a/1}néçük kim
kuşlarını tuta turur hevāda eger qanat küçi birle bolsa kerek ²²érdi tavuq hem anı? tég
bolsa érdi yār qanat hem uça bilmegey çün qanatı ²³yü?siz turur pes ferverdigārimız
qādir turur barça °azāb birle ²⁴ve raḥmet birle ve qādir turur tırgüzürge ölmekdin so?
ḥalāyıkını eger ol ²⁵°azāb kılayın tése sizlerdin kim turur ḥimāyet éte turğan néteg kim
²⁶yarlıqar ²⁷امن yā kim turur ²⁸هذا الذي ol kim ²⁹جند لكم ينضر ol هو
yétgürgey sizlerge eger Allāh ta° ālā belā yiberse kim turur kim ³⁰meded bergey
sizlerge ³¹من دون الرحمن Hudāydın özge ³²ان الكفرون aymas tururlar kâfirler
meger aldangınlardın nefis birle hevāğa ³³ya° nī nefis ve hevāğa aldangınlardın tururlar
ve yoldın azgınlardın ³⁴tururlar ve dünyā ağına eylengenlerdin yana yarlıqayu aydı ³⁵امن
³⁶هذا الذي eyā kim turur ol kim rūzı bir alğay sizlerge ³⁷ان امسك رلقه eger yibermey
³⁸yibermese Hudāy Ta° ālā sizlerge rūzı āsmāndın ya° nī bütleri?izdin qaysı ³⁹turur
kim çerig tartıp kömek bolğay sizlerge eger Allāh Ta° ālā belā yiberse qaysı ⁴⁰turur
sizni? bütlerdin kim rūzı bergey sizler eger Hudāy yibermese āsmāndın ^{41b/1}kâfirler bu
suāldın °āciz boldılar érse ve ḥaqğa imān kéltürmediler ⁴²ḥaq Ta° ālā aydı celle

celālühü بل لجوا فى عتو ونفور boyun tolgamağda ³biyik ... boldılar ürkdiler Hudāynı? birlikinge ikrār kılmağdın ⁴ey dervîş ehlüllāh sözün qabûl kılıp ve özinge mağrūr bolup ⁵haq sözün red étmegil tā dostlardın bolğay-sén ve eger haq sözündin ⁶tanıp nefis hevāsınga uysa? düşmenler çerGESİNde haşr ⁷bolğay-sén néçük kim haq Ta°ālā haqqını bātıldın saylap beyān kıldı ba°zılar ⁸haqqını qabûl étip ba°zı qabûl étmediler alarnı? hālını aytıp yarlıqadı ⁹celle celālühü افمن ايا kim turur ol kimérse kim یمشی bara turur سويا ¹⁰سويا yüzİNçe tüşüp الا كتب yüzİNçe tüşmek اهدى ¹¹yā tüz yol körgüçİrek یمشی یا ol kim bara turur سويا ¹²ayak üstünde öz ferāğatı bİrİn tüz turup yürür على صراط مستقم ¹³tüz yol bİrİn ya°nī kāfirler berāber émes turur yolda mü°min birle tüz yol ¹⁴tapmağda āfetsiz mü°min hālİ anı? téğ turur kim bireğü toğrı yol bara ¹⁵turur āfetsiz yüzİNçe yıkılmay nétey ve kāfir hālİ a?a oğşar kim bireğü ^{22a/1}taşğa ... hemvār yolda bara turur her qademde yüzİNçe yıqıla qoya ayakı tā başı ²taşlarğa tége yā mü°min hālİ közi körer kişİge oğşar kim öz murādınça ³yürür ve kāfir hālİ közi körmes körlerge oğşar kim her qademde ⁴bir yerge urunup yüzİNçe yıqılır veyā kāfir dünyāda īmān kéltürmedi kıyāmetde ⁵anı yüzİNçe yürütgey tamuğ sarığa ve mü°min sallana sallana yürüyü ⁶turur bolğay uçmağ sarığa ayturlar bu āyetdin Murād Ebu Cehl ⁷turur resûl sallallahü °aleyhi ve sellem Emīr Hamza birle ve tükel kāfirler mü°minler ⁸ve fī°l-kelām temşīl şüretde oğşatmaqlığ turur °ārif hālİ ⁹birle zāhid hālİ ve ehl-i rıza birle ehl-i hevā hālİ birle ve müteşerri° birle ... hālİ ¹⁰ve °ālim birle cāhil barçanı? hālİn kıyās kıl yahşılar yahşılık üze ¹¹yamanlar yamanlık üze menzile zāhid yatar bir yıldın °ārifni? seyri uzar ¹²Cibrīldin °ārif çün maḥabbet şevkı bİrİn bendelik kıla turur ve zāhid ¹³korğunç ve tama° yüzİndin pūsa pūsa bara turur eger bu yolda یخبون ¹⁴sırrını bildi? یحبهم de közni? açıp körer dīdār-ı haqqı? cemālİğa °āşık ¹⁵tamuğnı fİkr étmes ki mevlā yādı bile ot érür gülizār a?a tecelli nūrını manşūr téğ ^{22b/1}eger körmese? közİnge taht-ı Süleymān kibi körüngey dār °ārif naşİbi ²mundın bu turur kim ḥalknı toğrı yolğa ündep öz düşmenlerİnge ³rahm étgey néteg kim közli kişİler közsizge kişİge rahm étip ⁴yolğa salurlar ya°nī va°z ve naşİḥat birle alarğa yol körsetsün ⁵ötgen āyetde aydı kim kim vurur leşker kim sizge arqa bolup meded ⁶bérgey ve kim vurur ol kim sizge ruzī bérgey bu āyetde buyurdı öz ⁷ḥabībi Muḥammed Muştafağa °aleyh kim cevāb aytğay قل ایتگیل یا Muḥammed ⁸ol meded bérğüçi sizlerge الذى انشاكم ol Hudāy turur kim yarattı sizni ⁹qudret bİrİn الانشا yaratmaqlıq ve başlamaqlıq ve peydā kılmaqlıq ¹⁰وجعل ve yarattı لكم sizni? üçün السمع

eşitür kulak ¹¹والا بصر ve körer közler ¹¹فنده ve dānā kö?ül ve bu tanuqlar anı? barlıgığa ve birlikinge ¹²öz nefsi?izde turur ba° zısı sağır ve ba° zını közsiz ve ba° zısını ve ¹³ba° zısını ° ağılsız ve ba° zını ° ākıl ve dānā ° ibret alıp şükr aytğaylar biz bar ¹⁴yaratğanga ya° nī Allāh Ta° ālāğa pes sizler ¹⁵ما نشكرون azrāk şükr aytur-siz ¹⁵yā şükr étmes-siz anı? üçün kim az némerse yok ma° nīğa turur bu sözdin ^{23a/1}sa?a naşib ol turur kim özni? barlıkını ve barça a° zā?nı? ²barlıknı bil ki öz ° ilmi?ni hażret-i haq celle ° alādın bilgey-sén cehldin ³ot ° ilm-i rabbāniğa bitip cehd kıl bu nükte pāyāniğa beyt özni maḥv ⁴étmekde iste özi?ni özni maḥv ét alma andın közi?ni bir yolu ⁵tapşur a?a her ne?ke bar çünkü sende yok turur hīç ihtiyār ⁶çünkü bütğa perestiş kılıp barça kāfir boldı ve Hudāy Ta° ālānı? ⁷hīç şükryn étmediler yana buyurdı öz ḥabībinga tā alarğa açuqraq cevāb ⁸aytğay yarlıkadı celle celālühü ⁹قل هو الذى aytgıl yā Muḥammed ol nuşret ⁹bérgen ya° nī sizge yārı bérge ve meded kılğan ol Hudāy turur kim ¹⁰ذراكم فى ¹⁰واليه تخشرون ¹¹kim ¹¹الارض yaradı sizlerni yokdın bar kıldı ¹²ve ulanmaq anı? raḥmetiğa veyā ° azābığa dostlarığa ve mü° minlerğa ¹³uşmaḥda orun bérıp kāfirlerğa ve düşmenlarğa tamuğda bu sözdin ° ārif ¹⁴naşibi ol turur kim körmeklik ve eşitmeklik ve tirilmeklik ve ölmeklikni barça ¹⁵andın bilgey ve ḥalāyıkni anı? mazḥarı ya° nī anı? zātını? közgüsü bilgey ^{23b/1}néçük kim ° ārif-i Rūmi ya° nī Mevlānā-yı Rūmi buyura turur çün néteg siz ²nām sén mén urmayın sén sözleme ceng teg tā çalmağunça étmegil ³onu?nı sar çünkü sürdi? bu yéringeçe kāfir ḥaber bérđi kāfirler ⁴azābındın ve mü° minler şevābındın ⁵ve alarnı tırgüzmekdin kıyāmetde ḥaber bérđi kāfirler maşḥaralık yüzindin ⁶ve inkār şüretinde ve Muḥammedilerdin kizlençi sözleşgenlerin ve qorqup ⁷aqrın sözley turğanların Muḥammed ta?rısı eşitmesün tép ⁸alarğa ḥaber bérđi ve aydı celle celālühü ⁹ويقولون ayturlar kāfirler ⁹متى kaçan bolğan ⁹هذا الوعد va° de kılmaklık ve kıyāmetni? kélmeki ḥaber kılı?lar ¹⁰bizge andın ¹⁰ان كنتم صدقين eger bolsa?ız sizler ḥaber aytğuçıldın ¹¹° ārif naşibi sözdin ol turur kim münkirler inkārındın kö?li perişān ¹²bolğay çün mundın burun bizdin yaḥşıraqlarğa mundın yamanrak ¹³kılıp tururlar şükredi?iz kim münkirlerdin émes turur-siz ḥiṭāb ¹⁴boldı ḥabību’ llah hażretinga tā aytğay alarnı? cevābların ¹⁵قل انما العلم عند الله aygıl yā Muḥammed tahkīk kıyāmetni? kélgenige ^{24a/1}hīç kim ° ālim érmes ya° nī hīç kim bilmes kıyāmet kélür ... kim kaçan turur ²meger Hudāy ta° ālā kim a?a ° ālim ve dānā turur ³واين ve dürüstlık ve rāstlık ³birle émes durur mén mén ³نذير meger qorquta turğan

ve haber bére turğan ⁴қыāmetdin مبین yaḥşılıqdın ve yamanlıqdın ve şabr kılıp rızā bérgeñ ⁵evvelce andın kélse ve maʿā buyursa kim sizlerge ayğay-mén ve mén bilmes mén kim ⁶mén tégen teg bolğay yā aymas-mén meger peydā kılğuçılardın ve peydā ve resūl ⁷ظاهر ان لازما ومتعد ya° nī zāt sizni? birle méni? arasında seddi turur ⁸yalğan aytmaqdın ve égrilikdin ırax mén Muḥammed īmān ve resūl Mübīn ⁹mén ve sirāc-i münīr mén ya° nī yaḥşılıq salğan çerāğ mén münkirler ¹⁰inkārını? yéli maʿa kār éte bilmegey ¹¹راوه pes çün زلفة ey zülfeteniz dik ya° nī yavuḵ ¹²سيت ya° nī ġamgīn bolğay ve kıble zıst bolğay ya° nī qara bolğay ¹³السو والسا ġamgīn étmek ve qara kılmaq ¹⁴كفروا yüzlerini ol kişilerni? ¹⁵هذا bu °azābı kim kāfir bolğay bolmış bolğaylar ¹⁶قبل ve aytilur bolğay anlarğa ¹⁷تدعون tilegüçiler ārzū ¹⁸birle bu künni ayta turur érdi?iz bolğay kim bu va° de kılğanı?ız qıyāmet ¹⁹atlıg kün kélgey ²⁰tilemeklik ve ündemeklik ya° nī ayturlar kim ²¹mü° minlerdin érdiler bizlerge Ḥudāy ta° āla nuşret bérgeñsi turur dünyāda ²²bizni? iyilikimizde ve āḥiretde tamuğ odında olar maşhara tutup ²³aytur érdiler kim bu va° de qaçan bolğusı turur Ḥudāy ta° āla alar ²⁴... bu āyetni yiberdi kim kāfirler °azābını körgeç dünyāda néçük ²⁵kim bedir küni körüp ġamgīn bolğaylar ve yüzleri qara bolğay ve ferishteler ²⁶kim alar cānların alur bolğaylar ayğaylar bu °azābı turur kim maşharalıq ²⁷qılur érdi?iz ve aytur erdi?iz kim bu qaçan bolğusı turur ḥaḵ ²⁸ta° āla yarlıḵap aydı celle celālühü ²⁹قل aytgıl yā Muḥammed bu kāfirlerğa kim ³⁰maşharalıq kıla tururlar saʿa ve yārānları?a ve sēni? qaşdınga bēl baḡlap ³¹tururlar ³²ارايتم eyā köre tururlar ³³اهلكيني الله eger Allāh ta° āla méni helāk ³⁴étgey ³⁵ومن معتي ve ol kişilerni kim méni? birle tururlar mü° minlerdin ³⁶ve nuşret bérmegey ve ġālib birge sizni? üze ³⁷اورحمنا yā raḥmet ³⁸kılğay sizlerge āḥiretde ve yüzni sizlerge üstem étgey dünyāda ³⁹فمن يجير pes kim turur kim qutqarğan ve amān bérgeñ ⁴⁰الكفرين ol kāfirlerğa ⁴¹من عذاب اليم2 ağırlıq kındın dünyāda ve āḥiretde ya° nī bizni? ⁴²ma° būdımız Allāh turur ve qādir turur ve raḥīm turur eger ol nuşretdin ⁴³bérmese sizlerge sizni? ma° yūb ma° būdları?ız kim bütler turur alar ⁴⁴qaçan sizlerge nuşret bére alurlar néçün kim özlerindin bir cebīnni ⁴⁵qavarğa qudretleri yoḵ turur yana yarlıḵap aydı dégil ⁴⁶قل هو الرحمن7 ol bizni? taʿrımız siz baḥşāyende turur ya° nī cömerd turur ⁴⁷ve murād bérgeñçi ⁴⁸امنا به īmān keltürdük biz aʿa ⁴⁹توكلنا ve aʿa ⁵⁰tevekkül kılduk ve öz iḥtiyārımıznı aʿa bérduk ümīd tutar-miz kim bizni ⁵¹zāyi° qoymağay ve bizge düşmenler üze nuşret bérgey ve alarnı zebūn étgey ⁵²néçük kim mü° minlerğa mihrbān

turur ve dostlarını? penāhı turur ¹²tevekkül tayanmak turur néçük kim biregü biregü biregüğe arka bérıp özinge ¹³himāyet éter bu āyetdin dervīşlerni? naşībi ol turur kim anı? ¹⁴dergāhındın yüz kıyartmağaylar ve hīç nérsege ve hīç kimge ¹⁵penāh kélrtürmegeyler ve bilgeyler kim ol raḥīm turur öz dostlarını ^{25b/1}žayī° koymağay bizge sitem kıılmağay luṭfını kim kıılmağay arkaşı yok ²sem° tég barçağa yaḥtı bérür فستعلمون pes tīz bolğay ey Mekkeni? ³kāfirleri kim bilgey-siz هو من kim turur فى ضلل gümrāhlıqda مین ⁴açuk ya° nī tīz bolğay kim dostlarğa nuşret bergey biz sizni? ⁵üze ve āḥiretde öz raḥmetimizdin ber-hürdār kılgay biz néçük kim bérduk ⁶ve kılduk Muḥammed Muḥammedilerğa bedir toquşında kim Cebrā° il ⁷ve Mikā° il ve özge ferīştelerni alarğa kömek yiberduk tā kim Ebu cehlñi ⁸yārānları birle bil ki çerigi birle tükel qarīb-i helāk kıldılar dervīş ⁹naşībi ol turur kim şabr kılgay münkirler ve zālimler cefāsına ḥaḥ şübḥānehu ¹⁰ve ta° ālā anı murādına yétkürgey ve alarnı a?a muḥtāç kılgay tapılıp yolğa kirgeyler ¹¹ba° zı taḥḳīḳ yüzindin ve ba° zı taḳlīd yüzindin ve ba° zı dünyā ¹²tama° ı üçün ve rezzāk üçün néçük kim Allāh te° ālanı? hikmeti munu? üze ¹³turur anı? üçün kim müşāhede ve mücāhede neticesi turur ya° nī ¹⁴dīdār yok turur riyāzat çekmegünçe néçük kim enbiyā ve evliyāni? ¹⁵sünneti bu turur yana ḥazreti ḥaḥ şübḥānehu ve ta° āla yarlıkap aydı celle celālühü ^{26a/1} قل ارا يتم aygıl yā Muḥammed bu düşmenlarğa ve bildürgil alarğa ni° metlerimizni ve ²bizni? birlikimiz ve barlıkımızğa tanuk bolğan nérselerimizni ve kudretimizni ³beyānını tā bilgeyler ve imān kélrtürgeyler ان اصبح eger bolsa ماوكم ⁴arıqları?ızdaki ve kıyuqları?ızdaki ve bulaqları?ızdaki sular غورا ⁵ya° nī yerge kirgüçi ya° nī eger kırusa suları?ız فمن ياتيكم ⁶pes kim turur sizlerdin kélrtürgey sizni? üçün بمعين ⁷aḳarsu ya° nī eger suları?ızni bizni? ma° būdı?ız turur ol sunı ⁸sizge kıyta kélrtür alğay ol Ḥudāy kim siz kāfirlerğa kāfirlikı?ız birle ⁹kıyuqları?ızdın ve arıqlardın ve bulaḥ çok sular bére turur ¹⁰bizni imān kélrtürüp a?a tevekkül kılıp turur-siz kaçan žāyi° ¹¹koyar ve kıl eger közleri?ızni? suyn kırutsa kim turur kim sizlerge ¹²kıyta bére alğay ayturlar biregü ṭabīblerni? arıqsızlarındın ve nādānlarındın ¹³okuğaç aydı biz bu şevābı yérđin birler birlen ve mitinler birlen bu āyetni ¹⁴çıkarğa biz ve kıyuqlar kıazıp bulaqlar aḳıturğa siz rivāyet ¹⁵turur kim bu söz henüz ağızında ayğaç zamānda iki közindin kıara su ^{26b/1}inip körmes boldı ve āsmāndın ün kélđi kim kıara sunı közni?din ²kiterip aḳ sunı biller birle mitinler birle közni? ménı? çeşmesinga ³çıḳara bilse? çıḳarğıl Keşşāf atlıḡ kitābnı? şerḥinde kélrtürüp ⁴turur kim bu dégen ṭabīb Muḥammed ibn-i Zekerıyyā érđi نعوذ بالله

ذلك من ذلك ey ⁵dervîş sēni? naşîbi? bu sözdin ol turur kim ḥalāyıkni? ḳabûl virdi ḥaḳ ta° ālādın bilip ° izzeti?ni anı? t̃ā° atinde bilgey-sén ve ḥārılıkni ⁷anı? ma° şiyetinde t̃l̃t̃on ayt şefet l̃r jl حتی ⁸ resûl şalla' llāhu ° aleyhi ve sellem yarlıkadı bu sūre Ḳur'ānda صلی النجت بنجه ای العاری من عذاب الله تعالى فی القبر وروی اله ⁹ غفرله وهی تبرک اللذی بیده الملك هی ¹²bi'smi'llāhi'r- raḥmāni'r-raḥīm ¹³bilgīl kim başka başka fūrūḳ ḥarfler kim Ḳur'ānda oḳula turur andap kim mezheb ¹⁴turur ya° nī vaḥye üze tefsīr kılıp tururlar bir mezhebde ayturlar kim ¹⁵müteşābihātdın tururlar ve alarda birisi turur ḥaḳ ta° āla anı? esrārşarındın ^{27a/1}īmān kēltürelī? a?a ve a?a meşğül bolmağalı? anı? keyfingā ²ve bu emīru'l mü° mīnin Ebu Bekr-i şıddıkni? ḳavli turur raḍiyellāhu ve Ebu Ḥanīfe ³raḥmetu' llāhi ° aleyh ve yana bu mezhebde ol turur kim bu ḥarfler te° vīl kılıngān ⁴turur ve ° ālimler ve ° ārifler kitābında bitiglig turur İbn-i ° Abbās raḍiyallāhü ⁵anhüma aytıp turur kim nūndın murād ol bālīg turur kim yér anı? üze ⁶turur anı? adı Yemhūn turur ve Ḍaḥḥāk aytur kim deyü büt turur özge ⁷nērseler hem dēp tururlar bilgīl kim kökler yeti turur néçük kim Ḥudāy ⁸ta° ālā Ḳur'ānda yarlıkār خلق سبع سموات ومن الارض مثلهم ya° nī ⁹yaratıldı köklerni yeti ḳat ve yérni anı? mişāli Keşşāf atlıg kitābda kēltürüp ¹⁰turur kim her kökni? aralıkı bir biringe beş yüz yıllık yol turur ¹¹ve yérler taḳı mu? tég İbn-i ° Abbās raḍiyallāhu ° anha aytur yérlerde ḥaḳ ¹²sübḥānehu ve ta° ālāni? yaratılğanları köp turur tefsīrde kēltürür ¹³turur kim Ḍaḥḥāk aydı özge ḳat yérlerde kimérse yok turur meger ilk ¹⁴ḳat yérde kim ḥāzır turur tefsīrde kélür kim bu yeti ḳat yérni bir ferişteni? ¹⁵başı üze turur ol ferişteni? başı üze turur ol ferişteni? ^{27b/1}bir ḳolı maşrıḳda turur ve bir ḳolı mağribde turur ve bularnı? tégre étekleri ²ol ferişte iki ḳolı üstünde turur ve iki ayaḳı bir taḥta pāre üstünde ³turur zümürüddin kim anı? ḳalı?lıḳı beş yüz yıllık yér turur ve bu pāre ⁴zümürüddin bir sığır üstünde ol sığırni? ayaḳları bir taş üze turur kim ol ⁵taşni? uluḡluḳı ve ḳalı?lıḳı yeti ḳat yér ve yeti ḳat kök çāḳlık turur ⁶ve Ḳur'ānda Lokmān ḳışşasında mezḳūr turur kim Lokmān öz oḡlıngā aydı یا بنی انھا ⁷ انتکم مثقال خبه من خردل ⁸yaḥşılık bolsa yüzerlik dānesi çāḳlık ol yüzerlik dānesi ⁹şahrāda bolsa الله یا ت به به الله ya° nī yā yérlerde bolsa ¹⁰ve yā köklerde Ḥudāy ta° ālā anı kēltürgey ve ḥāzır kılgay anı ḥesāb ¹¹kılmaḳ için Keşşāf- 1 Gevāşi atlıg tefsīrde kēltürüp turur ¹²kim şahrā bir taş turur yeti ḳat yér üstünde kim kāfirler ve münāfiḳları? ve fāsıḳlar ¹³ve fācīrlerni? ve tükel zālimler adlarını? ol taşda turur ve anı? ¹⁴adı Siccīn turur ve فی الحديث ان السجن اسفل سبع ارضین

¹⁵ve munu? tég uluk taş balıklık boynı üze turur arkasını? özgesi ^{28a/1}açuk turur ve bu balıġnı? üstinde bir uluġ deryā turur ol deryānı? ²üstinde bir bel ve yel anı? ġudreti üze turur ya° nī ġaġ ta° ālā ol belni ol yelni ³öz ġudreti üze saġlay turur tā bilgey-sén ° ālem bināsı bel üze turur ⁴ والقلم ya° nī ol ġalem ġürmeti üçün kim levġ-i maġfūz ol ġalem birle bitip ⁵turur ve her né bar érđi veyā bolġusı turur ġıyametġaġa ol ġalem nūr ⁶nürdın turur uzunluġı beş yüz yıllık yolġaġa ve éni maşrıġdın ⁷maġribġaġa ve tégresi gevhlerdin birlen murażzā° ġılınġan ve ġabı ⁸ġızıl yāġütdın başı ° arşda ve ayaġı bir ferişteni? étekinde kim ⁹ol ferişteni? adı ... turur Keşşāf Kevāşide kélür kim levġ ¹⁰arşnı? üstinde turur yā ol ġalem ġürmetiġa kim anı? وما يسطرون ¹¹ve bitilgen ve bitile turġan alarnı? ġürmetiġa ġayr şerdin feriştelere ¹²ġolında yā barġa ġur° ān ve ġadış ve ° ulüm-i şer° iyye ve fevāyid-i dīniyye ġürmeti ¹³üçün ما انت aymas-sén yā Muġammed بنعمت ربك ای بنعمای ya° nī ¹⁴perverdigārni? eyġuligi üçün séni? ġaġġında kim sén peyġamber ve server ve mehter ¹⁵ve bihter sén جنون ب م dīvāne émes-sén bil ki bir ° azīz étgen ġabīb sén وان لك ^{28b/1} ve rastlıġġa ve rāstlıġġa kim sa?a turur لا چرا anı? tég müzdi ²kim ممنون غير kesilgen bolġay ya° nī nihāyet siz bir şevābı kim anı? ġisābını ³kimse bilmegey Ĥudāydın özge عظيم على وائك له لعلی tahġīġ ⁴ey Muġammed kim sén besi uluk ġuy üze turur- sén ve anı? ġuy ġur° ān ⁵érđi ya° nī ° amel étmek ġur° ānġa Muġammedni? eyġü ġulġı érđi ° aleyhi°s-selām ve tükel ⁶iki ġuyar kim ġur° ānda turur emir-i nehydin ve peyġamber ġulġını? ⁷şıfatı néġük kim Adem- i şafīni? şaffeti ya° nī şıfatı ve İdrīs peyġamberni? fehmi ⁸ve Nūh peyġamberni? şükri ve Ĥüd keremi ve Ĥalīl ġuyı bu barġasında bar ⁹ve mundın yüz anġa artuġraġ لقد ازتنی ربی فاحسن باذنئى evvelce ¹⁰ġuylarda turur sénde yüz ol ġaġlıġ bar Şeyġ Cüneyd aytıp turur ¹¹ġalġ-ı ° azīm érđi kim Ĥudāy ta° ālādın özge himmeti élinde özge nérselerni? ¹²vücüdı yok érđi Ebu Derdā rađıyallāhu ° anh aytıp turur kim ġıyāmet ¹³küninde a° māl terāzüsünde hīġ nérseni? eyġü ġulġı ya° nī yaġşılıġ cāġlıġ ¹⁴a° zāmı bolġay Cebrā° īl aydı peyġamber ° aleyhi°s-selāmġa ayduk مكارم الاخلاق ان ^{29a/1} ve bu süre inmeġinge sebeb ol érđi kim vaġiy kélkeġ Muştafa ²şalla°llāhu° aleyhi ve sellem öz dīnini izġār ġıldı Ĥadice Ebu Bekir ve ° Ali rađıyallāhu ³° anhüm īmīn kéltürdiler kāfirler ayta başıladılar kim Muġammed dīvāne bolup turur ⁴ġaġ ta° ālā bu süreni iberdi ve üç nérse üze and içti kim Muġammed dīvāne érmes ⁵bil ki ménı? ° azīz étgen ġabībim turur ve anı mén ozdurup-mén yaġşı ġuy bile ⁶° azīm ġulġ rüzı ġılıp uluk

ni° metğa sezāvār aytıp turur-mén bu sözdin ⁷dervişlerğa naşibi ol turur kim balığ tég isam turup belā bu ginge ⁸şabr kılıp qalem yaʔlīg cefā tığınga boyun sungay tā levh el maḥfūzda meşūr ⁹bolğay esrār köʔlinge açılıp aʔa keşf bolğay balığ tég agzıñnı yum ve yol ... ¹⁰yaʔlı şāf bolğay ki tüşgey éliginge bir tāze gevheri ve ehl-i dīnār hemvār nefsiñga baş ¹¹indürmegey tā ḥalk aʔa dīvāne tēp ta° na urğaylar çün aymas-biz ḥalk birle ¹²āşinā sağınurlar ḥalk biz dīvāne dīvāne biz ve mevlā ta° ālā dīdārındın özge ¹³hīç müdde° āsı bolmağay barça ° ālem himmeti alında pest körüngey tā ... billah ¹⁴atlıg mertebega müşerref bolğay kim ol mertebeni? nihāyeti yok turur ya° nī soʔıga ¹⁵kesilmegen ecr ve sevāb Muḥammed Muḥammedilerğa naşib turur olarğa naşib étgeni özgege ^{29b/1}ol qadar naşib étmey turur ve bu ol turur cāvidānı ° ömr birle taʔrı ta° ālānı? ²zātı ve şifātında seyr ve sülük birle āḥiretde meşgūl bolğay zehi ... kim munu? tég ³sa° ādetdin andak dünyānı? ḥaḥāsınga bil ki murdār ciğasınga qanā° at ⁴kılıp bu seyr ve sülükdin maḥrūm qalğay ⁵من كان في هذه الدنيا اعمى وهو فى الاخوة اعمى ⁶واضل سبيلا لهم اجعلنا من كان في هذه الدنيا اعمى وهو körgey-sén ve körgeyler ol kimérseler kim seni dīvāne ⁷tēp edā tururlar bilgeyler ⁸با يكمل الفتون kim qayu biri sizlerdin dīvāne ⁹turur ba kelimesi zāid turur bola bilür kim meftūn fütūn ma° nīsiñga bolğay ¹⁰bu... fütūn ma° nīsi cünūn turur ma° nīsi andağ bolğay kim bilgey-sén ¹¹ve alar kim qayu biri? izge turur dīvānelik yānī dīvāne anlar tururlar sén ¹²aymas-sén bu sözlerdin derviş naşibi ol turur kim münkirler cefāsınga ¹³... zālimler belāsınga taḥammül qılğay tā alarnı? cezā sén ḥaḥ ta° ālā yétkürgey ¹⁴ve aʔa sevāb ḥāsıl bolğay néçük kim aytıp tururlar kim ° āriflerni? ¹⁵bil ki münkirler inkārın arığındın su içer ve ° āşıqlar bostānını? gülleri ¹⁶raqībleri? tekebbüri ... açılur münkirge şenāyini? ° aybını açar her dem ^{30a/1}bilmes ki şenāyini? cürmiğa bolur zāmin ¹⁷ان ربك tahkik kim seni? ¹⁸perverdigārını? ¹⁹هو اعلم مين ضل عن ol dānāraḥ turur ol kişi ²⁰kim gümrāh bolup turur ²¹هو علم ve Hudāy dānāraḥ ²²هو علم ve Hudāy dānāraḥ ²³هو علم ve Hudāy dānāraḥ ²⁴هو علم ve Hudāy dānāraḥ ²⁵هو علم ve Hudāy dānāraḥ ²⁶هو علم ve Hudāy dānāraḥ ²⁷هو علم ve Hudāy dānāraḥ ²⁸هو علم ve Hudāy dānāraḥ ²⁹هو علم ve Hudāy dānāraḥ ³⁰هو علم ve Hudāy dānāraḥ ³¹هو علم ve Hudāy dānāraḥ ³²هو علم ve Hudāy dānāraḥ ³³هو علم ve Hudāy dānāraḥ ³⁴هو علم ve Hudāy dānāraḥ ³⁵هو علم ve Hudāy dānāraḥ ³⁶هو علم ve Hudāy dānāraḥ ³⁷هو علم ve Hudāy dānāraḥ ³⁸هو علم ve Hudāy dānāraḥ ³⁹هو علم ve Hudāy dānāraḥ ⁴⁰هو علم ve Hudāy dānāraḥ ⁴¹هو علم ve Hudāy dānāraḥ ⁴²هو علم ve Hudāy dānāraḥ ⁴³هو علم ve Hudāy dānāraḥ ⁴⁴هو علم ve Hudāy dānāraḥ ⁴⁵هو علم ve Hudāy dānāraḥ ⁴⁶هو علم ve Hudāy dānāraḥ ⁴⁷هو علم ve Hudāy dānāraḥ ⁴⁸هو علم ve Hudāy dānāraḥ ⁴⁹هو علم ve Hudāy dānāraḥ ⁵⁰هو علم ve Hudāy dānāraḥ ⁵¹هو علم ve Hudāy dānāraḥ ⁵²هو علم ve Hudāy dānāraḥ ⁵³هو علم ve Hudāy dānāraḥ ⁵⁴هو علم ve Hudāy dānāraḥ ⁵⁵هو علم ve Hudāy dānāraḥ ⁵⁶هو علم ve Hudāy dānāraḥ ⁵⁷هو علم ve Hudāy dānāraḥ ⁵⁸هو علم ve Hudāy dānāraḥ ⁵⁹هو علم ve Hudāy dānāraḥ ⁶⁰هو علم ve Hudāy dānāraḥ ⁶¹هو علم ve Hudāy dānāraḥ ⁶²هو علم ve Hudāy dānāraḥ ⁶³هو علم ve Hudāy dānāraḥ ⁶⁴هو علم ve Hudāy dānāraḥ ⁶⁵هو علم ve Hudāy dānāraḥ ⁶⁶هو علم ve Hudāy dānāraḥ ⁶⁷هو علم ve Hudāy dānāraḥ ⁶⁸هو علم ve Hudāy dānāraḥ ⁶⁹هو علم ve Hudāy dānāraḥ ⁷⁰هو علم ve Hudāy dānāraḥ ⁷¹هو علم ve Hudāy dānāraḥ ⁷²هو علم ve Hudāy dānāraḥ ⁷³هو علم ve Hudāy dānāraḥ ⁷⁴هو علم ve Hudāy dānāraḥ ⁷⁵هو علم ve Hudāy dānāraḥ ⁷⁶هو علم ve Hudāy dānāraḥ ⁷⁷هو علم ve Hudāy dānāraḥ ⁷⁸هو علم ve Hudāy dānāraḥ ⁷⁹هو علم ve Hudāy dānāraḥ ⁸⁰هو علم ve Hudāy dānāraḥ ⁸¹هو علم ve Hudāy dānāraḥ ⁸²هو علم ve Hudāy dānāraḥ ⁸³هو علم ve Hudāy dānāraḥ ⁸⁴هو علم ve Hudāy dānāraḥ ⁸⁵هو علم ve Hudāy dānāraḥ ⁸⁶هو علم ve Hudāy dānāraḥ ⁸⁷هو علم ve Hudāy dānāraḥ ⁸⁸هو علم ve Hudāy dānāraḥ ⁸⁹هو علم ve Hudāy dānāraḥ ⁹⁰هو علم ve Hudāy dānāraḥ ⁹¹هو علم ve Hudāy dānāraḥ ⁹²هو علم ve Hudāy dānāraḥ ⁹³هو علم ve Hudāy dānāraḥ ⁹⁴هو علم ve Hudāy dānāraḥ ⁹⁵هو علم ve Hudāy dānāraḥ ⁹⁶هو علم ve Hudāy dānāraḥ ⁹⁷هو علم ve Hudāy dānāraḥ ⁹⁸هو علم ve Hudāy dānāraḥ ⁹⁹هو علم ve Hudāy dānāraḥ ¹⁰⁰هو علم ve Hudāy dānāraḥ

dinimizğa kir bütlerimizğa tapunğıl saʔa köp māl béreli? ¹⁴ve séni özimizge érklik kılalı? ve körklik kızlar saʔa béreli? munı aytğaç ¹⁵bu āyet kélđi ودو ve munı severler kâfirler لوتدهن ki bolğay yumşaklığı ^{30b/1}kılıp alar müdārā müvāsā kılğay-sén فید هنون çerb ve şirîn sözler ²birle seni? birle āşinālık kılıp °ahd ve şart birle özlerige yol bergeyler ³mudāhenetni dühndin alıp tururlar ve dühn yakğayturlar ya° nī isterler ⁴kim alarğa sözni çerb aytğay-sén hoş-āmed téğ sözler ⁵ve haqnı örtgey-sén şeri° at ehlini? naşibi ol turur kim bu söz ⁶fāsıqlarğa ve bid° at ehlinga çerb ve şirîn sözlemey ve yumşaklığı ⁷kılmay قال النبي صلى الله عليه وسلم اذا القيت انفا جرفالق بوجه المكفر her kaçan yolux seni? fāsıq ve fācırğa ve bid° at ehlinga āşinālık ⁹kıl anı? birle çıtuğ yüz birlen ve éri? söz birlen haqāyık atlıg kitābta ¹⁰kéltürüp turur kim قال نهل من صحح وا ومن ¹²نس بالمبتدغ ولا يجالس ولا نوكل ولا يشار به ويظهره بالنفس العداوة ¹¹خلص توحيد ه فانه و الى ابا ya° nī mü' min الى مبتدع نزع نور الايمان من قلبه ¹³داهن مبتدعا سليه الله تعالى حلوة السنن ومن جيب kerek kim bid° at ¹⁴ehli birle üns tutmağay ya° nī şeri° hilāfınça kılğanlar bile āşinālık ¹⁵kılıp olturmağay ve anı? birle tüzülmek bolmağay her kim ol ^{31a/1}tāyife birle āşinālık kılur bolsa islām nūrı andın ²kaçğay néçük kim °ārif ğaznevī aytur quddise sırruhu aytur şeri° at ta° zīminde ³ceng pādşāh şeri° at hāk pāyın dīdege tā ki yahtılsun közü? ⁴nūr tecellī tābıdın közümnı? her kirpüki biri nīze bolsun dīdemge ger ⁵çapursam yüzümi bir dem şeri° at bābındın çün kâfırlernı? uluğraqı bayraqı ⁶Velīden İbn-i Muğire érđi ve alarnı? مشار الهی anı alardın saylap ⁷azāb birle qorqutur érđi ولا fermān berdārılık kılma ey Muhammed ⁸ve sözinge kirme كل حلف her and içğüçini? h̄ār ve haqīr ⁹ve yalğançı ve dīn yolında boş ve za° if هماز ğıybet kılğuçı étkür ¹⁰kovğuçı ya° nī söz iletgüçı kitürgüçı fitne koparguçı halkda ¹¹ayb tapğuçı ve halknı? ğıybetçisi مشاء yildem yürğüçı ve ¹²halk arasına ve revş ve fitne salğuçı ¹⁴منتا söz yürütğüçı behiştge kirmegey ¹³يدخل الجنة صخب النم kim ¹⁵baḥīl ve bāz tuta turgan halknı hayr işlerdin ya° nī asru ^{31b/1}معتد katık zālīm ya° nī haddin aşā zulm étğüçı اشم katık kīne tutğuçı ²asru bed-hūy بعدذلك زعيم ³turur atasıdın anası anı hāşıl kılmay turur on sekiz yıldın ⁴soʔra Muğire anı oğullıqğa kabūl kılğan turur ve aydı anı? ⁵anasığa zinā kılmuş ve bu velīd ol zinādın hāşıl bolğan turur haq ⁶ta° ālā özi dostığa ayta turur kim ménı? bu düşmenimni ki °ayblarını eşiti? ⁷anı? sözine kirğüçü bolmağıl ان كان anı? kim érür ol ذامال ⁸وينين yā māl bile yā oğlanları ya° nī anı? baylıkı üçün ve kuvvet ve şevket ⁹ve dünyā °azametlıkı ve küçlik

oğlanları üçün ayturlar on oğlu bar érdi kim anı? ¹⁰fermānında érdiler dédi a?a meyl étmegil kim bizni? düşmenimiz turur çün ¹¹ki bizni? kitābımızga uymay turur اذا çün āyet قال āyet turur a?a ¹²ايتينا Qur'ānı? āyetleri kim bizni? yibergenimiz turur قال āyet turur ¹³الاولين bu efsāneler turur ya°nī sörçekleri turur kim bitiklik turur الاولين ¹⁴ozaqılardın kalğan yalğanlar İmām Hamza Bekir kim rāviler tururlar İmām °Aşımdın ¹⁵ان iki hemze birlen oqup tururlar ve qarılarnı? özgesi bir hemze birlen ^{32a/1}bu وتقديره لايطع لانكان 2 لايعقل ذالك وعلى اثلاه ya°nī تقديره على الاول الانكان دامالوبنين نطيع ³ya°nī کافرنی adarıp anı? yaman °ayıplarını adarttı ³جل جلاله سنسمه على ال لحرطوم ⁴körgey-sén kıyāmetde kara kılğay-miz ⁴hortūmın hortūmdın murād tevekkül yüzi turur müfessirlerni? köpreki mu?a ⁵ittifāḥ kılıp tururlar kim bu kāfırdın murād Velīd İbn Muğire turur ⁶ve ba°zı kavilde Ebu Cehl turur ve ba°zı kavilde murād barça kāfirlerdin turur ⁷mundın dervīş murādı ol turur kim bu °ayıblardın kim adarıldı irāḳ ⁸bolğay köp and içmegey ve yalğan démegey ve kişi °aybın açğuşı bolmağay ⁹ve kovaquçılık kılmağay ve bahıllıḳni pīşe kılmağay ve Hudāy fermānındın ¹⁰boyun tolgamağay ve dünyā °arzı üçün ta?rı ta°ālā hılāfınça dünyā ¹¹ehliğa baş indürmegey ve tābi° bolmağay ve haḳ sözlerini kızlemegey ¹²ve Hudāy ta°ālānı? dostları düşmenlik kılmağay tā iki dünyānı? mel°ūnı ¹³bolmağay ve dünyā ve āḫiret rüsvālıḡındın saḡıngay her kimni? kim haşmı ehlullāh ¹⁴Allāhdur yol azıp şeyṭān kibi gümrāhdur bilgil Hudāy ta°ālā ḫazreti ¹⁵Muḫammed Muşṭafa bereketindin şalla'llāhu° aleyhi ve sellem Mekke ehlini °azīz tutup aşḫāb ^{32b/1}kıl belāsındın ve özge belālardın saḡladı ve ka°beni ḫalāyık kıblesi ²kılıp telim ni° metlerdin berdi çün şükrin kılmadılar ve peygamberiḡa ³imān keltürmediler anı alar arasındın çıkarıp Medīneğa éltti ⁴ve kıble évirüp Mescid-i Akşānı a?a kıble kıldı ve ni° metlerin alardın ⁵alıp Bedir toquşında alarnı helāk kıldı so?ra yeti yıl alarğa ⁶ğazab kılıp ḳalğanlarnı ḳaḫt belāsiḡa mübtelā kıldı ol ḡāyetḡaça ⁷kim çürük sü?eklerini ögüb un tég ḫamīr kılıp érdi belā her yérge ⁸barsalar °izzetsiz ve ḫürmetsiz érdiler ve ḳorḳunçdın çıkmas érdiler ⁹ve her yér tapsalar alarnı talab öltürüp mālların alur érdiler ve munu? ¹⁰tég belālārğa uçrap yürür érdiler haḳ ta°ālā bu ḫāldin ḫaber bérdi yarlıḳadı ¹¹celle celālühü ¹²دورستلىق birle kim بلونا هم بلونا biz Mekke ehlini sınaḡ ¹²ni° metler bérduk ve dünyānı alardın alduḡ ya°nī evvelce ḳadīm °ilmimiz bile alardın ¹³bilür érdük bilgürtük néçük kim sınaḡ ¹⁴بأغ بستان eyelerini ¹⁴Yemen vilāyeti mülkinde alarğa hem telim ni° metler bérduk şükrin kılmaḡan sebeḡdin ¹⁵belā

yiberdük ve ol ni° metlerni miḥnetge dönderdük Mekke ehli tég ya° nī néçük ^{33a/1}kim Mekke ehliğa belā yiberdük bāğ bostān eyelerini? kıışası ²ol érdi kim Yemen vilāyetinde bir šālīḥ qarı kişi bar érdi müslümān Yemen vilāyetinde ³Āḥīrvān atlıg yérde Yemendin bir yıgaç yol açuḡraq bir çār bāğ bar kim ⁴érdi kim anda her türlüg ni° metlerdin tapılır érdi ve köp aşlık tartıp ⁵ékinçilik kılur érdi meyveleri tilip aşlık urar vaḡit çaḡı faḡīrlerga ⁶köp nef° yétkürür érdi zekevāt bérür érdi ve urar çaḡı ve ḡarmen çaḡı ögürür ⁷çaḡı diş bérur çaḡı başḡa başḡa tört yolu °aşr çıkarur érdi ve miskinlerga ⁸yétkürür érdi ḡak ta° ālā hem aḡa bereket bérıp érdi kim ve bu yıldın yana bérilğaça ferāğat ⁹ve ni° metler birle kéçürür érdi ol qarı vefāt bolup andın üç oğul ḡalıp bāğnı ¹⁰eyelediler alar aydılar kim bizni? ehl-i °ayalımız köp turur biz atamız ḡıla turğangā ¹¹amel ḡıla almas-miz ortançı ḡarındaşları kim šaliḡ érdi aydı mundağ ḡılma? ¹²taḡrıga bendelik ḡılı? ve ata işin terk étme? tép anı? sözingā ḡulaḡ ¹³ḡoymadılar bolmasa barça birge ittifāḡ ḡıldılar ve and içtiler néçük kim ḡak ¹⁴ta° ālā yarlıḡadı اذاقسمو and içgendin so? ليصر منها kim késeli? ¹⁵ol bāğlar meyvelerini ve aşlıkını uralı? مصبحين taḡ aturḡuçılardın ^{33b/1}bolalı? ya° nī taḡ atğanda kim faḡīrlerdin ve gedāylar ve tül tolsaq uyḡuda ²tururlar bilmesler andaḡ ḡılalı? ولا يستسنون ve inşā° allāḡ témediler ³öz nefislerini? nef° i üçün ḡak rızāsındın köz mü yumdılar فقط من ربك ⁵pes yıḡıldılar ol bostān ve bāğ ve ékinleringā yıḡıla turğanlar ⁴طائف عليها Hudāy ta° ālānı? yıḡıla turğan belālarındın ya° nī perverdigārniḡ ⁶belāları alarga yétti فاصبحت ⁷boldı ol bostān bāğ ékin كالصريم ḡarangū kéçe tég ve āsmāndın ingen ⁸otğa yandı munça dıraḡt ve meyve ve aşlıḡdın ad ve nişān ḡalmadı ḡara köl ⁹boldı İbn-i °Abbās ḡavlinçe raḡıyallāḡu °anh فتادو pes ol ḡarındaşları kızlenici ¹⁰biri birini sekkīnkine oyḡatdılar مصحين ey الصج داخلين فی ¹¹ya° nī taḡ atar çaḡ ان اغدو értele? ve tizrek barı? علی حر تكم ¹²üstinge كنتم eger bara-siz صرمين urḡuçı ve késgüçi ékinlerni ve meyvelerni ¹³érterek barı?ız gedāylar miskīnler yıḡılmasdın burun anı? üçün ¹⁴kim alar öḡrenip tururlar kim atamız azuḡın alıp alarga bérür érdi ve alarnı? mālı ¹⁵köp alur érdi فانطلقوا pes barça yıḡıldılar seḡer çaḡı taḡ atmasdın burun ^{34a/1}bostānlarnı sarı bardılar وهم يتخا فتون ve bara turğanda aytur ²érdiler sekīn sözleşı? kişi eşitmesün bolmaḡay ... ³tül tolsaq haberdār ان لايد خلنها اليو ⁴sekīn sözlep yumşaklıḡ üze aytmāḡ ⁵-mey ol bostānga bu kün عليكم sizlerge miskinler gedāylar ya° nī ⁶sekīn yürüp sözni sekīn aytur érdiler ḡaraḡu kéçe faḡīrlar iş ⁷tép alar birle birge

bostānlarıŋa kirmegeyler ve ol meyvelerni üzmegeyler ⁸hāşıl bu kim ol fuqaralarıŋ ol
 bostānda qoymağaylar ve alarğa nérse ⁹bérmegeyler وغدو ta? atturup bardılar érse على
 faqırlarnı men° ¹⁰étip ol bostāndın ve meyvelerindin olarğa kīne tutup ğazab
¹¹yüzindin قادرين tuvānālar ya° nī ayta bilgenler فلما روهما pes ¹²körgeç ol bostānnı
 köygen qararğan قالو aydılar انا taḥḫīḳ ¹³kim biz yol az aşıp öz yérge tüşüp biz
 bostānımız yolu bu érmes ¹⁴ve bu bizni? bostānımız émes turur néçün kim tüne kün
 bize ve bu mizde ¹⁵bara turğanda tolı érdi meyvelerdin munu? téğ köygen émes turur
^{34b/1}karār émes érdi bu bizni? bostānımız émes sa?a baqıp yahşı sınçıladılar ²érse
 bildiler kim özlerini? bostānı turur aydılar بل نحن محرومون ³yaman niyetimiz kim
 faqırlar ḥaqqında kılduḳ raḥm kılmay ḥayr étmey atamız ⁴kılğan téğ kılmaduḳ érse bu
 belāğa yolıktuḳ قالوا وسطهم ⁵kiçik ⁵qarındaşları yā ortançısı yahşı kim şāliḥ niyetlik érdi
 aydı ⁶témedim kim munu? téğ kılmayı? siz qabūl kılmadı?ız buna belāğa uçağa?ız
⁷tép yādlarığa bérdi الم ال اقل étmep érdüm لكم sizlerge ⁸mundın burun لولا néçün تسبحون
 mevlānı arıĝlıĝ üze yād kılmassız ⁹inşā° allāḥ yā sübhānallāḥ témes-siz ve işi?izni
 Hudāyğa salmas-siz ¹⁰éşitmedi?ız érse Hudāy ta° ālā sizlerge bu belānı yiberdi baḥīllıḳ
¹¹kılğanı?ız üçün bu faqırlar muşannıfni? ḥāṭırına yata turur ¹²kim ma° nīsi ol turur
 kim néçün yaman gümān élte turur-siz ḥaḳ ta° ālāğa ¹³kim eger ḥayr kılsaḳ bizge ° ıvaż
 bérĝüsi ve bereket bérĝüsi ol nérseles ¹⁴berāberinde kim gedāylar éltĝüsi tururlar
 sizlerdin anı? ¹⁵dik kim atamız bérür érdi körmey turur érdi?ız mü kim kündin künge
^{35a/1}néçük bereketi arta turur érdi anı? üçün kim ol ḥazretiğa inanmas-siz ²ve
 cömerdler téğ Allāḥ ta° ālānı? kereminge i° timād kılmay-siz ³cömerd Allāḥ ta° ālānı?
 kereminge inanguçı turur anı? üçün kim uçmaḥdın ⁴maḥrūm qalmas turur لا يدخل البخيل
 اسخى لا يدخل النار وان كان فاسقا ⁵الجنة وان كان عابداو
⁶qarındaşları ağalarğa munı éşitürdi érse قالو aydılar سبحان arıĝ-sén barça ° ayıblardın
 ve münezzeḥ-sén andın kim cezā ⁸bérmegey-sén ya° nī ° ıvaż yétkürmegey-sén
 cömerdlerğa ربنا bizni? ⁹perverdigārımızge turur ya° nī bu şıfat mevlāmızni?
 şıfatlarındın ¹⁰turur انا كنا taḥḫīḳ kim burun bizge günāḥkārlar érdük bu yaman ¹¹niyet
 üze turğanda ظلمين özimizge ve sitem kılıp zūlm kılĝuçılar ¹²érdük dervişlerge yaman
 niyet kılmamızdin kaçan özleriniñ ¹³yamanlıklarıŋa ikrār kılıp égri niyetlerindin
¹⁴bīzār bolup ta?rığa inanmağanlarığa inşāf bérıp feşīmān boldılar ¹⁵érse فاقبل بعضهم
 با° zı alardın على بعض ba° zılarığa يتلاومون ^{35b/1}melāmet kıla başladılar kim bunı
 yaman iş érdi kim biz başladuḳ ²atamız yolındın çıkıp anı? revşin qoyup ve ḥaḳ sözini

kabûl ³étmedük tép ögünç yédiler érse قالو dédiler ياويلينا vāy bizge ⁴انا كنا tahkīk kim
 érdük biz طاعين bendelik haddindin aşğanlar ⁵zālimler ve °āşī ve cāfīler ve
 fermānsızlar özlerini? günāhını bilip aydılar ⁶bola bilgey ve kıl meger kim ربنا meger
 kim perverdigārımız ümīd tutar biz kim انبيدنا ⁷ıvaz bergey bizge خيرا منها yaḥşıra ol
 bostāndın ve anı? meyvelerindin ⁸انا tahkīk kim biz ربنا الى perverdigārımızğa
 راعبون ragbet kılguçılar ⁹biz ya°nī meyl kılguçılar biz anı? ḥamiyyetinga ya°nī
 perverdigārımızdın ümīd ¹⁰tutar-miz kim biz zāyi° koymağay tahkīk yüzindin tevbe
 kıldılar ¹¹érse ḥaḳ ta°ālāğa ve raḥmetindin ümīd tutdılar kim bizge andın ¹²bihrek
 bostān bergey tép ayturlar ḥaḳ sübhānehu ve ta°ālā alarga ¹³yana bir bostān °ıvaz
 bérdi andın bihrek °Abdullāh ibn Mes°uddın ¹⁴rivāyet turur kim anlar iḥlāş yüzindin
 tevbe kıldılar ¹⁵érse ḥaḳ ta°ālā alarga bir bostān °ıvaz bérdi kim qara yüzümini? her
^{36a/1}bir ḥüşesi bir ādem gövdesi çaḳlık kim ayak üstünde yürmiş ²bolğay Teşâyür atlıg
 kitābda tefsīrde kéltürüp turur kim hem ³ol kéce tevbe kılgaç ḥaḳ ta°ālā ol bostānı
 andın bihrek yaratdı ⁴kim burun bar érdi ve ḥaber bérdi öz °azābında °āsīlerğa
 dünyāda aydı ⁵celle celālühü كذا لك العذاب alarnı? °azābı tég turur her kimge hem
 kimniñ ⁶ni° metimni? şükrini becāy kéltürmese ve kāfır ni° met bolsa-men ⁷dünyāda
 a?a °azāb kılğay-mén ولعذاب الآخرة اكبر ve her ayine ⁸āḥīret °azābı kāfirler ve °āsīler
 üze uluḳraq turur bu °azābdın ⁹kim dünyāda kıldım Mekke ehlinga ve ol bostān
 ehlinga لو كانوا ¹⁰eger bolsa kim يعلمون bilseler iş ḥaḳīḳīni günāhdın yığılgaylar ¹¹ve
 Ḥudāy ḥaḳkını çıkarıp mālларının zekevātını ayırıp müsteḥaḳlarğa ¹²yétkürgeler
 Allāh ta°ālā ḥükminga boyun sungaylar dervīşler ¹³naşibi bu sözdin ol turur kim zāhir
 ve bātındaki ni° meleriniñ ¹⁴şükrin bilip becāy kéltürgey tā ta?rı ol ni° metğa ¹⁵zevāl
 bérmegey ve ni° metleri raḥmet ve kişver olmağay kāfirlerini? ve °āsīleriniñ
^{36b/1}dünyāda ve āḥiretdeki °azāblarından ḥaber bérdi müttakīler ²ve perhīzkārlar ḥālin
 hem bilip hem beyān kılıp aydı celle celālühü ان للميقن ³dürüstlık ve rāstlık üze kim
 Ḥudāy perestlerni ya°nī kulluk ⁴kılğan bendelerini? عند ربهم perverdigāri qatında
 āḥiretde ⁵جنت النعيم tolı ni° met uçmaḳları bar turur kim anı? qadrini ⁶meger ḥaḳ ta°ālā
 özini bilgey hīç kimni? közi körmegen ve ḥatırına ⁷kécmegen bolğay anı? tég
 dervīşlerini? naşibi bu turur ⁸kim taḳvadār ve perhīzkār bolğaylar ve bilgeyler kim
 Qur’ānda va°deler ⁹barça Ḥudāy-perest bendeler üçün turur yok kim dānişmendlerğa
¹⁰ve müftīlerğa ve şeyḥlık kılğanlarğa ve ne zāhirlik yüzindin ¹¹zāhidlik kılğanlarğa ve
 ne ḥacılarğa ve ne gāzīlerğa ve né ḥâcelerğa ¹²kim ḥarāmdın alıp mekrler kılıp riyā

yüzindin halknı aldap ¹³nān bérür bolğaylar ve mürīd kıılır bolğaylar néçük kim Mekke kâfirleri ¹⁴ayta turur érdiler kim kıyāmet bolur bolsa andağ kim Muḥammed aytur ¹⁵şalla'llāhu° aleyhi ve sellem bizge behişt bolğusı turur anı? üçün ^{37a/1}kim bizni? ḥālimiz alardın yaḥşıraḳ turur egerçi bizni? ḥālimiz ²yaḥşıraḳ bolsa berāber ḥod bolğusı turur ḥaḳ ta° ālā bu āyetni ³yiberdi kim ki افجعل pes kıılmağay bir bize المسلمين müslümānlarnı ⁴kıyāmet küninde كالجـر کافرلەرنی? günāhkār ya° nī müslümānlarğa ⁵cezā uçmaḥ bérgey-biz tolı ni° metlerdin kâfirlerğa sezā tamuğ ⁶bérgey-biz tolı ° azābdın hergiz berāber bolğay mu bolmağay ⁷el-istifhām inkār étmek inkārdın so? ve ḥaḳ sübhānehu ve ta° ālā ⁸° itābı kâfirlerğa bu sözlerdin sebeḳ érdi buyurdı kim مالک ⁹né bolup turur sizlerge كيف néçük تحكمون bāṭıl ḥükm ¹⁰kıla turur-siz kim dostlarğa düşmenler téğ bolğusı turur ¹¹çün alarnı? ḥükmi bāṭıl turur érdi alarnı? yalğançılığını ¹²beyān étip aydı ام لكم meger sizlerde turur كتب ya nāzil bolğan ¹³kitāb āsmāndın kim ¹⁴kim okuy turur bolğay ¹⁵bu ki sizlerde turur ol kitāb لما تحيرون her nérse kim bégenip ihtiyār ^{37b/1}kıla turur-siz özi?iz üçün turur bu kitābnı hergiz yibermişiz ²yok turur sizlerge pes öz nefsi?izni? hevāsı üçün bāṭıl ³ḥükm kıla turur-siz امكم ya sizni? turur نيهـايتـغا بالغة nihāyetğa ve va° deler علينا bizni? üze kim perverdigāri?ız turur الى يوم القيمة ⁶hemīşe القيمة ⁵turur bu ant ve rāst turur ve muḥkem turur ve bolğusı ⁷turur and ve ° ahd لما her né تحكمون ḥükm kıyāmet küningeçe ان لكم tahḳiḳ sizge ⁸turur muni? kibi hergiz bolmağan turur pes ḥükmi?iz bāṭıl bolğay ⁹ve hevā heves ve tōhmet bolğay سل هم sorgıl ey Muḥammed bu kâfirlerdin ¹⁰ايهم қайу biri turur بذا لك bu bāṭıl ḥükümge زعيم kefīl ¹¹ve zāmin ya° nī bu bāṭıl ḥükümge ara kirip zāmin bolğucı қайу biri turur ¹²ya° nī alarnı? bu ḥükmi bāṭıl turur ve hīç қайу alardın qabūl éte ¹³bilmes ve kefīl bola almas ve arana bilmes çün bilürler kim bāṭıl ¹⁴turur ام لهم ya alarnı? turur شركاء شرکاء Hudāyğa ¹⁵ağızlarığa tofraḳ Gevāši atlığ kitābda kéltürüp turur kim ^{38a/1}شركاء فليأ تو pes kéltürse?iz بشركاء بهم bütleri?iz kim aytsalar ²kim bu ḥükm alarnı? turur kıyāmet néçük bolğanın ³ayta bérşünler eger aytsalar sizni? sözni? çin turur ان ⁴eger bolsalar صدقين çin aytğucılar tā déseler kim bizni? ⁵bütlerimiz muni? téğ aytıp turur bu hamelerde yok turur ⁶anı? üçün kim alarnı? bütleri yığaçdın ve taşdın turur ⁷ve pür cemādī pīş émes turur ام لهم شركاء ای باس ⁸يشار كوهـم ve bu taḳrīr üze ma° nīsi andaḳ bolur kim ya kâfirler ⁹cin ve ins ve ° uḳalā ve ° ālemlerdin şerīkleri bar turur kim alarğa muvāfiḳ ¹⁰bolğaylar kim

dégeyler bu hüküm rāst ve çin turur ve bātil ve yalğan ¹¹émes turur ve hīç kim munu? téğ aytmay turur aytğanı hem yok turur ¹²ve ma' fi'l- Keşşāf evlā te' emmül ve ta' aqkūl ya' nī Keşşāfda aytıp turur yahşırak ¹³ol turur kim te' emmül ve ta' aqkūl kılğaylar ya' nī ° aql rāst bolğan kişi ¹⁴° aqlı birlen tapar bilgil kim kāfirler sözini kim aydılar kim kıyāmetde bizlerdin ¹⁵yahşırak bolğusu turur biz bātil kılıp tanuk istedi ^{38b/1}üç üze ol delil kim naql étmiş bolsalar ve şübehsiz bolğay ve yana ²bir delil kim ° aqlğa muvāfık bolğay ve ° aql kabül étgey ve yana bir delili kim ittifākı ve ³ve ° ahdı ya' nī bir delili kim ° ahd ve şart pür tüzülüp bolğay ve hükümleringa tanukluk ⁴bérgey kim kāfirler çin aytur çün alar barçadın ° āciz kældiler öz ḥabībına ⁵va' de etti kim alarga kıyāmet küninde ° azāb étgüsü-mén ve ebedī yād kıldı ey Muhammed ⁶ يوم ⁷ عن ساق pes ⁷° azm ve şiddet қағи° ya' nī yād kıl ol küni kim bilgürülgey anda uluk belānı ve uluk ⁸kārḥāneni kim evvelin ve āḥirin ḥalkı ḥayrān kalğaylar ve qorqup ⁹her qayusını? élde né bir iş kélgey kim hergiz ol işini ḥayāl kılmap bolğay ¹⁰° Arab tilinçe keşf-i sāk ° ibāret turur qatık iş işlemekdin ve aytilur ¹¹keşfü'l-ḥarbi عن سقيها ya' nī qatık boldı ve reviş ° Arap tilinçe sāk incik ¹²kātīb ayturlar egerçi ve revşde incik bolmas fe-emmā eger kişige bir qatık iş ¹³tüşer bolsa bēlin bağlar ve tonın yukarı tartar incikinge tégrü ve néteg ¹⁴kim Keşşāfda keltürüp turur به الجرب عضها وان شمريت عن ساقها ¹⁵ قال حاتم اخرب الجرب ان عضت ya' nī kaçan heybet ^{39a/1}heybetlik ve qorqunçluk iş түsse ويد عون ve ündülgey ḥalk ²kıyāmet ° araşatda الى السجود secde étmek üçün ³pes kéle almağaylar kāfirler ve münāfıklar secde kılmağğa anı? üçün kim ⁴arqaları tahta téğ bolğay sü?ükdin bināen ḥār ve qorqğan ⁵ابصارهم alarnı? közleri ya' nī alar qorqa turur bolğaylar kıyāmet ⁶° azābını? heybetindin ve közleri çukurğa түşüp bolğay ترهقهم ⁷ve yéter alarğa ḥārlik ve yüz qaralık ba' dehū beyān kıldı ḥaq ta' ālā ki néçük kıyāmetde ⁸secde éte bilmegeyler aydı قدكانوا taḥkīk anı? üçün kim bar érdiler ⁹ve kişiler kim kıyāmetde secde éte bilmesler dünyāda mü' minler arasında ¹⁰qoşulğan يدعون ündelür érdiler الى السجود secde étmekge ve cemā' at namāzı ¹¹oqımay turur érdiler وهم سالمين ve ḥāl bu kim bular ten-dürüst ya' nī ¹²sāk érdiler sökellikleri yok érdi arqalarını? sü?ükleri bitev ¹³ve munu? téğ bir tahta érdi bu kün andın sebeb secde éte bilmey tururlar rivāyet ¹⁴kıla tururlar kim uluklardın biregü köterim bolup felç ° illetiğa sataşıp ¹⁵érdi namāz çaķı bolğanda iki kişi anı köterip mescidge éltür érdiler ve ol ^{39b/1}aytur érdi-mén kıyāmet künde bu ḥāldin qorqar-mén kim bolmağay

²secde küninde arķam sü?ekleri bitev bolup secde kıla ³almağay-mén ve yaşşılar yüzinde şermsār bolğay-mén bilgil kim secde ⁴buyurmak kıyāmetde kāfirlerni? ve °āşilerni? °azābı üçün ve °ıķābı ⁵sebebdin turur yok kim mü' minlerni? teklifi üçün kim mü' minlerğa ⁶āhiret évini teklif yeri érmes bilgil kim Şeyh Ebu Leys ve bir cemā° at ⁷özge tefsirler tefsirlerinde bu āyet ma° nisin özge üç üze beyān ⁸kılıp tururlar iki hadīs birle rivāyet kılıp tururlar biri Ebu Hüreyre ⁹biri Ebu Büreyde rađıyallāhu °anhümā ve yana bir hadīsde Keşşāfda keltürüp ¹⁰turur İbn-i Mes° üd rađıyallāhu °anhın kim rivāyet revā kılıp tururlar ¹¹بكشف الرحمن عن ساقيد فاما الموء منون فيجزون سجدا

¹²واما النفقو ya° nī arķalarını? ¹³sü?ekleri boğunsuz bolğay ve bitev timür ... tég ¹⁴secde éte almağaylar ve bu āyet ve hadīsni anı? tég tevīl kıla tururlar ¹⁵kim keşf-i sāk lafzındın ğaraž hicābı turur kim köterilgey anı? tég ^{40a/1}Ebu Hüreyre rađıyallāhu °anha rivāyet kıla turur kim kıyāmetde mazlūmlarda ²yérini zālimlerdin alğaylar fāri° bolğaç nidā kélgey her kim her nége ³dünyāda bendelik kılıp turur zāhir kılsun ta?rı kudreti birle her nége bendelik ⁴kılğan bolsa zāhir bolğay ol kişi anı? kıtığa bargaç tutup anı tamuğğa ⁵salğay néçük kim bütğa tapunğanlarını bütlerini cühūdlarını °azīz şüretlik ⁶ferişteler ve tersālarını °isā şüretinçe ferişteler kıyda bolğay ⁷ve alarını çigelep tamuğ sarı élte turur bolğay tā hīç kimérse qalmağaylar alardın ⁸meger mü' minler kim ta?rı fermānın tutup bolğaylar °āşiler ve münāfıķlar ⁹arasında qalmağay saylangaylar nidā kélgey kim siz hem ma° būdları?ız ¹⁰... yüri?izler aytğaylar bizde hīç ma° būdı kim anı? ¹¹tég bolğay bolmağay turur meger Allāh ta° ālādın nidā kélgey eger ma° būdı?ızın ¹²körse?iz tanur mu-siz ayğaylar belī tanur-biz bī-çün ve biçkün dünyāda ¹³anı körgenimiz yok yok turur fe-emmā a?a bendelik kılıp turur-biz pes ¹⁴alargā haķ ta° ālā alargā bir kuvvet ve bir köz bérgey kim hergiz bolmağan bolğay ve al- i hażreti ¹⁵°azamet nūrı ve kibir yayını? nūrı peydā bolğay ve alargā ma° lūm bolğay kim hażreti ^{40b/1}haķ ta° ālānı? nūrı °azameti turur celle celālehū ve fermān bolğay barça mü' minlerğa ²kim secdeğa bargaylar ve münāfıķlar secde éte almağaylar ve alarını? ³yüz qaralığı bilgürgey çün mü' minler secde baş köterseler yüzleri ⁴tolunay tég qavmıyor bolğay bu hadīsni Ebu Hüreyre rađıyallāhu °anh °Ömer ⁵°Abdul° azīz kıatında atasındın rivāyet kıldı °Ömer °Abdul° azīz a?a üç yolu ⁶and bérdi rāst aytur mu sēn teyü °Ömerğa aydı ما سمعت في

التوحيد حديثا هو احب الى امن هذا الحديث والله اعلم ⁷كرامة اهل ve bu za° if ⁸ayta turur kim bu hadīs meşābīhde bar turur ammā biraz némerse kim ⁹ve pīş bolğay çün hażreti haķ

sübhānehu ve ta°ālā kıyāmet hālindin ¹⁰haber bérđi kâfirler inanmay Qur'anını
 ozaqılar sörçeki turur tép ¹¹töhmet kıldılar érse hâzreti haq ta°ālā öz resûlîğa tesellî
 bérıp ¹²yarlıqadı celle celālühū فخرنى pes koyğıl ومن ol kişileri يَكْذِبُ ¹³yalğançı tép
 ayturlar seni بهذا الحديث bu sözlerge ya°nî tekzîb ¹⁴kılurlar Qur'anını ya°nî Qur'ânı
 sörçek tép ayturlar ve seni dīvāne tép ¹⁵adarurlar ve kıyāmet küninge münkir tururlar
 ya°nî inanmay tururlar ^{41a/1}pes koyğıl alarnı? işini ma?a tā mén alarnı helāk kılayın
 dünyā āhîret ^{2°}azābı birlen سنستد رجهم yaqîn bilgil kim tîz bolğay kim derece derece
³andak andak Hudāy ta°ālā yavux kılganı özinde sên qahir ve gāzab ve °azābınga ⁴من
 ol yérđin kim bilmesler kim evvelce alarğa aytar-mén ^{5°}azāb turur her
 kaçan kim alar köp günāhrak kılsalar biz dünyānı alarğa ⁶köprek bergey-biz ve alarğa
 hîç belā bérmegey-biz tā alar tevbeni unutğaylar ⁷قال انبى صلى الله عليه وسلم اذا رايت الله انعم
 ya°nî kaçan ⁹bende günāh kılsa haq
 ta°ālā a?a yaqşılıq revā körse anı a?a tutmasa bilgil ¹⁰kim ol istidrāc turur ve meger
 anı? cezāsı turur ve eger anı °azāb ¹¹yüzindin tutar tutar bolsa tā tevbe kılsa ol anı?
 °ināyetindin turur واملى لهم ¹²مُهِلَّتْ بَرْجَیْ- mén alarğa ve uzun yaş tā günāh
 kılgaylar ve °azābğa ¹³müstehakk bolğaylar الاملاء فِرْصَاتُ بَرْمَكْلِكِ كَيْدِى tahkîk kim
 meni? ¹⁴keydim ya°nî meni? mekrım متین kavî turur ya°nî ménî? °azābım ni° met
¹⁵şuretinde düşmenlerim üze qatıq muhkem turur dört yüz yıl Fir°avūnga ^{41b/1}māl
 memleket bérđük ve hergiz bir kün baş ağırı bérmedük bir kün başım ağıry turur ²tép
 aymadı özgeni kavî °arîf naşîbi mundın olturur her néçe kerāmet aldın ³baş ursa
 qorğunçı artuqraq bolğay körmegünçe tinmegil kö?lü?de ⁴nür kim kıılır kızlü odı? bir
 kün zühūr nür sevdik söndürür şeytān ⁵odın nürdın şeytān odına seveni ur قال السيد اطا
 السماء تطرف في ⁷سر العزيز الا الولاء مكر الله لما طاب عيش الاوليا ومكر الله ان قدس ⁶يف جنيد
 ya°nî ibtilā faqîr şuretinde bolur ve bu şuretda ⁸andın azraq turur
 meger istidrācdın meger istidrāc balıq ⁹şuretinde bolur ve munda qorğunç köprek turur
 nāgāh meger ve istidrāc ¹⁰bolğay tép هاك celle celālühū tép ve °alā
 çünkim munu? ¹¹tég faqîr ve bir beyān kıldı kâfirler küfrini? bātılığın zāhir kıldı
 ta°accüb ¹²ve inkār yüzindin alarnı? işindin haber bérđi aydı یا ام تسلم ¹³istersén sên
 yā Muhammed bu kâfirlerdin اجرا müzdi şerî° at aḥkāmın ¹⁴yétkürmek üçün فهم alardın
 مغرم منقولون ya°nî köp tāvāndın ¹⁵ve māl kim alardın tileyü turur-sén yüksekenmişler
 ağır yüklemek ^{42a/1}ya°nî ta?rığa inansalar alarğa ziyānı ve tāvānı bolmağusı
 turur pes néçün ²imān kéltürmeseler dervîş naşîbi mundın bu turur kim öz

yārānlarındın ³dünyālık t̄ama° kılmağaylar kim beşeriyetde insān t̄ab° ı andın kaçar ve dīngā ⁴te° alluḡ işlerde müzd tilemegeyler kim hikmet andağ turur kim bar tilenmekdin ⁵kişini kıstama ḥaḡdın iste özgelerdin isteme ḥaḡdın iste ⁶nē murādı? bar ése ḥalkğa yalbarma °aklı? bar ése barçanı? bérgeñ ⁷murādın ḥaḡ turur özgedin her kim tiler aḥmak turur özi?i kılma ⁸tilenmekdin zelīl tā sa?a uçmaḥnı kılğay ḥaḡ sebīl kim anı ister a?a ⁹ḥaḡ bardur uçmaḥ içre va° de didārdur anı ister enbiyā-i evliyā ve ¹⁰bu tilenmekni kılıpdur ḥaḡ revā bar özni? dervīşlerğa iş bol bāblıḡ ¹¹kir istese? dervīş bol ḥaḡ ta° ālā alarnı? gümānı kim biz ḥaḡ üze turur biz ¹²tēp bātıl kılıp aydı celle celālühū عند هم yā alarnı? ḡatında turur ¹³الغيب evvelce ḥalkdın kizlū turur ya° nī meger alarğa ma° lūm turur kizlū ¹⁴nērseler فهم يكتبون pes alar bitirler evvelce özleri kılurlar kim biz ḥaḡ ¹⁵üze turur biz ve Muḥammed bātıl yolda turur bu t̄aḡı alarda yoḡ pes çünkim ^{42b/1}delīlleri yoḡ turur kim ya° nī bu sözge tanuḡları yoḡ turur ve °aḡılsız ²لحكم فاصبر ve bizge düşmen dünyā ni° metiğa ġurre bolup sēni aḡrıta tururlar ³فاصبر pes şabr kıl perverdigārı? ḥükmingā kim alarğa fırşat bérıp ⁴turur dünyāda bir néçe kün ve mühlet bérıp turur pes ta° cīl kılmaḡıl alarğa ⁵azāb kélür nége ولا تكن ve bolmaḡıl كصاحب الحوت balıḡğa iş bolğan ⁶ya° nī muşāḥib bolğan tég ya° nī yā Muḥammed uyma °azāb kélür nidā ve belā ⁷düşmen ve melūl bolma alarnı? cefāsındın ve yaman du° ā kılma alarğa néçük ⁸kim Yūnus °aleyhisselām ayttı Keşşāf atlıḡ kitābda keltürüp turur kim bu sūre ⁹inmekinge sebep ol érdi kim Uḥud toḡuşında kāfirler üstemlik kılğaç mü° minlerğa ¹⁰köp cefālar kıldılar Muştafa şalla'llāhu° aleyhi ve sellem tiledi kim a?a yaman du° ā ¹¹kılğay bu āyet kélđi kim ... uyumagıl eyā Muḥammed ve şabır kıl ve Yūnus tég °alīm uyumagıl ¹²لذ چün ündedi Hudāy ta° ālā né ḡursaḡında وهو مكمظوم ve ol ḡam ḡuşşa ¹³birle tolup érđi çün balıḡ ḡursaḡında bend bolup érđi ve balıḡ ḡarnı anı? zindānı érđi ¹⁴munı tesbīḡ édip érđi لا اله الا انت ¹⁵kélip turur kim her kim bir belāğa mübtelā bolmış bolsa bu tesbīḡni iḡlāş yüzin ^{43a/1}oḡısa ḥaḡ ta° ālā a?a necāt bérgey ... ḡahır yutmaḡlıḡ eger andın érđi kim Yūnusnı ḡarşu aldı ni° met ménı? yaḡşılıḡım ve raḡmetim ³من رته perverdigārındın ⁴لنبذ elbette taşlanğay balıḡ ḡursaḡındın ⁵موم وهومز ve ol meḡamet kılınğan bolup emr birle ammā çün ḥaḡ te° ālanı? ni° meti ve raḡmeti ⁶a?a yétđi ḡālī ve mezmūm şahrāda taşlanğan érmes érđi bil ki merḡūm érđi ⁷çün teveccūḡ kıldı ⁸فاجتبه ربه pes anı ozdurdı anı? perverdigārı ⁸الصلحين şālīḡlerdin ya° nī

peygamberlerdin kıldı ve yana ⁹a?a vahy yiberdi ve şefâ° at bérdi öz kavminga mundın °arîf naşîbi olturur kim ¹⁰belâda şabr kılgay ve münkirler inkârındın kö?lin salmağay ve alarga yaman du° â ¹¹kılmağay bil ki Muştafa şalla'llāhu° aleyhi sünnetiğa °amel kılmay aydı kim اللَّهُمَّ اهْدِ ¹²قافهملا يعلمون kavmi ve bil ki ... لا نرد الى evşâfi ya° nî bîmār bolğay °aşık ¹³ammā ölmegey ey néçe aruğlansa bolmağusı turur yulduz her néçe fânî fillāh ¹⁴ve bâkî bi'llāh ya° nî Allāh ta°ālāda fânî bolğan ve anı? vücūdı birle vücūdı tolğan ve né ¹⁵günāh kılsa mezellet üze yana haq ta°ālā a?a tevbe bérıp öz rahmetiğa yétgürgey néçük ^{43b/1}kim Yūnus kışşasında bildi? ve Yūnus ° aleyhi's-selām kışşası bu érdi kim haq ta°ālā anı ²peygamberlikğa yiberdi érse Mūsıl atlıg vilāyetni? halkanğa ol yérni? halkı ³köp érdi alarga va° z étip imānğa ündedi a?a imān keltürmediler ve anı yalğançı ⁴dédiler gāzablanıp Hudāy ta°ālādın öz kavminga °azābın tiledi vahy ⁵kéldi a?a kim alarga aygıl uyumasunlar °azābımız alarga kélgüsü üç ⁶kündin so? yā kırk kün alarnı? arasındın çıkıp eviliki birlen iki ⁷oğlu a?a ayardılar bir deryā ... yéttiler deryā tolğumlap evilikini bir oğlu ⁸bile kapğaç deryāda gark boldılar ... kélip yine bir oğlını ala bardı yalguz ⁹kalıp kimege olturdı deryā ortasınga yétgeç yél tūfān bolup deryā tolğumlana ¹⁰başladı kémeçiler aydılar bizni? aramızda birinde bar turur h°âcesindin kaçğan-biz ¹¹bu kémeni? °âdetini bilür-miz ve anı deryāğa taşlamağunça deryā ārām tapmas kūr° a ¹²saldılar Yūnus ° aleyhi's-selām adınga çıktı yana kayta kūr° a saldılar yine Yūnus ° aleyhi' ¹³s-selām adınga çıktı aydılar mürsel peygamber-sén biz séni deryāğa taşılay almas-biz ¹⁴Yūnus aydı ol aytğanı?ız h°âcesindin kaçğan bende mén turur-mén özini iste ¹⁵kim deryāğa salsa bir balıg kördi ağzın açıp turur her tarafğa barsa anı körer érdi ^{44a/1}çäre tapmadı özin taşılağaç balıg anı tapıp aldı ve yuttı balığğa ilhām yetiştı ²biz bu uluğlağan bendemiz né nége ta° m yosunığa yibermey turur biz ammā anı ³séni? kursora?da ornatıp emānet yosunı birlen tapşurduk bir ⁴kün yā yeti kün yā yigirmi kün فنادى فى الظلمات pes Yūnus ° aleyhi's-selām ⁵çaqır kır érdi Hudāy ta°ālāni? yādın aytur érdi kara?ğulıkı kéçe kara?ğulıkı ⁶balıg kursoranı? kara?ğulıkı ve ayıp turur ol balıgnı özge balıg yutup ⁷érdi ve deryā kara?ğulıkı ve iki balıg karnını? kara?ğulıkıda bu tesbîhni aytur ⁸érdi kim الظلمين انى كنت من الظلمين bu du° ānı okuğaç ⁹ol balığğa ilhām yétti Yūnusnı taşılağıl tép pes taşıladı bir şahrāda ol ¹⁰za° if bolup érdi kuşnı? belāsı tég ve tügleri tökülüp érdi ¹¹haq ta°ālā kabaq yıgaçın ondurup köklerni ve anı? kölegesinde ārām ¹²tapğay tép ve bir keyikge ilhām bérdi kim künde kélip érte ahsam a?a süt bérdi ¹³kuvvet tapıp tügi çıkğunça bir kün uyudı érse turgaç

kélmese aytmak kerek⁶ لا باالله ويقولون الاماشالله ولا حول ولا قوة⁷ ve ayturlar kâfirler انه taḥkik Muḥammed لمجنون⁸ dīvāne⁹ turur وماهو ve yok turur bu Qur¹⁰ ān الاذكر للعلمين meger yād bērgüçi ve pend¹¹ eşitürgüçi¹² °ālemdékilerğa tefsīrde andağ kéltürüp tururlar¹³ ve bu faḫīr ḥāṭırınğa hem andağ öte turur kim iḥtimāli bar kim hüve zamīri¹⁴ rāci¹⁵ bolğay resūlğa kim kâfirler aḡa dīvāne tép aytur érdiler ve zikr-i zākir¹⁶ ma¹⁷ nīsiga bolğay ya¹⁸ nī¹⁹ °aksinçe bolğay ya²⁰ nī²¹ °ākıl bolğay ve dīvāne bolmağay bil ki²² zākir ve vā²³ iz ve nāṣiḥ bolğay néçükkim dégeyler²⁴ بسم الله²⁵ 14 تعالی اعلم بالصواب²⁶ 13 رجل عدل ای عادل ای والله²⁷ ve né kıyāmet küni²⁸ ما الحاقة²⁹ kıyāmet küni³⁰ الحاقة³¹ 15 الرحمن الرحيم³² nérse وماادراكك ما الحاقة³³

IV. DİZİN

DİZİN SIRASI

İSİM

A. Yalın teklik hâller

Yalın+edatlar

Yalın+yardımcı fiiller

Yalın+soru

İlgi hâli

Yükleme hâli

Yaklaşma hâli

Bulunma hâli

Ayrılma hâli

Vasıta hâli

Eşitlik hâli

Yön gösterme hâli

Aitlik eki

Bildirme çekimleri

B. İyelik şekilleri (kendi içinde yukarıdaki sıra)

C. Çokluk şekilleri (kendi içinde yukarıdaki sıra)

D. Tamlamalar

Fiil

Fiil kök veya gövdesi

A. Müspet fiil çekimi

Emir

Görülen geçmiş zaman

Öğrenilen geçmiş zaman

Geniş zaman

Gelecek zaman

Şimdiki zaman

İstek

Şart

Gereklilik

Tasvir Fiilleri

Birleşik kipler

Zarf-fiiller

Sıfat-fiiller

İsim –Fiiller

B. Menfî fiil çekimi (kendi içinde yukarıdaki sıra)

A

° **acāyib** <Ar. çok tuhaf, şaşılacak şey.

a. tur- 28a/1

° a. 8b/7

açukrak daha açık

° **aceb** <Ar. acaba, sanki.

a. 23a/7, 33a/3

° a. 7b/5

ad ad, isim. **krş. at**

° **āciz** <Ar. aciz, güçsüz

a. 5b/2-3, 33b/8

° ā. 2b/15, 10b/3

a. +nı? 5b/2

° ā. bol- 21b/1

a. +ımnı 4b/1-2

° ā. kél- 38b/4

a. +ı 2b/13, 5a/12,-14,5a/15,
5b/1, 8a/1, 10b/6, 27a/6,
27b14, 28a/9, 45a/12

° ā. +ğa 8a/11

aç- açmak.

a. +ınga 4b/14, 43b/12-13

a. -ıp tur- 8a/11, 43b/15

a. +larını? 27b/13

a. -ar 8a/6, 20b/8, 29b/1

ada yok etme, tüketme.

a. -a tur- 20b/13

a. ét- 32a/2

a. -ıp 20b/11, 22a/14

adar- ters çevirmek, döndürmek

a.-ğan 1b/11

a. -dı 17b/2

a. -ğuçı 32a/8

a. -dılar 45a/4

açıl- açılmak.

a. -mış 5b/4

a. -ur 29b/15

a. -urlar 40b/15

a. -ıp 29a/9

a. -ur bol-5b/3

açuk açık, kapalı olmayan.

a. -ıp 3a/1, 11b/10

a. 25b/4

a. –madı 17b/2-3	a. 41b/15
adarıl- ters çevrilmek, döndürülmek.	2) değerli.
a. –dı 17b/14, 32a/7	a. +dır 10b/10
ādem <Ar. insan, kişi.	ağrı ağrı, sancı.
ā.3a/14, 4a/9, 36a/1	a.-y tur- 41b/1
ā. +ğa 4a/12-13	ağrığ ağrı, hastalık.
° ādet <Ar. usul, âdet.	a. +ı 41b/1
° ā. +ini 43b/11	ağrıklık hastalık, acı veren.
° ādil <Ar. adaletli, doğru.	a. 25a/2
° ā. 45b/12	ağrıt- ağrıtmak, acıtmak.
āfetsiz felaket olmayan.	a. –a tur- 42b/2
ā. 21b/14-15	ağ(ı)z ağız.
° afv <Ar. af, bağışlama.	a. +ın 43b/15
° ā.3b/1	a. +ıñnı 29a/9
° ā. kıl- 11b/3	a. +ında 26a/15
ağ ağ, tuzak.	a. +larığa 37b/15
a. +ına 21a/11	° ahd <Ar. söz verme.
ağa ağabey.	° a. 37b/7, 38b/3
a. +largā 35a/6	° a. birle 30b/2
āgāh <Far. bilgili.	° a. +i 38b/3
ā. 8b/3, 18b/7	āhır <Ar. son.
ağır 1) ağır.	ā. 9b/4, 30a/8

ā. +ğaça 18b/13	ak- akmak.
āhīret <Ar. ahiret.	a –a 4a/11
ā. 17a/2, 36a/8, 39b/6	ākarsu akarsu.
ā. +de 5a/2, 6b/12, 10a/15, 11a/6-7, 16a/5, 17a/13, 20b/3, 24b/15, 25a/2, 25b/5, 29b/2, 32a/13, 36b/4, 41a/1	a. 26a/7
ā. +deki 36b/1	° ākıl <Ar. akıllı
āhīrin <Ar. sonrakiler.	° ā. 22b/13, 38a/13, 38b/2, 45b/11
ā. 38b/8	° ā. birlen 38a/14
ā. +ğaça 17b/11	° ā. +ğa 16a/13, 16b/2, 38b/2
ā. +çe 6a/7	° a. +ı? 42a/6
ahkām <Ar. hükümler, kanunlar.	° ākılsız akılsız.
a. +ın 41b/13	° ā. 22b/13
ahmak <Ar. sersem, şaşkın, akıllı kıt.	° ā. tur- 42b/1
a. tur- 42a/7	akıt- akıtmak.
ahşam akşam.	a. –urğa 26a/14
a. 8a/3, 44a/12	akrın yavaş, sakin.
ahvāl <Ar. hāller.	a. 18a/14, 23b/7
a. +i 5a/5	° aks <Ar. zıt, ters
a. +lerin 20a/14	° a. +inçe 45b/11
ak beyaz, ak.	akvāl <Ar. sözler
a. 26b/2	a.+ini? 2a/3
	al(l) ön.

a. +ında 29a/13

al- 1) almak.

a. -dı 44a/1

a. -duķ 32b/12

a. -ıp tur 30b/3

a. -ur 24b/8

a. -ğay 21a/12, 26a/8

a. -ğaylar 2b/15, 8a/15, 40a/2

a. -sa 7a/11

a. -a bar- 43b/8

a. -ğay ér- 16a/14

a. -ur ér- 32b/9, 33b/15

a. -ıp 22b/13, 32b/5, 33b/14, 36b/12

a. -ğanda 7a/9

a. -ğan 44b/5

a. -ma 23a/4

2) yeterlilik bildiren yardımcı fiil.

a. -urlar 25a/5

a. -ğay 26/12

a. -mas 3a/6, 11a/15

a. -mas- biz 43b/13

a. -mas- miz 33a/11

a. -mağay- mén 39b/2

a. -mağay-sén 11b/15- 12/a4, 13a/1

a. -mağay 20b/13

a. -mağaylar 39a/3, 39b/14, 40b/2

a. -may 3a/9

^c alā <Ar. şan.

^c a. 41b/10

alar onlar (zamir).

a. 9a/15, 14a/2-9, 14b/3, 24b/5-7-8, 25a/4, 29b/10, 30b/1, 32b/3, 33a/10, 33b/6-14, 34a/7, 38b/4, 39a/5, 41a/5, 42a/14

a. +nı? 9a/13- 9a/14, 9b/7, 14a/4, 15a/7, 15a/13, 16a/14, 18a/6, 18b/2-3, 20a/11-13, 20b/5, 21b/8, 23b/14, 28a/11, 29b/12, 31a/6, 33b/14, 36a/5, 37a/11, 37b/12, 37b/14, 38a/2-6, 39a/5, 40b/2, 41a/1, 41b/12, 42a/11, 42a/12, 42b/7, 43b/6, 44b/8

a. +nı 14a/2, 19b/8, 23b/5,
25a/10, 25b/10, 32b/5-9,
40a/7, 41a/1

a. +ğa 9a/15, 9b/1-9-10,
15a/12, 15b/14, 16a/2-12,
22b/4, 23a/7, 23b/8, 25b/7,
26a/1, 30b/4, 32b/5, 32b/14,
33b/6, 33b/14, 34a/8,
35b/12-15, 38a/9, 38b/5,
39a/7, 40a/14-15, 41a/4-5-6-
12, 42a/1-13, 42b/3,-4-7,
43a/10, 43b/3-5

a. +ğanı? 30a/12

a. +da 26b/15, 42a/15

a. +dın 10a/6, 15a/6, 15b/9,
16b/13, 18b/7, 31a/6, 32b/4,
32b/12, 35a/15, 37a/1,
37b/12, 40a/7- 40a/8,
41b/14-15, 44b/8

alda- aldatmak.

a. -p 36b/12

aldan- aldanmak.

a. -ıp 10b/9

a. -ğanlاردın 21a/9, 21a/10

aldı ön, huzur.

a +n 41b/2

°ale'd- devām <Ar. sürekli, sürekli
olarak.

° a. 11a/6

°ālem <Ar. ālem, dünya, kâinat.

°ā. 4a/11, 5b/9, 18b/4, 28a/3,
29a/13

° ā tur- 20b/15

° ā. +ğa 13a/5

°ā. +dekilerğa 5a/1, 45b/8

°ā. +inde 2b/3, 13a/4

°ā. +indin 4b/4, 11a/7, 13a/4

° ā. +ler 16a/12

° ā. +lerdin 38a/9

° ā. (perverdigār- ı ° ālem)
17b/15

°ālemü'l-°ulemā <Ar. alemlerin alimi.

°a. 2a/5

°aleyh <Ar. onun üzerine olsun.

° a. 22b/7

°aleyhi's-selām <Ar. Allah'ın selamı
onun üzerine olsun.

° a. 28b/5, 42b/8, 43b/1,
43b/12, 43b/12- 43b/13,
44a/4, 44b/10, 45b/2

° a. +ğa 4a/9, 5a/14, 5a/15,
6a/1, 6a/8, 6a/14, 28b/14

‘aleyhi’s-selatü ves selām <Ar.
salat ve selam onun üzerine olsun.

° a. 6a/12-6a/13

‘ālim <Ar. bilen, bilgili, ilim ile
uğraşan, hoca.

° ā. 24a/2

° ā. birle 22a/10

° ā. ér- 24a/1

° ā. tur- 10b/15, 18a/3-5,
24a/2

° ā. +leri 7a/13-14, 14b/9

° ā. +ler 5b/5, 27a/4

alt alt.

a. +ımız 15b/8

altınçı altıncı (6.).

a. 11b/14

altun altın.

a. +dın tur- 11b/14

‘ām(m) < Ar. avām.

° ā. 2a/1, 11b/6

a° māl <Ar. işler, davranışlar.

a. 18a/5, 28b/13

amān(emān) <Ar.imdat, yardım.

a. bér- 25a/1

a. bol- 10b/5

a. +ı 4a/5

° amel <Ar. iş, amel.

° a. ét- 17a/3, 28b/5

° a. kııl- 10b/13- 10b/14, 11a/3,
11a/4, 14b/8, 16a/9, 16b/4,
33a/11, 43a/11

° a. +leri 17b/13

° a. +lerini? 17a/14

° a. +ler kııl- 15b/13

āmīn <Ar. öyle olsun, ya Rab duamızı
kabul eyle.

ā. 10a/2

ammā <Ar. ama.

a. 2a/13, 3a/6, 3a/9, 14a/13,
15a/10, 16a/8, 40b/8, 43a/5,
43a/13, 44a/2, 45b/1

ana anne.

a. +sı 31b/3

a. +sığa 3b/12, 31b/5

a. +larındın 44b/4

a?a ona (zamir).

a.4a/3, 7b/13, 10b/4, 11a/2,
17a/11, 21b/15, 22a/15, 23a/5,
23a/11, 24a/2, 25a/8, 25a/9,
25b/10, 26a/10, 27a/1, 29a/9,
29a/11, 29b/13, 31b/10,
31b/11, 32b/4, 33a/8, 36a/7,
40a/13, 40b/5, 41a/9, 42a/8,
42b/10, 43a/1, 43a/6, 43a/9,
43a/15, 43b/3, 43b/5, 43b/7,
44/12, 45b/2, 45b/10

ança onun gibi, o kadar, o şekilde.

a.28b/9

and ant, yemin. **krş.** **ant**

a. 37b/7

a. bér- 40b/6

a. iç- 29a/4, 31a/8, 32a/8,
33a/13, 33a/14

anda onda (zamir).

a. 9b/5, 14a/12, 33a/4, 38b/7,
45a/4

andağ öyle. **krş.** **andak**, **andak**

a. 2a/3, 3a/5, 5b/3, 6a/13,
6b/3, 14b/11, 20b/10,
29b/9, 36b/14, 42a/4,
43a/4, 45b/8

andak öyle. **krş.** **andağ**, **andak**

a. 6a/5, 7a/4, 18a/1, 33b/2,
38a/8, 45b/9

andak öyle. **krş.** **andağ**, **andak**

a. 41a/3

andın ondan (zamir).

a. 10a/5, 10a/11, 10b/1, 10b/2,
10b/4, 11a/14, 11a/15, 11b/2,
11b/6, 11b/8, 11b/9, 11b/12,
13a/5, 18b/13, 20a/6, 23a/4,
23a/15, 23b/10, 24a/5, 31a/1,
33a/9, 35a/7, 35b/11, 35b/13,
36a/3, 39a/13, 41b/8, 42a/3,
45a/13, 45a/14

anı onu (zamir).

a.5b/1, 7a/11, 18b/3, 22a/5,
25b/10, 27b/10, 29a/5, 31a/6,
31b/3, 31b/4, 32b/3, 39a/15,
40a/4, 40a/13, 41a/9, 41a/10,
42a/8, 42a/9, 43a/4, 43a/7,
43b/1, 43b/3, 43b/11, 43b/15,
44a/1, 44a/2, 45b/1.

anı? onun (zamir).

a.4a/6, 5a/4, 5a/7, 5b/6, 6b/6,
 6b/7, 6b/8, 7a/11, 8b/3, 9b/7,
 10a/11, 10a/15, 10b/3, 10b/4,
 10b/14, 11a/15, 12a/3, 12a/12,
 12a/14, 12a/15, 12b/5, 13a/2,
 13a/4, 13b/6, 14a/8, 16a/5,
 17b/7, 18b/10, 19a/1, 19a/3,
 19a/12, 19b/12, 21a/2, 21b/14,
 22b/11, 22b/15, 23a/12,
 23a/15, 25a/13, 25b/13, 26b/6,
 26b/7, 26b/15, 27a/1, 27a/5,
 27/a6, 27a/9, 27b/3, 27b/13,
 28a/2, 28a/10, 28b/1, 28b/2,
 28b/4, 30b/9, 30b/15, 31b/4,
 31b/7, 31b/8, 31b/9, 33a/12,
 33b/13, 34b/14, 35a/1,
 35a/3, 35b/2, 35b/7, 35b/9,
 36b/7, 36b/15, 38a/6, 39a/3,
 39a/8, 39b/14, 39b/15, 40a/4,
 40a/10, 41a/10, 41a/11,
 42b/13, 43a/7, 43a/14, 44a/11,
 44b/1, 44b/6, 45a/8, 45a/11,
 45a/12, 45a/15

anlar onlar (zamir).

a.17a/10, 29b/10, 35b/14,
 37b/3

a. +ğa 17a/13, 24a/14

ant ant, yemin. **krş.** and

a. 37b/5

anukla- hazırlamak.

a. -p 15a/8

ara ara.

a.5a/3, 37b/11

a. +mızda 43b/10

a. +sınğa 31a/12

a.+sında 16a/15, 16b/1, 17b/1,
 24a/7, 39a/9, 40a/9

a.+ sındaki 20b/4

a. +sındın 32b/3, 43b/6

aralık aralık, uzaklık.

a. +ı 27a/10

ārām <Far. yerleşme.

ā. tap- 4a/11, 43b/11, 44a/11-
 12

aran- aranmak.

a. -a bil- 37b/13

^c **araşāt** <Far. mahşer günü.

^c a. +da 39a/2

arığ 1) temiz, saf,

a. 7b/9

a. +sén 35a/7

2)su yolu **krş. arık**

a. +ındın 29b/14

a. +ları?ızdaki 26a/4

arığlıg arılık, saflık, temizlik.

a. 34b/8

arıgsız pis, temiz olmayan.

a. +larındın 26a/12

arık su yolu. **krş. arıg**

a. +larındın 26a/9

arıt- temizlemek, kaldırmak.

a. -ıp 18b/8

‘arîf <Ar. bilen, bilgi sahibi, vâkıf.

° â. 12a/14, 13b/5, 22a/8,
22a/12, 22b/1, 23a/13, 23b/11,
41b/2, 43a/9

° â. kerek 18b/8

° â. bol- 13a/3

° â. +nı? 22a/11

° â. +ler 2a/2, 7a/3, 13b/10,
27a/4

° â. +lerni? 29b/13

° â. +lerga 4b/15

arğa arka.

a. bér- 25a/12

a. bol- 22b/5

a. +m 39b/2

a. +sı 25b/1

a. +sını? 27b/15

a. +ları 39a/4

a. +larını? 39a/12, 39b/12-
39b/13

° arş <Ar. gök, arş.

° a. 13b/13, 28a/8

° a. +nı? 28a/10

° a. +da 28a/8

art- artmak, çoğalmak.

a. -a tur 35a/1

artuğrak daha fazla.

a. 28b/9

a. bol- 41b/3

aruğlan- zayıflatılmak, halsiz
düşürülmek.

a. -sa 43a/13

° arz <Ar. sunma.

° a. +ı 32a/10

ārzū <Far. arzu, istek.

a. birle 24a/15

ārzūla- arzulamak.

a. -p tur- 9b/12

āsān <Far. kolay.

ā. kéç- 4a/6

ā. kııl- 3a/7, 9a/3

°ases <Ar. gece bekçisi.

° a. 8a/2, 10b/7

aşhāb <Ar. sahipler.

a. 32a/15

a. (aşhab-ı kehf) 7b/8

°āşī <Ar. asi, isyankar.

° ā. 35b/5

° ā. +ler 36a/8, 40a/8

° ā. +lerni? 36a/15- 36b/1, 39b/4

° ā. +lerğa 36a/4

āsītān <Far. eşik, kapı.

ā. 7b/8

ā. +ın 7b/7

āsmān <Far. gökyüzü, sema.

ā. 4a/14, 13a/1

ā. +ğa 13a/12

ā. +da 19b/10, 19b/11

ā. +dın 19b/9, 20a/15, 21a/13, 21a/15- 21b/1, 26a/1, 33b/7, 37a/13

ā. +ı 11b/12, 19b/15

ā. +ındın 14a/10, 19b/12

ā. +lar 18b/11, 19a/15

ā. +larğa 12b/10

ā. +larda 12a/2

ā. (çarh- ı āsmānga)

asru çok, pek çok.

a.4b/14, 5b/11, 31a/14, 31b/2

aş- aşmak, geçmek.

a. -a 31b/1

a. -ıp 34a/13

a. -ğanlar 35b/4

aşa- yemek yemek.

a. -p 19b/2

aşak aşağı.

a. 14b/1

° **āşık** <Ar. aşık

° a. çık- 33a/7

° ā. 7b/5, 22a/14, 43a/13

aşuk- acele etmek.

° ā. +nı? 10a/1

ā. –ma 17a/3

° ā. +nı 8b/7

at- atmak.

° ā. +ım 9b/6, 9b/13

a. –ar 33b/11

° ā. +ı 9b/15

a. tur- 13b/2

° ā. +ın 9b/15

a. –ğanda 33b/1

° ā. +lar 9b/6, 10a/5, 29b/14

a. –p 14a/9

āşinā <Far. tanıdık, bildik.

a. –masdın 33b/15

ā. 29a/12

ata ata, baba.

āşinālık tanışıklık, aşinalık.

a. 3b/12, 33a/12

ā. kı- 30b/2, 30b/14- 30b/15,
30b/8- 30b/9, 31a/1

a.+mız 33a/10, 33b/14, 34b/3,
34b/15, 35b/2

āşkārā <Far. açık, belli, meydanda.

a. +sındın 31b/3, 40b/5

ā 17b/1, 18a/11

° **aṭā** <Ar. ihsan, bağış.

ā. kı- 18a/2, 18b/15

° ā. bér- 6b/8

aşlık tahıl, hububat.

° a. +dın 10b/4

a. tart- 33a/4

° a. (cevr- i ° aṭāsındın)

a. ur- 33a/5

atıl- atılmak, kovulmak.

a. +dın 33b/8

a. –dı 17b/12

a. +ını 33a/15

atlıg adlı.

° **aşr** <Ar. onlama.

a. 2a/9, 2b/2, 5a/7, 5a/8,
5a/14, 5a/15, 6a/4, 6a/14,
6b/1, 14a/11, 14b/2, 24b/2,
26b/3, 27a/9, 27b/11, 29a/14,
30b/9, 33a/3, 36a/2, 37b/15,
42b/8, 43b/2

attur- attırmak.

a. –up 34a/9

a. –ğuçıldırın 33a//15- 33b/1

āvīz <Far. asılı bulunan, asılan.

ā. 13b/5

avut- avutmak, teselli etmek.

a. –ğan 2b/10

ay ay.

a. 18b/12

ay- söylemek, sormak. **krş. ayt-**

a. –gıl 6a/6, 6a/7, 6b/7,
23b/15, 26a/1, 43b/5

a. –dım 6a/6

a. –dı 9b/13, 11a/13, 15a/15,
19a/2, 19b/9, 20a/7, 20b/4,
21a/11, 21b/2, 22b/5, 23b/8,
24b/10, 25a/6, 25b/15, 26a/13,
27a/13, 28b/14, 31b/4, 33a/11,
34a/5, 34b/5, 36a/4, 36b/2,

37a/12, 39a/8, 40b/6, 41b/12,
42a/12, 43a/11, 45a/15

a. –duķ 16a/2, 16a/4, 28b/14

a. –tuķ 16a/3

a. –dılar 33a/10, 34a/12,
34b/2, 35a/6, 35b/5, 38a/14,
43b/10, 43b/13, 44b/6, 45a/13

a. –ğay- mén 24a/5

a. –ğay 17b/6

a. –ğaylar 6b/8, 24b/8, 40a/12

a. –sa? 10a/7

a. –sa 4a/10, 4b/3, 8b/5, 10a/7

a. –salar 4b/1

a. –sa tur- 20a/15

a. –ğaç 26a/15

a. –madı 41b/2

a. –mas- mén 24a/6

a. –mas- sén 28a/13, 29b/11

a. –mas 21b/13, 23b/11

a. –mas- biz 29a/11

a. –mas-siz 16a/4- 16a/5

a. –mas tur- 21a/9, 34a/15

ayak ayak.

a. 6b/3, 21b/11, 36a/1

a. +ı 22a/1, 27b/2, 28a/8

a. +ı?ız 19b/1

a. +ları 27b/4

° ay(ı)b <Ar. ayıp, kusur.

° a. tap- 31a/11

° a. +ı 12a/2, 12b/13, 12b/15, 13a/1

° a. +ın 32a/8

° a. +ını 29b/15

° a. +larını 31b/6

° a.+lardın 32a/7, 35a/7

āyet <Ar. belirti, Kuran' ın herhangi bir cümlesi.

ā. 14a/7, 18a/11, 30a/15, 31b/12, 37a/2, 39b/7, 39b/14

ā. kél- 42b/11

ā. tur- 19b/3, 36b/14, 45b/4

ā. +ni? 14a/4, 18a/15, 45a/8

ā. +ni 24b/6, 26a/13

ā. +de 8b/2, 8b/6, 15a/1, 22b/5, 22b/6

ā. +din 11a/5, 15a/9, 22a/6, 25a/13

ā. +i? 18a/14

ā. +i 7b/8

ā. +leri 31b/12

ayır- ayırmak.

a. -dılar 44b/4

a. -ıp 3a/13, 36a/11, 44b/4

aylan- dönmek.

a. -a tur- 14a/12, 19b/15

‘ayn <Ar. bir şeyin aslı,

‘a. ér- 3a/3

°ayne’l yakınga <Ar. dosdoğru.

° a. 8a/5

° a. +ğa 8a/7

ayrıl- ayrılmak.

a. -ur 14a/15

a. -mağ 15b/8

ayt- söylemek, demek. **krş. ay-**

a. -ğıl 3b/10, 22b/7, 23a/8, 24b/10

a. –sun 4a/3

a. –ıyız 6b/15

a. –sunlar 5b/6

a. –dı 4a/8, 6a/4, 27b/6

a. –tı 17b/7, 18b/1, 42b/8

a. –tuk 16a/3

a. –ar- mén 41a/4

a. –ur-sén 8b/2

a. –ur 7a/13, 10b/6, 11b/6,
11b/10, 11b/12, 14a/11, 18b/6,
24b/9, 27a/6, 27a/11, 31a/2,
36b/14, 38b/4, 44a/5

a. –ur mu 40b/6

a. –ur- siz 16a/4, 22b/14-
22b/15

a. –urlar 7a/14, 8a/13, 8b/2,
13b/13- 13b/14, 14a/2, 14a/11,
14a/13, 14b/14, 15a/3- 15a/4,
22a/6, 23b//8, 24b/2, 26a/12,
26b/14, 31b/9, 35b/12,
38b/12, 40b/13, 40b/14, 45b/6

a. –a tur- 10a/12, 10a/14,
20a/10, 21a/5, 24b/1, 31a/14,
40b/8

a. –ğay-sén 30b/4

a. –ğay 22b/7, 23a/8, 23b/14

a. –ğaylar 16a/11, 22b/13,
40a/10

a. –sa 3b/10

a. –salar 38a/1- 38a/2, 38a/3

a. –mağ kerek 45b/5

a. –a bil- 34a/11

a. –a başla- 29a/3

a. –a tur- 6a/5, 8b/5, 18a/10

a.- ip tur- 5a/11, 5b/5, 7a/1,
7a/3, 7b/6, 14a/4, 14a/6,
14b/2, 17a/15, 18a/7, 27a/5,
28b/10, 28b/12, 29a/6, 29b/13,
30a/8, 38a/5, 38a/12, 44a/6,
45a/8, 45b/37

a. –ur ér- 18a/13, 24b/5,
24b/8, 34a/1- 34a/2, 34a/6,
39b/1, 44a/7- 44a/8, 45b/10

a. –ip 4b/4, 21b/8, 34a/10

a. –ğaç 30a/14

a. –u 11a/8

a. –ğuçı 16a/6

a. –ğuçılar 38a/4

a. –ğuçıldın 23b/10

a. -ğanı 38a/11	a. +ların 7a/4
a. -ğanı?ız 43b/14	‘ azāb <Ar. azap, eziyet, işkence.
a. -ğanlar 15b/15	° a. 15a/9, 15b/7, 19b/8, 41a/10
a. -mağ 5b/6, 6b/6, 34a/4	° a. birle 21a/3, 31/a7
a. -mağdın 24a/8	° a. ét- 38b/5
a. -madı 17b/7	° a. kél- 42b/5, 42b/6
a. -madılar 16a/7	° a. kıl- 21a/5, 36a/7
a. -may tur- 38a/11	° a. tur- 41a/5
aytıl- söylenmek, anlatılmak.	° a. +—ğa 17a/6, 41a/12
a. -ur 38b/10	° a. +dın 16a/1, 36a/8- 36a/9, 37a/6
a. -ur bol- 24a/14	° a. +ım 20a/11, 41a/14
ayur- ayırmak. krş. ayır-	° a. +ımnı 20a/6, 20b/3
a. -up 11b/2	° a. +ı 24a/15, 24b/8, 36a/5, 36a/8, 39b/4, 41a/2
az az, nadir.	° a. +ı kıl- 19b/15
a. 22b/15, 34a/13	° a. +ını? 39a/6
a. bol- 15b/5	° a. +ın 43b/4
az- azmak, yoldan çıkmak.	° a. +ını 18b/14, 24/a11, 24b/6
a. -ıp 32a/14	° a. +ınga 15a/7, 23a/12, 41a/3
a. -ğanlardın 21a/10	° a. +ında 36a/4
a. -mağaylar ér- 6a/14	
a° zā <Ar. organlar, uzuvlar.	
a. -?nı? 23a/1	

°a. +ındın 4a/1, 15b/12, 17a/2,
17a/12, 19b/12, 23b/4

°a. +ımız 43b/5

°a. +larındın 36b/1

°a. (°azāb- ı cehennem)
15a/12

āzād <Far. hür, serbest.

ā. 3b/12, 3b/13

āzādliġ <Far. serbestlik.

ā. 3b/14

a°zam <Ar. ulu, büyük.

a. +ı bol- 28b/14

°**azamet** <Ar. ululuk, yücelik,
büyüklük.

°a. 13b/3, 40a/15

°a. +i 40b/1

°**azametlik** ululuk, büyüklük.

°a. +ı 31b/9

°**azīm** <Ar. büyük.

°a. 17a/4, 17b/14, 29a/6,
38b/7

°a. tur 9a/11

°a. (halk- ı °azīm) 28b/11

°**azīz** <Ar. aziz(kişi), ulu, yüce.

°a. 3a/10, 6b/7, 16a/6, 40a/5

°a. ét- 28a/15, 29a/5

°a. tut- 19b/5, 32a/15

azrak daha az.

a. tur- 41b/8

azuġ azık, yiyecek.

a. +ın 33b//14

‘azze ve celle <Ar. aziz ve celal
olsun mealinde Cenab-ı Hakkın
isminden sonra hürmet maksadı ile
söylenir.

°a.5b/13, 10b/15, 17a/11

B**bāb** <Ar. konu, husus, mesele.

b. +da 10b/5

b. +ında 14b/7

b. +ından 31a/5

bāblık kapılı.

b. 42a/10

ba° de <Ar. sonra.

b. 39a/7

ba° dehū <Ar. ondan sonra.

b. 7b/14, 39a/7

bāğ <Far. bağ, büyük bahçe.b. 32b/13, 33a/1, 33a/3, 33b/4,
33b/7, 43a/4

b. +nı 33a/9

b. +lar 33a/15

bağışla- bağışlamak, affetmek.**krş.****bağışla-, bakışla-**

b. –y tur- 5a/8, 4b/14

b. –ğuçı tur- 20b/14

bağla- bağlamak, tutmak.

b. –p tur- 24b/11- 24b/12

b. –r 38b/13

b. –p ér- 18a/13

bağlan- bağlanmak, tutulmak.

b. –ur 8b/11

bağlıg bağlı.

b.2b/2

bağ(ı)r bağır, göğüs.

b. +ı 2b/2, 2b/5

bahā <Far. kıymet, değer.

b. +? 10b/10

bahāyim <Ar. canavarlar, dört ayaklı hayvanlar.

b. +ler 4a/12

bağışla- bağışlamak, affetmek. **krş.****bağışla, bakışla-**

b. –ğanı 5a/1

bağıl <Ar. cimri,

b. 31a/15

bağıllık cimrilik.

b. kıl- 34b/10- 34b/11

b. +ni 32a/9

bağ(i)r <Ar. deniz.

b. +ini? 2b/11	b. 43a/3, 43b/15, 44a/1, 44a/6, 44a/7
bağışayende <Far. affedici, bağışlayıcı	
b. tur- 25a/7	b. tég 29a/7, 29a/9
bak- bakmak.	b. tur- 27a/5
b. 12b/10	b. +nı? 28a/1
b. -ğıl 12b/14	b. +nı 44a/6
b. -ı? 20b/5	b.+ğa 44a/1, 44a/9
b. -ıp 34b/2	balık balık. krş. balığ
b. -ğaç 44a/14	b. 41b/8, 42b/13
b. -mağ 45a/7	b. +ğa 42b/5
bakır bakır, bakır madeni.	balıklık balıklı.
b. +dın 15b/4	b. 27b/15
bağışla- bağışlamak, affetmek. krş.	bālīg erişilen yer, mevki.
bağışla-, bağışla	b. +a 12a/3-14
b. -ğuçı 5b/10, 5b/10- 5b/11, 6b/9, 12a/1	bar var. krş. var
b. -ğuçı tur- 6b/11- 6b/12	b. 11b/10, 12a/5, 13b/6, 14b/15, 17a/3, 22b/13, 23a/5, 28b/8, 28b/10, 33a/3, 42a/4, 42a/10, 45b/9
bāḳī <Ar. sonsuz, sonu olmayan, ebedi.	b. ér- 4b/11, 10b/8, 20a/9, 28a/5, 31b/9, 33a/2, 36a/4, 39a/8, 42a/6, 45a/12
b. 43a/14	b. ét- 19a/11
b. tur- 10a/10	b. kııl- 23a/10
balığ balık. krş. balık	

b. tur- 5a/4, 5a/12, 7a/10,
15a/10, 36b/5, 38a/9, 40b/8,
43b/10, 45b/3

b. +dur 42a/9

bar- varmak.

b. -ğıl 17a/3

b. -i?ız 33b/13

b. -dı 43b/8

b. -dılar 34a/1, 34a/9

b. -ur 30a/6, 30a/7

b. -ur- siz 11a/4

b. -ğaylar 34a/3, 40b/2

b. -a-siz 33b/12

b. -sa 43b/15

b. -a tur- 16a/1, 21b/9,
21b/11, 21b/14- 21b/15,
22a/1, 22a/13, 34a/1, 34a/15

b. -ğaç 40a/4

b. -ıp 11a/9

b. -mam 7b/8

barça hep, bütün, bütünü, hepsi.

b.4b/8, 4b/15, 5a/1, 5b/7,
5b/12, 6a/11, 6b/3, 7a/4,
10a/10, 10b/7, 11a/13, 12a/12,

12a/14, 13a/2, 18b/2, 18b/7,
20b/15, 21a/3, 23a/1, 23a/6,
23a/15, 28a/12, 29a/13, 30a/8,
32a/6, 33a/13, 33b/15, 35a/7,
36b/9, 40b/1, 44b/9

b. +nı? 11a/15, 22a/10, 42a/6

b. +nı 12a/3

b. +ğa 4b/14, 6b/6, 7b/10,
13a/3, 25b/2

b. +dın 38b/4

b. +sında 28b/8

b. +sındın 30a/9

barı bütün, hepsi, tamamı. **krş. barın**

b. +nı? 33b/11

barın bütün, hepsi, tamamı. **krş. barı**

b. 8b/5

barlıg varlık. **krş. barlık, barlık**

b. +ımnı 20a/13

b. +ımğa 19a/11

b. +ınga 19a/2

b. +ığa 22b/11

barlık varlık. **krş. barlıg, barlık**

b. +nı 23a/2

b. +ınğa 10b/14- 10b/15

b. –dılar 29a/3, 35b/1, 44b/7

b. +ını 23a/1

b. –r-mén 4b/13

barlık varlık. **krş. barlık, barlıg**

b. –p 17a/4

b. +ımızğa 26a/2

b. –maqlık 22b/9

baş 1) yara.

başlan- başlanmak.

b.2b/5

b. –ğan tur- 5a/3

2) baş,

b. –ur 5a/3

b. 11a/15, 40b/3

b. –ğusı tur- 5a/4

b. indür- 29a/10-29a/11,
32a/11

bāṭıl <Ar. boş, yalan.

b. ur- 41b/3

b. 37a/9, 37b/2, 37b/10,
37b/11, 38a/11, 42a/15

b. +da 5a/3, 16b/1

b. bol- 37b/8

b. +dın 6b/3

b. kıl- 38a/15, 42a/12

b. +ım 41b/1

b. tur- 37a/11, 37b/12, 37b/13-
37b/14

b. +ı 4a/15, 9b/12, 22a/1,
27a/15, 28a/8

b. +dın 21b/7

b. +ları 44b/2

bāṭılık <Ar. boş, yalan.

başka başka, ayrı, gayrı.

b. +ın 41b/11

b. 14a/1, 26b/13, 33a/7

b. +ınğa 12a/9

başla- başlamak.

b. +larınğa 14a/7- 14a/8

b. –dı 4a/11, 43b/10

bāṭın <Ar. iç, iç yüz

b. –duğ 35b/1- 35b/2

b.1b/11, 7a/14

b. tur- 14a/14	b. +larını 20b/1
b. +daki 36a/13	becāy <Far. yerinde, uygun.
b. +ı 18b/10	b. kél- 36a/6, 36a/14
b. +ın 18b/8	becid düşkün.
b. +dur 7b/2	b. 7b/4
b. (bāṭın- ı istiḳāmet) 9a/9	beden <Ar. gövde, beden, vücut.
baylık zenginlik.	b. (ḥazḡ- ı beden)
b. +ı üçün 31b/9	bedenlik <Ar. gövdeli, vücutlu, bedenli.
bayrak bayrak, sancak.	b. 12a/11
b. +ı 31a/5	bedgürdār <Far. kötü huylu.
bāz <Far. açma, açış.	b. 11b/3
b. tut- 31a/15	bégen- beğenmek.
ba'zı <Ar. bazı, bazıları.	b. -ip 37a/15
b.2b/2, 5b/4, 5b/11, 10a/12, 10a/14, 17a/15, 18a/7, 18a/10, 20b/1, 25b/11, 32a/6, 34a/15	be-ḥillik haklılık, meşruluk.
b. +nı 22b/12, 22b/13	b. 44ab/5
b. +sı 22b/12,	b. iste- 17a/1
b. +sını 22b/12, 22b/13	behişt <Far. cennet.
b. +larını 20a/14	b. 6b/10, 12a/12, 12a/13, 17a/15
b.+larığa 20a/14- 20a//15, 35a/15	b. bol- 36b/15
b. +lar 21b/7- 21b/8, 21b/8	b. +ge 4b/3, 31a/13

b. +ğa 11a/3

bed- **hūy** <Far. kötū huylu, huysuz.

b. 31b/2

bél bel.

b. bağla- 18a/12- 18a/13

b. +in 38b/13

belā <Ar. gam, keder, sıkıntı.

b. 18b/14, 21a/7, 21a/14,
24b/11, 29a/7, 32b/7, 33a/1,
42b/6, 44b/1, 44b/8

b. yiber- 32b/15

b. +nı? 45b/3

b. +nı 34b/10, 38b/7, 44b/3

b. +ğa 16a/5, 16b/4, 34b/4,
34b/6, 42b/15

b. +da 43a/10

b. +dın 8a/2, 10b/6

b. +(y)ı 19b/9

b. +sı 44a/10

b. +sınga 29b/12, 32b/6

b. +sındın 32b/1, 44b/11,
44b/12

b. +ları 33b/6

b. +larındın 33b/5

b. +largā 32b/10

b. +lardın 10b/4, 32b/1

belī <Ar. evet.

b.5a/6, 15b/15, 40a/12

bend <Far. bağ, düğüm.

b. bol- 42b/13

bende <Far. kul, köle.

b.4a/6, 8a/11, 10a/1, 10b/6,
41a/9, 43b/14

b. bol- 7a/7, 7a/12, 7a/15, 8a/1

b. kıl- 7a/13

b. +nı? 5a/4

b. +nı 8b/3

b. +ğa 8b/4

b. +ler 36b/9

b. +lerni? 36b/4

b. +lerga 5a/2, 5b/12, 6b/12

b. +lerge 18b/4

b. +lerim 6b/15

b. +lerimgā 44a/15

b. +leringa 5b/5+ 5b/6

b. +leridin 10b/4

b. +miz 44a/2

bendelik <Far. kölelik.

b. 7a/9, 7b/1, 7a/12, 35b/4

b. kıl- 6b/15, 7a/6, 7a/14,
7a/14-7a/15, 8a/15, 17a/12,
22a/12, 33a/12, 40a/3, 40a/3-
40a/4, 40a/13

b. +de 7b/1

b. +de tur- 7a/8

bér- 1) vermek.

b. –gil 8a/6, 8a/8, 8a/11

b. -eli? 30a/13, 30a/14

b. -di? 8a/6

b. –di 17a/7, 18a/9, 19b/8,
23b/3, 23b/5, 23b/8, 32b/2,
32b/10, 34b/7, 35b/13,
35b/15, 36a/4, 36b/1, 40b/6,
40b/10, 41b/12, 43a/9, 44a/12

b. –dük 25a/9, 25b/5, 32b/12,
32b/14, 41b/1

b. –miş 6b/4

b. –ür 18a/7, 25b/2, 36b/13

b. –güsi 34b/13

b. –güsi tur- 24b/3

b. –gey-mén 4b/2, 41a/12

b. –gey-sén 7b/2

b. –gey 7a/12, 21a/8, 21a/15,
22b/6, 25a/10, 25b/4, 35b/7,
35b/12, 38b/4, 40a/14,
43a/1

b. –gey-miz 41a/6

b. –gey- biz 37a/5, 37a/6

b. –geyler 6b/8, 30b/2

b. –e al- 25a/5, 26a/12

b. –e tur- 16a/1, 26a/9

b. –p tur- 42b3-42b4, 42b4

b. –ür ér- 33b/14, 33a/6,
34b/15

b. –p ér 33a/8

b. –ge ér- 15b/13

b. –e 24a/3

b. –ip 7b/12, 15a/6, 17a/7,
23a/13, 25a/12, 35a/14,
40b/11, 43a/15, 44b/12

b. –güçi 18b/7, 22b/8, 25a/8,
45b/7

b. –güçi tur- 6b/14, 45a/5

b. –gen 5/a2, 5b/9, 19a/8,
24a/4, 25a/1, 42a/6, 44b/5

b. –genin 15a/6

b. –genip 11a/7

b. –mek 7a/8, 7a/9, 19a/10

b. –meklik 41a/13

b. –medük 41b/1

b. –mes 8a/9

b. –mey 13b/5

b. –megey-sén 35a/8

b. –megey 24b/14, 36a/15

b. –megey-biz 41a/6

b. –megeyler 34a/9

b. –mese 25a/4

2) kesinlik bildiren tasviri fiil.

b. –sünler 38a/3

berāber <Far. birlikte, beraber.

b. 20b/7, 21b/13, 37a/2, 37a/6

b. +inde 34b/14

berā⁹ et <Ar. berāetini ispat etmek,
muaf ve müstesnā olmak.

b. +i 3b/11

berdārlik dar ağacına çekilmiş.

b. kıl- 30a/11, 31a/7

bereket <Ar. bereket.

b. 4b/2

b. ber- 33a/8, 34b/13

b. +i 35a/1

b.+indin 4a/6, 5a/1, 32a/15

ber- hūrdār <Far. mesut, talihli,
bahtiyar.

b. kıl- 10a/2, 25b/5

béril- verilmek.

b. –ğaça 33a/8

bérin- verilmek.

b. -mek 17a/15

béřiş- karşılıklı vermek.

b. –ip 44b/5

besi <Ar. çok fazla

b. 28b/4

beşeriyet <Ar. insanlık.

b. +de 42a/3

beşinçi beşinci (5.).

b. 11b/14

beş yüz beş yüz (500).

b. 27a/10, 27b/3, 28a/6

beyābān <Far. çöl.

b. +larda 9b/11

beyān <Ar. anlatma, açıklama, bildirme.

b. 8b/2, 14b/9

b. ét- 37a/12

b. kı1- 8b/11, 17a/8, 21b/7, 36a/2, 39a/7, 39b/7, 41b/11

b. +ın kı1- 17b/15

b. +ını 26a/3

beyt <Ar. ev, hane.

b. (beyt-i pür) 2b/4

béze- bezemek, süslemek.

b. –gen 13b/1

bezel- bezenmek, süslenmek.

b. –gen 13b/5

bī-çāre <Far. çaresiz, zavallı.

b. +ler 2b/15

b. +lerni 10a/2

bī-çūn <Far. eşsiz, emsalsiz, sebep sorulmayan, Allah.

b. 40a/12

bid' at <Ar. Hz. Muhammed zamanından sonra dinde meydana çıkan şey.

b. 30b/6, 30b/8, 30b/13

bī-gāh <Far. yersiz, vakitsiz, zamansız.

b.3a/1

bihrek daha iyi, daha üstün.

b. 35b/12, 35b/13, 36a/3

bihter <Far. daha iyi, pek iyi.

b. +sén 28a/15

bī- ihtiyār <Far. istemeden, elde olmayarak, kendiliğinden.

b. 10b/3

bil- 1)bilmek.

b. 13a/2, 14a/14, 43a/11-12

b. –gil 5b/4, 6b/8, 6b/9, 10b/15, 13a/13, 14b/9, 17b/12, 18b/11, 26b/13, 32a/14, 38a/14, 39b/3, 39b/6, 41a/2, 41a/9- 41a/10

b. -di? 10b/8, 22a/14, 43b/1

b. –diler 34b/2

b. –p tur- 30a/6

b. –ür-mén 18a/15

b. –ür 5a/12, 18a/3, 18a/6

b. –ür- miz 43b/11

b. –ürler 5a/13, 37b/13

b. –gey-sén 12a/4, 13a/3-
13a/4, 13b/10, 17b/3, 17b/12,
23a/2, 26b/6, 28a/3, 29b/9

b. –gey 10b/3, 18b/2, 23a/15,
36b/6,

b. –gey- siz 20a/5, 25b/3

b. –geyler 25a/15, 26a/3,
29b/7, 36b/8,

b. –seler 36a/10

b. –mek kerek 5a/2

b. –ür ér- 3a/9, 32b/13

b. –ip 2a/7, 26b/6, 35b/5,
36a/14, 36b/2

b. –genler 8b/2

b. –mek 9a/14, 14b/4

b. –meklik 5b/12

b. –mes- mén 24a/5

b. –mes 5b/1, 24a/1, 30a/1

b. –mesler 5a/12, 5a/13,
33b/2, 41a/4

b. –megey 28b/3

2) yeterlik bildiren tasviri fiil.

b. -gen34a/11

b. –ür 29b/8

b. –gey 9a/3, 10a/6, 35b/6

b. –gey-miz 9a/2

b. –se? 26b/3

b. –mes 37b/13

b. –mesler 39a/9

b. –megey 20b/12, 21a/2,
24a/10

b. –megeyler 39a/8

b. –mey tur- 39a/13

bildür- bildirmek.

b. –gil 26a/1

b. -di? 8a/7

b. –di 18b/14- 18b/15

b. –üp 17a/6

bile birle, beraber. **krş. Birle, birlen**

b.4b/11, 8a/1, 9a/14,
10a/10,10b/6, 16b/8, 22a/15,

	30b/14, 31b/8, 32b/12, 43b/8, 45a/8		b.3b/8, 3b/11, 3b/13, 4a/15, 4b/2, 4b/12, 5b/1, 6a/1, 6a/2, 6a/10, 6b/2, 6b/3, 7a/10, 7b/7, 8a/11, 8b/11, 9b/5, 11a/12, 11b/6, 11b/8, 11b/10, 12b/9, 13b/15, 14b/15, 15a/6, 15b/4, 15b/9, 19b/9, 19b/11, 19b/13, 20a/3, 20a/4, 21a/12, 22a/4, 22a/11, 23a/4, 25a/5, 26b/14, 27a/3, 27a/10, 27a/14, 27b/1, 27b/2, 27b/4, 28a/1, 28a/2, 28a/8, 28a/15, 28b/2, 29a/10, 30a/6, 30a/7, 31a/5, 31b/15, 33a/2, 33a/3, 356a/1, 37a/3, 38b/2, 38b/9, 38b/12, 39a/13, 39b/6, 39b/9, 40a/14, 41b/1, 41b/4, 44b/11, 43a/4, 43b/7, 43b/15, 44a/3, 44a/9, 44a/12, 44a/13, 44b/2, 45a/1
bilgi	bilgi.		
	b. 25b/8		
bilgü	nişan, alamet.		
	b. 19b/2		
bilgür-	bildirmek, belirmek.		
	b. -tük 32b/13		
	b. -gey 40b/3		
bilgürül-	belirlenmek, bildirilmek.		
	b. -gey 38b/6, 38b/7		
bilin-	bilinmek.		
	b. -gey 11a/2		
bi'llāh	<Ar. Allah için.		
	b. 43a/14		bir bol- 8b/8
			b. +din 12b/9
bīmār	<Far. hasta, hastalık.		
	b. bol- 43a/12		
binā	<Ar. bina, yapı.		
	b. +sı 28a/3		
bināen	<Ar. dayanarak.		
	b. 39a/4		
bir	bir (1).		
		biraz	biraz.
			b. 40b/8
		biregü	biri, birisi.
			b. 21b/14, 21b/15, 25a/12, 26a/12, 39a/14, 45/12
		birge	birlikte, beraberce.

b. 13a/13, 24b/14, 33a/13,
34a/7

biri biri (belirsizlik zamiri).

b. 11b/11, 12a/4, 12a/5, 12a/9,
13b/15, 14a/1, 14a/2, 15b/8,
18a/13, 20b/7, 29b/7, 33b/10,
37b/10, 37b/11, 39b/8, 39b/9,
44b/5

b. +ni? 11b/11, 12a/4, 12a/9,
44b/5

b. +ni 33b/10

b. +nge 12a/11, 18a/13, 20b/7,
27a/10

b. +nde 43b/10

b. +ndin 14a/1, 15b/8, 44b/5

b. +si 26b/15

b. +?iz 11a/3, 11a/4

b. +?izge 29b/10

birle ile, beraber. **krş. birle, birlen**

b. 2a/13, 2b/3, 2b/9, 2b/10,
3a/1, 3b/1, 3b/12, 5a/3, 5a/7,
5b/3, 5b/4, 5b/6, 6b/14, 7a/5,
7b/2, 8b/11, 9b/9, 11b/8,
12b/9, 13a/6, 13a/14, 13b/2,
14a/1, 14a/9, 14b/3, 14b/6,
14b/8, 14b/9, 16b/14, 17a/1,

17a/5, 17a/9, 17a/5, 17a/9,
17b/2, 18a/11, 18a/13, 20a/8,
20b/1, 21a/1, 21a/3, 21a/4,
21a/9, 21b/13, 22a/7, 22a/9,
22a/10, 22b/4, 24a/3, 24a/7,
24b/1, 24b/13, 25b/8, 26a/8,
26b/2, 28a/4, 29b/1, 29b/2,
30a/6, 30b/2, 30b/14, 30b/15,
31a/1, 31a/7, 32b/11, 33a/9,
34a/7, 39b/8, 40a/3, 43a/5,
43a/14, 44b/8, 45a/3, 45b/1,
45b/3

birlen ile, beraber. **krş. birle, birlen**

b.2a/1, 1b/11, 2a/7, 2a/11,
2b/6, 3b/14, 5a/8, 5b/8, 7a/12,
7b/15, 11a/3, 12a/5, 12a/6,
12a/15, 12b/11, 13a/5, 13a/8,
13b/1, 13b/4, 14b/8, 19b/7,
20b/14, 21b/12, 21b/13,
22a/12, 22b/9, 26a/13, 28a/7,
30b/9, 31b/15, 38a/14, 41a/2,
43b/6, 44a/3, 44b/15, 45a/5,
45a/7

birlik birlik.

b. 14a/2

b. +in 17a/5

b. +imge 19a/10

b. +içe 10b/14, 13/a2,
15a/5, 19a/2, 21b/3, 22b/11-
22b/12

b. +imiz 26a2

bi'smi'llāh <Ar. Allah'ın adıyla.

b.4b/4

b.+nı? 4b/9, 4b/10

bi'smi'llāhi'r-raḥmāni'r-raḥīm

<Ar. Esirgeyen ve bağışlayan
Allah'ın adı ile (başlamak).

b. 3b/4, 3b/6, 3b/7, 3b/10,
(3b/13-3b/14), 4a/3, 4a/4,
4a/5, 4a/8, 4b/3, 4b/13, 5b/2,
26b/12

b. +de 4b/9

bī- şumār <Far. sayısız, pek çok.

b. 11b/4, 11b/9

bit- bitki büyümek, yetiştirmek.

b. –medi 7b/7

bitev bütünüyle, tamamıyla.

b. 39a/12, 39b/2-13

biti- yazmak.

b. –di 4a/4

b. –p tur- 28a/4- 28a/5

b. –irler 42a/14

b. –geyler 3b/11

b. –p 17a/11, 23a/3

b. –gen 14a/4

bitiklik yazılmış.

b. tur- 27a/4, 31b/13

biti(ü)l- yazılmak.

b. –ip tur- 14a/1

b. –e tur- 28a/11

b. –ip 2a/11

b. –gen 28a/11

bitük yazı.

b. 44b/7

biyik büyük.

b. 17b/12, 19a/5, 21b/3

biz biz (zamir).

b. 6b/15, 7a/8, 8b/3, 9a/3,
10a/2, 13a/8, 16a/2, 19b/15,
22b/13, 25b/4, 25b/5, 26a/13,
26a/14, 29a/12, 32b/11,
33a/10, 34a/13, 35b/1, 35b/4,
35b/6, 35b/8, 35b/9, 35b/10,
37a/5, 37a6, 38a/15, 41a/5,

42a/11, 42a/14, 42a/15,
43b/11, 43b/13, 44a/2, 45a/14

b. +ni? 24b/4, 25a/2, 25a/7,
26a/2, 26a/7, 30a/13, 31b/10,
31b/11, 31b/12, 33a/10,
34a/14, 34b/1, 35a/8, 37a/1,
37b/4, 38a/4, 43b/10, 44b/14,
45a/10

b. +ni 8a/6, 8b/13, 9a/15,
25a/9, 26a/10

b. +e 34a/14, 37a/3

b. +ge 8a/15, 8b/13, 9a/1,
9a/2, 9a/3, 9a/13, 9b/5, 15b/15,
16a/1, 16a/3, 23b/10, 25a/10,
25b/1, 34b/13, 35a/10, 35b/3,
35b/7, 35b/11, 36b/15, 42b/2

b. +de 40a/10

b. +din 8a/15, 23b/12, 44b/14

b. +ler 16a/11

b. +lerni 9b/3

b. +lerge 24b/3

b. +lerdin 38a/14- 38a/15

bizār <Far. bıkmış, usanmış.

b. bol- 35a/14, 44b/9

boğun boğum.

b. 39b/13

boğunsuz boğumsuz.

b. bol- 39b/13

bol- 1) olmak.

b. 42a/10, 42a/11

b. -ğıl 8a/1, 10b/6

b. -sun 5b/13, 16b/7, 17a/4,
31a/4

b. -alı? 33b/1

b. -dı 10a/1, 12a/7, 15a/9,
23a/6, 23b/14, 26b/1, 33b/7,
33b/9, 38b/11, 44a/14, 44b/9

b. -dı?ız 20a/2

b. -duğ 16a/5

b. -dılar 15a/11, 21b/1, 21b/3,
43b/8, 44b/9

b. -mış 42b/15

b. -ur 3b/8, 4b/13, 6a/10,
7a/3, 7a/7, 8b/1, 8b/4, 9a/1,
12b/14, 13b/3, 19a/4, 20b/10,
30a/1, 36b/14, 38a/8, 41b/7,
41b/9

b. -ur-siz 11a/4

b. -ğa-men 9b/15

b. –ğay-mén 39b/3

b. –ğay-sén 7a/15, 13a/3,
17a/2, 21b/5, 21b/7

b. –ğay 3a/8, 3b/12, 3b/13,
(5b/3-5a/4), 5b/4, 6b/3, 6b/4,
7b/14, 8a/6, 8a/11, 10a/5,
10b/5, 11a/7, 11a/8, 11a/12,
12b/12, 13b/11, 15b/4, 15b/5,
15b/6, 18b/3, 18b/10, 20a/1,
20a/4, 20a/5, 20a/10, 20b/2,
21a/7, 21a/14, 22a/6, 23b/12,
24a/6, 24a/12, 24a/14, 24b/1,
24b/7, 25b/2, 25b/4, 28b/2,
28b/14, 29a/9, 29a/10, 29a/14,
29b/2, 29b/8, 29b/9, 29b/13,
30a/15, 32a/8, 36a/1, 36b/7,
37a/13, 37a/14, 37b/8, 37b/9,
38b/1, 38b/2, 38b/3, 38b/9,
39a/4, 39a/6, 39b/13, 40a/4,
40a/6, 40a/7, 40a/11, 40a/14,
40a/15, 40b/1, 40b/4, 40b/9,
41a/2, 41b/3, 41b/10, 45a/14,
45b/10, 45b/11, 45b/12

b. –ğay mu 37a/6

b. –ğay- miz 45a/14

b. –ğaylar 13a/3, 15b/3,
24a/14, 24b/7, 24b/8, 36b/8,
36b/13, 39a/5, 40a/8, 41a/13

b. –ğusı 37b/5

b.-ğusı tur- 4b/12, 24b/5,
24b/9, 28a/5, 36b/15, 37a/2,
37a/10, 38a/15

b. –sa- men 36a/6

b. -sa? 7b/11

b. –sa 2b/15, 4a/1, 4a/2, 5b/3,
6a/14, 6b/5, 11b/4, 11b/5,
11b/8, 21a/1, 21a/2, 26a/3,
27b/8, 27b/9, 31a/1, 36a/6,
36a/10, 36b/14, 37a/2, 38b/13,
40a/4, 42b/15

b. -sa?ız 18a/3, 23b/10

b. –salar 15b/9, 18a/6, 38a/4,
38b/1

b. –a al-37b/13

b. –a bil- 29b/8, 35b/6

b. –up tur- 29a/3, 30a/3

b. –mağ tur- 7a/12

b. –dı ér- 2a/15

b. –dılar ér- 35a/14

b. –ur ér- 45a/13

b. –ğay ér- 15b/14

b. –sa ér- 6a/13, 6b/1, 16a/11

b. –up ér- 42b/13

b. –a 10a/6

b. –ğaç 40a/2

b. –up 3a/3, 4a/13, 7b/12, 8b/8, 17b/10, 18b/9, 21b/4, 22b/5, 33a/9, 34a/3, 35a/14, 37a/9, 39a/14, 39b/2, 42b/2, 43a/5, 43b/9, 44a/10, 44b/2, 44b/9

b. –ğanda 4a/9, 39a/15

b. –ğan 2b/6, 4b/9, 15b/10, 23b/8, 26a/2, 31b/5, 37a/12, 38a/13, 42b/6, 43a/4, 43a/12, 43a/14

b. –ğandın 7b/13, 13b/10

b. –ğanın 38a/2

b. –ğanlarını? 18b/13- 18b/14

b. –ğanlarını 3a/1

b. –ğānları 14a/10

b. –ğuçı 37b/11

b. –mak 7a/7, 17a/13

b. –maklığınğa 10a/4

b. –mağıl 31b/7, 42b/5

b. –mağalı? 10a/14, 27a/1

b. –ma 42b/7

b. –ma? 19b/10, 19b/12

b. –ma?ız 8b/6

b. –mağusı tur- 42a/1, 43a/13

b. –mas 3a/14, 15a/10, 38b/12

b. –mağay-sén 11b/5

b. –mağay 9b/5, 29a/13, 30b/15, 32a/8, 32a/11, 32a/13, 34a/2, 37a/6, 39b/1, 40a/11, 45b/11

b. –mağay-siz 19b/5

b. –mağay ér- 6b/1, 16b/1

b. –mağaylar ér- 6a/15, 5b/1- 6b/2

b. –masa 7b/7, 18b/10, 33a/13,

b. –mağan 40a/14

b. –mağan ér- 16a/14

b. –mağan tur- 37b/8

2) yardımcı fiil.

bostān <Far. bostan, bahçe.

b. 7b/7, 32b/13, 33a//1, 33b/4, 33b/7, 35b/13, 35b/15, 36a/9

b. ber- 35b/12

b. +nını? 29b/14

b. +nı 34a/12	14a/1, 14a/7, 14a/12, 14a/14,
b. +ı 34b/2, 36a/3	14b/8, 14b/13, 15a/1, 15a/9,
b. +ğa 34a/5	15a/10, 15b/3, 15b/4, 15b/14,
b. +dın 34a/10, 35b/7	16a/1, 16a/5, 16a/15, 16b/4,
b. +ımız 34a/13, 34a/14, 34b/1	17b/1, 17b/2, 17b/10,
b. +larını 34a/1	18a/7, 18a/11, 18a/15, 18b/3,
b. +larına 34a/7	19b/6, 19b/8, 20b/13, 21b/1,
boş boş.	22a/6, 22a/13, 22b/2, 22b/6,
b. 31a/9	22b/11, 22b/15, 23a/3, 23a/13,
boy(u)n boyun.	24a/15, 24b/1, 24b/5, 24b/6,
b. 4a/12	24b/8, 24b/9, 25a/13, 26a/1,
b. sun- 2b/4, 29a/8, 36a/12	26a/13, 26b/4, 26b/5, 26b/7,
b. tol- 3a/10, 21b/2, 32a/10	27a/2, 27a/3, 27a/14, 27b/3,
b. -ı 11a/15, 27b/15	28a/1, 28b/8, 29a/1, 29a/4,
bu bu.	29a/6, 29a/7, 29b/1, 29b/4,
b.2a/11, 2b/15, 3a/1, 3a/2,	29b/9, 30b/5, 31b/5, 31b/6,
3a/3, 3a/5, 3a/6, 3a/7, 3a/8,	31b/13, 32a/2, 32a/5, 32a/7,
3a/9, 3a/11, 4b/12, 5a/3, 5a/4,	33a/8, 34a/5, 34a/8, 34a/13,
5a/6, 5b/2, 5b/3, 5b/12, 6a/1,	34a/14, 34b/4, 34b/10, 34b/11,
6a/12, 6a/13, 6b/2, 7a/10,	35a/9, 35a/10, 36a/8, 36a/13,
7b/3, 7b/10, 7b/14, 8a/11,	37a/2, 37a/8, 37a/15, 37b/1,
8b/2, 8b/6, 8b/9, 9a/11, 9b/4,	37b/5, 37b/9, 37b/10, 37b/11,
9b/5, 10a/5, 11a/1, 12b/1,	37b/12, 38a/2, 38a/5, 38a/8,
12b/13, 13a/1, 13a/13, 13b/2,	39a/11, 39a/13, 39b/1, 39b/7,
13b/5, 13b/9, 13b/10, 13b/15,	39b/14, 40b/4, 40b/8, 40b/13,
	41b/7, 41b/13, 42a/2, 42a/10,
	42a/15, 42b/1, 42b/8, 42b/11,
	42b/15, 43b/11, 44a/2, 44a/7,
	44a/8, 44b/2, 44b/7, 45a/9,
	45a/15, 45b/4, 45b/7, 45b/9
	b. ér- 43b/1, 45a/9

b. tur- 25b/15, 30a/10, 36b/7, 44b/15	b. 16b/15, 20a/9, 23b/12, 33b/13, 33b/15, 34b/8, 35a/10, 36a/4
b. +nı 8b/4, 8b/8, 35b/1	buruncak önce, evvel.
b. +na 34b/6	b.2a/6
b. +dın 14a/1	buyur- buyurmak, emretmek.
b. +çada 3a/15	b. -dı 22b/6, 23a/7, 37a/8, 44b/13
b. +lar 14a/3, 39a/11	b. -urdılar 6a/1, 6a/8
b. +larını? 12a/14, 13b/15, 27b/1	b. -ğay ér- 16a/14
b. +largâ 4a/12	b. -a tur 15a/7, 23b/1
b. +dur 30a/10	b. -sa 24a/5
bulağ bulak, pınar, çeşme. krş. bulak	b. -up 3b/3
b. +larıñızdaki 26a/4	b. -mak 39b/4
bulak bulak, pınar, çeşme. krş. bulağ	büt put, güzel.
b. 26a/9	b. tur- 27a/6
bu'l-fuzûlluk <Ar. kibirli.	b. +ğa 23a/6, 40a/5
b. 8b/9	b. +leri 38a/6
bulut bulut.	b. +ler 25a/4
b.+lar 4a/9	b. +lerni 40a/5
burhân <Ar. delil, tanık.	b. +lerimiz 38a/5
b. kél- 19b/6	b. +lerimizğa 30a/13
burun önce, evvel.	b. +leriñiz 38a/1

b. +leri?izdin 21a/13

b. +lerdin 21a/15

C**cāfi** <Ar. cefa eden.

c. +ler 35b/5

cāhil <Ar. cahil, bilgisiz.

c. 22a/10

cān <Far. can.

c. +dın 7b/11

c. +ım 5a/10

c. +ı 13a/6

c. +lar 17b/12

c. +ların 24b/8

cānver <Far. canavar, hayvan.

c. +ler 4a/12

cāvidān <Far. sonsuz, ebedi.

c. 6b/10

c. +ı 29b/1

ceberüt <Ar. aşırı büyüklük.

c. 13a/5

cebīn <Ar. korkak, yüreksiz.

c. +ni 25a/5

cefā <Ar. eziyet.

c. +nı 25a/5

c. +sınğa 25b/9, 29b/11

c. +sındın 42b/7

c. +lar 42b/10

cehd <Ar. çalışma, çabalama.

c. kıl- 23a/3

cehennem cehennem.

c. (°azāb- ı cehennem)15a/12

cehl <Ar. bilmezlik, cehalet, bilgisizlik.

c. –dın 23a/2

celāl <Ar. ulu, yüce.

c.+im 4a/15

c. +i?dın 10a/2

celīl <Ar. büyük, ulu.

c. (Rabb- i Celīl) 19b/5

celle °alā <Ar. büyük, yüce ve aziz olsun.

c. +dın 23a/2

celle celālühü <Ar. O’ nun şanı ne yüce.

c. 11a/13, 13a/7, 15a/7, 15a/15, 18a/1, 18b/1, 19a/2, 19b/9, 20a/7, 20b/4, 21b/2, 21b/9, 23a/8, 23b/8, 24b/10,

25b/15, 32b/11, 36a/5, 36b/2,
40b/1, 40b/12, 41b/10, 42a/12

cemā'at <Ar. cemaat, topluluk.

c.2b/4, 14a/6, 39a/10, 39b/6

cemādī <Ar. hareketsiz, put.

c. 38a/7

cemāl <Ar. güzellik, yüz güzelliği

c. 10a/2

c. +i?ni 9a/1

c. +i 2a/2

c. +iğa 22a/14

c. +iğa 10b/11

cem°ī <Ar. toplumla ilgili.

c. 13a/10

c. tur- 12b/8

cemī° <Ar. bütün.

c. 12b/14

ceng <Far. savaş, vuruşma.

c. 23b/2, 31a/3

cennet <Ar. cennet.

c. +ge 17b/6

cerā <Ar. geçme, geçen.

c. +dın 7b/12

cevāb <Ar. cevap.

c. 15b/15, 17b/7

c. ayt- 22b/7, 23a/7- 23a/8

c. +ların 23b/14

cevāz <Ar. müsaadeli, ruhsat, izin.

c.4a/5

cevl <Ar. dolaşmak.

c. (cevl -i yol) 14b/4

cevr <Ar. haksızlık, eziyet, sitem.

c. (cevr- i şafā) 13b/8

c. (cevr- i ° atā) 13b/9

cezā <Ar. ceza, suçun karşılığı.

c. 16a/1, 29b/12, 37a/5

c. bér- 19a/10, 35a/7- 35a/8

c. +sı 41a/10

c. +sını 18a/6

cığa <Far. süs.

c. +sında 29b/3

cihān <Far. dünya, kâinat, âlem.

c. 5a/9, 6b/11

c. +nı? 5a/5

c. +ğa 5a/9, 12b/2

c. +da 6b/9

c. +daki 5a/6

c. +dın 11b/9

cin(n) <Ar. cin.

c. 38a/9

cömerd <Far. cömert.

c. 35a/3

c. tur- 25a/7

c. +ler 35a/2

c. +lerğa 35a/8

cühüd <Far. yahudi.

c. +lar 9b/1

c. +larnı 40a/5

cünün <Ar. delirme, çıldırma,
delilik.

c. tur- 29b/9

cürm <Ar. suç.

c. +iğa 30a/1

Ç

ç. (çarḥ- ı āsmān) 14a/11

çağ zaman.

çek- çekmek.

ç. 33b/11

ç. –erler 14b/11

ç.+1 33a/5, 33a/6, 33a/7,
33b/15, 39a/15

ç. –ip 19b/15

ç. –megünçe 25b/14

çakır mavi.

çemen bahçe.

ç. 44a/5

ç. +ni 12b/2

çaklık <Mo. gibi, benzer. krş. çağlık

çerā° <Far. fitil, mum, ışık. krş. çerāğ

ç. 44b/2

ç. +lar 15a/3

çaklık <Mo. gibi, benzer, kadar. krş.
çaklıkçerāğ <Far. fitil, mum, ışık. krş.
çerā°

ç. 36a/1

ç. 24a/9

çal- çalmak.

ç. +lar 13a/9

ç. –mağunça 23b/2

çerb <Far. tatlı.

çapur- batırmak.

ç. 30b/1, 30b/4, 30b/6

ç. –sam 31a/5

çerge asker.

çār <Far. Dört (4).

ç. +sinde 21b/6

ç. 33a/3

çerig çeri, asker.

çāre <Far. çare, deva.

ç. tart- 21a/14

ç. 6a/11

ç. +i 25b/8

ç. tap- 44a/1

çeşme <Far. pınar, su kaynağı.

çarḥ <Far. dönen.

ç. +singa 26b/2

çık- çıkmak.

ç. -tı 43b/12, 43b/13

ç. -tılar 44b/3

ç. -ar 19a/8

ç. -a al- 3a/6, 3a/9

ç. -ıp 35b/1, 43b/6

ç. -ğünça 44a/13

ç. -mak 13a/12

ç. -mas ér- 32b/9

çıkār- çıkarmak.

ç. -ğıl 26b/3

ç. -ğan-miz

ç. -ur ér- 33a/7

ç. -a bil- 26b/3

ç. -arğa 26a/14

ç. -ıp 32b/3, 36a/11

çın doğru.

ç. ayt- 38a/4, 38b/4

ç. tur- 38a/3, 38a/10

çıra çam ağacının sakızlı ve yağlı yeri ki parçaları ateş yakmaya ve köylerde tenvir için mum ve kandil yerine kullanılır.

ç. bér- 6b/14

çıtuk kötü görünüş, suratsız.

ç. 30b/9

çigele- ayırmak.

ç. -p 40a/7

çok çok.

ç. 26a/9

çukur çukur.

ç. +ğa 39a/6

çün <Far. için.

ç.3a/2, 5a/6, 7b/12, 8a/6, 8a/7, 8a/15, 10b/8, 15a/4, 15a/14, 15a/15, 19a/14, 21a/2, 22a/12, 23b/1, 23b/12, 24a/10, 29a/11, 30a/10, 31a/5, 31b/10, 32b/2, 37a/11, 37b/13, 38b/4, 40b/3, 40b/9, 42b/12, 42b/13, 43a/5, 43a/7

çünki <Far. zira, şundan dolayı ki, şuna binaen, şu sebepten ki.

ç.5a/9, 23a/5, 23b/3

çünkim çünkü.

ç. 19a/4, 23a/6, 41b/10, 42a/15

çürük çürükç. 32b/7

D**dāʾim** <Ar. sürekli, daim.

d. 10a/5

dām <Far. tuzak, ağ.

d. (dām- ı sevdā) 12b/2

dānā <Far. bilen, bilici, bilgin, bilgili.

d. 18b/4, 22b/11, 22b/13

d. tur- 18a/4, 24a/2

dānāraḳ daha bilgili.

d. tur- 30a/2, 30a/4

dāne <Far. 1) tane.

d. +si 15b/5

2) tohum.

d. +si 27b/8

dāniṣmend <Far. alim, bilgili, ilim sahibi.

d. +ler 16b/13

d. +lerḡa 36b/9- 36b/10

dār ev, yer.

d. 22b/1

dé- demek, söylemek. **krş. té-**

d. -gil 25a/6

d. -di 31b/10

d. -diler 20a/8, 30a/12, 35b/3, 43b/4

d. -geyler 38a/10, 45b/12

d. -se 8b/8

d. -seler 4b/2, 38a/4

d. -p 8a/13, 27a/7

d. -yü 27a/6

d. -geç 8a/14

d. -gen 26b/4

d. -meki 3b/14

d. -meklik 17a/8- 17a/9

d. -megey 32a/8

def <Ar. giderme, savma.

d. bol- 44b/8- 44b/9

delālet <Ar. yol gösterme.

d. kıl- 9a/3

delāyil <Ar. deliller.

d. 15a/12

delīl <Ar delil.

d. 12a/9, 13a/2, 13a/6, 14a/8, 19b/1, 19b/6, 38b/1, 38b/2

d. birle 17a/5, 18b/11	d. +ını 7b/15
d. kél- 20b/3	d. +ındın 25a/14
d. tur- 10b/14	dervîş <Far. dervîş.
d. +i 38b/2, 38b/3	d. 10b/1, 11b/1, 13b/9, 16b/11, 17b/9, 21b/4, 25b/8, 26b/5, 29b/11, 32a/7, 42a/2
d. +leri 42b/1	d. +ler 36a/12- 36a/13
d. +ler 13b/2	d. +lerni? 11a/5, 25a/13, 36b/7
d. +lerğa 19a/1	d. +lerğa 29a/7, 42a/10
dellāl <Ar. Āvazla herkese duyuran kimse.	d. +lerge 35a/12
d. tur 8a/8	deryā <Far. derya, deniz.
dem zaman, an.	d. 11b/7, 43b/7, 43b/9, 43b/11, 44a/7
d. 29b/15, 31a/5	d. tur- 28a/1
d. +de 15a/10	d. +nı? 28a/1
d. –ingā 14b/11	d. +ğa 43b/11, 43b/13, 43b/15
derd <Far. dert.	d. +lar 4a/11
d. 32b/9	dest <Far. fayda.
d. +lerğa 6a/11	d. bér- 8a/9
derece <Ar. derece, mertebe.	destgāh <Far. iş yeri, tezgāh.
d. 41a/2	d. +ı 2b/7
d. +si 7a/10	destūr <Ar. izin, ruhsat, müsaade.
dergāh <Far. dergah.	d. +ınça 2a/9
d. +ı 7b/15	

devā <Ar. deva, çare, çözüm.

d. tur- 6a/11

d. +sıdur 11b/6

devlet <Ar. devlet.

d. (şāhib- i devlet) 3b/9

devr <Ar.devir.

d. kıl- 6b/3

dıraht <Far. ağaç.

d. 33b/8, 43a/4

dīdār <Far. 1) yüz, çehre.

d. 9b/12, 10a/1, 10a/2, 25b/14

d. +ğa 7a/4, 8a/11

2) görme, görüşme. d. ayt- 8a/10

d. kıl- 8a/9

d. kör- 6b/9

d. +dur 42a/9

d. +ındın 29a/12

d. (dīdār- ı haḳ) 22a/14

dīde <Far. göz.

d. 31a/4

d. +ge 31a/3

d. +sin 8a/6

dik gibi. **krş. tég**

d. 8b/1, 24a/11, 34b/15

dīn <Ar. din.

d. 31a/9, 32b/8

d. sözle- 8b/3

d. +ğa 13a/3, 42a/3- 42a/4

d. +imizğa 30a/13

d. +ini? 5a/11

d. +in 44b/6

d. +ini 29a/2

d. +indin 30a/3, 44b/9

dīnār <Ar. para, akçe.

d. (ehl- i dīnār) 29a/10

dīniyye <Ar. dinle ilgili.

d. (fevāyid- i dīniyye) 28a/12

dīrem <Far. dirhem, para, akçe.

d. 7a/10

d. +din 7a/11

dīv <Far. şeytan.

d. +ler 15a/6

d. +lerni 4a/13, 13b/1, 14a/8,

14a/9, 14b/3

d. +lerğa 13a/11- 13a/12,
14b/1, 15a/8

đivāne <Ar. deli, budala, alık.

d. 29a/11, 29a/12, 29b/6,
29b/10, 40b/14, 45b/10

d. bol- 29a/3

d. é- 28a/15

d. ér- 29a/4

d. tur- 29b/7- 29b/8, 45b/6-
45b/7

d. +ler 13b10

đivānelık <Ar. delilik, çılgınlık.

d. 29b/10

dost <Far. dost, gönülden arkadaş.

d. +ığa 31b/6

d. +ları 32a/12

d. +larını? 9b/6, 25a/11

d. +larını 25a/15

d. +larınğa 6b/12- 6b/13,
23a/12

d. +larnı 6b/13

d. +largğa 25b/4, 37a/10

d. +lardın 21b/5

dön- dönmek.

d. -üp 6a/15

dönder- döndürmek.

d. -dük 20b/2, 32b/15

du^c ā <Ar. dua.

d. kıl- 42b/7, 42b/10- 42b/11,
43a/10, 44a/1

d. +nı 44a/8, 44b/7

dut- tutmak.

d. -ğay-sén 16b/14

dur- -dır, -dir bildirme şekli.

d. -ur- mén 24a/3

düzāh <Far. cehennem.

d. 7b/6, 12a/13, 15a/9, 15a/12

d.+nı? 12a/13, 15b/7

d. +ğa 11a/4

dühn <Ar. yağ çekmek.

d. 30b/3

d. +din 30b/3

dünyā <Ar. dünya.

d. 2b/2, 10b/2, 10b/3, 10b/9,
11b/12, 14a/10, 16a/9, 21a/11,

31b/9, 32a/10, 32a/13, 41a/1,
42b/2

d. +nı? 29b/3, 32a/12

d. +nı 32b/12, 41a/5

d. +da 2b/5, 6b/12, 10a/15,
15a/10, 16b/15, 22a/4, 24b/3,
24b/6, 24b/15, 25a/2, 25b/11,
36a/4, 36a/7, 36a/9, 36b/1,
39a/9, 40a/3, 40a/12, 42b/4

d. +dın 2b/8

dünyalık dünyalık.

d. 42a/3

dürüst <Far. dürüst.

d. birle 20a/8

dürüstlük <Far. dürüstlük.

d. 36b/3

d. birle 17a/9, 20b/14, 24a/2,
32b/11

d. birlen 44b/15

düşmen <Far. düşman.

d. 42b/2, 42b/7, 44b/11

d. +imni 31b/6

d. +imiz 31b/10

d. +leri 15b/8

d. +leringa 22b/2- 22b/3

d. +lerim 41a/15

d. +ler 21b/6, 25a/10, 37a/10

d. +lerni 6b/14

d. +lerga 23a/13, 26a/1

d. +lerdin 44b/13

düşmenlik <Far. düşmanlık.

d. kıl 18a/12, 32a/12

E

é- imek. krş. ér-

é. -se? 10a/6	efsâne <Far. masal, efsane, boş söz.
é. -se 42a/6	e. +ler tur- 31b/13
é. -mes-sén 28a/15	eger <Far. eğer. krş. ger
é. -mes 34b/1	e.2b/15, 3a/15, 6a/13, 6a/14,
é. -mes ér- 34b/1	6b/1, 7b/10, 8b/5, 8b/7, 8b/8,
é. -mes tur- 23b/ 13, 34a/14-	9b/14, 10a/6, 10a/7, 16a/11,
15, 38b/7, 38a/11	16b/1, 19b/7, 19b/15, 21a/1,
ebedî <Ar. sonsuz.	21a/4, 21a/7, 21a/12, 21a/14,
e.4a/15, 38b/5	21a/15, 21b/5, 22a/13, 22b/1,
ecr <Ar. karşılık, mükafat, ücret.	23b/10, 24b/12, 25a/3, 26a/3,
e. 29a/15	26a/5, 26a/7, 26a/11, 27b/7,
edā <Ar. yapma, yerine getirme.	33b/12, 34b/13, 36a/10, 38a/3,
e. tur- 29b/7	38a/4, 38b/12, 40a/11, 41a/10,
edeb <Ar. edep, terbiye.	43a/2, 45a/7
e. kör- 3a/11	egerçi <Far. her ne kadar.
ef'āl <Ar. işler, hareketler, ameller,	e.3a/5, 3a/8, 11b/4, 12a/3,
davranışlar.	37a/1, 38b/12
e. +i 12a/13	égri eğri.
e. +lerin 20a/13	é. 35a/13
efşahu'l- fuşehā <Ar. fasih ve güzel	égrilik eğrilik.
konuşanların en fasihi ve	é. +din 24a/8
güzeli.	ehl <Ar. ehl, sahip, malik.
e.2a/5	e. 32a/13
	e. +i 2b/13, 4b/4, 7a/1, 7b/2,
	7b/3, 8b/5, 30b/14

e. +ini? 12a/13, 13b/12, 14a/6,
14a/14, 16a/10, 16b/1, 30b/5

e. +ini 5b/9, 15a/14, 32a/15,
32b/11, 32b/15

e. +ine 9a/12

e. +iğa 32a/11, 33a/1

e. +ingā 4b/5, 30b/6, 30b/8,
36a/9

e.+indin 2b/2

e. (ehl –i dünyā) 10b/9

e. (ehl i sünnet) 14a/6

e. (ehl- i haḳ) 16b/12

e. (ehl- i rıza) 22a/9

e. (ehl- i hevā) 22a/9

e. (ehl- i dīnār) 29a/10

e. (ehl- i ° ıyāl) 33a/10

ehlullāh <Ar. Allah’a itaat edip,
O’nun sevgisi ile O’na yaklaşmış
olan veli. Allah’ın sevgisine mazhar
olan Evliya.

e. 16b/1, 21b/4

e. +ını? 30a/7

e. +largā 4b/6

ékin ekin.

é. 33b/7

é. +i?iz 33b/11

é. +leringā 33b/4

é. +lerni 33b/12

ékinçilik ekincilik.

é. 33a5

eksil- eksilmek.

e. –megey 11b/8

él el.

é. +de 38b/9

é. +igingē 29a/10

élig el.

e. 8b/11

elbette <Ar. mutlak, kesinlikle.

e. 43a/3, 45a/1

el- imlā <Ar. doğru yazma.

e. 41a/13

el-istifhām <Ar. soru.

e. 37a/7

el- maḥfūz <Ar. saklanmış,
korunmuş.

e. +da 29a/8

el-mensūb <Ar. bir şeyle ilgili olan, bağlantılı.

e.2b/11

el- mesmūr <Ar. bereketli

e.3a/11

élt- iletmek.

é. –ti 32b/3

é.-ür- mén 5a/9

é. –se 13b/13

é. –e tur- 40a/7

é. –güsi tur- 34b/14

é. –gey-sén 16b/14

é. –ür ér- 39a/15

é. –güçi 31a/10

emānet<Ar. emanet, güvenilen kimseye bırakılan şey.

e. 44a/3

emr <Ar. emir, buyruk.

e. 28b/6

e. birle 43a/5

e. kııl- 3b/9-3b/10, 18a/9

e. tur- 18a/7

e. +indin 3a/10

e. (emr-i ھاtırغا) 3a/11

emīru'l- mü'mīnin <Ar.

müminlerin emiri, halifesi.

e.5b/14, 27a/2

én en, genişlik.

é. +i 28a/6

enbiyā <Ar. nebiler, peygamberler.

e. 25b/14

e. +a 9b2

e. (enbiyā- ı evliyā) 42a/9

enşār <Ar. yardımcılar.

e. +ı 30a/8

ér- imek fiili (cevherî fiil) **krş. é-**

é. –di- mén 39b/1

é. –dim 6a/2, 6a/4

é. –düm 34b/7

é. –di 2b/15, 3a/1, 3a/2, 3a/3, 3a/9, 4a/4, 4b/11, 6a/8, 6a/13, 6a/14, 6a/15, 6b/1, 6b/2, 8a/14, 1511, 15b/12, 15b/13, 16a/7, 16b/4, 18a/11, 18a/15, 18b/12, 21a/2, 26b/4, 28a/5, 28b/5, 28b/11, 28b/12, 29a/1, 31a/6, 31a/7, 31b/9, 32b/7, 33a/2, 33a/4, 33a/5, 33a/6,

33a/7, 33a/8, 33a/9, 33a/11,
33b/14, 33b/15, 34b/1, 34b/5,
34b/15, 35a/1, 35b/1, 36a/4,
37a/8, 37a/11, 39a/12, 39a/13,
39a/15, 42b/9, 42b/13, 42b/14,
43a/2, 43a/6, 43b/1, 43b/3,
43b/15, 44a/5, 44a/7, 44a/8,
44a/10, 45a/9, 45a/11, 45a/12,
45a/13, 45b/1

é. -di?iz 15b/13, 15b/14,
24a/15, 24b/1, 24b/9

é. -di?iz mü 34b/15

é. -dük 16a/11, 16a/12,
16a/13, 16a/14, 16a/15, 16b/1,
16b/5, 32b/13, 35a/10, 35a/12,
35b/4

é -diler 11a/8, 15b/15, 16a/1,
18a/13, 20a/9, 24b/3, 24b/5,
31b/10, 32b/8, 32b/9, 32b/10,
33b/6, 34a/2, 34a/6, 36b/14,
39a/8, 39a/10, 39a/11, 39a/12,
39a/15, 45b/10

é. -miş 2a/13, 5b/15,
10b/8

é. -mişler 2a/11, 2a/14, 12a/7

é. -ür 7b/15, 9b/15, 11b/4,
18b/3, 22a/15, 31b/7

é. -se 2a/15, 6a/5, 9b/9, 15a/5,
19b/8, 21b/1, 30a/12, 34b2,
34b/4, 34b/10, 35a/6, 35a/15,
35b/3, 35b/11, 35b/15,
40b/11, 42a/6, 43b/2

é. -mes 3a/5, 3a/15, 9b/8,
14b/8, 24a/1, 24a/3, 29a/4,
34a/13, 39b/6, 43a/6

éren erkek.

é. +ler 3a/6

éri? kötü, pis.

e. 30b/9

érklik hakim, yetkili, sahip, güçlü.

é. kı1- 30a/14

é. tur- 4a/1, 11a/14, 19b/12

érte bir sonraki.

e. 44a/12

értele- ertelemek.

e. -? 33b/11

érterek daha erken.

e. 33b/13

eşer <Ar. iz, nişan.

e. +i 14b/5, 45b/3

esrār <Ar. sırlar, aklın eremeyeceği işler.

e. 29a/9

e. +larınğa 18a/5

e. +larındın 6b/15- 27a/1

éşik eşik, kapı.

é. +in 16a/10

é. +ge 7b/8

éşit- işitmek, duymak.

é. 10a/7

é. –tim 6a/2

é. –ti? 31b/6

é. –ti 8a/8

é. –ür-sén 16a/9

é. –ür 22b/10

é. –gey-sén 16b/12

é. –geyler 15b/2

é. –ürdi 35a/6

é. –gey ér- 16a/12

é. –ip 16b/2, 17a/3, 44b/10

é. –geç 6a/6, 45a/4

é. –gende 6a/5

é. –ürgüçi 45b/8

é. –meklik 23a/15

é. –mesün 23b/7, 34a/2

é. –medi?iz 34b/10

é. –megey 18a/14

ét(d)- etmek.

é. 17a/3, 23a/4

é. –gil 10b/8

é. –di 22b/8

é. –ti 16b/10, 20a/6, 38b/5

é. –er 25a/13

é. –güsi-mén 38b/5

é. –gey 7a/15, 8b/12, 16a/13, 24b/13, 24b/15, 25a/10, 38b2

é. –seler 37a3/

é. –miş bol- 38b/1

é. –e bil- 24a/10, 37b/2- 37b/13, 39a/8, 39a/9, 39a/13

é. –e al- 39b/14, 40b/2

é. –p ér- 42b/14

é. –ip 20b/1, 22b/3, 37a/12, 43b/3

é. –genim 19a/11

é. –gen 28a/15, 29a/5	é. +leri 27b/1
é. –geni 29a/15	eṭvār <Ar. tavır.
é. –güçi 31b/1	e. +ını? 2a/4
é. –mek 12b/1, 24a/13, 28b/5, 37a/7, 39a/2	év ev.
é –mekge 39a/10	é. +ini 39b/6
é. –mekde 23a/4	é. +lerin? 44b/3
é. –meklik	evilik evlilik.
é. –megil 10b/9, 21b/5, 23b/2, 31b/10	e. +i 43b/6
é. –me 10b/10	e. +ini 43b/7
é. –me? 33a/12	évür- evirmek, döndürmek, çevirmek.
é. –medi 45b/2	é. –gil 9a/2
é. –medük 35b/3	é. –üp 11b/2, 32b/4
é.–mediler 21b/8, 23a/7	evlā <Ar. daha uygun, daha layık.
é. –mes 22a/15	e. 38a/12
é. –mes-siz 22b/15	evlād <Ar. veledler, çocuklar.
é. –mey 29b/1, 34b/3	e. +ı 2b/13
é. –mep 34b/7	evliyā <Ar. evliya, veliler.
é. –megenleri 20a/12, 16b/10	e. +nı? 25b/14
étek etek.	e. (enbiyā- ı evliyā) 42a/9
é. +inde 28a/8	evşāf <Ar. özellikler, vasıflar.
	e. +ı 43a/12
	evvel <Ar. önce, eski, evvel.

e. +ce 11a/2, 13a/11, 24a/5,
28b/9, 32b/12, 41a/4, 42a/13,
42a/14

e. +ki 45a/5

e. +in 38b/8

e. +indin 13a/13, 17a/4,
17b/11

ey ey!

e.4b/10, 6b/7, 6b/15, 8a/3,
8b/8, 10b/7, 13b/9, 16a/6,
16a/9, 16b/9, 16b/10, 16b/11,
17b/9, 18a/1, 18a/8, 20b/2,
21b/4, 24a/11, 25b/2,
26b/4, 27b/7, 28b/4, 30a/13,
31a/7, 33b/10, 37b/9, 38b/5,
43a/13, 44b/15, 45b/12

eyā ey!, hey!

e. 18b/2, 21a/12, 24b/12,
42b/11

eye sahip.

e. +lerini 32b/13

e. +lerini? 33a/1

eyele- sahiplenmek.

e. +diler 33a/10

eygü iyi. **krş. ezgü, iyü**

e.4b/14, 11a/3, 28b/5, 28b/13,
35a/5

eygülik iyilik.

e. +i 28a/14

éyle- eylemek.

e. 8b/5, 11b/7

e. bil- 6b/9

e. –di 19a/3

e. –genlerdin 21a/11

é. –e 20a/13

eyü güzel, iyi, hoş. **krş. eygü, ezgü**

e. 43a/4

ezel <Ar. öncesizlik, başlangıcı
olmayan geçmiş zaman.

e. 30a/9

ezgü iyi. **krş. eygü, eyü**

e.5a/7, 5b/7, 5b/10

F

Fācīr <Ar. haram ve günaha dalmış
kötü insan, kafir.

f. +ğa 30b/8	f. +largā 30b/6
f. +lerni? 27b/13	fāri° <Ar. boş vermiş, vazgeçmiş.
fakīr <Ar. 1) fakir, zavallı.	f. bol- 40a/2
f. 41b/11	fātiḥatü'l- kitāb <Ar. fatiha kitabı.
f. +ler 34a/6, 34b/3, 34b/11	f. 2a/8
f. +lerni 34a/9	fāyide <Ar. fayda, yarar.
f. +lerğa 33a/5	f. al- 2b/15
f. +lerdin 33b/1	f. bér- 17b/8
2) tevazu ile birinci kişi.	f. kı1- 16b/6
f. 3a/3, 3a/8, 9b/4, 41b/7, 45b/9	f. +din 2a/14
f. +ğa 11a/8	fāzilet <Ar. fazilet, erdem, değer.
f. +ler 2a/13	f. +inde 6a/12
fānī <Ar. ölümlü, geçici.	fe-emmā <Ar. kaldı ki, gelince.
f. 43a/13	f. 38b/12, 40a/13
f. bol- 43a/14	feh̄m <Ar. anlama, anlayış.
fāsıķ <Ar. Allah' ın emirlerini tanımayan, günahkar.	f. +i 28b/7
f. 30b/8	felç <Ar. felç, inme.
f. tur- 19b/5	f. 39a/14
f. +ım 9b/13	felek <Ar. gök.
f. +lar 27b/12- 27b/13	f. 14a/11
	ferāgat <Ar. vazgeçme.
	f. 33a/8

f. +ı birlen 21b/12	fermānsız fermansız,
ferište <Far. melek.	buyruksuz, emirsiz.
f. 4a/1, 27b/2	f. +lar 35b/5
f. +ni? 27a/14, 27a/15, 28a/8, 28a/9	fesühka <Ar. uzaklaşsın, uzak olsun.
f. +leri 19b/12	f. +da 16b/8
f. +ler 5a/12, 13a/12, 14a/9, 14a/15, 15b/10, 18b/12, 24b/7, 40a/6	feşīmān <Far. pişman.
f. +lerni? 15b/7	p. bol- 35a/14
f. +lerni 25b/7	feth <Ar. açma, açılma.
fermān <Far. ferman, buyruk.	f. +i 45a/5
f. 30a/11, 31a/7	fevāyid <Ar. faydalar, yararlar.
f. bol- 40b/1	f. +i 29a/1
f. +ın 40a/8	f. (fevāyid-i dīniyye) 28a/12
f. +ığa 16a/12	fevt <Ar. bir daha ele geçmemek üzere kaybetme.
f. +ında ér- 31b/10	f. 9b/15
f. +ında tur- 10a/11	fırşat <Ar. elverişli durum, faydalanma sırası.
f. +ındın 32a/9- 32a/10	f. bér- 41a/13, 42b/3
fermān la- fermanlamak, buyurmak, emretmek.	fiṭır <Ar. oruç açma.
f. -ğay 3b/11	f. 12b/8
	fıkr <Ar. fikir, düşünme.
	f. birlen 12b/10- 12b1/1
	fi'l cümle <Ar. sonunda.

f. 10a/7

fillāh <Ar. Allah için.

f. 43a/14

fitne <Ar. fitne, karışıklık.

f. ét- 22a/15

f. kopar- 31a/10

f. sal- 31a/12

fukarā <Ar. fakirler, yoksullar.

f. +larnı 34a/8

fūrūḳ <Ar farklılıklar.

f. 26b/13

fūṭūr <Ar. ümitsizlik, keder.

f. 12b/7

gāh <Ar. vakit, zaman.

ğ. 8b/3

g. 3a1, 20b/11

ğ. +ğaça 32b/6

g. +da 2//b10

ğayr <Ar. başka.

ğālib <Ar. yenen, üstün gelen.

ğ. 12a/10

ğ. 24b/14

ğazab <Ar. dargınlık, kızgınlık.

gam <Ar. tasa, kaygı, keder, sıkıntı.

ğ. 34a/10, 41a/3

ğ. 42b/12

ğ. kıl- 9b/1, 32b/6

gam-gīn gamlı, kederli, tasalı.

ğ. tut- 9a/15

ğ. bol- 24a/12, 24b/7

ğ. +ındın 15b/7

ğ. ét- 24a/13

ğ. (kahr- ı ğazab) 15b//6

ğaraz <Ar. gizli düşmanlık.

ğazablan- kızmak, hiddetlenmek.

ğ. 39b/15

ğ. -ıp 43b/4

ğarḵ <Ar. suya batma, boğma, boğulma.

ğāzī <Ar. gazi.

ğ. bol- 43b/8

ğ. +lerğa 36b/11

ğavḡā <Far. kavga, gürültü, savaş.

gedā <Far. dilenci, dilencilik.

g. (şūr- ı ğavḡa) 12b/3

g. +ğa

g. +lar 33b/1

ğāyb <Ar. görünmeyen, kayıp.

gedāy <Far. dilenci.

ğ. 8b/6, 14b/9, 16b/2

g. +lar 33b/13, 4a/5, 34b/14

ğ. +nı 14b/10

genc <Far. hazine, defne.

ğ. +de 17a/11

g. +ini? 4b/5

ğāyet <Ar. son, son derece.

ger <Far. eğer. **krş.** eğer

g. 8b/12, 8b/11, 9b/13, 17a/3	gūristān <Far. mezarlık.
gevher <Far. gevher, mücevher.	g. 11a/9
g. +ge 10a/6	ğurre <Ar. aklık, parlaklık.
g. +din tur- 11b/12	ğ. bol- 42b/2
g. +sin 10a/6	ğurūr <Ar. gurur, kendini beğenmişlik.
g. +i 2b/11, 4b/5, 29a/10	ğ. 11a/7
g. +leri birlen 13b/4	ğuşsa <Ar. keder, tasa.
g. +lerdin 28a/7	ğ. birle 42b/12
ğybet <Ar. çekiştirme.	gūşe <Far. köşe, kenar, bucak.
ğ. 31a/9	g.2b/9
ğybetçi dedikoducu.	g. +de 8b/8
ğ. +si 31a/12	gül gül.
gin cefa, sıkıntı.	g. +leri 29b/14- 29b/15
g. +ge 29a/7	gülzār <Far. +Ar. gül yüzlü.
girdāb <Far. girdap, anafor, çevrinti.	g. 22a/15
g. +ğa 19b/15	gümān <Far. zan, sanma, şüphe, kuşku.
giriftār <Far. tutulmuş, yakalanmış.	g. 34b/12
g. bol- 16a/5	g. +ı 14a/2, 14a/4, 42a/11
gövde gövde.	gümrah <Far. yolunu şaşırmış.
g. +si 36a/1	g. bol- 6b/1, 9b/4, 30a/3
gūr <Far. kabir, mezar.	
g. 5a/5, 5a/7, 5a/10	

g. +dur 32a/14

güvāh <Far. tanık, delil.

g. +lar 9b/3

g. tur- 19b/2

gümrāhlık yoldan çıkma, sapma.

g. +nı 30a/6

g. +da 15a/5, 25b/3

günāh <Far. günah.

g. kıl- 41a/9, 41a/12, 43a/15

g. +dın 36a/10

g. +ı? 11b/5

g. ı?nı 16b/15

g. +ı 11b/7

g. +ını 35b/5

g. +ları 11b/4, 17a/13

g. +ların 5a/8

g. +larnı 11b/3

g. +larınğa 16b/6

günāhkār <Far. günahkar.

g.5a/1, 37a/4

g. kıl- 41a/5

g. +lar 35a/10

gürūh <Far. topluluk.

g. 15b/9

H

haber <Ar. haber.

h. 15b/9

h. ayt- 23b/10

h. ber- 15a/6, 15b/13, 17a/7,
18a/9, 18b/7, 23b/3, 23b/5,
23b/8, 24a/3, 32b/10, 36a/4,
36b/1, 40b/10, 41b/12, 44b/12

h. kıl- 12b/4

h. tur- 5b/13, 18a/7

haberdār <Ar. + Far. haberli,
haberdar, haberi olan.

h. bol- 34a/3

habīb <Ar. Allah' ın sevgili Hz.
Muhammed.

h. +im 29a/5

h. +sén 28a/15

h. +i 22b/7

h. +ini 44b/12

h. +ingā 23a/7, 38b/4

habību' llah <Ar. Allah' ın
sevgilisi, Hz. Muhammed.

h. 23b/14

ḥāce <Far. hoca, üstad.

h. 30a/8

h. +m 3a/3, 3a/10

h. +si 5a/9

h. +sindin 43b/10, 43b/14

h. +si tur- 5a/9

h. +lergā 36b/11- 36b/12

hācet <Ar. hacet, ihtiyaç, istek.

h. +inde 2a2

hācī <Ar. hacı, hac vazifesini yerine
getiren.

h. +ğa 3a/4

h. +largā 36b/11

had(d) <Ar. ölçü, sınır.

h. +in aş- 31b/1

h. +indin aş- 35b/4

hādīş <Ar. Hz. Muhammed' in
günümüze kadar nakledilen söz ve
hareketleri.

h. 6a/12, 28a/12, 40b/8

h. birle 39b/8

h. +ni 39b/14, 40b/4

h. +de 7a/10, 31a/12, 39b/9,
42b/14- 42b/15

h. (hādīs- i muṭlaḳ) 10a/7

ḥaḳ 1) <Ar. gerçek, doğru, hak.

ḥ. 17a/2, 21b/5, 30a/3, 31a/3,
32a/11, 35b/2, 42a/8, 42a/10,
42a/14

ḥ. tur- 14a/12, 42a/7

ḥ. +nı 30b/5

ḥ. +ını 9a/14, 21b/7, 21b/8,
36a/11

ḥ. +larını 44b/5

ḥ. (ehl- i ḥaḳ) 16b/12

ḥ. (didār- ı ḥaḳkı?) 22a/14

2) Allāh.

ḥ.3b/11, 4a/3, 4a/14, 4b/6,
5a/2, 5b/5, 5b/12, 7b/9,
10a/13, 10b/14, 15a/1,
16b/2, 16b/5, 21b/2, 21b/7,
23a/2, 24b/9, 26b/6, 26b/15,
28a/2, 29a/4, 29b/12, 31b/5,
32b/10, 33a/8, 33a/13, 33b/3,
35b/11, 35b/15, 36a/3, 36b/6,
37a/2, 39a/7, /14, 41a/9,
41b/10, 42a/9, 42a/11, 43a/1,
43a/5, 43a/15, 43b/1, 44a/11,
44b/11, 45b/1, 45b/2, 45b/3

ḥ. +ğa 21b/1

ḥ. +dın 42a/5

ḥ. +ı 4a/15

ḥaḳāyık <Ar. gerçekler, hakikatler.

h. 30b/9

ḥaḳīḳat <Ar. hakikat, gerçek, doğru.

ḥ. 2a/4, 7b/2, 7b/3

ḥ.(ḥ.-i aḥvālını?) 2a/5

ḥ. (ḥaḳīḳat –ı maḥbūb) 9b/8

ḥaḳīḳī <Ar. gerçek.

ḥ. –ni 36a/10

ḥaḳīm <Ar. hikmet sahibi, Allah' ın
99 isminden biri.

ḥ. tur- 10b/15

ḥaḳīr <Ar. kıymetsiz, itibarsız.

ḥ. 3a3/, 31a/8

ḥaḳkāni <Ar. doğru, gerçek.

ḥ. 16a/12

ḥaḳkında ilgili olarak, uğrunda.

ḥ. 18a/11, 20a/11, 28a/14,
34b/3

ḥaḳ sūbhānehü ve te°ālā <Ar. şanı
yüce, kusur ve noksandan
münezzeh olan Cenâb-ı Hak.

h. 7b/9, 25b/9-25b/10, 25b/15,
35b/12, 37a/7, 40b/9

h. +nı? 27a/12, 45a/4

hāl durum, vaziyet.

h. 39a/11

h. +ni 9b/11

h. +de 18a/3, 20b/12, 20b/13,
20b/14

h. +din 32b/10, 39b/1

h. +imiz 36b/2

h. +i 5a/4, 5a/5, 18b/3,
21b/14, 21b/15, 22a/2, 22a/3,
22a/8, 22a/9, 43a/6

h. +i ér- 3a/15, 8a/1

h. +in 22a/10, 36b/2

h. +ini 18b/3, 18b/14, 20a/7,
21b/8

h. +indin 40b/9

h. +leri 17a/7

h. +lerin 17a/8

h.(sāhib- i hāli) 2a/5

hālāş <Ar. kurtulma.

h. bol- 4a/2, 17a/2, 45a/14

hālāyık <Ar. halk, insanlar, yaratıklar.

h. 32b/1

h. +nı? 26b/5

h. +nı 21a/4, 23a/15

h. +dın 2b/9

hālet <Ar. hal, durum.

h. +i tur- 8b/7

halk < Ar. yaratılma, insan topluluğu,
yaratılmış olanlar.

h. 7b/15, 17b/1, 29a/12, 39a/1

h. birle 29a/11

h. +nı? 6b/11, 11b/7, 31a/11

h. +nı 22b/2/, 31a/14, 31a/15,
36b/12

h. +ğa 42a/6

h. +a 9b/13

h. +da 31a/10

h. +dın 42a/13

h. +ı 38b/8, 43b/2

h. +ınğa 13a/1, 16b/13, 43b/2

h. +ında 12/b10

h. +lar 2a/1

- h. (ma^c iyet- i halk) 11b/9
- h. (halk- ı^c azīm) 28b/11
- halka** <Ar. halka.
- h. 4b/5
- halvet** <Ar. yalnızlık, yalnızlığa çekilme, tenhaya çekilme.
- h. +de 17b/2
- hamd** <Ar. hamd, şükür.
- h. 5b/12
- hame** <Far. tepe.
- h. +lerde 38a/5
- hamir** <Ar. hamur.
- h. kıl- 32b/7
- hamiyyet** <Ar. milli onur ve haysiyet.
- h. +inğa 35b/9
- hāne** <Far. ev.
- h. +sini? 4b/6
- h^ıār** <Far. hor, hakir.
- h. 12b/12, 19b/6, 31a/8, 39a/4
- harāb** <Ar. yıkık, viran.
- h. (mest- i harāb) 8b/12
- harām** <Ar. haram, dince yasak edilmiş.
- h. 16a/7
- h. +dın 17b/6, 17b/9, 36b/12
- harāmzāde** haram yiyen.
- h. tur- 31b/2
- harf** <Ar.harf.
- h. +inde 4b/10
- h. +ler 26b/13, 27a/3
- h^ıārlik** aşağılık, hakirlik.
- h. 20a/12, 39a/7
- h. +nı 26b/6
- harmen** <Far. harman.
- h. 33a/6
- hās** <Ar. özel, has.
- h. 10b/4
- hased** <Ar. hased, kıskançlık.
- h. 18b/10
- hāşıl** <Ar. olmuş, olan, ortaya çıkmış.
- h. 34a/8
- h. bol- 8a/6, 29b/13, 31b/5
- h. ét- 7a/15

h. kı1- 31b/3	h. kı1- 12a/3, 12a/15
h. +ındın 17a/14	ḥayāl <Ar. hayal.
ḥaşm <Ar. hasım, düşman.	h. kı1- 38b/9
h. +ı 32a/13	ḥayat dirilik, canlılık, yaşama.
ḥāşşa <Ar. özel, bilhassa.	h. +ı 5a/5
h. 4b/6	ḥayme <Ar. çadır.
ḥaşr <Ar. kıyamet.	h. +sén 13b/5
h. 21b/6	ḥay(ı)r <Ar. iyi, faydalı.
ḥatā <Ar. yanlışlık, yanılma.	h. 28a/11, 31a/14
h. 3a/13	h. ét- 34b/3
h. +nı 3a/15	h. kı1- 34b/13
h. +dın 3a/14	ḥayrān <Ar. şaşmış.
h. +sınga 29b/3	h. kı1- 38b/8
ḥatır <Ar. zihin, fikir, gönül.	ḥayvān insan olmayan idraksız canlı yaratık.
h. +ınğa 34b/11, 36b/6- 36b/7, 45b/9	h. +lar 4a/13
ḥatīb <Ar. hatib.	ḥayy <Ar. Tanrı' nın adlarından, diri, canlı.
h. -ğa	h. 19a/15
ḥatm <Ar. hitama erdirmek, bitirmek.	ḥāze' l ḥadīş <Ar. bu söz.
h. bol- 3a/8	h. 28b/15
ḥavāle <Ar. bir işi ve bir şeyi başka bir kişiye bırakma.	ḥaz(z) <Ar. hoşlanma, sevinç.

h. (hazır- ı beden) 9b/15

hazır <Ar. hazır, mevcut, amade.

h. 8b/3, 14b/10

h. kıl- 27b/10

h. kör- 8b/7

h. tur- 27a/14

hazret 1) saygı için büyüklere verilen ünvan.

h. 40a/14, 44b/12

h. +ingā 23b/14

h. +iğā 35a1

h. (hazret-i h'âcem) 3a/3, 3a/10

h. (hazret- i mevlânā) 2a/5 - 2a/6

h. (hazret- i siyâdetmeab) 2b/7

h. (hazret- i şeyh) 11a/8

2) Allah, cenab.

h. 10b/15, 18b/8, 32a/14

h. (hazret-i hâk) 4a/14, 23a/2, 25b/15, 40b/9

h. (hazret-i hâk te° ālā) 40a/15- 40b/1, 40b/11

helāk <Ar. mahvolma.

h. bol- 45a/13, 45a/14

h. kıl- 32b/5, 41a/1, 45a/2, 45a/8

h. ét- 24b/12- 24b/13

h. +ingā 44a/15

h. (karīb- i helāk) 25b/8

helāl <Ar. helal.

h. 16a/7

helālīk helallik.

h. 4a/3

hem <Far. ve, da/de, hem.

h. 2b/13, 3a/1, 3a/3, 3a/8, 3b/12, 7a/7, 7b/7, 8a/2, 8a/7, 9b/13, 11b/7, 13b/8-9, 15a/10, 16a/6, 17b/2, 18b/10, 19b/3, 19b/4, 27a/7, 32b/14, 33a/8, 36a/2, 36a/5, 36b/2, 38a/11, 40a/9, 45b/9

hemīşe <Far. daima, sürekli olarak

h. 37b/6

hemvār <Far. düz yer.

h. 22a/1, 29a/10

hemze hemze, Arap alfabesinde elif
in ünsüz hali.

h. birlen 31b/15

henüz <Far. henüz, daha yeni.

h. 11b/8, 26a/15

her <Far. her, bütün, hep.

h. 2b/15, 3a/5, 3b/15, 4b/1,
4b/11, 5b/3, 7b/1, 7b/8, 8b/8,
10a/4, 10a/8, 10b/10, 11b/4,
11b/5, 12a/9, 12b/15, 14a/2,
15b/2, 15b/8, 17a/5, 18a/3,
18a/4, 20b/15, 22a/1, 22a/3,
23a/5, 27a/10, 28a/5, 29b/15,
30b/8, 30b/15, 31a/4, 31a/8,
32a/13, 32b/7, 32b/9, 33a/4,
35b/15, 36a/7, 37a/15, 37b/7,
38b/9, 40a/2, 40a/3, 41a/5,
41b/2, 42a/7, 42b/15, 43a/13,
43b/15, 45a/9, 45a/12, 45a/13,
45b/5

her ayine her zaman.

h. 2b/15, 36a/7

hergiz <Far. asla, kesinlikle, hiçbir
zaman.

h. 37a/6, 37b/1, 37b/8, 38b/9,
40a/14, 41b/1, 45a/15

hesāb <Ar. hesap, sayma.

h. kı1- 27b/10- 27b/11

h. +ımnı 11a/9

h. +ını 28b/2

hevā <Ar. 1) hava,

h. 20b/7, 21a/1

h. +da 20b/13

2)heves, istek.

h.22a/9, 37b/9

h. +ğa 21a/9, 21a/10

h. +sı 37b/2

h. +sınğa 21b/6

h. (zevk u hevā) 7b/15

h. (hevā- yı nefis) 10b/11

hevā-dār <Far. havadar, etrafı açık.

h. +nı? 44b/14

heves <Ar. gelip geçici istek

h. 7b/15, 37b/9

heybet <Ar. dış görünüşteki azamet.

h. 38b/15

h. +indin 39a/6

heybetlik heybetli.

h. 15b/1, 39a/1	h. +ığa 12a/3
hey° et <Ar. kurul.	hılāf <Ar. karşı, zıt.
h. 13b/11	h. +ınça 32a/10
hicāb <Ar. utanma, sıkılma.	h. +ınça kı1- 30b/14
h. +ı 39b/15	h. +ınça tur- 14a/4, 14a/7, 14a/14
hicret <Ar. hicret, göç.	hıl'at <Ar. elbise, giysi, hıl'at.
h. 2a/12	h. 10a/1
hiç <Far. hiç.	h. +ı 4b/6, 7b/13
h. 11a/15, 12a/1, 12a/2, 12a/8, 12b/4, 12b/7, 13a/1, 15b/12, 16a/6, 16b/6, 23a/5, 23a/7, 24a/1, 25a/14, 28b/13, 29a/13, 36b/6, 37b/12, 38a/11, 40a/7, 40a/10	hile <Ar. hile, aldatmaca.
	h. 45a/10
hidāyet <Ar. hak yolunu arama, doğru yola girme.	himāyet <Ar. koruma, korunma.
h.4b/5	h. 21a/5
hidmet <Ar. hizmet	h. ét- 25a/13
h. 7a/5	himmet <Ar. lütuf, ihsan, yardım.
hikmet <Ar. bilgelik.	h.3a/3
h. 6b/5, 10a/5, 19b/6, 42a/4	h. +i 28b/11, 29a/13
h. bol- 11a/12	h. +indin 3a/6
h. +i 25b/12	hitāb <Ar. hitap, sesleniş.
h. +ingā 12a/15, 13a/2	h. bol- 23b/13- 23b/14
	h. kél- 8b/8
	h. kı1- 8b/4

ḥod <Far. kendi, bizzat.

ḥ. +ını? 28b/6

ḥ. bol- 37a/2

ḥūše <Far. salkım.

ḥortūm <Far. hortum.

ḥ. +si 36a/1

ḥ. +ın 32a/4

ḥuṣyārılık akıllılık.

ḥ. +dın 32a/4

h. 8b/12

ḥoş <Far. güzel, iyi.

ḥūy <Far. huy.

ḥ. kél- 45b/5

ḥ. bile 29a/5

ḥoş-āmed <Far. hoş geldin.

ḥ. üze 28b/4

ḥ. 30b/4

ḥ. +ı 28b/8

ḥublık <Far. hoşluk, güzellik, iyilik.

ḥ. +lar 28b/6

ḥ. 3a/7

ḥ. +larda 28b/10

ḥ. +ğa 45a/15

ḥük(ü)m <Ar. emir, hüküm.

Ḥudāvend <Far. sahip, malik, Allah.

h. 38a/2, 38a/10

Ḥ. +i?iz 19a/10

ḥ. kı1-37a/9- 37a/10, 37b/3, 37b/7

Ḥudāy-perest <Far. Allahı seven.

ḥ. +ge 37b/10, 37b/11

Ḥ. 17b/14, 36b/9

ḥ. +i 37a/11, 37b/12

ḥuld <Ar. ebedilik, sonu olmayan.

ḥ. +ini? 12a/12

ḥ.2b/1

ḥ. +ingā 36a/12, 42b/3

ḥulḳ <Ar. yaratılış, huy.

ḥ. +i?iz 37b/8

ḥ. 29a/6

ḥ. +lerini 9a/8

ḥ. +ı 28b/13

ḥ. +leringā 38b/3

ḥ. +ı ér- 28b/5

h. (ḥükm- i ṣenā) 11b/6

ḥürmet <Ar. ḥürmet, saygı.

ḥ. +i 4a/15, 28a/4, 28a/12

ḥ. +iğa 28a/10, 28a/11

ḥürmetsiz ḥürmetsiz, saygısız.

h. 32b/8

ḥüve <Ar. o (zamir) (erkekler için).

h. 45b/9

I

° **ıķāb** <Ar. ukubet, azap, ceza.

° 1. +1 39b/4

ırak ırak, uzak.

1. 18b/5, 24a/8

1. ét- 16b/10

1. bol- 12b/12, 18b/9, 32a/7-
32a/8

1. sal- 45a/6

ıraklık ıraklık, uzaklık.

1. 16b/10

1. bol- 16b/7

ıslāh <Ar. iyileştirmek, düzeltmek.

1.3b/1

° **ıvaż** <Ar. bedel, karşılık.

° 1. bér- 34b/13, 35b/7, 35b/15

° 1. yétkür- 35a/8

° **ıyāl** <Ar. bakmakla zorunlu olunan kadın, çocuk.

° 1. (ehl-i ° ıyāl) 33a/10

ıztırāb <Ar. acı, elem.

1. 12a/8

î

° **ibādet** <Ar. ibadet.

° i. tur- 10a/14

° i. +ğa 7a/4

° i. +de 7a/3

° i. +din 7a/8

° i. +din tur- 7a/6

° **ibāret** <Ar. ibare, yazı, cümle, açıklama.

° i. tur 38b/10

ibl dişi deve.

i. 4a/13

° **ibret** <Ar. kötü bir olaydan alınan ders.

° i. al- 22b/13

ibtılā <Ar. bir şeye aşırı düşkünlük, tiryakilik.

i. 41b/7

îç iç, içeri.

i. +inge 15b/1, 19b/14

i. +inde 5a/7, 5a/10, 15b/5, 15b/5

îç- içmek.

i. –ti 29a/4

i. –tiler 33a/13

i. –er 29b/14

i. –gendin 33a/14

i. –güçini? 31a/8

i. –megey 32a/8

îçre içinde.

i. 5a/10, 6b/10, 42a/9

ihlāş <Ar. doğruluk.

i. 4a/2, 4b/1, 4b2/, 4b/3, 17b/5, 35b/14, 42b/15

i. +nı 17b/6

i. +ı 17b/9

ihlāşsız doğru olmayan, riyakar.

i. 17b/8

iẖtilāf <Ar. ihtilaf, uyuşmazlık.

i. 12a/8

iẖtimāl <Ar. mümkün olma.

i. +i 45b/9

iẖtiyār <Ar. seçme, kendi arzusu ile hareket etme.

i. 23a/5

- i. kıl- 30a/4, 30a/6, 37a/15-37b/1
- i. +nı?ız 11a/2
- i. +ımızın 25a/9
- i. +ı 14b/6, 14b/7
- iki** iki (2).
- i. 6b/9, 6b/11, 7b/2, 7b5/, 9b/15, 26a/15, 27b/2, 28b/6, 31b/15, 32a/12, 39a/15, 39b/8, 43b/6, 44a/7
- ikinci** ikinci.
- i. 11b12
- ikrār** <Ar. bildirme, saklamayıp söyleme.
- i. 16b/5, 21b/3
- i. kıl- 35a/13
- ilāhī** <Ar. Allah' a mensup.
- i. 10a/2, 11b/6, 44b/6
- ilhām** <Ar. Tanrı' nın insan yüreğine bir şey telkini.
- i. 44a/1, 44a/9
- i. bér- 44a/12
- ilk** ilk, ilk önce.
- i. 5b/15, 27a/13
- i. +inge 29a/10
- °illet** <Ar. hastalık.
- °i. +ğa 39a/14
- °ilm** <Ar. ilim.
- °i. 11a/12, 13a/3, 14b/8, 19b/7
- °i. oku- 37a/14
- °i. +ni 18b/15
- °i. +i?ni 23a/2
- °i. +i 4b/10, 11a/3, 30a/6
- °i. +ini? 7a/14, 16b/3, 17b/15
- °i. +in 8a/5, 8b/2
- °i.+imiz 32b/12
- °i. (° ilm- i rabbāniğa) 23a/3
- °ilme' l- yağın** <Ar. ilimli bilgi, doğru ve kesin bilgi.
- °i. 8a/6, 8a/9
- iltifāt** <Ar.teveccüh etmek, iyilik etmek.
- i. ét- 10b/9
- i. kıl-3a/4, 9b/9, 18b/9
- i. tur- 8b/3
- i. (şan° at- ı iltifāt) 14b/13

iltimās <Ar. talep, rica.

i.+ları 2a/7

i. (iltimās-ı ‘ayn) 3a/2

imām <Ar. imam.

i. 14b/2, 16b/8

imāmet <Ar. imamlık.

i. 7b/13

i. kı1- 8a/13

īmān <Ar. iman.

ī. birle 17b/2

ī. ber- 9a/14

ī. keltür- 9b/1, 9b/4, 10a/13, 15b/13, 16a/2, 16b/4, 16b/11, 17a/6, 17a/11, 17b/8, 19b/3, 19b/4, 21b/1, 22a/4, 25a/8, 26a/3, 26a/10, 27a/1, 32a/3, 42a/2, 43b/3, 44b/6

ī.+ğa 43b/3

ī. +dın 17b/3, 31a/15

imdi şimdi.

i. 15a/4, 17b/15

īmīn <Ar. emin, güvenilir, güvenilen kişi.

ī. 10b/6, 19b/7, 24a/8

ī. bol- 19b/10, 19b/12, 20a/2

ī. kél- 29a/3

ī. tur- 20b/4

ī. +sén 8a/1

in- inmek.

i. –ip 26b/1

i. –gende 4a/9

i. –gen 4b/8, 5a/14, 5a/15, 5b/15, 33b/7

i. –mekige 5b/14

i. –mekinge 42b/9, 45a/9

in°ām <Ar. nimet verme.

i. 11b/7, 19b/7

inan- inanmak.

i. –salar 42a/1

i. –ğuçı tur- 35a/3

i. –may 40b/10

i. –may tur- 40b/15

i. –mağanlarığa 35a/14

°ināyet <Ar. iyilik, bağış, yardım, inayet.

°i. +iğa 12a/3

° i. +indin 41a/11

incik sâkın ince kemiği, bacak,
dizin altındaki kemik, incilmiş,
vurulmuş yer.

i. 38b/11

i. bol- 38b/12

i. +inge 38b/13

indür- indirmek.

i. –gey 19b/9

i. –megey 29a/11, 32a/11

inkâr <Ar. reddetme.

i. 8b/5, 12a/15, 23b/6, 41b/12

i. ét- 37a/7

i. tur- 20a/13

i. +dın 37a/7

i. +ını? 24a/10

i. +ın 29b/14

i. +ındın 23b/11, 43a/10

inşâf <Ar. insaf, acıma.

i. bér- 35a/14

ins <Ar. insan, beşer.

i. 38a/9

insân <Ar. insan, kimse.

i.3a/14, 3a/15, 12a/10, 42a/3

inşâ⁹ allâh <Ar. Allah nasip ederse
anlamında söz.

i. 33b2, 34b/9

intihâb <Ar. seçmek.

i.2a/9

irâde <Ar. irade.

i. kı1- 15a/1, 15a/2

irâdet <Ar. irade.

i. +i 45b/3

i'râz <Ar. yüz çevirmek,
başka tarafa dönmek.

i.2b/2

isam ceza, günah işleme.

i. tur- 29a/7

işbât <Ar. delil göstererek
doğrusunu ortaya çıkarma.

i. kı1- 13b/12, 17a/5, 19b/7

İslâm <Ar. İslam.

i. 2b/12, 5a/11, 31a/1

iste- istemek.

i. 23a/4, 42a/5, 43b/14

i. -di 38a/15	i. +nı 3a/8
i. -r-sen 8a/10, 10a/9, 41b/13	istidlāl <Ar. delil ile anlama.
i. -r 10a/7, 42a/8, 42a/9	i. 13b/2
i. -riz 8a/5	istidrāc <Ar. derece derece artırma.
i. -rler 30b/3- 30b/4, 45a/1	i. 41b/8
i. -gey-sén 17a/2	i. bol- 41b/9- 41b/10
i. -gey 10b/4	i. tur- 41a/10
i. -sem 8b/12, 9b/13	i. +dın 41b/8
i. -se? 42a/11	istiğfār <Ar. tövbe etme, Allah' tan günahların bağışlanmasını dileme.
i. -se 19b/8	i. 16b/15
i. -me 42a/5	istikāmet <Ar. yön, doğruluk.
i. -mese? 8a/9	i. 9a/12
isti° ānet <Ar. yardım isteme.	i. (bāṭın- ı istikāmet) 9a/9
i. 8a/3	it köpek.
isti° āre <Ar. ödünç alma.	i. +i 7b/8
i. 14b/14	iş iş, vazife, görev.
i. +si 15a/3	i. 3a/5, 5a/7, 7b/11, 12a/7, 16a/8, 30a/10, 34a/6, 35b//1, 36a/10, 42a/10, 44b1/5
istid°ā <Ar. rica ile istemek.	i. bol- 42b/5
i. kı1- 2b/14	i. buyur- 16a/14
isti°dād <Ar. bir şeyin kabulüne ve kazanılmasına olan fitri meyli, kabiliyet.	i. işle- 38b/10

i. kél- 38b/9	işle- işlemek, iş işlemek, çalışmak.
i. tüş- 38b/12- 38b/13, 39a/1	i. +me 30a/12
i. +ni? 3a/6, 3a/7, 15b/1	i. +mekdin 38b/10
i. +ge 3a/1, 8b/11	° itāb <Ar. azarlama, paylama.
i. +de 18a/6	° i. +1 37a/8
i. +din 16a/8	i°tikād <Ar. inanma inanç.
i. +in 33a/12	i. +1 14b/5
i. +ini 38b/9, 41a/1	i°timād <Ar. itimad, güvenme.
i. +indin 41b/12	i. kı1- 35a/2
i. +i?izni 34b/9	ittifāk <Ar. birleşme, uyuşma, sözleşme.
i. +i ér-3a/5	i. kı1- 32a/5, 33a/13
i. +leri 18b/6	i. +1 38b/2
i. +lerğa 18b/4	iyāb <Ar. avdet eylemek, geri dönmek.
i. +lerde 42a/4	i.+1 2b/7
i. +lerdin 31a/14	izhār <Ar. gösterme, ortaya çıkarma.
işāret <Ar. işaret.	i. kı1- 29a/2
i. 9b/10	izle- izlemek.
i. bol- 2a/14	i. –gey 10a/5- 10a/6
i. kı1- 3a/5, 13a/6, 18b/15	‘izzet <Ar. bir kimse zelil iken kavi ve kudret sahibi olmak, değer.
i. tur- 4b/12, 7b/14, 8b/6	° i. 4a/15, 11b/2
işgāl <Ar. zabdetme, istila etme.	
i. +i 5a/5	

° i. +i?ni 26b/6

° izzetsiz değersiz, kıymetsiz.

° i. 32b/8

izi <Ar. sahip, Allah.

i. 2b/10

i. +ęa 2b/4

K

ķab kap.

ķ. +ı 28a/7

ķabak kabak.

ķ. 44a/11, 44a/14, 44a/15

Ka° be <Ar. Müslümanlar için hem Hac ziyaretinin yapıldığı hem de namaz sırasında döndükleri mukaddes bina.

k. +ni 32b/1

ķabül <Ar. kabul.

ķ. ét- 20a/12, 21b/8, 35b/2, 37b/12, 38b/2

ķ. ķıl- 19b/7, 21b/4, 31b/4, 34b/6, 44b/6, 44b/8, 44b/11

ķ. ver- 26b/5

ķ. +ı? 4a/7

ķaç- kaçmak.

ķ. –ğan- biz 43b/10- 43b/11

ķ. –ar 42a/3

ķ. –ğay 301a/1

ķ. –ğan 43b/14

ķ. –a tur- 6a/4

ķaçan <Ar. ne zaman, ne zaman ki, ...dığı zaman.

ķ. 3b/8, 5b/6, 13a/12, 15b/8, 23b/8, 24a/1, 24b/5, 24b/9, 25a/5, 26a/10, 30a/12, 30b/8, 35a/5, 35a/12, 38b/15, 41a/5, 41a/8.

ķadar <Ar. kadar.

ķ. 17b/15, 29b/1

ķadem <Ar. ayak.

ķ. 13a/5

ķ. +de 22a/1-3

ķadīm <Ar. eski, çok eski.

ķ. 11a/3, 17b/15, 30a/6, 32b/12

ķādir <Ar. kudret sahibi olan Allah.

ķ. tur- 10b/15, 21a/3, 21a/4, 25a/3

ķ. +ini 36b/5, 40b/12

ķāfir <Ar. küfre giren, Allah'a inanmayan.

k. 12a/10, 19b/5, 21b/15, 22a/3, 22a/4, 23b/3, 36a/6, 45b/1

k. bol- 15a/11, 23a/6, 24a/14

k. +din 32a/5	ķah(ı)r <Ar. zorlama, helak etme.
ķ. +leri 20b/2, 25b/3, 36b/13, 45a/9	ķ. 20a/2, 41a/3, 45a/8
ķ. +lerini? 18/11	ķ. yut- 43a/1
k. +ler 16b/6, 17a/6, 18a/1, 20a/9, 20a/10, 21a/9, 21b/9, 21b/13, 22a/7, 23b/3, 23b/5, 23b/8, 24b/6, 27b/12, 29a/3, 30a/12, 30a/15, 36a/8, 38a/8, 38a/14, 38b/4, 39a/3, 40b/10, 41b/11, 42b/9, 45a/13, 45b/6, 45b/10	ķ. +ı 7b/3, 10b/3
ķ. +lerni? 18a/5, 31a/5, 36a/15, 37a/4, 39b/4	ķ. +ındın 15b/7, 15b/8
ķ. +lerni 18a/5- 18a/6	ķ. (ķahr- ı ğaķab) 15b/7
k. +lerġa 15b/4, 20a/1, 23a/13, 24b/6, 24b/10, 25a/1, 26a/8, 30a/12, 37a/5, 37a/8, 37a/5, 37a/8	ķaķı <Ar. kıtlık, kuraklık.
k. +lerdin 20a/9, 32a/6, 37b/9- 37b/10, 41b/13	ķ. 32b/6
kāfirlik kafirlik, kafir olma.	ķā^cıde <Ar. usul, nizam, yol.
k. 44b/9	ķ. +ni 14b/13
k. +ı?ız 26a/8	ķ. +leri 14b/11, 14b/15
ķāhir <Ar. kahreden.	ķak- vurmak, kakmak.
ķ. tur- 10b/15	ķ. -arlar 20b/12
	ķ. -ıp 20b/8
	ķakınç kakınç, kakma işi.
	ķ. bol- 15b/14
	ķāl <Ar. söz, dedikodu.
	ķ. tur- 8a/8
	ķal- kalmak, durmak.
	ķ. -ġay 29b/4
	ķ. -ġaylar 38b/8
	ķ. -ıp 33a/9/, 43b/9

ķ. –ġan 31b/14

ķ. –ġanlarnı 32b/6

ķ. –madı 33b/8

ķ. –mas 35a/4

ķ. –maġay 40a/9

ķ. –maġaylar 40a/7

ķalem <Ar. kalem.

ķ. 3a/12, 4a/4, 28a/5, 28/a10,
29a/8

ķ. birle 28a/4

ķ. +i 3a/12, 3b/1

ķalı?lık kalınlık.

ķ. +ı 27b/3, 27b/5

ķamer <Ar. ay.

ķ. 13b/15

ķāmīle <Ar. olgun kadın.

ķ. (ķudret- i ķāmīle) 12a/5

ķan kan.

ķ. +ı 8a/12

ķanat kanat.

ķ. 21a/1, 21a/2

ķ. +ı 21a/2

ķ. +larnı 20b/6

ķ. +ların 20b/7, 20b/8, 20b/11,
20b/10- 20b/11, 20b/11-
20b/12, 20b/13

ķap- kapmak, tutmak.

ķ. –dum érse 6a/5

ķ. –ġaç 43b/8

ķār <Far. fayda, kazanç.

ķ. ét- 24a/10, 45b/2

ķara kara.

ķ. 26a/15, 26b/1, 33b/8,
35b/15

ķ. bol- 24a/12, 24b/7

ķ. ķıl- 24a/13, 32a/3

ķaralık karalık, siyahlık.

ķ. 39a/7

ķ. +ı 40b/3

ķarangū karanlık, gece. **ķrş. ķara?ġu**

ķ. 33b/7

ķara?ġu karanlık. **ķrş. ķarangū**

ķ.5a/10, 34a/6

ķara?ġulik karanlık.

ķ. +ı 44a/5, 44a/5- 44a/6, 44a/6, 44a/7	ķarŗu karŗı, mukabele.
ķ. +da 44a/7	ķ. 43a/2
ķarar- karanlıklaşma, kararmak.	ķ tut- 7a/5, 8a/12
ķ. -dı 44b/3	ķaŗd <Ar. kasdetme.
ķ. -ğan 34a/12	ķ. 13a/11
ķarār <Ar. karar.	ķ. +ı 10a/1, 45b/1
ķ. ay- 34b/1	ķ. +ınga 24b/11
ķārĥāne <Far. iş yeri.	ķasem <Ar. yemin, ant.
k. +ni 38b/8	ķ. 4a/14
ķarı 1) ihtiyar, yaşlı.	ķat kat, huzur.
ķ. 33a/2, 33a/9, 44b/2	ķ. 9b/8, 11b/11, 13a/15, 27a/9, 27a/13, 27a/14, 27b/5, 27b/12
2) uzunluk birimi.	ķ. +ğaça 28a/5
ķ. +larını? 31b/15	k.+ında 2a/1, 10b/3, 36b/4, 40b/5, 42a/12
ķarın karın.	ķatı katı, sert. ķrŗ. ķatıķ, ķatıĥ
ķ. +nı 42b/13	ķ. 31a/14
ķ. +ını? 44a/7	ķatıĥ katı, sert. ķrŗ. ķatıķ, ķatı
ķarındaŗ kardeş, kardeşlik.	ķ. 15a/8, 20a/15
ķ. +ları 33a/11, 33b/9, 34b/5, 35a/6	ķ. +a 40a/4
ķarīb <Ar. yakın, yakın olan.	ķatıķ katı, sert. ķrŗ. ķatıĥ, ķatı
ķ. (ķarīb- i helāk) 25b/8	ķ. 31b/1, 38b/10, 38b/11, 38b/12, 41a/15

ķ. bol- 38b/11	ķ. +inde 19b/13
ķatıķgına sertķe.	ķ. +iķe 5b/15
ķ. 31b/1	ķ. +inķe 33b/9
ķātīb <Ar. katip, yazıcı.	ķavm <Ar. topluluk, insan topluluķu, kavim.
ķ. ayt- 38b/12	ķ. +i 6a/13, 6b/1, 43a/12
ķatre <Ar. damla.	ķ. +inga 43a/9, 43b/4, 44b/1
ķ. 11b/6, 11b/8	ķaya taraf, yön, cihet.
ķav- kovmak, sürmek. ķrş. ķov-	ķ. 28a/5
ķ. –dı 8b/5	ķayd <Ar. kaydetmek.
ķ. –arlar 14a/10	ķ. –a bol- 40a/6
ķ. –sa 8b/5	ķayguluk kederli.
ķ. –arķa 25a/6	ķ. bol- 44a/14
ķ. –mak 14b/3	ķaygur- kaygılanmak, tasalanmak.
ķavī <Ar. saēlam, gūçlü.	ķ. –ur-sēn 44a/15
ķ. 41b/2	ķayna- kaynamak.
ķ. tur- 41a/14	ķ. –r 15b/3
ķavl <Ar. söz.	ķaysı hangi, hangisi.
ķ. 14a/12, 14a/14	ķ. 16a/7
ķ. +ni? 14a/13	ķ. tur- 16a/7, 21a/13 21a/14,
ķ. +de 19b/11, 32a/6	21a/14- 21a/15
ķ. +i 27a/2	ķayt- dōnmek, dōnūp gitmek.
ķ. +i birlen 13a/5	

ķ. –ġay 12b/11

ķ. –a 12b/14, 26a/8, 26a/12,
43b/12

ķaytar- geri döndürmek.

ķ. –ġıl 12b/6, 12b/8

ķ. –maġaylar 25a/14

ķaytiş dönüş, avdet.

ķ. +ı 15a/13

ķayu hangi, o ki.

ķ. 10b/13, 11a/3, 11a/4, 29b/7,
29b/10, 30a/6, 30a/7, 37b/10,
37b/11, 37b/12

ķ. +sını? 38b/9

ķaz- kazmak.

ķ. –ip 26a/14

ķazā <Ar. olacağı önceden Tanrı tarafından takdir olunan şeylerin gerçekleşmesi, kaza, hüküm.

ķ. +sınġa 7b/11

ķazan kazan, su kazanı.

ķ. 15b/4

ķeç- geçmek.

ķ. –gey 4a/7

k. –ip 7b/11

k. –mek 7b/12

k. –megen 36b/7

ķeçe gece.

k. 8a/2, 33b/7, 34a/6, 36a/3,
44a/5

ķé(e)çür- geçirmek.

k. –ür ér- 33a/9

k. –üp 20b/1

ķeġıl <Ar. kefalet eden.

k. 37b/10

k. bol- 37b/13

ķehf <Ar. mağara.

k. +ni? (aşġāb- ı kehf) 7b/8

ķél- gelmek.

k. –di 26b/1, 30a/15, 42b/11,
43b/5, 44a/15

k. –diler 38b/4

k. –ür 7a/10, 24a/1, 27a/14,
28a/9, 42b/5, 42b/6

k. –gey-sén 16b/11- 16b/12

k. –gey 8b/8, 8b/10, 15b/1,
24b/2, 38b/9, 40a/2, 40a/9,
40a/11

k. –güsi 43b/5

k. –se 7b/1, 24a/5, 45a/8

k. –e al- 39a/3

k. –ip tur- 31a/12, 42b/15

k. –üp tur- 45b/8

k. –ip ér- 15b/15

k. –geç 8a/14, 29a/1

k. –e 9a3

k. –ip 4a/4, 43b/8, 44a/12

k. –genige 23b/15

k. –meki 23b/9

k. –mekinge 18a/14

k. –mek ér- 16b/47

k. –mediler 45a/11

k. –mey 15b/11

k. –mey tur- 15b/11

k. –mese 45b/5

k. –mep ér- 15b/12, 16a/7

k. +dın 9b/5

kelime <Ar. kelime, sözcük.

k. +si (4a/5-4a/6), 4b/4, 29b/8

k. (kelime- i tayyibe) 17b/8

kéltür- getirmek.

k. 9b/1, 26a/8

k. -ü? 19b4

k. -eli? 10a/13, 27/a1

k. –di 18b/11, 42b/11

k. –dük 25a/8, 44b/6

k. –diler 29a/3

k. –ür 27a/12

k. –gey-sén 16b/11

k. –gey 26a/6, 27b/10, 36a/14,
36a/14

k. –geyler 26a/3

k. –se?iz 38a/1

k. –di ér- 15a/5

k. –ip 2b/14, 17a/11

k. –üp 15b/13, 19b/6, 20b/3,
26a/10, 26b/3, 27/a9, 27b/11,

kelām <Ar. söz, kelam.

k. –üp tur- 30b/10, 36a/2, 37b/15, 38b/14, 39b/9-39b/10, 42b/8, 45b/8	kerāmet <Ar. bağış, velilerin gösterdikleri olağanüstü hāl.
k. –mek 9a/8	k. 7b/13, 41b/2
k. –medi 22a/4	kerek gerek, lazım.
k. –medük 16a//2	k.5a/2, 7a/3, 7a/14, 7b/12, 12a/14, 13b/6, 16a/8, 18b/8, 21a/1, 30b/13, 45b/5
k. –mediler 17a/6, 21b/1-21b/2, 32b/3	kerekli gerekli.
k. –mes-siz 19b/3	k. 4a/12
k. –megeyler 25a/15	kerem <Ar. eli açık, cömert, cömertlik.
k. –mese 36a/6	k. +ni 7b/6
k. –meseler 42a/2	k. +i 11b/9, 28b/8, 44b/8
k. –megendin 9b/4	k. +ingā 35a/2, 35a/3
kemāl <Ar. olgun.	keret kere, kez.
k. +i 7b/10 k. (şāhib-i k.) 2a/4	k. 12b/9
kéme gemi.	k. +din 12b/9
k. +ni? 43b/11	kerīm <Ar. çok kerem sahibi, cömerd.
k. +ge 43b/9	k. 8b/6
kémeçi gemici.	kés- kesmek.
k. +ler 43b/10	k. -eli? 33a/14
kemend <Far. kement, bağ.	k. –güçi 33b/12
k. +inde tur- 11b/1	

kése parça.

k. 14a/15

ķ. ķıl- 32b/4

ķ. uyur- 32b/4

kesil- kesilmek.

k. –gen bol- 28b/2

k. –megen 29a/15

ķ. +si 32b/1

Ķıdvetü seyyîdü° l- mürselîn

Resullerin seyyidinden kendisine itimad edilip ardınca gidilecek olanı.

keşf <Ar. ortaya çıkarma.

k. bol- 29a/9

k. (keşf- i sāk) 38b/10, 39b/15

Ķ. 2b/8

ķık kırk(40).

ķ. 4a/11

key- giymek.

k. –ip 44b/3

ķıl- kılmak, etmek, yapmak.

keyd <Ar. hile.

k. +im 41a/14

ķ. 8a/9, 12b/10, 18b/5, 22a/10, 23a/3, 26a/11, 30b/9, 32b/1, 35b/6, 38b/7, 42b/3, 42b/11

keyf <Ar.haz, memnuniyet.

k. +ingā 27a/1

ķ. –ayın 12b/15, 21a/5, 41a/1

ķ. –ğıl 10a/2, 12b/14, 44b/14

keyfiyet <Ar. nasıllık, nitelik.

k. +ğa 10a/14

k. +in 12a/14

ķ. –sun 40a/3

ķ. –ı? 12b/10, 19a/4, 33a/12

ķ. –alı? 30a/14, 33b/2

keyik geyik.

k. +ge 44a/12

ķ. –ı?lar 23b/9

ķ. –dım 20a/14, 36a/9

ķible <Ar. kible.

ķ. 14b/4, 24a/12

ķ. birle 7b/2

ķ. –dı 3a/12, 4a/14, 9b/15, 13a/14, 15a/14, 17a/5, 18a/9, 18b/14, 18b/15, 19b/7, 21b/7, 23a/10, 29a/2, 32b/5, 32b/6,

38b/5, 39a/7, 40b/5, 41b/11,
43a/7, 43a/8

ķ. –duk 13a/9, 15a/8, 25a/9,
25b/6, 34b/3

ķ. –dılar 2b/14, 3a/5, 9b/9,
25b/8, 33a/13, 40b/11,
42b/10

ķ. –mış 6b/3, 20a/1, 31b/5

ķ. –ar 13a/10

ķ. –ur-mén 11a/9

ķ. –ur-sén 44b/1

ķ. –ur 6b/15, 8a/15, 9a/3,
24b/9, 33a/5, 35a/12, 41b/4

ķ. –urlar 14b/8, 15a/1, 40b/14,
42a/14

ķ. –ğay-mén 36a/7

ķ. –ğay-sén 7b/10, 12a/3,
30b/1

ķ.-ğay 2b/2, 4a/3, 7a/4, 9a/1,
12a/15, 16a/10, 19b/9, 19b/15,
24b/15, 25b/5, 25b/9, 25b/10,
27b/10, 29b/12, 42a/8, 42b/11,
43a/10, 45a/8

ķ. –ğay-miz 32a/3

ķ. –ğay- siz 19a/12, 19a/13

ķ. –ğaylar 16b/6, 38a/13,
45/a2

ķ. –sa 41a/9, 41a/11, 43a/15

ķ. –saķ 16b/4, 34b/13

ķ. -saŕız 37b/7

ķ.-salar 3b/1, 41a/5

ķ. –ıp tur- 23b/13, 26a/10,
32a/5, 39b/8, 39b/10, 39b/14,
40a/3, 40a/13, 40a/3

ķ. –ıpdur 42a/10

ķ. –ğan tur- 31b/4

ķ. –a al- 33a/11, 39b/2- 39b/3

ķ. –a başla- 35b/1

ķ. –a tur- 8a/13, 8b/7, 8a/9,
8b/4, 8b/9, 9b/11, 15a/2,
17a/12, 18b/15, 22a/12,
24b/11, 30a/4, 33a/10, 37a/10,
37b/1, 37b/3, 39a/14, 40a/1

ķ. –ur bol- 6b/5, 31a/1, 36b/13

ķ. –sa tur- 6b/5-6, 8b/4

ķ. –dılar ér- 35b/10- 35b/11,
35b/14-35b/15

ķ. –ur ér- 24b/9, 44b/11

ķ. –ğay ér- 15b/13, 16a/13

ķ. –saķ ér- 16b/4

ķ. –a 9a/2, 13a/6, 13b/12,
15a/2

ķ. –ıp 2a/8, 3a/4, 3a/7, 3a/12,
3b/10, 3b/13, 6b/13, 8b/1,
9a/3, 9a/8, 9a/14, 11a/3,
11a/4, 11a/7, 11a/13, 12b/2,
13b/4, 14b/10, 16b/13, 17a/8,
17b/15, 18a/2, 18a/12, 18b/15,
21b/4, 23a/6, 24a/4, 26b/14,
29a/6, 29a/8, 30a/6, 30b/1,
30b/2, 30b/15, 32b/2, 32b/6,
32b/7, 35a/11, 35a/13, 36b/2,
36b/12, 38a/15, 42a/12, 44b/6,
44b/8

ķ.-ğaç 36a/3, 42b/9

ķ.-ğan 2b/5, 5b/9, 17a/1,
17a/14, 23a/9, 34b/4, 36b/4,
40a/4

ķ. –ğandin 12b/4

ķ. –ğanı 41a/3

ķ. –ğanıñız 24b/1, 34b/11

ķ. –ğanlar 30b/14

ķ. –ğanlarğa 36b/11

ķ. –ğuçı 10b/14, 11b/3, 16a/7,
31a/9, 31a/15,

ķ. –ğuçılar 35a/11- 35a/12,
35b/8, 35b/9

ķ. –ğuçılardın 24a/6

ķ. –maķ 6b/6, 7a/6, 14a/9,
24a/13, 27b/11

ķ. –maķ kerek 16a/8

ķ. –maķlıķ 22b/9, 23b/9

ķ. –makğa 39a/3

ķ. –maķdın 18b/9

ķ. –mağdın 21b/3- 21b/4

ķ. –ma 31a/7, 42a/7, 42b/7

ķ. –mağıl 9a/15, 9b/2, 30a/11,
42b/4

ķ. -ma? 33a/11

ķ. -ma?ız 34b/6

ķ. -madı?ız 34b/6

ķ. –maduķ 34b/3

ķ. –madılar 9b/9, 32b/2

ķ. –mas-sén 16a/9

ķ. –mas-siz 34b/8- 34b/9

ķ. –mağan 32b/14

ķ. –may-siz 35a/2

ķ. –may 3b/1, 30b/7, 34b/3, 43a/11	ķ. +sında 27b/6, 43b/1
ķ. –maylar 19b/7- 19b/8	ķista- zorlamak.
ķ. –may tur- 31b/3	ķ. –ma 42a/5
ķ. –mağay 10b/2, 16b/6, 25b/1, 32a/9, 32a/12, 37a/3, 43a/11	ķıṭ^c a <Ar. parça.
	ķ. 7b/2
	ķiyāmet <Ar. kıyamet.
ķ. –mağaylar 42a/3	ķ.5a/5, 6b13, 24a/11, 24b/1, 28b/12, 37a/4, 37b/6, 38a/2, 38b/5, 39a/1, 39a/5,39b/1, 40b/9, 40b/15, 45b/15
ķ. -masa? 17a/3	
ķ. –map 38b/9	ķ. bol- 36b/14
ķılm- kılınmak, yapılmak.	ķ. kél- 24a/1
ķ. –dı 9b/1	ķ. +ni? 23b/9, 23b/15
ķ. –ğan 28a/7	ķ. +ğaça 28a/5
ķ. –ğan bol- 43a/5	ķ. +de 5a/8, 19a/9, 22a4, 23b/5, 32a/3, 38a/14, 39a/7, 39a/9, 39b/4, 40a/1
ķ. –ğan tur- 27a/3- 27a/4	ķ. +din 24a/4
ķın ceza, eziyet.	
ķ. +dın 25a/2	
ķına- kınamak.	ķiyās <Ar. karşılaştırma.
ķ. –may 8a/10	ķ. ķıl- 19b/4, 22a/10
ķırķ kırk (40).	ķ. tur- 6b/7
ķ. 11a/9, 43b/6	ķız kız, kız çocuk.
ķışsa <Ar. kıssa, hikaye, rivayet.	ķ. +lar 30a/14
ķ. +sı 33a/1, 43b/1	

kızıl kızıl, kırmızı.

k. 11b/14, 28a/8

ki <Far. ki, bağlama edatı. **krş. kim**

k. 8a/1, 9b/6, 10b/10, 12b/2,
13a/2, 13b/7, 18a/11, 19b/8,
20b/10, 22a/15, 23a/5, 30a/1,
30a/15, 31a/3, 31b/11, 37a/3,
37a/15, 38b/6, 39a/7, 43a/4,
43a/12, 44b/14

kibi gibi

k. 10b/8, 22b/1, 32a/14, 37b/8

kibr <Ar. büyüklük taslama.

k. 40a/15

kibrlik <Ar. büyüklük taslayan.

k. +ün 8b/5

kiçik küçük, ufak.

k. 34b/4

kıl <Ar. söz, dedikodu.

k. 8a/8

kıld <Far. kilid.

k. +i 3b/4

kilim <Far. kilim.

k. +ler 44b/3

kim 1) kim, kimse, kişi, kimi, bazısı.

k. 2a/3, 2a/12, 2b/15, 3a/5,
3a/7, 3a/12, 3a/15, 3b/4, 3b/8,
3b/10, 3b/11, 3b/15, 4a/1,
4a/2, 4a/4, 4a/8, 4a/15, 4b/1,
4b/7, 5a/2, 5a/4, 5b/1, 5b/2,
5b/3, 5b/4, 5b/7, 5b/12, 5b/13,
6b/3, 6b/9, 7a/11, 8a/1, 8a/15,
9b/1, 9b/3, 9b/4, 9b/11, 9b/15,
10b/6, 10b/15, 11a/3,

11a/12, 12b/2, 13b/11, 16a/12,
16b/2, 16b/3, 17b/5, 17b/14,
20b/14, 22b/5, 22b/6, 22b/7,
24b/11, 29b/2, 30a/5, 33b/1,
33b/14, 36a/13, 37a/3

k.+ni? 3a/5, 32a/13, 36a/5-
36a/6, 36b/6

k. +ni 11b/4, 17b/12

k. +ge 25a/14, 36a/5

k. +i 9b/3

k. +imni 12a/9

2) ki, bağlama edatı. **krş. ki**

k. 2a/12, 6a/1, 6a/10, 6a/11,
6a/13, 6b/2, 6b/5, 6b/6, 6b/9,
7a/3, 7a/4, 7a/10, 7a/12,
7a/15, 8a/11, 8a/14, 8b/3,
8b/14, 8b/6, 8b/8, 8b/9, 9a/1,
9b/5, 9b/7, 9b/10,

10a/5, 10a/8, 10a/11, 10b/1,
 10b/8, 10b/12, 10b/15, 11a/5,
 11a/8, 11b/5, 11b/11, 12a/4,
 12a/14, 12b/4, 12b/10, 12b/14,
 12b/15, 13a/7, 13a/9, 13a/11,
 13a/12, 13a/13, 13b/4, 13b/6,
 14a/1, 14a/2, 14a/3, 14a/4,
 14a/6, 14a/7, 14a/8, 14a/13,
 14a/14, 14a/5, 14b/5, 14b/9,
 14b/11, 14b/12, 14b/15, 15a/1,
 15a/2, 15a/6, 15a/9, 15a/11,
 15a/13, 15b/4, 15b/6, 15b/8,
 16a/4, 16a/6, 16a/8, 16b/11,
 16b/12, 17a/4, 17a/6, 17a/10,
 17b/1, 17b/3, 17b/8, 17b/10,
 17b/12, 17b/14, 18a/2, 18a/3,
 18a/4, 18a/7, 18a/10, 18a/13,
 18a/14, 18a/15, 18b/2, 18b/3,
 18b/4, 18b/8, 18b/11, 18b/12,
 19a/1, 19a/2, 19a/3, 19a/8,
 19a/11, 19a/15, 19b/11,
 19b/13, 19b/15, 20a/1, 20a/2,
 20a/3, 20a/4, 20a/5, 20a/9,
 20a/10, 20b/2, 20b/5, 21a/1,
 21a/5, 21a/6, 21a/7, 21a/12,
 21a/15, 21b/7, 21b/9, 21b/11,
 21b/14, 21b/15, 22a/2, 22a/3,
 22b/2, 22b/3, 22b/4, 22b/5,
 22b/6, 22b/8, 22b/15, 23a/1,
 23a/9, 23a/11, 23a/14, 23b/1,
 23b/11, 23b/13, 24a/1, 24a/2,
 24a/5, 24a/14, 24a/15, 24b/1,

24b/2, 24b/5, 24b/6, 24b/7,
 24b/8, 24b/9, 24b/13, 25a/1,
 25a/4, 25a/5, 25a/9, 25a/11,
 25a/12, 25a/13, 25a/15, 25b/1,
 25b/3, 25b/4, 25b/5, 25b/6,
 25b/7, 25b/9, 25b/12, 25b/13,
 25b/14, 26a/6, 26a/8, 26a/11,
 26a/15, 26b/1, 26b/4, 26b/5,
 26b/13, 26b/14, 27a/3, 27a/5,
 27a/6, 27a/7, 27a/10, 27a/13,
 27a/14, 27b/3, 27b/4, 27b/6,
 27b/12, 28a/4, 28a/8, 28a/9,
 28a/10, 28a/14, 28b/1, 28b/2,
 28b/4, 28b/6, 28b/7, 28b/11,
 28b/12, 29a/1, 29a/3, 29a/4,
 29a/7, 29a/14, 29b/6, 29b/7,
 29b/8, 29b/9, 29b/10, 29b/11,
 29b/13, 30a/1, 30a/3, 30a/6,
 30a/10, 30b/4, 30b/5, 30b/10,
 30b/13, 30b/15, 31a/2, 31a/12,
 31b/7, 31b/9, 31b/10, 31b/12,
 31b/13, 32a/5, 32a/7, 32b/7,
 32b/11, 32b/13, 33a/1, 33a/4,
 33a/8, 33a/10, 33a/11, 33a/13,
 33a/14, 33b/14, 34a/4, 34a/8,
 34a/13, 34a/14, 34b/2, 34b/3,
 34b/5, 34b/6, 34b/12, 34b/13,
 34b/14, 34b/15, 35a/1, 35a/3,
 35a/5, 35a/7, 35a/10, 35b/1,
 35b/4, 35b/6, 35b/8, 35b/10,
 35b/11, 35b/14, 35b/15, 36a/1,
 36a/2, 36a/4, 36a/9, 36a/10,

36a/13, 36b/3, 36b/5, 36b/8,
 36b/9, 36b/13, 36b/14, 37a/1,
 37a/8, 37a/10, 37a/13, 37a/14,
 37a/15, 37b/4, 37b/13, 37b/15,
 38a/1, 38a/2, 38a/4, 38a/6,
 38a/8, 38a/9, 38a/9, 38a/10,
 38a/11, 38a/13, 38a/14, 38b/1,
 38b/2, 38b/3, 38b/4, 38b/5,
 38b/6, 38b/7, 38b/8, 38b/9,
 38b/14, 39a/3, 39a/8, 39a/9,
 39a/11, 39a/14, 39b/1, 39b/3,
 39b/5, 39b/6, 39b/10, 39b/15,
 40a/1, 40a/2, 40a/5, 40a/8,
 40a/9, 40a/10, 40a/15, 40b/2,
 40b/8, 41a/2, 41a/4, 41a/5,
 41a/10, 41a/13, 41b/4, 42a/2,
 42a/4, 42a/8, 42a/11, 42a/14,
 42b/1, 42b/3, 42b/8, 42b/9,
 42b/10, 41b/11, 42b/15, 43a/2,
 43a/9, 43a/11, 43b/1, 43b/5,
 43b/5, 43b/15, 44a/8, 44a/12,
 44a/15, 44b/13, 44b/15, 45a/4,
 45a/9, 45a/11, 45a/12, 45a/15,
 45b/9, 45b/10, 45b/12

kimérse kimse.

k. 3b/14, 15b/2, 21b/9, 27a/13,
 40a/7

k. +ler 15a/11, 29b/6

kimse kimse, kişi.

k. 4b/2, 28b/3

kin arka, art.

k. +inçe 40a/10

kīn <Far. kin. **krş.kīne**

k. +ge 29a/7

kīne <Far. kin. **krş.kīn**

k. tut- 31b/1, 34a/10

kinel- ferahlamak.

k. –gey 38b/6

kīr- girmek.

k. 30a/13, 42a/11

k. –miş 15b/3

k. –gey 4b/3, 17b/6

k. –geyler 25b/11

k. –ip 16a/12, 37b/11

k. –güçi 26a/5

k. –me 31a/8

k. –mey 34a/4- 34a/5

k. –megey 31a/13

k. –megeyler 34a/7

kīrpūk kirpik.

k. +i 31a/4

kīşi kişi, kimse.

k. 6a/4, 30a/2, 32a/8, 34a/2, 38a/13, 39/15, 40a/4	k. +larnı? 4b/8
k. +ni 42a/5	kiter- gidermek.
k. +ge 22a/2, 22b/3, 38b/12	k. –ip 26b/2
k. +ler 3a/6, 22b/3, 39a/9	k. –mek tur- 9a/9
k. +lerni? 24a/13- 24a/14	k. –megey 11a/6
k. +lerni 24b/13, 40b/12	kitür- getirmek.
k. +lerğa 30a/5	k. –güçi 31a/10
kişver <Far. memleket.	kizle- gizlemek, saklamak.
k. +ini? 2b/12	k. -? 18a/9
kit- gitmek.	k. –megey 32a/11- 32a/12
k. –ti 8a/14	kizlençi gizli, saklı, sır.
kitāb <Ar. kitap.	k. 18a/14, 18b/4, 23b/6, 33b/9- 33b/10
k. 2b/15, 37a/13, 37a/15	kizlū gizli, saklı.
k. +nı? 26b/3	k. 17b/1, 18a/12, 41b/4, 42a/13
k. +nı 37b/1	kol kol, el.
k. +da 5a/14, 5a/15, 6a/14, 6b/1, 27a/9, 30b/9, 36a/2, 37b/15, 42b/8	ķ. +ı?da 3a/7
k. +ın 14a/3	ķ. +ı 27b/1, 27b/2
k. +ında 27a/4	ķ. +ında 28a/12
k. +ımızğa 31b/11	ķ. +ındın 45a/7
k. +ı tur- 5a/3	kon- konmak.

ķ-ġan 2b/3	ķorkunċluk korkunċ, tehlikeli ķrş.
ķopar- koparmak.	ķorkunċliġ
ķ. -ġuċı 31a/10	ķ. 39a/1
ķork- korkmak.	ķ. +larnı? 17a/8
ķ. -tum 8a/15	ķorkut- korkutmak.
ķ. -ar-mén 39b/1	ķ. -a tur- 15b/11-12, 24a/3
ķ. -ar 30a/9	ķ. -ur ér- 31a/7
ķ. -ġan 39a/4	ķorkutmaķlık korkutma işi.
ķ. -a tur- 17a/10, 39a/5	ķ. 20a/6
ķ. -up 17a/12, 23b/6, 30a/8, 38b/8	ķoşul- katılmak.
ķ. -maġay 10b/1	ķ. -ġan 39a/10
ķorku korku.	ķov- kovmak. ķrş. ķav-
ķ. tur- 15b/15	ķ. -dılar 4a/14
ķorkunċ korkunċ.	ķ. -ķuċı 31a/10
ķ. 9b/5, 22a/13, 32b/8, 41b/9	ķ. -maķ 14b/3
ķ. +ı 17b/2, 41b/3	ķoy- koymak.
ķ. +ı tur- 17b/3	ķ. 19b/8
ķ. +ıdın 17b/9	ķ. -ġıl 40b/12, 41a/1
ķorkunċliġ korkunċ, tehlikeli. ķrş.	ķ. -ar 26a/11
ķorkunċluk	ķ. -ġay mu 12a/6
ķ. bol- 17b/10	ķ. -a tur- 19b/8
	ķ. -dum ér- 6a/5

ķ. –a 22a/1

k. +lerni? 12b/6, 12b/10

ķ. –up 16b/3, 35b/2

k. +lerni 27a/9, 44a/11

ķ. –madılar 33a/13

k. +lerde 27b/10

ķ. –mağay 25a/10, 25b/1,
35b/10,

kök(ü)s göğüs.

k. +ü? 18a/15

ķ. –mağaylar 34a/8

k. +i 2b/9

ķoyul- konulmak.

k. +ü?izde 18b/1

ķ. –sa 11b/7

köl göl.

kök gök, gökyüzü.

k. 33b/8

k. 4a/9, 11b/13, 13b/5, 13b/12,
13b/13, 14b/2, 16b/13, 20b/4,
27b/5

kölege <Mo. gölge.

k. +sinde 44a/11

k. +nini? 13b/8

kömek yardım.

k. +ni? 12b/13, 12b/13, 27a/10

k. 21a/7, 21a/14

k. +ni 11b/11, 12a/4, 19a/11,
13a/8, 13a/15,

k. yiber- 25b/7

k. +ge 9b/9

kö?(ü)l gönül, hafıza.

k.2a/1, 22b/11

k. +geçe 9b/9

k. birle 18a/11

k. +de 13b/15, 14a/3, 14a/10,
18b/12

k. +ge 18b/6

k. +deki 4a/5

k. +ümni 3a/13

k. +din 4b/8

k. +i 13b/10, 23/11

k. +ler 20a/2, 27a/7

k. +in 2b/10, 43a/10

k. +ini 7a/5, 16b/14

k. +ine 2b/8

k. +lerge 22a/3

k. +inge 29a/9

kör- görmek, bakmak.

k. +i?izde 18a/1

k. –gil 6a/5, 8a/7

k. +ü?izdeki 18a/10

k. –dü? 30a/10

k. +idin 9a/9, 9a/10

k. –di 43b/15, 44a/14

k. +imiz 8a/5

k. –er-sén 12b/7

k. +imizni 9a/2

k. –er 22a/14

köp çok.

k. –gey-sén 6b9/, 29b/6, 32a/3

k. 7a/10, 10a/10, 30a/13,
32a/8, 33a/4, 33a/6, 33b/15,
41a/5, 41b14, 42b/10

k. -gey-siz 20b/3

k. –geyler 29b/6

k. bol- 15b/5

k. –se 15a/10, 44a/13

k. ér- 43b/3

k. –se?iz 40a/12

k. tur- 6a/12, 27a/12, 33a/10

k. –seler 3a/15, 24a/11

k. –e al -11b/15

köprek daha çok.

k. –e tur- 24b/12

k. 16a/9, 41a/6, 41b/9

k. –er ér- 43b/15

k. tur- 7a/11

k. –üp 8b/4, 8b/7, 8b/13,
15a/12, 24b/7

k. +i 14a/15, 32a/4

köprü köprü.

k. –geç 14b/10, 24b/6, 34a/12,
44b/3

k. +sin 4a/6

kör kör, āmā.

k. –erge 8a/12

k. 8a/7

k –er 22a/2, 22b/11

k. –mişim 45a/15	k.+üm 2b/6
k. –genimiz 40a/13	körklik güzellik.
k. -genleri?iz 18a/4	k. 30a/14
k. –güçilerdin 12a/1	körset- göstermek.
k. –meklik 23a/14	k. 9b/5
k. –mekdin 12b/12	k. –gil 8b/13, 9a/1, 9a/13
k. –mes 22a/3	k. –sün 22b/4
k. –megey-sén- 12a/3, 12a/7- 12a/8, 12a/9, 12b/5	k. –ip-sén 8b/14
k. –mey 3a/11, 17a/11	körün- görünmek.
k. –mey tur- 3a/8, 34b/15	k. –gey 22b/1, 29a/13
k. –mey mü-sén 13b/4	köter- götürmek.
k. –mese? 22b/1	k. –seler 40b/3
k. –mes bol- 26b/1	k. –ip 39a/15
k. –megünçe 41b/3	köteril- götürülmek.
k. –megen 36b/6	k. –gey 39b/15
köre göre, bir şeye uygun olarak.	köterim kötürüm.
k. 19b/4, 20b/15	k. bol- 39a/14
körgüçirek daha gören, daha görücü.	köy- yanmak, eziyet görmek.
k. 21b/11	k. –gen 34a/12, 34a/15
körk güzellik.	k. –meyin 8a/9
	köz göz.

k. 8a/7, 8a/8, 9b/9, 10b/6,
11a/6, 12b/12, 40a/14, 45a/3,
45a/13, 45a/14, 45b/1, 45b/2,
45b/3, 45b/5

k. +ni? 22a/14, 26b/2

k. +ni?din 26b/1

k. +ni 12a/6, 12b/9

k. +ünni? 31a/4

k. +ü? 31a/3

k. +i?ni 23a/4

k. +i 2b/2, 2b/4, 8a/11, 8a/12,
12a/15, 22a/2, 22a/3, 36b/6,
45b/2

k. +in 1b/11

k. +inge 22b/1

k. +indin 26a/15

k. +leri 39a/5, 39a/6, 45a/3

k. +leri?izni? 26a/11

k. +ler 22b/11

k. +mü 33b/3

közgü ayna.

k. +din 2a/1

k. +si 23a/15

k. +sinde 2a/3

közle- gözlemek.

k. –gen 18b/6

közli gözlü.

k. 22b/3

közsiz gözsüz, kör, ama.

k. 22b/12

k. +ge 22b/3

kıddise sırıruhu <Ar. sırrı mukaddes olan.

ķ. 31a/2

kıdret <Ar. kudret, güç.

ķ. 10b/15, 13a/2, 19b/6,
19b/11

ķ. birlen 22b/9

ķ. +din 10a/15

ķ. +imğa 19a/15

ķ. +ingä 20b/3

ķ. +i 10a/11, 28a/2, 28a/3,
40a/3, 45b/1

ķ. +in 13b/3, 17a/5- 17a/6

ķ. +indin 10a/15, 20a/2

ķ. +imizni 26a/2

ķ. +leri 25a/6	ķ. +da tur- 4b/8, 5b/1
ķ. (ķudret- i kāmīle) 12a/5	ķ. +ı 40b/14
ķuds <Ar. mübareklik, kutsilik.	ķ. (ķur'ān –ı mecīd) 5a/2
k.4b/4	ķurbet <Ar. yakınlık.
ķudsiyye <Ar. mukaddes, muazzez.	ķ.4b/5
ķ 4b/4	ķursaĝ kursak, balık için karın. ķrş.
ķulak kulak.	ķursak
ķ. 8a/8, 16b/3, 22b/10,	ķ. +ındın 43a/3
ķ. ķoy- 33a/12	ķursak kursak, balık için karın. ķrş.
ķulluk kulluk, kölelik.	ķursaĝ
ķ. ķıl- 36b/4	ķ. +ını? 44a/6
ķur^c a <Ar. kura, ad çekme.	ķ. +ı?da 44a/3
ķ. sal- 43b/11, 43b/12	ķ. +ında 42b/12, 42b/13
ķur' ān <Ar. Kuran.	ķutķar- kurtarmak.
ķ. 3b/5, 14a/13, 16b/14, 28a/12, 28b/4, 45b/7	ķ. -ĝan 25a/1
ķ. +nı? 3b/4, 4b/8, 17b/11, 31b/12	ķuru- kurumak, suyu çekilmek, susuz kalmak.
ķ. +nı 6b/3, 40b/10, 40b/14, 45a/4	ķ. –sa 26a/5
ķ. +ĝa 9b/2, 9b/4, 28b/4	ķ. –up tur- 44a/14
ķ. +da 13b/13, 26b/7, 26b/13, 27a/8, 27b/6, 28b/6, 36b/8	ķurut- kurutmak.
	ķ. –sa 26a/11
	ķuş kuş.
	ķ. +nı? 44a/10

ķ. +lar 20b/5	k. 31b/9
ķ. +larnı 20b/13, 21b/1	küf(ü)r <Ar. dinsizlik.
ķutul- kurtulmak.	k. +i ni? 41b/11
ķ. -up 45a/14	kümüş gümüş.
ķuvvet <Ar. kuvvet, zor.	k. +din tur- 11b/14
ķ. 31b/8, 40a/14	kün gün, gündüz.
ķ. tap- 44a/13	k. 4a/10, 6a/1, 16b/4, 18b/12, 24b/2, 34a/5, 34a/14, 39a/13, 41b/1, 41b/4, 42b/4, 43b/6, 44a/4, 44a/13, 44b/1
ķ. +i 13a/5	k. +ge 34b/15
ķuyaş güneş..	k. +de 6b/14, 11a/9, 39b/1, 39b/4, 44a/12, 45a/12
ķ. +mı? 13b/11	k. +din 30a/8, 30a/9, 34b/15, 43b/6
ķuyı kuyu. ķrş. ķuyuk, ķrş. ķuyuğ	k. +i 24b/7, 38b/6, 38b/7, 45b/15
ķ. 19b/13	k. +ini 24b/1
ķuyuğ kuyu. ķrş. ķuyuk, ķrş. ķuyı	k. +ini? 6b/13
ķ. +lar 26a/14	k. +inge 40b/15
ķuyuk kuyu. ķrş. ķuyuğ, ķrş. ķuyı	k. +ingeçe 37b/6
ķ. +ları?ızdaki 26a/4	k. +inde 28b/13, 37a/4, 38b/5, 39b/2
ķ. +ları?ızdın 26a/9	k. +lerdin 15b/12
ķuzı kuzu.	
ķ. +nı 44b/4	
ķüç güç, kuvvet.	
k. +i 21a/1	
ķüçlik güçlük, zorluk.	

kündüz gündüz.

k. 8a/1

kün toğar doğu.

t. –ar 4a/10

kürsī <Ar. arşın alt katı.

k. 13b/13

küstāhlık <Far. saygısızlık, küstahlık.

k. tur- 8b/9

L**luṭf** <Ar. lütuf.**lafz** <Ar. söz, kelime.

l.3b/1

l. 14b/15, 18a/7

l. birle 6b/13- 6b/14

l. birle 18a/9

l. +ı?nı 7b4

l. +dın 14b/15

l. +ını 25b/1

l. +ındın 39b/15

l. (luṭf u muḥabbet)7b/3

lā ilāhe illā lāh <Ar. Tanrı' dan başka tanrı yoktur.

l. 17b/6, 17b/8

len terāni <Ar. beni göremezsın.
(Allah' ın Hz. Musa' ya Söylediği söz.)

l. 8b/8

leşker <Far. asker, ordu.

l. 22b/5

l. +i?iz 21a/7

levḥ <Ar. levha.

l. 28a/9

l. (levḥ- i maḥfūz) 28a/4

l. (levḥ- i el- maḥfūz) 29a/8

li hāzā <Ar. bundan dolayı, bunun için.

l. 6b/1

M

ma'āş <Ar. geçinilecek şey.

m. 2b/5

m. +nı? 10b/8

ma'būd<Ar. ibadet olunan, tapınılan.

m. +ı 5a/6, 40a/10

m. +ımız 25a/3

m. +ı?ız 26a/7

m. +ları?ız 25a/4, 25a/4,
40a/9- 40a/10

m. +ları?ızın 40a/11- 40a/12

ma' fi'l- Keşşāf evlā <Ar. Keşşaf' ın içindeki şey daha iyi anlamındaki söz.

m. 38a/12

mağrib <Ar. batı.

m. +ğaça 28a/7

m. +de 27b/1

mağrūr <Ar. gururlu, mağrur.

m. bol- 21b/4

maḥabbet <Ar. sevgi, muhabbet.

m. 22a/12

maḥbūb<Ar. sevgili, sevilen.

m. +ını? 7b/3

m. (ḥaḳīḳat- i maḥbūb) +dın
9b/8

maḥfūz <Ar. saklanmış.

m. (levḥ- i maḥfūz) 28a/4

maḥlūk <Ar. yaratılmış, yaratık, canlı.

m. +da 12a/2

maḥlūkāt <Ar. yaratılmışlar, canlılar.

m. +dın 18b/11- 18b/12

m. +ınğa 12b/14

m. +ında 12a/8, 12b/5

maḥrūm <Ar. mahrum, yoksun.

m. ér- 2a/14

m. ḳal- 35a/4

maḥv <Ar. yok etme.

m. ét- 23a/3- 23a/4, 23a/4

ma° iyyet <Ar. beraberlik, birlik.

m. (ma° iyyet- i ḥalk) 11b/9

maḳām <Ar. makam.

m. 13b/2, 17b/12

m. tur- 7b/9

m. +nı 7b9, 7b10

m. +ğa 7b/14

m. +da 7b/3, 13b/6

m. +ı 13b/2, 13b/10

m. +ı tur- 7b/10

m. +ında 7a/9, 7b/1, 13a/5

m. (şāhib-i maḳām.) 2a/4

maḳṣūd <Ar. istek, hedef.

m. 17b/3

m. +ları 9b/8

māl <Ar. mal, mülk, servet, varlık.

m. 41b/1

m. bile 31b/8

m. bér- 30a/13

m. +ı 33b/14, 41b/15

m. +ını 7a/8

m. +ların 32b/9

m. +larındın 36a/11

mālik <Ar. sahip, Tanrı.

m. 15b/10

ma'lūm <Ar. malum, belli, bilinen.

m. bol- 5b/13, 17a/4, 40a/15

m. tur- 11a/2- 11a/3, 18a/10,
42a/13

m. +lar bol- 15a/9

maʿa bana (zamir).

m. 6a/4, 11b/6, 24a/5, 24a/10,
41a/1

ma'nī <Ar. māna, anlam.

m. +ğa 22b/15

m. +si 3b/8, 4b/8, 4b/9, 4b/13,
5b/7, 6a/9- 6a/10, 7a/3, 9a/1,
12b/13, 14b/15, 18a/8, 18a/9,
18b/5, 20a/13, 20b/10, 29b/9,
34b/12, 38a/8, 38b/6, 45a/2

m. +sin 39b/7

m. +siğa 7a/7, 29b/8, 45b/11

maṣīb <Ar. makam, mesned.

m. 10b/9

ma'rifet <Ar. marifet.

m. birle 7a/5

m. 4b/3, 6b/15, 13b/11

maṣhara <Ar. maskara, soytarı.

m. tut- 24b/4

maṣharalık maskaralık.

m. 23b/5

m. kı1- 24b/11, 24b/8- 24b/9

masivāllāh <Ar. Allah'tan başka her şey, ondan gayrisi, dünya ile alakalı şeyler.

m. +nı 9a/9

m. +dın 2b/10

ma° şiyet <Ar. isyan.

m. +inde 26b/7

maşrık <Ar. doğu.

m. +da 27/b

m. +dın 28a/6

ma° yūb <Ar. ayıplanmış, ayıplı.

m. 12a/11, 25a/4

maẓhar <Ar. sahip olma, şereflenme, bir şeyin ortaya çıktığı yer.

m. +ı 2b/11, 13b/7, 23a/15

mazlūm <Ar. zulüm görmüş, sakın, sessiz.

m. +larda 40a/1- 40a/2

m. +lardın 17a/1

ma'zūr <Ar. özürlü, özürlü olan.

m.3a/11

me° āni <Ar. anlamlar.

m. 8b/2, 14b/9

mecāz <Ar. mecaz.

m. 7b/3

mecāzī <Ar. mecazla ilgili, mecazi.

m. 10b/5

mecīd <Ar. azametli..

m. (Kur'ān- ı mecīd) 5a/2

meded <Ar. yardım.

m. bér- 21a/8, 22b/5- 22b/6, 22b/8

medḥ <Ar. övme.

m. (medḥ- i şenā) 13b/9

meftūn <Ar. tutkun, büyülenmiş.

m. 29b/8

meger <Far. meğer, halbuki, oysaki.

m. 15b/11, 16a/5, 18b/10, 20b/14, 21a/9, 24a/3, 24a/6, 27a/13, 35b/6, 36b/6, 37a/12, 40a/8, 40a/10, 41a/10, 41b/8, 41b/9, 42a/13, 45b/7

mehter <Ar. hizmetçi, acemi.

m. 28a/14

mek(i)r <Ar. hile.

m. 24a/2, 45a/10

m. ile 10b/11

m. +im 41a/14

m. +ler 36b/12

melāmet <Ar. ayıplama, azarlama.

m. kı1- 35b/1, 43a/5

melek <Ar. melek.

m. +ge

melekūt <Ar. ruhların ve meleklerin
alemi.

m. 13a/5

melik <Ar. hükümdar.

m. 2b/1

melūl <Ar. mahzun, üzülmüş,
üzüntülü.

m. bol- 42b/7

me^c lūn <Ar. melun, lanet edilmiş.

m. ay- 45a/15

m. +ı 32a/12

memleket <Ar. ülke, devlet, toprak.

m. 41b/2

mén(men) ben (zahir).

m. 6a/3, 7b/5, 7b/8, 9b/13,
9b/14, 11a/9, 13a/14, 13a/15,
14b/11, 18a/15, 19a/15, 23b/2,
24a/3, 24a/6, 24a/9, 29a/5,
36a/6, 37a/13, 41a/1, 43b/14

m. +deki 7a/3

m. +i 24b/12

men^c <Ar. yasaklama, önleme,
durdurma.

m. 31a/14, 31a/15, 34a/9

meni? benim (zahir).

m. 4a/15, 4b/1, 4b/11, 8b/6,
20b/2, 24a/7, 24b/13, 26b/2,
27b/7, 29a/5, 31b/6, 41a/13,
41a/14, 43a/2

me?ü ebedi.

m. 17a/15

menzil <Ar. menzil.

m. +e 22a/11

merđī <Far. erklik, cesaret.

m. 45b/4

merḥūm <Ar. Allah' ın rahmetine
kavuşmuş, ölmüş.

m. ér- 43a/6

merīḥ <Ar. Mars.

m. 13b/15	m. (mest- i ḥarāb) 8b/12
meretebe <Ar. derece, rütbe.	meştūr <Ar. örtülmüş, gizlenmiş, örtülü, gizli.
m. 7b/11	m. bol- 29a/8- 29a/9
m. +ni? 29a/14	meşğul <Ar. meşgul, bir işle uğraşan.
m. +ni 7b/9	m. bol- 10a/14, 27a/1, 29b/2
m. +ğa 29a/14	m. kıl- 7a/4
m. +de 13b/11	mevcūd <Ar. var olan, bulunan.
m. +singa 10b/9	m. tur- 15a/10
m. +sindin 8b/6	meveddet <Ar. dostluk.
m. +sén 17b/11- 17b/12	m. 2a/1
mertebeliğ dereceli, rütbeli, mertebeli.	mevlā <Ar. Allah, tanrı.
m. 17b/12	m. 22a/15, 29a/12
meşābīḥ <Ar. ışıık.	m. +nı 34b/8
m. +de 40b/8	m. +ğa 8a/1, 10b/6
m. +din 15a/2	m. +mızın? 35a/9
mescid <Ar. mescit, namaz kılınacak yer, küçük cami.	mey(i)l <Ar. eğilme, sevme, gönül akışı.
m. +ge 39a/15	m. 44b/2
meşḥ <Ar. şeklini değiştirip çirkin hale getirme.	m. ét- 31b/10
m. ét- 20b/1	m. kıl- 35b/9
mest <Far. sarhoş.	meymūn <Ar. kutlu, uğurlu.

- m. 20b/1
- m. bol- 6a/15- 6b/1
- meyve** <Far. meyve, yemiş.
- m. 33b/8
- m. +leri 33a/5
- m. +lerini 33a/15
- m. +lerindin 34a/10, 35b/7
- m. +lerni 33b/12- 33b/13, 34a/7
- m. +lerdin 34a/15
- mezzelet** <Ar. hakirlik, alçaklık, şerefsizlik.
- m. 43a/15
- mezheb** <Ar. tutulan yol, bir dinin şubelerinden her biri.
- m. tur- 26b/13
- m. +de 26b/14, 27a/3
- m. +inde 14a/6
- mezkūr** <Ar. zikredilmiş, söz konusu olmuş, anılmış.
- m. tur- 13b13, 27b6
- mezmūm** <Ar. yerilmiş, beğenilmemiş.
- m. 43a/6
- miftāhū'l- ḳur'ān** <Ar. Kur'ān'ın anahtarı.
- m. 3b/3, 3b/6
- miḥnet** <Ar. sıkıntı, mihnet, bela.
- m. +ge 32b/15
- mihrbān** <Far. şefkatli, merhametli.
- m. 6b/10
- m. tur- 5a/7, 6b/12, 25a/11
- m. +ımdur 5a/10
- m. (m. -ı ḥudānı?) 4b/14, 5b/10
- mihrbānlıḡ** <Far. merhametli, şefkatli
- m. 4b/15
- min** bin (1000) **krş. mi?**
- m. 2a/12
- mi?** bin (1000) **krş. min**
- m. +ni 5a/13
- m. +ini 5a/12
- mi° rāc** <Ar. göğē çıkma, miraç.
- m. +ı 7b/13
- mīs** <Far. bakır.

- m. 11b/13
- mişāl** <Ar. misal, örnek.
- m. +i 27a/9
- miskīn** <Ar. miskin, zavallı, fakir.
- m. 34a/4
- m. +ler 33b/13, 34a/5
- miz** biz (zamir).
- m. 13a/1
- m. +ge 34a/14- 34a/15
- molla** <Ar. eskiden büyük alimlere verilen isim, efendi, hoca.
- m. 3b/9
- m. +ğa 3b/9
- mu** bu (işaret zamiri).
- m. +nu? 25b/12, 27b/15
- m. +nı? dik 8b/1
- m. +nu? kibi 10b/8, 37b/8
- m. +nu? téğ 12a/12, 14b/14, 19a/4, 29b/2, 32b/9- 32b/10, 34a/15, 34b/6, 38a/5, 38a/11, 39a/13, 41b/10
- m. +nı 15a/3, 30a/14, 30a/15, 35a/6, 42b/14, 45a/4
- m. +?a 10a/13, 19b/4, 32a/4
- m. +nda 10a/12, 41b/9
- m. +ndın 10a/7, 10b/1, 11b/1, 11b/5, 12a/4, 16b/11, 17a/7, 22b/2, 23b/12, 28b/9, 32a/7, 34b/8, 41b/2, 42a/2, 43a/9, 44b/12
- m. +nça 12b/1, 12b/3, 15a/12, 19b/6, 33b/8, 44a/15
- mūceb** <Ar. gerekli
- m. +ingā 12a/12
- muḥabbet** <Ar. muhabbet, sevgi.
- m. 1b/11, 7b/9
- m. (luṭf u muḥabbet) 7b/3
- muḥammedi** Hz. Muhammed' e bağlı olan, Muhammedin ümmetinden olan.
- m. +leriğa 29a/15
- m. +lerğa 25b/6
- m. +lerdin 23b/6
- muḥāṭab** <Ar. kendisine söz söylenen.
- m. 14b/10
- muḥkem** <Ar. sağlam, güçlü.
- m. tur- 37b/5, 41a/15

muḥlis <Ar. muhtaç, ihtiyacı olan.

m. 7a/3

m. +ı? 42a/6

m. +ı 8a/8, 32a/7

muḥtāc <Ar. ihtiyacı olan, muhtaç.

m. kı1- 25b/10

m. +ın 42a/7

m. +ına 25b/10

muḥallib <Ar. başka tavra geçiren, başka hale değiştiren.

m. 2a/6

m. +ınça 22a/2- 22a/3, 30a/12

muraşşa° <Ar. kıymetli, taşlarla bezenmiş. **krş.murażżā°**

muḳayyed<Ar. kayıtlı.

m. bol- 18b/9

m. kı1- 13b/4

murażżā°<Ar. kıymetli, taşlarla bezenmiş. **krş. muraşşa°**

mu? sıkıntı, dert, tasa.

m. 27a/11

m. kı1- 28a/7

mundağ böyle, bu şekilde.

m. 33a/11

murdār <Far. kirli, pis.

m. kal- 29b/4

mu?lı sıkıntılı, eziyetli.

m. 2b/15, 10a/2

muşāhib <Ar. sohbette bulunan, biriyle sohbet eden, arkadaş.

m. bol- 42b/6

mūnis <Ar. cana yakın, sevimli.

m. 5a/10

m. +lerini? 16a/15

murād <Ar. istek, dilek, maksat.

m. 9b/5, 10a/12, 11a/1, 22a/6, 27a/5, 32a/4, 32a/5, 32a/6

muşannif <Ar. kitap telif, tahrir, cem ve telfik eden.

m. +nı? 34b11

m. bér- 25a/8

muşarraḥa <Ar. izah olunmuş, şüphe bırakmayacak şekilde açık,

m. tile- 8a/15, 8b/1

m. 15a/3

muşır <Ar. sözünde fikrinde ısrar eden.

m. +ğa 14b/14

mutlak <Ar. kayıtsız.

m. 10a/7

muttaşır <Ar. iyi veya kötü bir sıfatla tarif edilen, vasıflanmış.

m. bol- 2b/6

muvāfık <Ar. uygun, yerinde, denk.

m. bol- 38a/9- 38a/10, 38b/2

m. tut- 3a/13

muvaḥḥid <Ar. Allah'ın birliğine inanan.

m. 4a/7

m. +ğa 7b/2

mübārek <Ar. mübarek.

m.5a/3

mübīn <Ar. hayrı şerri, iyiyi kötüyü ayıran.

m. 24a/8

mübtelā <Ar. düşkün, belaya uğramış.

m. bol- 42b/15

m. kıl- 32b/6

mücāhede <Ar. uğraşma, savaşma, nefsi yenmeye çalışma.

m. 25b/13

müdāhenet <Ar. dalkavukluk, yağcılık.

m. +ni 30b/3

müdārā <Far. yüze gülme, dost gibi görünme.

m. kıl- 30b/1

müdde° ā <Ar. iddia olunmuş şey.

m. +sı 29a/13

müfessir <Ar. tefsirci, tefsir eden, Kur'an'ı yorumlayan din bilgini.

m. +lerni? 32a/4

müftī <Ar. fetva veren, müftü.

m. +lerğa 36b/10

mühimmāt <Ar. mühimler, lüzumlu olanlar.

m. +ını? 5a/6

mühlet <Ar. süre, iş için verilen zaman.

m. 41a/12

m. bér- 42b/4

müühr <Ar. mühür.

m. +i 4a/7

müjde <Far. müjde.

m. 9a/11

mülâzemet <Ar. bir yere veya kimseye sımsıkı bağlanma.

m. kıl- 16a/10

mülk <Ar. mal.

m. 10a/15, 13a/4, 13a/15

m. +i 10a/15, 10b/3

m. +ini? 10b/2

m. +in 10b/3

m. +inde 32b/14

mü'min <Ar. mümin, iman eden.

m. 4a/6, 6b/2, 6b/4, 9b/14, 10b/7, 11a/5, 12a/10, 21b/13, 21b/14, 22a/2, 22a/5, 30b/13

m. +ler 17a/7, 18a/1, 18b/14, 22a/7- 22a/8, 23b/4, 39a/9, 40a/8

m. +lerni? 39b/5

m. +lerğa 4a/7, 23a/12, 25a/11, 39b/5, 40b/1- 40b/2, 40b/3, 42b/9- 42b/10

m. +lerdin 11b/4, 24b/3, 24b/13- 24b/14

mü'mine <Ar. mümin, iman eden kadın.

m. 6b/2

m. +ğa 6b/4

münâfık <Ar. münafık.

m. +lar 39a/3, 40a/8- 40a/9, 40b/2

m. +larnı? 27b/12

müneccim <Ar. yıldız falına bakan, falcı.

m. +ler 14a/7

münezzeh <Ar. muhtaç olamayan, tenzih edilmiş.

m. tur- 11a/1

m. +sén 35a/7

münkir <Ar. inkar eden, dinsiz.

m. 29b/15

m. bol- 18b/13

m. tur- 40b/15

m. +ler 23b/11, 24a/9- 24a/10, 25b/9, 29b/11, 29b/14, 43a/10

m. +lerni? 19a/7

- m. +lerdin 15a/5, 23b/13
- münîr** <Ar. haberci, ulak.
- m. (sirâc- i münîr) 24a/9
- mürebbi** <Ar. terbiyeci, terbiye eden.
- m. +si 5b/9
- mürîd** <Ar. tarikata girmiş olan, şeyhin veya mürşidin talebesi.
- m. kıl- 36b/13
- m. +ler 2a/7
- mürsel** <Ar. mürsel, gönderilmiş, yollanmış.
- m. 43b/13
- mürşid** <Ar. irşad eden, doğru yolu gösteren, peygamber varisi olan.
- m. +i 2b/11
- müslümân** <Ar. müslüman.
- m. 33a/2
- m. bol- 44b/9
- m. +larını 37a/3- 37a/4
- m. +larğa 37a/4- 37a/5
- müsteḥakk** <Ar. layık olunmuş, hak etmiş.
- m. bol- 41a/13
- m. +larğa 36a/11- 36a/12
- müşâhede** <Ar. bir şeyi gözle görme.
- m. 25b/13
- müşârün-ileyh** <Ar. adı geçen.
- m. 31a/6
- müşerref** <Ar. şerefli.
- m. bol- 7b/12, 29a/14
- müşkil** <Ar. güç, zor.
- m. tur- 9a/12
- müşterî** <Ar. jüpiter gezegeni.
- m. 13b/14
- müteşâbihât** <Ar. Kur' ân- ı Kerim' in manayı zâhîreleri maksud olmayıp, misâl gibi îrâd olunan ayet-i kerîmesi.
- m. tur- 10a/13
- m. +dın tur- 26b/15
- müteşerri°** <Ar. şeriatla meşgul olan.
- m. birle 22a/9
- müteveccih** <Ar. ihsan ve iltifat üzere olmak.
- m. bol- 3a/3

müttakī <Ar. takva sahibi.

m. +ler 36b/1

müvāsā <Ar. iyilik, ihsan, yardım.

m. kı1- 30b/1

müvekkel <Ar. tayin edilen, tayin yoluyla bir işi başkası yerine yapan.

m. bol- 15b/10

müyesser <Ar. kolay, kolay gelen, kolaylıkla yapılan.

m. bol- 7b/14

müzd <Far. ücret, karşılık, mükafat.

m. 42a/4

m. +i 17a/14, 17a/15, 17b/13,
17b/14, 28b/1, 41b/13

N

n. +ğa 3b/10

nādān <Far. cahil.**nāseze** <Far. uygunsuz.

n. +larındın 26a/12

n. birle 18a/13

nāgāh <Far. ansızın, birdenbire.**nāşih** <Ar. öğüt veren.

n. 41b/9

n. bol- 45b/12

naḳ(i)l <Ar. hikaye, söz, anlatı, taşıma, aktarma.**naşib** <Ar. pay, hisse.

n. 23a/1

n. ét- 38b/1

n. ét- 29a/15, 29b/1

n. +ğa 16b/3

n. tur- 29a/15

naḳ(ı)ş <Ar. nakış, süs.

n. +i? 11b/5, 12/a4, 16b/11, 17b/10, 26b/5

n. 12b/1

nām <Far. ad, lakap.

n. +i 10b/1, 11a/5, 11b/1, 22b/1, 23a/14, 23b/11, 25a/13, 25b/9, 29a/7, 29b/11, 30b/5, 36a/13, 36b/7, 41b/2, 42a/2, 43a/9

n. 23b/2

namāz <Far. namaz.**naşihat** <Ar. öğüt.

n. 7b/2, 39a/15

n. 16a/6, 16a/9

n. +ı 39a/10

n. birle 22b/4

n. +ında 8a/13

n. +larını 44b/10

n. +larını? 10a/4

nān <Far. ekmek.**nāṭıka** <Ar. güzel konuşabilme kabiliyeti.

n. bér- 36b/13

n. 2a/2

nāresīde <Ar. yetişmemiş, körpe.**nā-tüvān** <Far. zayıf, kudretsiz.

n. +ni? 3b/13

n. bol- 7b/7	néçe nice.
nāzar <Ar. bakma, göz atma.	n. 11b/5, 12b/9, 12b/10, 12b/15, 14b/2, 16a/8, 16a/9, 41b/2, 42b/4, 43a/13, 45a/10
n. 9b/14, 45a/7	n. +ge 18b/6
n. ét- 10b/10	néçük nasıl.
n. kıl- 12b/10, 12b/14, 12b/15, 16b/13, 19a/12	n. kim 6a/1, 9b/10, 13b/5, 14b/15, 15a/1, 15a/2, 16b/12, 18a/2, 18b/2, 18b/12, 19b/15, 20a/10, 21a/1, 21b/7, 23b/1, 24b/6, 25a/11, 25a/12, 25b/5, 25b/12, 27a/7, 28b/7, 29b/13, 31a/2, 32b/13, 32b/15, 33a/13, 35a/1, 36b/13, 37a/9, 38a/2, 39a/7, 40a/5, 42b/7, 43a/15, 45b/12
n. sal- 12b/1	
n. +dur 12b/2	
n.+ı 12b/9, 45a/7	
n. +ın 11a/6	
nāzil <Ar. inme, iniş.	
n. bol- 4a/9, 37a/12, 44b/1- 44b/2	
né ne.	néçün niçin.
n.2a/3, 4b/11, 6a/5, 6b/5, 7b/1, 8b/1, 8b/9, 13b/11, 16a/8, 17a/6, 17a/11, 17b/14, 17b/15, 18a/6, 18b/1, 19b/3, 25b/7, 28a/5, 37a/3, 37a/9, 37b/7, 38b/9, 42a/6, 43a/4, 43a/14, 44a/2, 45b/5, 45b/15	n. 8b/2, 14b/11, 25a/5, 34a/14, 34b/8, 34b/12, 42a/1
n. +ge 18a/4, 40a/2, 40a/3, 42b/5, 44a/2	nédin neden.
necāt <Ar. kurtuluş.	n. 9b/2
n. bér- 5a/2, 43a/1	n. tur- 8b/1
	neérse nesne, şey. krş. nemérse
	n.4a/4, 4b/1, 4b/2, 9a/10, 11a/15, 29a/4, 34a/8- 34a/9, 37a/15

n. +ni? 11a/14, 20b/15, 28b/13	n. +i?izde 22b/12
n. +ni 18b/2	n. +lerini? 33b/3
n. +ge 18b/9, 25a/14, 45a/13	n. (hevā- yı nefis) 10b/11
n. +din 10b/1	n. (nefs- i şeytān) 10b/11
n. +ler 10a/10- 10a/11, 27a/7, 34b/13- 34b/14, 42a/14	nefūr <Ar. ürken, korkan.
n. +lerni? 28b/11- 28b/12	n. bol- 11a/7
n. +lerni 19b/4, 20b/15	négū niçin.
n. +lerğa 10b/7, 11a/13, 19a/1	n. 10a/7
n. +lerdin 16a/3- 16a/4, 18b/7	nehy <Ar. yasak etme.
n. +lerimizni 26a/2	n. +din 28b/6
nef <Ar. yarar, fayda.	nekābet <Ar. muayyen zümrelerin başları, kontrol.
n. yétkür- 33a/6	n. 2b/7
n. +i 33b/3	nemérse nesne, şey, eşya krş. nérse
nef(i)s <Ar. nefis.	n. 10a/8, 22b/15, 40b/8
n. 8b/8, 21a/10, 21b/6	ne? şey.
n. birle 21a/9	n 23a/5
n. +ğa 7a/5	néteg nasıl, niçin.
n. +i?ni 8a/9, 8a/10	n. 14b/10, 20a/6, 20a/10, 21a/5, 23b/1, 38b/13
n. +ini 3a/9	nétey nasıl.
n. +ingā 29a/10	n. 21b/15
n. +i?izni? 37b/2	

netīce <Ar. sonuç.

n. +si 25b/13

nevmīd <Far. ümitsiz.

n. 8b/4, 8b/8

n. bol- 8b/6, 11b/5

nidā <Ar. seslenme, nida, ses.

n. 42b/6

n. kél- 8b/10, 40a/2, 40a/9,
40a/11

n. kı́l- 8b/7

nihāyet <Ar. son, son derece.

n. 28b/2

n. +ğa 37b/4

n. +i 29a/14

niḳāb <Ar. peçe, yüz örtüsü.

n. 10b/11

n. +lerindin 19a/13

ni^c met <Ar. nimet.

n. 36b/5, 41a/15, 43a/2

n. +ğa 29a/6, 36a/14

n. +i 43a/5

n. +imni? 36a/6

n. +ığa 42b/2

n. +leri 36a/15

n. +lerin 32b/4

n. +lerini 6b/6- 6b/7

n. +lerini? 36a1/3- 36a/14

n. +ler 32b/12, 32b/14, 33a/9

n. +lerni 19b/1, 19b/2, 32b/15

n. +lerdin 32b/2, 33a/4, 37a/5

n. +lerimizni 26a/1

nisā <Ar. kadın.

n. kı́l- 9b/9

nisbet <Ar. bağlılık.

n. bér- 15a/6

nisyān <Ar. unutmama, unutuş.

n. +dın 3a/13

nisyānsız unutmadan.

n. bol- 3a/14

nişān <Far. iz, belirti.

n. 33b/8

niyāz <Ar. yalvarma.

n. 2b/6, 2b/14

niyet <Ar. niyet, meram.

n. 35a/11	n. (nūr- ı ziyā) 13b/8
n. kı1- 35a/12	nuşret <Ar. yardım, başarı, üstünlük.
n. tur- 18b/1	
n. +de 18a/6	n. 11b/2
n. +imiz 34b/3	n. bér- 24b/3, 24b/14, 25a/5, 25a/10, 25b/4
n. +lerindin 35a/13	n. +din 25a/3
niyetlik <Ar. niyetli, meramlı.	nücüm <Ar. yıldızlar.
n. 35a/5, 35a/11	n. 13b/12
n. ér- 34b/5	nükte <Ar. nükte, herkesin anlayamadığı ince mana.
n. kı1- 35a/12	n. 11a/11, 23a/3
n. +lerindin 35a/13	nüzül <Ar. iniş, inmek.
nīze <Far. kargı, mızrak, süngü.	n.(Sebeb-i nüzül) 5b/14, 45a/8- 45a/9
n. bol- 31a/4	
nūn <Ar Kuran’ daki nūn suresi.	
n. +dın 27a/5	
nūr <Ar. nur, parlaklık, ışık.	
n. 28a/5, 31a/4, 41b/4	
n. +dın 28a/6, 41b/5	
n. +ı 13b/8, 16b/14, 31a/1, 40a/15, 40b/1	
n. +ını 22a/15	
n. +ını? 13b/6, 13b/7	O

o o (zamir).

o. 13a/4, 13b/5, 29b/1, 29a/6,
29a/11

o. +nu?nı 23b/3

o. +ında 24b/4

ocak ocak.

o.+ları 44b/3

od ateş. **krş.** ot

o. +ı? 41b/4

o. +ı birle 6b/14

o. +ın 41b/5

o. +ına 41b/5

oğ(u)l oğul, erkek evlat. **krş.** oğlan

o. 33a/9

o. +ı 3a/14, 31b/9, 43b/7

o. +ınğa 27b/6

oğlak oğlak.

o. 44b/4

oğlan oğlan, erkek evlat. **krş.** oğul

o. +ğa 3b/11

o. +ın 3b/9

o. +ını 43b/8

o. +ları 31b/8, 31b/9, 44b/4

oğulğına evlatcık, oğulcuk.

o. +m 27b/7

oğullık oğulluk, evlatlık.

o. +ğa 31b/4

oğşa- benzemek.

o. +r 21b/15, 22a/2, 22a/3

oğşaş- benzer, benzeşmek.

o. 4a/13, 12a/11

o. +dur 8a/1

oğşat- benzetmek.

o. +mağlıg tur- 22a/8

ok ok.

o. +ını? 15b/4

oku(i)- okumak.

o. -mışlar 45a/6

o. -p tur- 16b/8- 16b/9,
31b/15

o. -a tur- 2a/13

o. -y tur- 37a/14

o. -sa 6b/2, 43a/1

o. -y başla- 44b/7

o. -p ér- 12a/7

o. -p 17b/11

o. -ğaç 26a/13, 44a/8

o. -may tur- 39a/11

okul- okunmak, okuma işine konu olmak.

o. -a tur- 26b/13, 31b/11

ol o, onlar.

o. 2a/11, 2a/13, 3b/8, 3b/10, 3b/11, 3b/13, 4a/1, 4a/4, 4b/2, 4b/13, 5a/9, 5b/1, 5b/7, 6a/4, 6a/5, 6a/8, 6a/10, 6b/11, 6b/14, 7b/5, 8b/13, 9b/1, 9b/3, 9b/5, 10a/11, 10b/7, 10b/12, 11a/1, 11a/5, 11a/3, 11b/1, 11b/2, 11b/5, 11b/11, 12b/2, 12b/14, 13a/9, 13b/1, 14a/3, 14a/13, 14b/1, 15a/8, 15a/11, 15a/13, 15b/1, 15b/2, 15b/4, 15b/6, 16a/3, 16b/6, 18a/3, 18b/2, 18b/3, 18b/5, 18b/11, 19a/9, 19b/2, 19b/7, 19b/10, 19b/11, 20a/2, 20a/4, 20a/9, 20b/15, 21a/4, 21a/6, 21a/12, 21b/9, 21b/11, 22b/8, 23a/1, 23a/9, 23a/14, 24a/11, 24a/13, 25a/1, 25a/3, 25a/7, 25a/15, 26a/7, 26a/8, 26b/5, 27a/5, 27a/15, 27b/2, 27b/4, 27b/8,

27b/13, 28a/1, 28a/2, 28a/4, 28a/5, 28a/9, 28a/10, 28b/10, 29a/14, 30a/2, 30a/5, 30b/15, 31b/5, 31b/7, 32b/6, 32b/15, 33a/9, 33a/15, 33b/4, 33b/7, 33b/9, 34a/5, 34a/7, 34a/8, 34a/10, 34b/13, 34a/12, 35a/1, 35a/5, 35b/7, 36a/3, 36a/9, 36a/13, 36a/14, 37a/15, 38b/1, 38b/6, 38b/7, 38b/9, 39a/15, 40a/4, 41a/4, 41a/10, 41a/11, 42b/12, 43a/5, 43b/2, 43b/14, 44a/9, 44b/3, 44b/8, 45a/15, 45b/1

o. bol- 7a/3, 9a/1, 12b/14

o. ér- 29a/1, 33a/2, 42b/9

o. tur- 10b/1, 12/4, 16b/11, 23b/11, 25a/13, 25b/9, 27a/3, 29a/7, 29b/1, 29b/11, 30b/5, 32a/7, 34b/12, 36a/13, 38a/13

olar onlar.

o. +ğa 19b/9, 29a/15, 34a/10

oltur- oturmak.

o. -dı 43b/9

o. -ur 41b/2, 43a/9

o. -up 8b/8, 32b/9

o. -mağay 30b/15

on on (10).

o. 31b/9

ondur- hafifletmek.

o. –up 44a/11

on sekiz on sekiz (18).

o. 31b/3

on tokuz on dokuz (19).

o. 4a/1

ornan- yerleşmek.

o. –ganda 5a/10

ornat- yerleştirmek.

o. –ıp 44a/3

orta orta.

o. +sınğa 43b/9

ortançı ortanca.

o. 33a/11

o. +sı 34b/5

orun yer.

o. bér- 23a/13

o. +larını 18b/14

ot ateş. **krş.** **od**

o. 14a/15, 15a/9, 22a/15,
23a/3

o. +nı? 15a/7

o. +nı 14b/1

o. +ğa 33b/8

o. +ındın 3b/12, 3b/13, 3b/14

oyğat- uyandırmak.

o. –dılar 33b/10

oz- geçmek, ilerlemek.

o. –ıp 13a/5

ozakı önceki, geçen, eski.

u. 14b/14

u. +lar 40b/10

u. +lardın 31b/14

ozdur- geçirmek, ilerletmek.

o. –dı 43a/7

o. –up-mén 29a/5

Ö	ö. –megey 43a/13
ög- övmek.	ölüm ölüm.
ö. –üp 17a/8, 32b/7	ö. 7a/13, 11a/11
ögmekli övülen.	ö. +ni 11a/5
ö. +ler 5b/7	ö. +ge 6a/11
ögren- öğrenmek.	ö. +din 6a/11, 16b/15
ö. –ip tur- 33b/14	°öm(ü)r <Ar. ömür.
öğret- öğretmek.	ö. birle 29b/1
ö. –ip 7a/5	ön ön. krş. ö?
ögünç övünç.	ö. 15b/1, 15b/2,
ö. bul- 9b/5	ö. +i 15b/1
ö. yé- 35b/3	ö? ön. krş. ön
ögür- aşırı bağıırıp çağırmaq, sesli ağlama.	ö. 13a/8
ö. –ür 33a/6	ö. +ünde 11a/6
öl- ölmek.	ört- örtmek.
ö. –gendin 19a/14	ö. –gey-sén 30b/5
ö. –mekni 10b/14	ö. –güçi 11b/3
ö. –mekin 11a/1	öt- feragat edip vazgeçmek, geçmek.
ö. –mekdin 21a/4, 23a/11	ö. –e tur- 45b/9
ö. –meklikni 10b/12, 23a/14	ö. –üp 7a/5
ö. –medi 10a/1	ö. –geç 44b/1
	ö. –gen 14b/14, 22b/5

ötker- vazgeçirmek.

ö. –ip 17a/5

ötrü yalan, hile.

ö. 16b/8

öz kendi.

ö. 2a/7, 2b/7, 3a/8, 3a/10,
3a/12, 12a/5, 12a/6, 14b/1,
14b/6, 14b/7, 15a/4, 17a/5,
17a/10, 17b/15, 18a/4, 18b/15,
19b/6, 20b/3, 21b/12, 22a/2,
22b/2, 22b/6, 22b/12, 23a/2,
23a/7, 25a/9, 25a/15, 25b/5,
27b/6, 28a/3, 29a/2, 29a/5,
33b/3, 34a/13, 36a/4, 37b/2,
38b/4, 40b/11, 42a/2,
43a/7, 43a/9, 43a/15, 43b/4,
44b/8, 44b/12, 45b/1

ö. +ni? 9a/1, 9a/2, 23a/1,
42a/10

ö. +ni 23a/3, 23a/4

ö. +i 2b/13, 4b/14, 7a/12,
10a/8, 18b/3, 31b/6

ö. +i?ni 10b/10, 23a/4

ö. +i?i 42a/7

ö. +ini? 11a/12, 17a/5

ö. +in 44a/1

ö. +ini 36b/6, 43b/14

ö. +iğa 20a/9

ö. +ige 8a/14

ö. +inge 21b/4, 25a/12

ö. +inde 41a/3

ö. +indin 5b/1, 30a/9

ö. +imizge 30a/14, 35a/11

ö. +i?iz 37b/1, 37b/7

ö. +leri 42a/14

ö. +lerini? 34b/2, 35a/12-
35a/13, 35b/5

ö. +lerige 30b/2

ö. +lerindin 15b/3, 25a/5

özge başka, diğer.

ö. 2a/10, 5b/1, 6a/11, 9b/8,
9b/13, 10b/1, 11b/9, 13a/6,
14b/15, 15b/10, 18b/9,
18b/15, 19a/1, 19b/4, 20a/14,
21a/8, 25b/7, 27a/6, 27a/13,
28b/3, 28b/11, 29a/12, 30a/3,
32b/1, 39b/7, 44a/6, 44b/14

ö. +ni 9a/10, 41b/2

ö. +ge 29a/15

ö. +geçe bol- 12a/7

ö. +din 10b/2, 42a/7

ö. +si 27b/15, 31b/15

ö. +ler 5a/12, 5a/13

ö. +lerdin 42a/5

özgü özgü.

ö. 5a/7, 5b/7, 5b/10

P

pādšāh <Far. padišah.

p. 2b/13, 8a/1, 10b/6, 31a/3

p. +1 13a/15

p. +1 tur- 6b/13

p. +larnı? 10b/5

p. +ların 10b/2- 10b/3

pādšāhlık <Far. padişahlık.

p. 10a/12

p. +1 19b/12

pāk <Far. pak, temiz, has, halis.

p. bol- 7b/3

pāre <Far. parça, kısım.

p. 27b/2, 27b/3

p. bol- 15b/6

pāy <Far. ayak.

p. +in 31a/3

pāyān <Far. son, akıbet.

p. +ığa 23a/3

penāh <Far. sığınma, sığınılacak yer.

p. kél- 25a/15

p. +1 tur- 25a/11

pend <Far. öğüt, nasihat.

p. 45b/7

perest <Far. tapan, tapınan, ibadet eden.

p. +lerni 36b/3

perestiş <Far. aşırı sevgi, kulluk.

p. kıl- 10b/2, 23a/6

perhīzkār <Far. perhizkar, dinin yasaklarından kaçan.

p. bol- 36b/8

p. +lar 17a/8, 36b/2

perīşān <Far. dağınık, perişan.

p. bol- 23b/11

perver <Far. terbiye eden, yetiştirici.

p. 10a/6, 10a/7

p. +niğa 9b/2

perverdigār <Far. tanrı, yaratan.

p. tur- 6b/11

p. +nı? 30a/2, 33b/5- 33b/6, 42b/3

p. +1 36b/4, 43a/7

p. +ındın 43a/3

p. +ımız 35b/6

p. +ımızğa 35b/8

p. +mızge 35a/9

p. +ımızdın 35b/9

p. +ıız 18a/15, 19a/10, 37b/4

p. +larındın 17a10- 17a11

p. (perverdigār- ı °ālem)
17b15

perverīš <Far. terbiye etme,
yetiştirme.

p. bér 5b/9

pes <Far. bu halde, bināenaleyh,
öyleyse, bundan sonra.

p. 5a/12, 5a/13, 5b/3, 6b/15,
7a/8, 8a/1, 8a/3, 11a/1, 12b/5,
12b/8, 14a/10, 16a/2, 16b/7,
18a/5, 18a/14, 20a/5, 20a/10,
20b/2, 21a/3, 22b/14, 24a/10,
25a/1, 25b/2, 26a/6, 30a/11,
33b/4, 33b/9, 33b/15, 34a/11,
37a/3, 37b/2, 37b/8, 38a/1,
38b/6, 39a/3, 40a/13, 40b/12,
41a/1, 42a/14, 42a/15, 42b/3,
42b/4, 43a/7, 44a/4, 44a/9,
45a/10

pest <Far. alçak, aşağı.

p. 29a/13

peydā <Far. meydanda, ortada.

p. 8a/12, 22b/9, 24a/6

p. bol- 40a/15

peygamber <Far. peygamber.

p. 3b/3, 15b/12, 17b/5, 28a/14,
28b/6, 28b/14

p. +ni? 28b/7, 28b/8

p. +ni 44b/11

p. +ğa 44b/6

p. +sén 43b/13

p. +ingā 32b/2

p. +imizğa 45a/10

p. +ler 5a/13, 15b/15, 16a/12

p. +lerğa 16a/4

p. +lerdin 43a/8

p. +lerimğa 20a/12

p. +lerimdın 20a/11

p. +lerin 20a/10

peygamberlīg <Far. peygamberlik.

p. +ğa 43b/2

pīr <Far. yaşlı, ihtiyar.

p. +leri 2b/7

pîş <Far. asıl, esas.

p. bol- 40b/9

p. é- 38a/7

pîşe <Far. meslek, iş.

p. kıl- 32a/9

pus- pusmak, saklanmak.

p. -a 22a/13

pür <Far. dolu, çok, çok fazla.

p. 38a/7, 38b/3

R

r. ét- 22b/3

Rab(b) <Ar. Tanrı, Allah.

r. kı1- 34b/3

R. (Rabb- i Celîl) 19b/5

rahmân <Ar. merhamet eden, Allah'ın sıfatlarından biri.

rabbü'l-'âlemîn <Ar. alemlerin Rabbi.

r. 2b/4, 5a/7

r.5b/8

rahmet <Ar. rahmet, esirgeme.

râci' <Ar. geri gelen, dönen.

r. 36a/15

r. bol- 45b/10

radıyallāhu 'anh(a) <Ar. Allah ondan razı olsun, mealinde duadır.

r. birle 21a/4

r. 3b/5, 28b/12, 33b/9, 40a/1, 40b/4

r. kı1- 3b/12, 24b/14- 24b/15

r. +dın 3b/15, 4a/8, 4b/7, 27a/11, 39b/10

r. +im 43a/2

r. +i? 11b/6

r. +i 4b/7, 43a/5

radıyallāhu 'anhüm(a) <Ar. Allah onlardan razı olsun, mealinde duadır.

r. +ığa 23a/12, 43a/15

r. 5b/15, 29a/2, 39a/9

r. +indin 16b/7, 35b/11

r. +imizge 44b/14

rağbet <Ar. istek, kabul edilme.

r. +imizdin 25b/5

r. kı1- 35b/8

r. (rahmet- i şāmîle) 12a/6

rahîm <Ar. merhametli, acıyan, Allah'ın sıfatlarından biri.

rahmetu'llāhi 'aleyh <Ar. Allah'ın rahmeti onun üzerine olsun.

r. 5a/8

r. 2a/6, 7b/6, 8a/13, 9b/11, 27a/3

r. tur- 25a/3, 25a/15

rağam <Ar. yazı.

rahm <Ar. esirgeme, koruma.

r. kı1- 2a/8

raķīb <Ar. rakip.

r. +ingā 10a/4

r. +lerni? 29b/15

resūl <Ar. resul.

rāst <Far. doğru, uygun.

r. 2b/13, 6a/1, 6a/8, 6a/12,
18a/12, 22a/7, 24a/6, 24a/8,
26b/7, 45b/2

r. ayt- 40b/6

r. +ğa 45b/10

r. bol- 38a/13

r. +ığa 40b/11

r. tur- 37b/5, 38a/10

rāstlık <Far. doğruluk.

revā <Far. uygun, yerinde.

r. 36b/3

r. 42a/10

r. birle 17a/9, 20a/8, 24a/2

r. ét- 12b/1

r. birlen 44b/15

r. kııl- 39b/10

r. üze 6b/8

r. kör- 41a/9

r. +ğa 28b/1

revāc kıymet, değer.

rāvī <Ar. rivayet eden, anlatan.

r. +ı 2b/12

r. tur- 31b/14

revş <Far. gidiş, yürüyüş, tarz,
üslup.

recm <Ar. taşlamak, kovmak.

r. 38b/11

r. kııl- 14a/8- 14a/9

r. sal- 31a/12

r. tur- 13a/10

red(d) <Ar. kabul etmeme, inkar
etme, geri çevirme.

r. –de 38b/12

r. ét- 21b/5

r. +in koy- 35b/2

rek^c at <Ar. namazda bir kıyam, bir
rükü ve iki secdeden ibaret hareket.

reyblıg <Ar. şüpheli

r.2b/3

rezzāk <Ar. rızık veren, yediren içiren.

r. üçün 25b/12

rızā <Ar. razı olma, memnunluk.

r. 7b/10

r. birle 22a/9

r. bér- 7a/9, 7b/2, 7b/12, 24a/4

r. +sındın 33b/3

rızık <Ar. Allah' ın bahsettiği nimet.

r. +ındın 19a/8

ri° āyet <Ar. uyma.

r. kı1- 9a/8

rivāyet <Ar. rivayet.

r. kı1- 39a/13-39a/14, 39b/8, 39b/10, 40a/1, 40b/5

r. tur- 3b/15, 4b/7, 4a/8, 26a/14, 35b/14

r. +de 4a/4, 6a/10

riyā <Ar. riya, iki yüzlülük.

r. 36b/12

riyāzat <Ar. nefsi kırma, perhizle, kanaatla yaşama.

r. 25b/14

rūḥ <Ar. can, ruh.

r. +ını 7a/4

rūšen <Far. parlak, aydın.

r. tur- 3a/14

rūz <Far. gün.

r. 10b/6

r. (rūz-ı ° āşıķını?) 10a/1

rūzī <Far. nasip etmek, bağışlamak.

r. 21a/6, 21a/13, 21a/15

r. kı1- 4a/3, 7b/10, 29a/6

r. bér- 22b/6

r. yétkür- 5a/12

rücū° <Ar. dönme, geri dönme, sözünden dönme.

r. kı1- 8b/1

rücūmen <Ar. taşlar.

r. 13a/10

rüsvālīg rezillik, itibarsızlık.

r. +ındın 32a/13

S

sa'ādet <Ar. saadet, mutluluk.

s. 2b/7, 7b/13, 14b/6

s. +din 29b/3

şabır <Ar. sabır, katlanma, tahammül.

ş. buyur- 44b/12- 44b/13

ş. kıl- 24a/4, 25b/9, 29a/8, 42b/3, 42b/11, 43a/10, 44b/14

şābitāt <Ar. Sabit. Gök biliminde kullanılan özel bir terim; yerinde durur gibi görünen sabit yıldızlar.

s. 14a/2

şadaқа <Ar. sadaka, zekat.

ş. 7a/12

ş. üçün 7a/8

ş. bér- 6b/4

şādık <Ar. bağlı, sadakatli.

ş. 12a/14

ş. +lar 9b/6, 10a/5

şādıkü'l-ķavl <Ar. sadık anlaşma.

s. 2b/6

şaf <Ar. sıra, dizi.

ş. 20b/7

ş. tüz- 20b/8

şāf <Ar. temiz, pak, katıksız.

ş. bol- 29a/10

şafā <Ar. mutluluk, safa.

ş. (cevr- i şafāsındın) 13b/8

şaffet <Ar. arılık, saflık.

s. +i 28b/7

şaffi <Ar. saf, temiz, halis, Hz. Adem.

ş. +ni? 28b/7

şafiyu' llāh <Ar. Adem peygamber' in lakabı.

ş. 10b/11

sağın- sanmak, zannetmek, düşünmek.

s. -urlar 29a/12

s. -ğay 32a/13

s. -ıp 17a/1

sağır sağır, kulağı duymayan.

s. 22b/12

sağsız sağlıksız.

s.4a/15

şāhib <Ar. sahip.	s. –dı 32b/1, 44b/11, 45b/1
ş. (şāhib -i devlet) 3b/9	s. –ğay (3a/13-3a/14)
s. (şāhib –i hāli) 2a/5	s. –yor-biz 44b/13
s. (şāhib –i kemāli) 2a/4	s. –y tur- 12a/5, 28a/3
s. (şāhib -i maḳāmı) 2a/4	s. –y al- 20b/12- 20b/13
ş. (şāhib –i naẓar) 12b/2	s. –p 44b/13
şahīḥ <Ar. sıhhatli, sağlıklı.	s. –ğuşısı 5b/10, 45a/11
ş. 12a/11	sal- salmak.
şahrā <Ar. çöl.	s. –dı 12b/2
ş. 27b/12	s. –dılar 43b/12
ş. +da 43a/4, 43a/6, 44a/9	s. –ur 45a/7
ş. +da bol- 27b/9	s. –urlar 22b/4
ş. +da ér- 6a/1	s. –ğay 40a/5
sāk kemik.	s. –sam 9b/14
s. 38b/10, 38b/11	s. –sa 43b/15
s. ér- 39a/12	s. –ğan 24a/9
s. (keşf- i sāk) 39b/15	s. –ğuşı 31a/12
sakınç düşünme.	s. –maḳ 45a/6
s. 18b/5	s. –mağıl 8b/13
sakışlık hesaplı, sayılı.	s. –ma 10b/11
s. 18b/6	s. –mas-siz 34b/9- 34b/10
sakla- saklamak, korumak.	s. –mağay 12b/1, 43a/10

s. -mağay ér- 3a/2

şālih <Ar. dinin emirlerine uygun harekette bulunan.

ş. 33a/2, 34b/5

ş. ér- 33a/11

ş. +lerdin 43a/8

şālihāne <Ar. ehl-i takva olan.

s. 2b/5

şalla° llāhu ° aleyhi ve sellem <Ar. Allah' ın selamı onun üzerine olsun.

ş. 3b/3, 17b/5, 22a/7, 26b/7, 29a/2, 32a/15, 36b/15, 42b/10, 45a/10

s. +ğa 18a/12

sallan- sallanmak.

s. -a 22a/5

salṭanat <Ar. saltanat, hükümdarlık.

s. 19b/11

saʔa sana (zamir).

s. 6b/7, 6b/8, 6b/10, 6b/15, 7a/7, 9a/2, 16a/7, 20a/10, 23a/1, 24b/11, 28b/1, 30a/13, 42a/8, 44b/1, 44b/7, 45a/7

šan° at <Ar. hüner.

ş. +ların 13a/14

ş. (šan° at- i iltifāt) 14b/13

sansız hesapsız, sayısız.

s. 13b/1, 13b/4

sar- sarmak.

s. 23b/3

sarāy <Far. saray.

s. +ını? 11a/8

sarı taraf, tarafına, yanına, tarafı, -e doğru.

s. 9a/1, 9a/2, 9a/3, 12b/11, 20b/5, 34a/1, 40a/7

s. +ğa 22a/5, 22a/6

sat- satmak.

s. -mağıl 10b/9

sataş- rastlamak.

s. -ıp ér- 39a/14- 39a/15

savut- uzaklaştırmak.

s. -ğan 2b/9

şaykal <Ar. cila yapan âlet, parlatan.

ş. +ı 2a/1

sayla- seçmek, tercih etmek.

s. -p 2a/9, 21b/7, 31a/6	seher <Ar. seher, tan yeri ağarmadan önceki vakit.
saylan- saymak, hürmet etmek.	s. 33b/15
s. -ğaylar 40a/9	sehven <Ar. yanlışlıkla.
sebeb <Ar. sebep, neden.	s. 3a/15
s. 5b/14, 9b/2, 20a/11, 29a/1, 39a/13, 42b/9, 45a/8, 45a/9	sekīn sakın.
s. bol- 3a/1	s. 34a/2-4-6
s. ér- 37a/8	sekiz sekiz (8).
s. +din 32b/14- 32b/15, 39b/5	s. 9b/13
s. +i 18a/15	sekizinci sekizinci (8.).
s. (sebeb-i nüzül) 5b/14, 45a/8	s. 14a/3, 14a/10
sebīl <Ar. yol.	sekkīnkine sakince.
s. 42a/8	s. 33b/10
secde <Ar. secde.	sén(sen) sen (zamir).
s. 39b/2, 40b/3	s. 7a/15, 7b/11, 8b/9, 9a/14, 10a/7, 10b/10, 12a/5, 12b/15, 23b/2, 28a/14, 28a/15, 28b/4, 29b/10, 35a/7, 41a/3, 41b/13
s. buyur- 39b/3- 39b/4	s. +i? 9a/3, 10b/10, 11b/5, 12a/4, 12b/11, 16b/11, 17b/10, 24b/11, 26b/5, 28a/14, 30a/1, 30b/2, 30b/8, 44a/3
s. ét- 39a/2, 39a/8, 39a/9, 39a/10, 39a/13, 39b/14, 40b/2	s. +de 8b/4, 23a/5, 28b/10, 28b/10
s. kııl- 39a/3, 39b/2	
s. +ğa 40b/2	
sedd <Ar. engelleme.	
s. +i tur- 24a/7	

s. +din 8a/2, 8a/5, 9b/13,
16a/6 s. +sén 10a/8

s. +i 29b/6, 30a/14, 40b/13,
40b/14, 42b/2, 43b/13, 45a/1,
45a/8

şenā <Ar. övgü, övüş.

ş. 5b/6

ş. ay- 6b/7- 6b/8

ş. +ğa 6b/5

ş. +yını? 29b/15, 30a/1

ş. +sin 6b/7

ş. +lar 5b/13

ş. (hakīm- i şenā) 10b/5

ş. (hüküm- i şenā) 11b/6

ş. (medh- i şenā) 13b/9

serdār <Far. komutan, başkan.

s. +ı 30a/7

s. +ındın 11a/7

ser-firāz <Far. benzerinden üstün olan.

s. kıl- 6b/14

serrişte <Far. delil.

s. 5b/2

server <Far. başkan.

s. 28a/14

sev- sevmek.

s. -dik 41b/4

s. -er- mén 7b/4

s. -erler 30a/15

s. -enlerğa 16b/2

şevāb <Ar. hayır, hayırlı iş, Allah'ın rızasını kazanmaya mahsus iyi amel.

ş.3a/2, 3b/1, 29a/15, 29b//13

ş. tap- 17a/14

ş. +nı? 3a/2- 3a/3

ş. +ı 7a/11, 17b/13, 26a/13,
28b/2

ş. +ındın 23b/4

ş. +ınğa 17a/12

ş. +ların 17b/14

sevdā <Far. aşk, istek.

s. (dām- ı sevdā) 12b/2

seyh <Ar. helak olmak, batmak, kahrolmak.

s. bol- 6a/15

seyr <Ar. yürüme, yürüyüş, seyir.

s. 29b/2, 29b/4	ş. +ların 13a/4
s. +i 22a/11	ş. +larındın 35a/9
seyyid <Ar. ileri gelen.	sığ- sığmak.
s. 2b/12, 2b/13	s. –a 10b/9
sezā <Far. uygun, münasip.	sığın- sığınmak.
s. 37a/5	s. –ğay 10b/4
sezāvar <Ar. münasip, uygun, layık.	sığır sığır.
s. ayt- 29a/6	s. 4a/12, 27b/4
s. bol- 8a/11, 11a/4, 15b/14	s. +nı? 27b/4
s. tur- 5b/8, 6b/5	sın- bozulmak.
şiddikîn <Ar. Allah yolunun sadakatte en ileri olanları.	s. –ğay 10b/13
s. 2a/7	sına- sınamak, denemek.
şifat <Ar. sıfat, nitelik.	s. –duk 32b/13
ş. 11b/10, 35a/9	s. –p 32b/11
ş. birle 13a/6, 15a/14	s. –mağdın 11a1
ş. tur- 10a/12	sınçıla- toplamak.
ş. +ın 11a/13	s. –dı 34b/1
ş. +ında 29b/2	sındur- kırdırmak, kırmak.
ş. +ındın 10a/13	s. –maknı 3a/10
ş. +ı 2b/6, 5a/7, 5a/8, 28b/7	sır <Ar. sır, gizli tutulan şey, bilinmeyen yön.
ş. +lar 5b/8, 13a/14	s. +ını 22a/14

şırāt <Ar. sırat köprüsü.

ş. 4a/6

singir- hazmetmek, sindirmek.

s. –genleri?iz 19b/2

sipās <Far. şükretme, dua etme.

s. 5b/7

sirāc <Ar. ışık, kandil, mum.

s. (sirāc- ı mübîn) 24a/9

sitāyış <Far. övme, medhetme.

s.5b/7

sitem <Far. azarlama, çıkışma.

s. kı1- 25b/1, 35a/11

siyādet <Ar. seyyidlik, sahiplik.

s.2b/11

siyādetmeab <Ar. seyyidliğin
sığımlacak yeri, dönülecek yeri.

s. +1 2b/7

siz siz (zamir).

s. 12a/11, 15b/13, 16a/4,
20a/1, 20b/3, 21b/14, 21b/15,
23b/1, 23b/13, 25a/7, 26a/8,
26a/10, 26a/14, 28b/2, 34b/6,
34b/9, 34b/12, 39b/13,
40a/9

s. +ni? 11a/2, 18a/4, 19a/3,
19a/15, 21a/15, 22b/10, 24a/7,
24b/14, 25a/4, 25b/4, 26a/6,
37b/3, 38a/3

s. +ni 8b/7, 19a/9, 19a/14,
19b/3, 19b/4, 22b/8

s. +ge 15b/12, 16a/9, 20a/1,
22b/5, 22b/6, 26a/8, 37b/6

s. +din 11a/2

s. +ler 16a/5, 20b/2, 21a/15,
22b/14, 23b/10, 24a/15

s. +lerni 10a/13, 19b/13,
19b/14

s. +lerğa 15b/11

s. +large 19b/15, 20a/1, 21a/7,
21a/8, 21a/12, 21a/14, 22b/8,
24a/5, 24b/15, 25a/4, 25a/5,
26a/11, 34a/5, 34b/7, 34b/10,
37b/2, 37a/9

s. +lerdin 21a/5, 26a/6, 29b/7,
34b/14

s. +lerde 37a/12, 37a/15

so? son, nihayet, arka, sonra.

s. 7b/1, 9a/15, 9b/4, 12b/4,
12b/9, 13b/10, 17a/7, 19a/14,
19b/14, 20a/6, 21a/4, 23a/11,
33a/14, 37a/7, 43b/6

s. +ıga 29a/14	s. +leri 31b/13
so?ra sonra.	söz söz.
s. 31b/4, 32b/5	s. 2a/2, 4b/12, 14a/13, 14b/8, 26a/15, 30a/10, 30b/5, 31a/10, 31a/13
sor- sormak.	s. +ni? 38a/3
s. -ğıl 37b/9	s. +ni 14b/9, 30b/4, 34a/3, 34a/6
s. -dı? 30a/11	s. +ge 42b/1
s. -dılar 8a/14, 17b/6	s. +de 9a/11, 14b/11
s. -ğaylar 15b/9	s. +din 17b/10, 22b/15- 23a/1, 23a/13, 23b/11, 26b/5, 29a/6- 29a/7, 36a/13, 45a/15
s. -mağlar 15b/14	s. +ini? 14a/7
sorul- sorulmak, öğrenilmek.	s. +in 13a/12, 16a/14, 16b/1, 17a/2, 21b/4, 21b/5
s. -ğusı tur- 16a/6	s. +ini 16a/12, 35b/2, 38a/14
sökel hasta.	s. +ine 31b/7
s. 4a/15	s. +indin 21b/5- 21b/6
sökellik hastalık.	s. +inge 31a/8
s. +leri 39a/12	s. +inga 33a/12
sökünç lanet, azarlama, sövme.	s. +ler 30b/1- 30b/2, 30b/4
s. 18a/13	s. +lerge 16b/2, 40b/13
söndür- söndürmek.	s. +lerdin 29b/11, 37a/8
s. -ür 41b/4	
sörçek hikaye, kıssa, efsane, masal.	
s. 40b/14	
s. +i 40b/10	

s. +lerin 16b/12	s. +ları?ızın 26a/7
s. +lerini 32a/11	suāl <Ar. soru, sual.
s. +leri?izni 18a/2, 18a/9	s. 5a/5
s. –+leringe 16b/3	s. +din 21b/1
sözle- sözleşmek, demek, ifade etmek, beyan etmek.	sultān <Ar. sultan, hükümdar.
s. –y 14b/9- 14b/10, 14b/12, 23b/7	s. +dın 8b/1
s. –p 34a/4	sun- sunmak.
s. –me 23b/2	s. –dılar 4a/13
s. –mey 30b/6	s. –ğaylar 36a/12
sözleş- sözleşmek, söyleşmek, anlaşmak.	s. –sam 8b/11
s. +i? 34a/2	s. –ğan 2b/4
s. +ürler 14b/13	sûre <Ar. sure.
s. +genlerin 23b/6	s. 5b/15, 6a/13, 26b/7, 29a/1, 42b/8
su su. krş. suv	s. +ni? 5b/13, 6a/7, 6a/12, 10a/4, 13a/13, 17a/4, 45a/9
s. 26a/15, 29b/14	s. +ni 6b/2, 29a/4
s. +nı 26a/7, 26b/1, 26b/2	s. +si 5b/5
s. +(y)ı 11b/7	s. +sindin (2a/8- 2a/9)
s. +lar 26a/4, 26a/9	şûret <Ar. biçim, görünüş.
s. +larını? 11b/12	ş. +de 19b/8, 22a/8, 41b/7- 41b/8
s. +ları?ız 26a/7	ş. +inga 13a/1, 20b/1, 20b/2

ş. +inde 23b/6, 41a/15, 41b/7, 41b/9	s. +leri 39b/2, 39b/13
ş. +lerindin 6a/15	s. +lerni 32b/7
ş. +inçe 40a/6	sünnet <Ar. Hz. Muhammed' in Müslümanlarca uyulması gerekli sayılan davranışları ve herhangi bir konuda söylemiş olduğu söz, sünnet, töre, kanun.
şüretlik şekilli, güzel yüzlü.	
ş. 40a/5- 40a/6	
suv su. krş. su	s. +i 25b/15
s. +ın 26a/11	s. +ığa 43a/11
s. +ı 15b/5	s. (ehl- i sünnet) 14a/6
sübhân <Ar. Allah.	sü?ük kemik.
s. 6b/9	s. +din 39a/4
sübhanallâh <Ar. Allah' ı her türlü arazlardan, kusur, ayıp ve eksiklerde tenzih ederim.	s. +leri 39a/12
s. 34b/9	sür- sevk etmek.
sülük <Ar. bir yola girme, bir yol tutma, tarikata girme.	s. -di? 23b/3
s. 13a/4	s. -üp 41a/1
s. birle 29b/2	süt süt.
s. +dın 29b/4	s. bér- 44a/12
sümsün- sümsünmek.	
s. -üp 7b/8	
sü?ek kemik.	

Ş

ş. +inde ér- 5b/15

şāh <Far. dal, budak

şekāvet <Ar. bahtsızlık.

ş. aç- 8a/11

ş. 14b/6

şāhid <Ar. tanık.

şem^c <Ar. mum.

ş. +ini? 2a/2

ş. 25b/2

şāmīle <Ar. şümülu olan, ihata eden, umuma ait umumi

şems <Ar. güneş.

ş. 13b/15

ş. (rahmet- i şāmīle) 12a/6

şer(r) <Ar. kötülük.

şān <Ar. şan, ün, gösteriş.

ş. +din 28a/11

ş. +ıda 15a/7

ş. +indin 10b/5

şarkī <Ar. güneş doğuşu cihetine mensub ve müteallik.

şer^c <Ar. dini kurallar, Allah' ın emri.

ş. tur- 13b/11

ş. 30b/14

şart <Ar. şart, koşul.

şeref <Ar. şeref, büyüklük.

ş. 38b/3

ş. +ingā

ş. birle 30b/2

şerh <Ar. açma, açıklama.

ş. tur- 16b/12

ş. +inde 26b/3

şefā^c at <Ar. af, bağışlama.şerī^c at <Ar. şeriat, din kaideleri.

ş. bér- 43a/9

ş. 2a/3, 9a/8, 30b/5, 31a/2, 31a/3, 31a/5 41b/15

şeh <Far. şah, hükümdar.

şerik <Ar. ortak koşan, şirk koşan.

ş. +ni 8a/12

ş. +ler 37b/14

şeh(i)r <Ar. şehir.

- ş. +leri 38a/9
- ş. 2b/3, 10b/11, 41b/4, 41b/5,
- şer° iyye <Ar. şeriata uygun olan.
- ş. kibi 32a/14
- ş. (° ulūm- i şer° iyye) 28a/12
- şiddet <Ar. şiddet.
- şermsār <Far. utanmış, mahcup.
- ş. 38b/7
- ş. bol- 39b/3
- şifā <Ar. şifa.
- şevk <Ar. çok istek, şiddetli arzu.
- ş. tap- 4b/1
- ş. 8b/5
- ş. tur- 6a/10
- ş. +ı 1b/11, 22a/12
- şirīn <Far. tatlı, sevimli.
- şevket <Ar. büyüklük, heybet.
- ş. 30b/1, 30b/6
- ş. 31b/8
- şirīnkār <Far. tatlı, hoş davranan.
- şey <Ar. şey, nesne.
- ş. 18b/6
- ş. 9b/15
- şīve <Far. usul, uslu, tarz.
- şeyh <Ar. şeyh, tarikat büyüğü, tekke reisi.
- ş. +si 9b/6
- ş. 7b/5, 9b1/2
- şūr <Far. şamata, gürültü.
- ş. +lerdin 17b/13
- ş. (şūr → ğavğa) 12b/3
- ş. (hazret- i şeyh) 11a/8
- şurū° <Ar. başlama, mübaşeret etme.
- şeyhāne <Ar. şeyhlere özgü.
- ş. kı1 3a/11-3a/12
- ş. 8a/14
- şübehsiz şüphesiz.
- şeyhlik şeyhlik.
- ş. bol- 38b/1
- ş. kı1- 36b/10
- şük(ü)r <Ar. şükür, minnettarlık.
- şeytān <Ar. şeytan.
- ş. ayt- 22b/13

ş. ét- 22b/15, 23b/13

ş. +in 6b/6, 6b/8, 23a/7, 32b/2,
32b/14, 36a/14

ş. +ini 36a/6

ş. +i 28b/8

T

Tā <Far. ta, kadar, değin, ta ki, -
incaya kadar, çünkü, sebebiyle.

t.4a/3, 6b/7, 6b/8, 6b/9, 7a/13,
8a/6, 9a/1, 9a/2, 9a/3, 10a/6,
10b/4, 10b/13, 11a/2, 15b/13,
17a/2, 17b/3, 18b/10, 19b/4,
19b/5, 19a/11, 20a/5, 21b/5,
22a/1, 23a/7, 23b/2, 23b/14,
25b/7, 26a/3, 28a/3, 29a/8,
29a/11, 29a/13, 29b/12, 31a/3,
36a/14, 38a/4, 40a/7, 41a/1,
41a/6, 41a/11, 41a/12, 42a/8,
45a/14

tāb <Ar. ılık.

t. +ındın 31a/4

ta° accüb <Ar. şaşma kalma.

t. 41b/11

ta° akkūl <Ar. akıl etme, akıl erdirmeye.

t. 38a/12

t. kı1- 16a/13, 38a/18

ta° alluk <Ar. ilgi, dünya ilgisi, ilgisi
olma, ilişik, münasebet.

t. 18b/11, 42a/4

t. tur- 16b/2

ta° ām <Ar. yemek.

t. 45a/12

ta° at <Ar. Allah' ın emirlerini yerine
getirme, ibadet.

t. +ğa 11b/1

t. +ında 26b/6

ta° ayyūn <Ar. aşikar olma, belirme.

t. tur- 16b/3

tāb <Far. parlaklık, ılık, güç.

t. +ındın 31a/4

tab° <Ar. tabiat, huy, yaratılış.

t. +ı 42a/3

tabaka <Ar. tabaka, kat.

t. 11b/11

tābi° <Ar. uyan, boyun eğen.

t. bol- 32a/11

tabīb <Ar. hekim, doktor.

t. 26b/4

t. +lerni? 26a/12

tāc <Ar. taç.

t. +ı 7b/13

ta° cīl <Ar. acele ettirme, sıkıştırma.

t. kı1- 42b/4

tağ dağ.

t. 38a/8

t. +larında 19a/5

taḳvā <Ar. dinin yasakladığı şeylerden kaçma.

taḥammül <Ar. dayanma, sabır.

t. (zühd- i taḳvā) 10b/8

t. kı1- 29b/12

taḥkik <Ar. tahkik, bir şeyin doğruluğunu araştırma.

taḳvadār <Ar. dinin yasakladığı şeylerden kaçınan.

t. 36b/8

13a/7, 18a/3, 20a/8, 23b/15,
25b/11, 28b/3, 30a/1, 34a/12,
35a/10, 35b/4, 35b/8, 35b/10,
37b/6, 39a/8, 41a/13, 45b/6

talab yağma, çapul.

t. 32b/9

taht <Far. taht, hükümdarlık.

ṭaleb <Ar. talep, istek, isteme.

t. +ında 2a/15

ṭ. +inde 10a/5

t. (taht- ı Süleymān) 22b/1

ṭālib <Ar. isteyen, istekli.

ṭ. 10a/6

tahta tahta, kereste.

t. +lerğa 8b/6

t. 27b/2, 39a/4

t. ér- 39a/13

ta'lim <Ar. talim, öğretme, öğrenme.

taḳı ve, dahi, ve dahi.

t.5b/5

t. 6a/7, 18b/1, 27a/11, 42a/15,
44b/13

ṭa° m <Ar. yeme, tat, lezzet.

t. 44a/2

taḳlīd <Ar. taklit, benzemeye ve benzetmeye çalışma.

ṭama° <Ar. tamah, açgözlülük.

t. 25b/11

t. 22a/13

taḳrīr <Ar. ağızdan ifade ve beyan etme.

t. kı1- 42a/3

ṭ. tut- 10b/2

t. +ı 25b/12

tamuğ cehennem.

t.3b/11, 3b/13, 3b/14, 6b/14,
15a/7, 15a/14, 15b/3,
15b/6, 15a/12, 16a/15, 16b/1,
17a/3, 22a/5, 24b/4, 37a/5,
40a/7

t. +nı? 15b/11

t. +nu? 15a/15- 15b/1

t. +nı 15a/14, 22a/15

t. +ğa 4a/1, 15a/14, 15b/3,
15b/9, 15b/10, 30a/6, 40a/4-
40a/5

t. +da 15b/2, 23a/13

t. +daki 15b/2

t. +dın 15b/1, 15b/3, 16a/1

tamuğlık cehennemlik.

t. +lar 15b/15, 16a/11

t. +largā 16b/8

tan- inkar etmek.

t. –ğanlarını? 20a/7

t. –ğanlarındın 20a/11

ta? şafak, tan.

t. at- 33a/15, 33b/1, 33b/11,
33b/15, 34a/9

ta^e na kötöleme.

ṭ.ur- 29a/11

tanı(u)- tanımak.

t. –r-biz 40a/12

t. –r-mu-siz 40a/12

t. –p 18b/13, 21b/6

t. –mak 14b/4

tanıt- tanıtmaq.

t. –ğan 4b/15

tanuğ tanık, şahit. **krş. tanuğ**

t. bol- 13a/3

t. tur- 19a/1

tanuğ tanık, şahit. **krş. tanuğ**

t. 19a/15, 19a/15, 38a/15

t. bol- 26a/2

t. tur- 19a/11, 19a/11

t. +ları 42b/1

t. +lar 15a/5, 17a/4- 17a/5,
18b/11, 19b/7, 22b/11

t. +larını 15a/12

tanuḫluḫ tanıklık.

t. –ıp 25b/10

t. bér- 38b/3- 38b/4

tapṣur- ulaştırmak.

tap- 1) bulmak.

t. 23a/5

t. –tı 4a/11

t. –duk 44a/3

t. –tılar 9b/1

t. –sa 3b/9

t. –ar 15a/8, 38a/14

tapun- tapınmak.

t. –ar mu-sén 12b/15

t. –ğıl 30a/13

t. –ğay 4b/1, 44a/12

t. –ğanlarını 40a/5

t. –ğaylar 3b/14

ṭaraf <Ar. taraf, yön.

t. –ıp 9b/3, 44a/1, 44a/13

ṭ. +ğa 43b/15

t. –ğandın 9a/15

ṭ. +ın 14b/4

t. –ğuçı 31a/11

ṭ. +ığa 4a/10

t. –maḫ 17a/14, 30a/5

targā- uzaklaşmak.

t. –mağda 21b/14

t. –p 4a/10

t. –mağdın 12b/12

targat- uzaklaştırmak.

t. –a al- 13a/1

t. –maḫ 19a/9

t. –madı 43/b

ṭarḫ <Ar. düzenleme.

t. –mas 43b/11

t. 12a/13

2) tapmak, ibadet etmek.

ṭarīḫ <Ar. yol.

t. –mas-sén 8a/10

ṭ. +ın 7a/5

tapıl- bulunmak.

ṭarīḫat <Ar. yol, yöntem.

t. –ur ér- 33a/4

ṭ. 2a/4

tart- tartmak.

t. –ar 38b/13

t. –a al- 11a/15

t. –ıp 21a/14, 33a/4

taşarruf <Ar. idare ile kullanma.

t. 10a/14, 10a/15

taş taş.

t. 20a/3, 27b/4, 27b/15

t. tur- 27b/12

t. +da 27b/12, 27b/13

t. +dın 20a/4, 38a/6

t. +lar 20a/15, 20b/1

t. +larğa 22a/2

taşla- atmak, fırlatmak.

t. –ğıl 44a/9

t. –dı 44a/9

t. –ğay 20a/5

t. –ğaylar 13a/11

t. –y al- 43b/13

t. –ğaç 44a/1

t. –ma kıl- 13a/10

t. mağunça 43b/11

taşlan- taşlanan, def edilen.

t. –ğay 43a/3

t. –salar 15a/15

t. –ur bol-15b/9

t. –ğan ér- 43a/6

tāvān <Far. zarar, ziyan.

t. +dın 41b/14

t. +ı 42a/1

tavuk tavuk.

t. 21a/2

tayan- dayanmak.

t. –mağ 25a/12

tayandur–mağ 45a/6

taydur- kaydırmak.

t. –ğaylar 45a/1

t. –mağ 45a/2

ṭāyife <Ar. bölük, takım, güruh.

ṭ. 17b/1

ṭ. birle 31a/

ṭ. +ni 15a/6

ṭayyibe <Far. hoş, güzel.

ṭ. (kelime- i ṭayyibe) 17b/8

tāze <Far. yeni.

t. 29a/10

ta° zīm <Ar. saygı gösterme.

t. +inde 31a/2

té- demek, söylemek.

t. -se? 12b/15

t. -se 21a/5

t. -yü 6a/2

t. -p 8b/3, 9b/12, 14a/2, 14b/8,
14b/13, 15a/3 16a/2, 18a/9,
23b/7, 29a/11, 29b/7, 33a/12,
34a/7, 34b/7, 35b/3, 35b/12,
40b/10, 40b/13, 40b/14,
41b/2, 41b/10, 42a/12, 44a/9,
45b/10

t. -mek 12a/7

t. -medim 34b/6

t. -mediler 33b/2

t. -mes-siz 34b/9

Te°ālā <Ar. yüce, ulu.

t. 3a/12, 3b/2, 3b/11, 4a/3,
6b/4, 7b/9, 9b/6, 9b/12,
10a/13, 10b/14, 15a/1, 15b/6,
16b/5, 17b/2, 17b/9, 21a/7,
21a/13, 21a/14, 21b/2, 21b/7,

24a/2, 24b/3, 24b/5, 24b/10,
24b/12, 25b/15, 26b/15, 27a/8,
27b/10, 28a/2, 29a/4, 29a/12,
29b/12, 31b/6, 32a/10, 32a/14,
32b/10, 33a/8, 33a/14, 34b/10,
35b/12, 35b/15, 36a/3, 36a/12,
36b/6, 37a/2, 39a/7, 40a/14,
41a/3, 41a/9, 42a/11, 43a/1,
43a/15, 43b/1, 44a/11, 44b/11,
45a/11, 45b/1, 45b/2

t. +nı? 4b/6, 5a/11, 10b/14,
12a/8, 15b/7, 17b/3, 19a/7,
23a/6, 25b/12, 27a/12, 29b/1,
32a/12, 33b/5, 35a/2, 35a/3,
43a/5, 44a/5

t. +nı 5b/4, 5b/3, 18a/3, 18a/6,
42b/12

t. +da 43a/14

t. +dın 5b/5, 5b/12, 7b/1,
16b/15, 18b/9, 26b/6, 28b/11,
40a/11, 43b/4

t. +ğa 5b/8, 15a/11, 16b/13,
22b/14, 34b/12- 34b/13,
35b/11

t. +ğadın 5b/13

te°ālā a°lemü bi's-şavāb <Ar.

Allah daha iyi bilir anlamındaki söz
öbeği.

t. 45b/13	t. +din 2a/9
teberrüken <Ar. uğur sayarak, mübarek kabul etme, uğurlu ve mübarek olarak, bereket mevzuu ederek.	t. +i 39b/7 t. +in 2a/8 t. +ler 39b/7
t. 2a/10	t. +lerdin 2a/10
tecellî <Ar. görünme, belirme.	tég gibi. krş. dik.
t. 8a/12, 22a/15, 31a/4	t. 9a/15, 9b/1, 9b/3, 9b/3, 15b/1, 15b/4, 18b/10, 19a/4, 19b/14, 21a/2, 21b/14, 22a/15, 23b/2, 24a/6, 25b/2, 27a/11, 27b/15, 28b/1, 29a/7, 29a/9, 29b/2, 30b/4, 32b/7, 32b/10, 32b/15, 33b/7, 34a/15, 34b/4, 34b/6, 35a/2, 36a/5, 36b/7, 37a/10, 38a/5, 38a/11, 39a/4, 39a/13, 39b/13, 39b/14, 39b/15, 40a/11, 40b/4, 41b/11, 42b/6, 42b/11, 44a/10
te⁹ emmül <Ar. iyice, etraflica düşünme.	
t. 38a/12	
t. kı1- 38a/13	
tefāvūt <Ar. iki şey arasındaki fark, ayrılık.	
t. 12a/7	
t. +i 12a/2, 12b/4	
t. (tefāvütü' l- emr) 12a/7	
tefekkkür <Ar. düşünme.	tég- değmek, ulaşmak.
t. 12b/9	t. -er 5b/3 t. -e 22a/2 t. -ünçe
tefsîr <Ar. şerh, tefsir.	tégme her, her bir.
t. 14a/6, 14a/14	t. 3a/6
t. kı1- 26b/14	
t. +de 14a/11, 27a/12, 27a/14, 27b/11, 36a/2, 45b/8	

tégre <Mo. çevre, etraf.

t. +i 39b/5

t. 27b/1

tekzib <Ar. yalanlama.

t. +si 27a/7

t. kı- 40b/13

t. +lerinde 19a/4

telim çok, pek çok.

tégrü doğru, kadar.

t. 32b/2, 32b/14

t. 38b/13

tenākūş <Ar. azalma, eksilme.

tekbîr <Ar. “Allahü ekber” demek.

t. 12a8- 12a9

Allah’ın her hususta en yüksek ve en büyük olduğunu ifade etmek.

ten-dürüst <Far. vücudu sağlam, kuvvetli.

t.3a/1

t. 39a/11

tekebbür <Ar. kendini beğenmek, büyüklük taslama.

teʔiz deniz.

t. 20a/13

t. +lerinde 19a/5

t. +i 29b/15

tenlik tenli, bedenli.

t. 12a/11- 12a/12

tekellüf <Ar. birine kefil olma.

teʔri Tanrı, Allah.

t. 14b/8

t.3b/12, 4a/7, 7b/1, 7b/11, 7b/15, 9b/15, 16b/13, 16b/14, 17a/11, 17b/9, 29b/1, 32a/10, 36a/12, 36a/14, 40a/3, 40a/8

tekellüm <Ar. söyleme, konuşma.

t. +ge 14b/12

t. +ğa 33a/12, 35a/14, 42a/1

tekeyyüf <Ar. bir keyfiyet kabul etmek.

t. 3a/9

t. +din 17a/8, 7b/10, 17b/11

teklîf <Ar. teklif.

t. +si 18a/14, 23b/7

t. 39b/6

t. +miz 25a/7

tepren- teprenmek, kımıldanmak.

t. bér- 40b/11

t. –e tur- 19b/14

teslīm <Ar. teslim.

t. –mes 14b/1

t. bol- 7b/12

t. –mesler 14a/2

tevbe <Ar. tövbe.

tepret- tepretmek, kımıldatmak.

t. birle 16b/15- 17a/1

t. –mey 20b/11

t. bér- 43a/15

terāzü <Far. terazi.

t. kı1- 9a/2, 35b/10, 35b/14,
36a/3, 41a/11

t. +sinde 28b/13

t. tur- 14a/4

terbiyet <Ar. ilim ve edep öğretme.

t. +ni 41a/6

t. kı1- 5b/9

t. +lerini 44b/8

terk <Ar. terk, bırakma.

teveccüh <Ar. güler yüz gösterme,
sevgi.

t. ét- 33a/12

tersā <Far. Hristiyan.

t. kı1- 43a/7

t. +lar 9b/3

tevekkül <Ar. işi Allah' a bırakıp
kadere razı olmak.

t. +nı 40a/6

tertib <Ar. tertib, düzene koyma.

t. 32a/4

t. 14a/1

t. ét- 10b/8

tesbīḥ <Ar. tesbih, süphanallah,
sözünü tekrar etme.

t. kı1- 25a/9, 26a/10

t. ét- 42b/14

t. tayan- 25a/12

t. +ni 42b/15, 44a/7

tevfik <Ar. yardım.

t. +ın 3a/12

tesellī <Ar. teselli, avutma.

te° vīl <Ar. söze ayrı mana verme, yorumlamak.

t. kı1- 27a/3, 39b/14

teyemmünen <Ar. saadet ve uğur sayarak.

t. 2a/10

tın- dinlenmek.

t. -ip 4a/11

tınābsız ipsiz

t. 12a/5, 13b/5

tınla- dinlemek, işitmek, duymak

t. -mağ üçün 13a/13

tı?la- dinlemek.

t. -y 14b/12

t. -y tur- 6a/5

ticāret <Ar. ticaret, alış-veriş.

t. kı1- 19a/13

til dil.

t. 3a/12, 8a/8

t. birle 18a/11

t. +ge 2a/13, 7a//6

t. +i 2a/11, 2a/13

t. +in 3a/12

t. +inçe 2b/15, 38b/10, 38b/11

t. +leri?izde 18a/5

til- dilmek, kesmek.

t. -ip 33a/5

tile- dilemek, istemek, arzu etmek.

t. -di 42b/10, 43b/4

t. -r- mén 8a/3

t. -r- sén 8a/15

t. -r 3b/15, 42a/7

t. -gey-sén 17a1

t. -gey 11b/2

t. -seler 5b/6, 13a/12

t. -r bol- 7b/11, 11b/4

t. -yü tur- 41b/15

t. -güçiler 24a/15

t. -geni? 8b/1

t. -meklik 24b/2

t. -megeyler 42a/4

tilen- dinlenmek.

t. -mekni 42a/10

t. -mekdin 42a/4- 42a/5, 42a/8

tileş- karşılıklı istemek, dilemek,
arzu etmek.

t. –ip 44b/5

timür demir.

t. 39b/13

t. +din tur- 11b/13

tin- dinlenmek.

t. –megil 41b/3

tireksiz direksiz.

t.12a/5, 13b/5

tirgüz- diriltmek, canlandırmak.

t. –ürge 21a/4

t. –mek 19a/9

t. –mekdin 23b/4

tiriglik dirilik, canlılık.

t. +ni 10b/12- 10b/13

tiril- dirilmek.

t. –mek 23a/11

t. –mekni 10b/14, 11a/2

t. –meklik 23a/14

tirilt- diriltmek.

t. –genim 19b/3

tive deve.

t. 4a/12

tiz keskin.

t. bol- 20a/5, 20b/2, 25b/2,
25b/4, 41a/2

tizrek daha keskin.

t. 33b/11

toğrı doğru.

t. 8b/13, 9a/14, 9a/15, 9b/1,
9b/3, 21b/14, 22b/2, 30a/3,
30a/5, 30a/7

toğsan toğuz doksan dokuz (99).

t. 5a/15

toğuş savaş, dövüş.

t. +ında 25b/6, 32b/5, 42b/9

toğuz dokuz (9).

t. 13b/12

toğuz yüz toğsan üç dokuz yüz
doksan üç (993).

t. 2a/12

tol- dolmak.

t. –sağ 33b/1, 34a/3

t. –ğan 2b/9, 43a/14

- t. –up ér- 42b/13
- tolğa-** dolamak, dolanmak, etrafını sarmak.
- t. –mak 3a/10
- t. –mağda 21b/2- 21b/3
- t. –mağay 32a/10
- tolğum** dalga.
- t. +ındın tur- 11b12
- tolğumla-** dalgalanmak.
- t. –p 43b/7
- tolğumlan-** dalgalanmak.
- t. –a başla- 43b/9
- tolı** dolu. **krş. tolu**
- t. 36b/5, 37a/5, 37a/6
- t. –ér- 34a/15
- tolu** dolu. **krş. tolı**
- t. bol- 20a/4
- t. tur- 20a/3
- tolunay** dolunay.
- t. tég 40b/4
- ton** elbise.
- t. +ın 38b13
- toʻuz** domuz.
- t. 6a/15, 20b/1
- töhmet** suç, kabahat, suçlama.
- t. bol- 37b/9
- t. kıl- 40b/11
- tökül-** dökülmek.
- t. –üp ér- 44a/10
- tört** dört (4).
- t.3b/14, 33a/7, 44b/1
- törtünçi** dördüncü(4.).
- t. 11b/13
- tört yüz** dört yüz (400).
- t. 41a/15
- tūfān** <Ar. tufan, Nuh tufanı.
- t. bol- 43b9
- tūl** uzun, üzüntü.
- t (tūl -i 'ömr) 2b/13
- tul** dul kadın.
- t. tol- 33b/1, 34a/3
- tur-** 1)durmak.
- t. –gıl 6b/9
- t. –urlar 19a/1, 27a/7

t. –ğandın 7b/1

t. –ğanga 14b/12, 33a/10

t. –ma? 19b/5, 20b/4

2) yardımcı fiil.

t. –sun 19b/5

t. –dı 44b/2

t. –ur- mén 29a/6, 43b/14

t. –ur-sén 28b/4, 41b/15

t. -ur 2a/3, 2a/12, 2a/13, 3a/14, 3b/15, 4a/4, 4a/5, 4a/6, 4a/7, 4b/4, 4b/5, 4b/6, 4b/7, 4b/8, 4b/9, 4b/10, 4b/12, 5a/3, 5a/4, 5a/6, 5a/8, 5a/9, 5a/12, 5a/14, 5a/15, 5b/1, 5b/2, 5b/5, 5b/8, 5b/10, 5b/12, 5b/12, 5b/13, 6a/1, 6a/4, 6a/5, 6a/10, 6a/12, 6b/5, 6b/5-6b/6, 6b/6, 6b/7, 6b/10, 6b/11, 6b/12, 6b/13, 6b/14, 6b/10, 6b/12, 6b/13, 6b/14, 7a/1, 7a/6, 7a/7, 7a/9, 7a/10, 7a/11, 7a/12, 7b/6, 7b/9, 7b/14, 8a/8, 8a/11, 8b/1, 8b/3, 8b/4, 8b/6, 8b/7, 8b/9, 9a/9, 9a/12, 9a/11, 9b/4, 9b/5, 9b/6, 9b/10, 9b/11, 9b/12, 10a/5, 10a/10, 10a/11, 10a/12, 10a/13, 10a/14, 10a/15, 10b/1, 10b/7, 10b/13,

10b/14, 10b/15, 11a/1, 11a/3, 11a/5, 11a/14, 11b/1, 11b/3, 11b/5, 11b/12, 11b/13, 11b/14, 12a/4, 12a/12, 13a/9, 13a/10, 13b/2, 13b/5, 13b/7, 13b/11, 13b/13, 13b/14, 13b/15, 14a/1, 14a/3, 14a/4, 14a/6, 14a/7, 14a/12, 14a/14, 14b/2, 14b/3, 14b/5, 14b/6, 14b/9, 14b/11, 15a/2, 15a/6, 15a/7, 15a/10, 15a/12, 15a/13, 15b/11, 16a/3, 16a/6, 16a/7, 16b/2, 16b/3, 16b/9, 16b/11, 16b/12, 17a/13, 17b/3, 17b/6, 17b/9, 17b/10, 17b/15, 18a/3, 18a/4, 18a/5, 18a/7, 18a/8, 18a/10, 18b/1, 18b/5, 18b/15, 19a/2, 19a/4, 19a/9, 19a/11, 19b/2, 19b/3, 19b/10, 19b/11, 19b/14, 20a/3, 20a/6, 20a/13, 20b/14, 20b/15, 21a/1, 21a/3, 21a/4, 21a/5, 21a/6, 21a/7, 21a/12, 21a/14, 21a/15, 21b/9, 21b/11, 21b/13, 21b/14, 21b/15, 22a/1, 22a/6, 22a/7, 22a/8, 22a/12, 22a/13, 22b/2, 22b/8, 22b/12, 22b/15, 23a/1, 23a/5, 23a/9, 23a/14, 23b/1, 23b/11, 23b/13, 24a/1, 24a/2, 24a/7, 24a/15, 24b/3, 24b/5, 24b/8, 24b/9, 25a/1, 25a/3, 25a/4, 25a/6, 25a/7, 25a/12,

25a/13, 25a/15, 25b/3, 25b/9,
 25b/13, 25b/14, 25b/15, 26a/6,
 26a/7, 26a/9, 26a/11, 26a/15,
 26b/4, 26b/5, 26b/13, 26b/14,
 26b/15, 27a/2, 27a/3, 27a/4,
 27a/5, 27a/6, 27a/7, 27a/10,
 27a/12, 27a/13, 27a/14,
 27a/15, 27b/1, 27b/2, 27b/3,
 27b/4, 27b/5, 27b/6, 27b/11,
 27b/12, 27b/13, 27b/14,
 27b/15, 28a/1, 28a/5, 28a/6,
 28a/9, 28a/10, 28b/1, 28b/6,
 28b/10, 28b/12, 29a/3, 29a/5,
 29a/7, 29a/14, 29a/15, 29b/1,
 29b/8, 29b/9, 29b/10, 29b/11,
 30a/2, 30a/3, 30a/4, 30a/6,
 30a/8, 30a/10, 30b/5, 30b/10,
 31a/12, 31b/3, 31b/4, 31b/5,
 31b/6, 31b/10, 31b/11,
 31b/12, 31b/13, 32a/4, 32a/5,
 32a/6, 32a/7, 34a/14, 34a/15,
 34b/2, 34b/11, 34b/12,
 34b/15, 35a/3, 35a/4, 35a/9,
 35a/10, 36a/2, 36a/5, 36a/8,
 36a/13, 36b/5, 36b/7, 36b/9,
 36b/14, 36b/15, 37a/1, 37a/2,
 37a/9, 37a/10, 37a/11, 37a/12,
 37a/14, 37a/15, 37b/2, 37b/4,
 37b/5, 37b/7, 37b/8, 37b/10,
 37b/11, 37b/12, 37b/14,
 37b/15, 38a/2, 38a/3, 38a/5,
 38a/6, 38a/7, 38a/9, 38a/10,

38a/11, 38a/12, 38a/13,
 38a/15, 38b/10, 39a/5, 39a/11,
 39b/5, 39b/10, 39b/15, 40a/1,
 40a/3, 40a/7, 40a/11, 40b/1,
 40b/8, 40b/10, 41a/5, 41a/10,
 41a/11, 41a/14, 41a/15, 41b/1,
 41b/8, 41b/9, 41b/15, 42a/1,
 42a/2, 42a/4, 42a/7, 42a/12,
 42a/13, 42a/15, 42b/1, 42b/4,
 42b/8, 43b/10, 43b/15, 44a/2,
 44a/6, 44a/14, 44b/15, 45a/3,
 45a/5, 45a/8, 45a/15, 45b/3,
 45b/4, 45b/7, 45b/9

t. –ur-biz 40a/13, 44b/13

t. –ur-siz 26a/10, 37a/10,
 37b/1, 37b/3

t. –urlar 3b/4, 4a/2, 4a/8, 4b/4,
 5a/11, 5b/5, 5b/11, 7b/9,
 8b/5, 10a/12, 10a/14, 13b/13,
 14a/9, 14a/12, 14a/15, 17a/10,
 17a/12, 17a/15, 17b/1, 17b/12,
 18a/7, 18a/10, 20a/10, 20b/5,
 21a/9, 21a/10, 21a/11, 23b/13,
 24b/12, 24b/13, 26b/15,
 29b/7, 29b/10, 29b/13, 30a/5,
 30b/3, 31b/14, 31b/15, 32a/5,
 33b/2, 33b/14, 34b/14,
 38b/10, 38b/14, 39a/13,
 39a/14, 39b/8, 39b/14, 40b/15,
 42b/2, 45b/8

t. –ğay 19b/15

t. –ur ér- 3b/8-3b/9, 9b/12,
16a/1, 24b/1, 35a/1

t. –gaç 8a/13, 8b/3, 14b/10,
20b/7, 44a/13

t. –up 6a/5, 17a/3, 20a/14,
20b/7, 21b/12, 29a/7

t. –ğanda 20b/9, 34a/1,
34a/15, 35a/11

t. –arğa 8a/12

t. –ğan 4a/10, 4a/12, 4b/14,
5b/11, 5a/8, 5a/9, 12a/5,
13b/2, 13b/14, 15b/15, 18b/7,
20a/15, 20b/12, 20b/13, 24a/3,
28a/11, 31a/14, 31a/15, 33b/5

t. –ğanın 3a/9

t. –ğanlar 15b/11- 15b/12,
28a/11, 33b/4

t. –ğanların 23b/7

t. –mağdın 7a/10

t. –ma 8b/4

turguz- durdurmak, ikaz etmek.

t. –mağ 19a/9

tut- tutmak, yakalamak.

t. 7b/7

t. –ğıl 7b/15

t. –sun 19b/5

t. –dılar 35b/11

t. –ar- biz 35b/6

t. –ar-miz 3a/7, 25a/9, 35b/10

t. –ar bol- 41a/11

t. –a bil- 20b/12

t. –a tur- 21a/1, 31a/15

t. –up 3a/13, 7a/5, 11a/6,
13b/5, 20b/7, 24b/4, 30a/7,
32a/15, 34a/11, 40/a4, 40a/8

t. –ğan 2b/9, 20b/13

t. –ğuçı 31b/1- 31b/2

t. –mas 10b/7

t. –mağay 10b/2, 30b/14

t. –masa 41a/9

t. –mağan 9a/15

tüg tüy.

t. +i 44a/13

t. +leri 44a/10

tükel hep, bütün.

t. 4b/9, 11b/7, 22a/7, 27b/13,
28b/5

tün gece.

t. –üp 20b/8

t. –e 34a/14

tüzül- düzene konulmak.

türlüg türlü.

t. –üp 38b/3

t. 6a/10, 12a/10, 19a/13

t. –mek 30b/15

tüş- düşmek.

t. –tiler 44b/10

t. –gey 19b/15, 29a/10

t. –se 39a/1

t. –er bol- 38b/13

t. –üp tur- 44a/14

t. –üp 21b/10, 34a/13, 39a/6

t. –gende 7b/11

t. –mek 21b/10

tüşen- karşılanmak.

t. 2a/14

tüvānā <Far. güçlü, kuvvetli.

t. +lar 34a/11

tüz yer.

t. 21b/11, 21b/12, 21b/13

t. +lerde 4a/11

tüz- düzmek, sıraya koymak.

t. –dük 13a/8

U**u** <Far. ve

u. 7b/3

^c **ubūdet** <Ar. kulluk, kölelik.^c u. 7a/12, 7b/10^c u. +ni? 7a/10^c u. +din 7a/9^c **ubūdiyyet** <Ar. kulluk, kölelik.^c u. –indin tur- 7a/6-7a/7**ucuz** ucuz.

u. –a ver- 10b/10

uç uç.

u. –ı 9b/9

uç- uçmak.u. –a tur- 20b/5, 20b/7, 20b/9,
20b/11, 20b/12

u. –a 21a/2

u. –ğanda 20b/6

u. –ardın 20b/14

uçmaḥ cennet. **krş. uşmaḥ**u. 7b/7, 9b/13, 22a/6, 37a/5,
42a/9

u. +nı 42a/8

u. +a 17a/3

u. +ğa 30a/7

u. +dın 35a/3- 35a/4

u. +ları 36b/5

uçmaḥlık cennetlik.

u. +larını 17a/2

uçra- tesadüf etmek, rast gelmek,
karşılaşmak.

u. –p 32b/10

u. –ğa?ız 34b/6- 34b/7

u. –mağay ér- 16b/5

uğatığaça doğru, düzgün bir şekilde.

u. 7a/15

uğrı hırsız.

u. +lar 10b/11

‘uhde <Ar. bir işi üzerine alma,
sorumluluk.^c u. +sindin çık- 3a/6, 3a/9^c **uḫalā** <Ar. akıllılar, akıllı olanlar.^c u. 38a/9**ulan-** ulaştırmak, ulanmak.

u. –mak 23a/12

° ulemā <Ar. ulema, alimler.

° u. +sı 5a/11, 13b/12

uluğ ulu, büyük. **krş.** **uluk**

u. 16a/5, 28a/1

uluğla- ululamak.

u. –ğan 44b/2

uluğluk ululuk, büyüklük.

u. +ı 27b/5

uluğrak daha ulu, daha büyük. **krş.**

ulukrak

u. +ı 31a/5

ulūhiyyet <Ar. Allahlık sıfatı, tanrılık
vasfı.

u. 4b/15

u. +din 18b/8

uluk ulu, büyük. **krş.** **uluğ**

u. 17a/5, 17a/15, 19b/3,
27b/15, 28b/4, 29a/6, 38b/7

u. tur- 10a/10

u. +lardan 39a/14

u. +larını? 17b/13

ulukrak daha ulu, daha büyük. **krş.**

uluğrak

u. 13a/15

u. tur- 36a/8

° **ulūm** <Ar. ilimler, bilgiler.

° u. (° ulūm- i şer° iyye)

28a/12

un un.

u. tég 32b/7

unut- unutmak.

u. –ğaylar 41a/6

u. –ğan 2b/10

ur- 1) vurmak, çarpmak.

u. –alı? 33a/15

u. –ar 33a/5, 33a/6

u. –arlar 14b/1

u. –ıp 14b/3

u. –up 22a/4

u. –ğuç 33b/12

u. –mayın 23b/2

2) yardımcı fiil.

u. –ğaylar 29a/11

u. –sa 41b/3	uyku uyuma, uyku.
us akıl.	u. +da 33b/1, 33b/6
u. +1 kit- 8a/14	uyu- uyumak.
ustām <Far. güvenilir, emin.	u. –dı ér- 44a/13
u. 11a/14	u. –magıl 42b/11
uş işte, şu.	u. –masunlar 43b/5
u. 8a/12	uza- uzamak.
uşak küçük parça.	u. –r 22a/11
y. 20a/4	uzun uzun.
uşmaḥ cennet. krş. uçmaḥ	u. 18b/5, 41a/12
u. +da 23a/13	uzunluk uzunluk.
uşol işte, bu.	u. +1 28a/6
u. 11b/7	
° uṭārid <Ar. Merkür gezegeni.	
° u. 13b/15	
uy sığır, geviş getiren büyükbaş evcil hayvanların genel adı.	
u. 4a/12	
uy- uymak, tabi olmak.	
u. –sa? 21b/6	
u. –ma 42b/6	
u. –may tur- 31b/11	

Ü

üç yüz mi? üç yüz bin (300.000).

üç üç (3).

ü. 7a/11

ü. 5a/3, 5a/4, 5a/13, 5a/14,
5b/3, 29a/4, 33a/9, 38b/1,
39b/7, 40b/5, 43b/5, 44b/1,
45a/12

ümid <Far. ummak.

ü. 3a/7, 3a/12

ü. tut- 25a/9, 35b/6 , 35b/9-
35b/10, 35b/11

üçün için.

ümidvār <Far. ümid eden, uman,
bekleyen.

ü. tur- 17a/12

ümidvārlik <Far. ümid etme, umma.

ü. tur- 8b/4

ün ses.

ü. 6a/2-4-6, 15b/1-2, 26b/1

ü.4a/15, 5a/4, 7a/8, 8b/3,
9b/7, 10b/11, 13a/13, 14a/8,
14a/9, 14b/3, 14b/4, 14b/5,
16a/5, 17b/7, 19a/3, 19a/8,
19a/10, 19a/12, 20a/12,
20a/13, 22b/10, 22b/15,
25b/12, 25b/13, 26a/6, 27b/11,
28a/4, 28a/13, 28a/14, 31b/8,
31b/9, 32a/10, 33b/3, 33b/13,
34b/11, 35a/1, 35a/3, 36b/9,
36b/15, 37b/1, 37b/2,
37b/7, 38a/6, 39a/2,
39a/3, 39a/8, 39b/4, 39b/5,
41b/14, 44a/15, 45a/11

ünde- çağırmaq, seslenmek, davet
etmek.

ü. -di 42b/12, 43b/3

ü. -p 22b/2

ü. -gen 6a/8

ü. -meklik 24b/2

üç mi? üç bin (3000).

ü. 5a/11, 5b/2, 5b/4

ündel- çağrılmak.

ü. -ür ér- 39a/10

üçünçü üçüncü.

ü. 11b/13

ündül- çağrılmak.

ü. -gey 39a/1

üç yüz üç yüz (300).

ü. 5a/13

üns <Ar. alışkanlık.

ü. tut- 30b/14

ürk- ürkmek, korkmak.

ü. –diler 21b/3

üst üst, üzeri.

ü. +ige 44a/13

ü. +inge 33b/12

ü. +inde 11b/11, 12a/5, 19b/1,
28a/1, 28a/2, 28a/10, 44b/2

ü. +ünde 20b/6, 21b/12, 27b/2,
27b/4, 27b/12, 36a/1

ü. +ü?izde 19a/15

üstād <Ar. üstad.

ü. +ı 3b/12

üstemlik galibiyet, üstünlük.

ü. ét- 24b/15

ü. kıl- 42b/9

üz- koparmak.

ü. –megeyler 34a/7- 34a/8

üze üzerine, üzerinde, üstüne, üzre,
üzere, ... -a/-e

ü. 3a/8, 4a/15, 13a/15, 14a/15,
22a/10-11, 24b/14, 25a/10,

25b/5- 12, 26b/14, 27a/5,
27a/15, 28a/2, 28a/3, 29a/4,
34a/4, 34b/8, 35a/11, 35b/3,
36a/8, 36b/3, 37b/4, 38a/8,
38b/ 1-7, 41a/15, 43a/15

ü. tur 27b/4, 27b/15, 28b/4,
42a/11, 42a/15

V

vācib <Ar. gerekli olan, yapılması gerekli.

v. bol- 10a/4

v. tur- 6b/6

vācibü'l – vüçüd <Ar. varlığı gerekli olan, Allah.

v. 13a/2, 15a/4

va° de <Ar. söz verme, vade.

v. 24b/5, 42a/9

v. bér- 17a/6- 17a/7, 19b/8

v. ét- 38b/5

v. kıl- 23b/9, 24b/1

v. +ni 24a/11

v. +ler 36b/8, 37b/3

vaḥdet <Ar. birlik, teklik.

v. 2b/3

vaḥ(i)y <Ar. vahiy.

v. 29a/1, 43a/9

vā° iz <Ar. vaiz, dini öğütlerde bulunan.

v. 45b/12

v. kél- 43b/4- 43b/5, 44a/15

vaḥ(i)t <Ar. çağ, zaman.

v. 33a/5

v. +de 16b/6

vallāh <Ar. Allah için, Allah hakkı için anlamına gelen yemin.

v. 9b/5, 9b/6, 45b/12

var var, mevcut. **krş. bar**

v. 8b/1

vaşf <Ar. nitelik, övme.

v. tur- 20b/7

v. +ı 12a/13

vaṭan <Ar. vatan, yurt.

v. tut- 13a/6

vāy <Far. eyvah, yazık.

v. 35b/3

va° z <Ar. nasihat, öğüt.

v. 16a/6, 16a/8, 22b/4, 44b/10

v. ét- 43b/3

vaza'if <Ar. vazifenin çoğulu.

v. (vaza'if-i ḳadre) 2b/14

ve <Ar. ve.

v. 2a/1, 2a/2, 2a/4, 2a/10,
 2b/8, 3a/1, 3a/2, 3a/6, 3a/13,
 3a/14, 3b/12, 4a/5, 4a/7,
 4a/10, 4a/11, 4a/15, 4b/1,
 4b/5, 4b/6, 4b/8, 4b/9, 4b/10,
 4b/11, 4b/14, 4b/15, 5a/1,
 5a/3, 5a/4, 5a/5, 5a/7, 5a/8,
 5a/12, 5a/13, 5a/14, 5b/1,
 5b/2, 5b/3, 5b/4, 5b/7, 5b/9,
 5b/11, 5b/13, 5b/14, 5b/15,
 6a/3, 6a/4, 6a/8, 6a/10, 6a/12,
 6a/14, 6b/1, 6b/2, 6b/3, 6b/4,
 6b/6, 6b/8, 6b/12, 6b/15, 6b/8,
 6b/12, 7a/6, 7a/8, 7a/10,
 7a/14, 7b/3, 7b/9, 7b/12,
 7b/13, 8a/3, 8a/9, 8a/11,
 8a/15, 8b/1, 8b/5, 8b/8, 8b/13,
 8b/14, 9a/2, 9a/9, 9a/14, 9b/1,
 9b/2, 9b/3, 9b/4, 9b/5, 10a/2,
 10a/5, 10a/10, 10a/11, 10a/13,
 10a/14, 10a/15, 10b/1, 10b/2,
 10b/3, 10b/4, 10b/5, 10b/7,
 10b/8, 10b/9, 10b/12, 10b/14,
 10b/15, 11a/6, 11a/12, 11a/13,
 11b/2, 12a/3, 12a/7, 12a/8,
 12a/13, 12a/15, 13a/1, 13a/2,
 13a/3, 13a/4, 13a/7, 13a/8,
 13a/14, 13b/1, 13b/3, 13b/12,
 13b/13, 13b/15, 14a/1, 14a/2,
 14a/6, 14a/12, 14a/14, 14b/4,
 14b/6, 14b/13, 14b/15, 15a/3,
 15a/5, 15a/7, 15a/9, 15a/11,

15a/12, 15a/13, 15a/14, 15b/3,
 15b/5, 15b/6, 15b/8, 15b/13,
 15b/15, 16a/1, 16a/2, 16a/3,
 16a/4, 16a/8, 16a/9, 16a/12,
 16a/14, 16b/2, 16b/4, 16b/12,
 16b/13, 16b/14, 16b/15, 17a/1,
 17a/9, 17a/11, 17a/12, 17a/14,
 17a/15, 17b/1, 17b/2, 17b/5,
 17b/8, 17b/13, 17b/14, 18a/1,
 18a/3, 18a/4, 18a/5, 18a/6,
 18a/7, 18a/9, 18a/10, 18a/11,
 18a/12, 18a/13, 18a/14, 18b/3,
 18b/4, 18b/5, 18b/7, 18b/8,
 18b/12, 18b/14, 18b/15, 19a/2,
 19a/8, 19a/9, 19a/10, 19a/11,
 19a/12, 19a/13, 19a/14,
 19a/15, 19b/1, 19b/2, 19b/3,
 19b/4, 19b/5, 19b/6, 19b/7,
 19b/9, 19b/11, 19b/12, 19b/5,
 20a/6, 20a/8, 20a/12, 20a/15,
 20b/3, 20b/4, 20b/8, 20b/11,
 20b/12, 20b/13, 21a/4, 21a/7,
 21a/10, 21a/11, 21b/1, 21b/4,
 21b/5, 21b/15, 22a/3, 22a/5,
 22a/7, 22a/9, 22a/10, 22a/12,
 22a/13, 22b/4, 22b/6, 22b/9,
 22b/10, 22b/11, 22b/12,
 22b/13, 23a/1, 23a/6, 23a/9,
 23a/11, 23a/12, 23a/13,
 23a/14, 23a/15, 23b/4, 23b/5,
 23b/6, 23b/8, 23b/9, 24a/2,
 24a/3, 24a/4, 24a/5, 24a/6,

24a/8, 24a/9, 24a/12, 24a/13,
 24a/14, 24b/4, 24b/7, 24b/9,
 24b/11, 24b/13, 24b/14,
 24b/15, 25a/1, 25a/2, 25a/3,
 25a/8, 25a/9, 25a/10, 25a/11,
 25a/14, 25a/15, 25b/5, 25b/6,
 25b/7, 25b/9, 25b/10, 25b/11,
 25b/12, 25b/13, 25b/14,
 25b/15, 26a/1, 26a/2, 26a/3,
 26a/4, 26a/9, 26a/11, 26a/13,
 26a/14, 26b/1, 26b/6, 26b/7,
 26b/14, 27a/1, 27a/2, 27a/3,
 27a/4, 27a/6, 27a/11, 27a/12,
 27b/1, 27b/3, 27b/5, 27b/6,
 27b/10, 27b/12, 27b/13, 28a/1,
 28a/2, 28a/5, 28a/6, 28a/7,
 28a/8, 28a/11, 28a/12, 28a/14,
 28a/15, 28b/1, 28b/3, 28b/4,
 28b/6, 28b/7, 28b/8, 28b/9,
 28b/15, 29a/1, 29a/2, 29a/4,
 29a/5, 29a/10, 29a/12, 29a/15,
 29b/1, 29b/2, 29b/4, 29b/6,
 29b/10, 29b/13, 29b/14,
 30b/1, 30b/2, 30b/3, 30b/5,
 30b/6, 30b/8, 30b/9, 30b/15,
 31a/6, 31a/8, 31a/9, 31a/11,
 31a/12, 32a/6, 32a/8, 32a/9,
 32a/10, 32a/11, 32a/12,
 32a/13, 32b/1, 32b/4, 32b/8,
 32b/9, 32b/12, 32b/15, 33a/4,
 33a/6, 33a/8, 33a/9, 33a/12,
 33a/13, 33a/15, 33b/1, 33b/2,

33b/4, 33b/6, 33b/7, 33b/8,
 33b/11, 33b/12, 33b/14, 34a/1,
 34a/7, 34a/10, 34a/14, 34b/9,
 34b/13, 35a/2, 35a/7, 35a/11,
 35b/2, 35b/5, 35b/6, 35b/7,
 35b/11, 35b/12, 36a/4,
 36a/6, 36a/7, 36a/8, 36a/9,
 36a/11, 36a/15, 36b/1, 36b/3,
 36b/8, 36b/10, 36b/11,
 36b/13, 36b/15, 37a/7, 37b/3,
 37b/5, 37b/7, 37b/9, 37b/12,
 37b/13, 38a/7, 38a/8, 38a/9,
 38a/10, 38a/11, 38a/13, 38b/1,
 38b/2, 38b/3, 38b/5, 38b/7,
 38b/8, 38b/11, 38b/12,
 38b/13, 39a/1, 39a/3, 39a/4,
 39a/6, 39a/7, 39a/9, 39a/10,
 39a/11, 39a/13, 39a/15, 39b/3,
 39b/4, 39b/5, 39b/6, 39b/9,
 39b/13, 39b/14, 40a/6, 40a/7,
 40a/12, 40a/14, 40a/15, 40b/1,
 40b/2, 40b/9, 40b/14, 40b/15,
 41a/3, 41a/6, 41a/10, 41a/12,
 41b/1, 41b/2, 41b/7, 41b/9,
 41b/10, 41b/11, 41b/12, 42a/9,
 42a/15, 42b/1, 42b/2, 42b/4,
 42b/5, 42b/6, 42b/7, 42b/10,
 42b/11, 42b/12, 42b/13, 43a/2,
 43a/4, 43a/5, 43a/6, 43a/8,
 43a/9, 43a/10, 43a/12, 43a/14,
 44a/7, 44a/1, 44a/10, 44a/11,
 44a/12, 44a/15, 44b/4, 44b/5,

44b/6, 44b/7, 44b/9, 44b/10,
44b/11, 44b/12, 44b/13,
44b/15, 45a/2, 45a/4, 45a/6,
45a/10, 45b/7, 45b/10, 45b/11,
45b/12, 45b/15

vefāt <Ar. insan için ölüm.

v. bol- 33a/9

vekīl <Ar. vekil.

v. +i tur- 5a/6

velī 1) <Ar. veli, sahip, ermiş.

v. 12a/10

2) fakat, ama, lakin, ancak, veliykin.

v. 16b/6

velīd <Ar. çocuk, oğlan.

v. 31b/5

vey <Far. vah.

v. 7b/4

veyā veya.

v. 19b/9, 19b/12, 22a/4,
23a/12, 28a/5

vilāyet <Ar. il, memleket.

v. 32b/14

v. +ni? 43b/2

v. +inde 33a/2, 33a/2- 33a/3

vişāl <Ar. kavuşma, ulaşma.

v. 8a/10, 10a/5

v. +i tur- 8a/8

vuşlat <Ar. vuslat, kavuşma.

v. 4b/5

vur- vurmak.

v. -ur 22b/5, 22b/6

vücūd <Ar. beden.

v. +1 28b/12, 43a/14

Y

yā ya da, yahut, veya.

y. 7b/2, 12a/2, 12a/12, 15b/6,
15b/7, 14b/12, 15b/3, 15b/7,
18a/2, 19a/5, 20b/15, 21b/11,
21a/6, 22a/2, 22b/15, 24a/6,
27b/9, 27b/10, 28a/10, 28a/12,
31b/8, 34b/5, 34b/9, 37a/12,
37b/3, 37b/14, 38a/8, 41b/12,
42a/12, 43b/6, 44a/4, 44b/1,
45a/5

yā <Ar. ey!

y. 6a/2, 6a/4, 12a/1, 12a/11,
22b/7, 23b/15, 24b/10, 26a/1,
28a/13, 41b/13, 41b/14, 42b/6

yād <Ar. yad, anma, hatıra getirme.

y. 16b/14

y. ét- 20a/6

y. bér- 45a/5, 45b/7

y. kıl- 4a/14, 1 1a/13,
13a/14, 15a/14, 18b/14, 34b/8,
38b/5, 38b/7

y. +ı 22a/15

y. +ın 44a/5

y. +ını 5a/9

y. +ındın 9a/10

y. +larığa 34b/7

yağdur- yağdırmak.

y. –dum 20a/15

yağşı iyi, güzel.

y.5b/11, 5b/8, 10b/13, 11b/3,
15b/13, 16b/4, 29a/5, 34b/1,
34b/5

y. +lar 22a/10, 39b/3

yağşılık iyilik, güzellik.

y. 10a/10, 14b/7, 22a/10,
24a/9, 27b/8, 28b/13, 41a/9

y. +nı 18b/4

y. +dın 24a/4

y. +ım 43a/2

yağşırağ daha iyi, daha güzel.

y. 35b/7, 38a/12

y. bol- 37a/2, 38a/15

y. tur- 37a/1

y. +largā 23b/12

yağtı ışık, parlaklık.

y. bér- 25b/2

yağtıl- aydınlanmak.

y. –sun 31a/3

yağ- 1)sürmek.

y. -ğayturlar 30b/3

2)hoşuna gitmek, beğenmek.

y. -a tur- 18b/7

yağın <Ar. kesin bilgi, sağlam bilgi.

y. 7a/15, 8a/6

y. bil- 41a/2

yağın yakın.

y. bol- 15b5-6

yākūt değerli süs taşı, yakut.

y. +dın 11b/15, 28a/8

yalbar- yalvarmak.

y. -ma 42a/6

yalğan yalan.

y. 24a/8, 32a/8

y. é- 38a/10- 38a/11

y. +dın 8b/2

y. +lar 31b/1

yalğançı yalancı.

y. 16a/2, 20a/8, 31a/9, 40b/13,
43b/3- 43b/4

y. +largā 30a/11

yalğançılık yalancılık.

y. +ını 37a/11

yalguz yalnız, sade, tek.

y. kal- 43b/8- 43b/9

yalguzluk yalnızlık.

y. +da 5a/7

yalın alev, şule, ışıık.

y. 14a/15

y. +ları 15b/11

yaman kötü, fena.

y. 11a/4, 15a/13, 15a/14,
34b/3, 34b/12, 35a/10,
35a/12,35b/1, 42b/7, 42b/10,
43a/10, 44b/1

y. +lar 22a/11

yamanlık kötülük, fenalık.

y. 22a/11

y. -ğal8a/12

y. +dın 24a/4

y. +larınğa 35a/13

yamanrak daha kötü, daha fena.

y. kıl- 23b/12- 23b/13

yan- yanmak.

y. –dı 7b/6, 33b/8	12b/9, 12b/10, 12b/15, 13a/3,
y. –ar 15a/9	13a/11, 13a/14, 13b/2, 13b/6,
yana yine, tekrar.	13b/7, 13b/12, 14a/9, 14b/7,
y. 12b/5, 12b/6, 12b/11, 13a/6,	14b/12, 15a/4, 15a/8, 15a/9,
14b/15, 18b/15, 19a/14, 20b/3,	15a/10, 15a/14, 15b/2, 15b/5,
21a/11, 23a/7, 25a/6, 25b/15,	15b/10, 15b/12, 16a/13, 16b/1,
27a/3, 33a/8, 35b/13, 38b/1,	16b/10, 16b/13, 17a/11,
38b/2, 39b/9, 43a/8, 43a/15,	17a/14, 17a/15, 17b/1, 17b/5,
43b/12	17b/7, 17b/8, 18a/5, 18a/8,
yañıla- ufulanmak.	18a/15, 18b/8, 18b/12, 18b/13,
y. –dılar ér- 34b/1	19a/1, 19a/2, 19a/10, 20a/4,
yaʔlı gibi, benzer.	20b/5, 20b/6, 21a/10, 21a/13,
y. 29a/10	21b/13, 22b/4, 22b/14, 23a/9,
yaʔlıg gibi, benzer.	23a/15, 23b/1, 24a/1, 24a/7,
y. 10b/11, 29a/8	24a/9, 24a/11, 24a/12, 24b/2,
yandur- yandırmak.	25a/2, 25a/7, 25b/4, 25b/13,
y. –sa 7b/6	26a/5, 26a/7, 26b/14, 27a/8,
yaʔnī <Ar. yani.	27b/7, 27b/9, 28a/2, 28a/4,
y.3b/3, 4a/6, 4a/9, 4a/12, 4b/4,	28a/13, 28b/2, 28b/5, 28b/7,
4b/11, 5b/6, 5b/7, 5b/8, 5b/9,	28b/13, 29b/10, 30a/5, 30b/3,
5b/10, 5b/14, 6a/15, 7a/6,	30b/8, 30b/13, 30b/14, 31a/10,
7a/7, 7a/9, 7a/14, 7a/15, 8a/2,	31a/15, 31b/1, 31b/2, 31b/8,
8a/5, 8a/7, 8b/6, 8b/9, 8b/13,	31b/13, 32a/1, 32a/3, 32b/12,
9a/8, 9a/9, 9a/15, 9b/1,	32b/15, 33b/1, 33b/5, 33b/11,
10a/15, 11a/7, 11a/15, 11b/3,	34a/5, 34a/11, 35a/8, 35a/9,
11b/15, 12a/2, 12a/7, 12a/9,	35b/9, 36b/3, 37a/4, 37b/11,
	37b/12, 38a/13, 38b/3, 38b/7,
	38b/11, 38b/15, 39a/5, 39a/11,
	39b/12, 40b/13, 40b/14,
	40b/15, 41a/8, 41a/14, 41b/7,
	42a/1, 41a/13, 42a/13, 42b/1,

42b/6, 43a/8, 43a/12, 43a/14,
44b/15, 45a/3, 45a/7, 45b/11

yār <Far. yardımcı.

y. 5a/10, 8a/1, 21a/2, 44b/14

y. kı1- 3a/12

y. +1 til- 8a/3

yārān <Far. yardımcılar.

y.+ları 25b/8

y. +ları?a 24b/11

yarat- yaratmak.

y. -dı 10b/12, 11a/2, 11b/11,
12a/10, 22b/10, 36a/3

y. -tı 18b/2, 22b/8

y. -duḡ 13a/8

y. -ıp 18b/3, 19a/11

y. -ğan 13b/1

y. -ğaṅa 22b/14

y. -ğanlarınḡa 12a/15

y. -ğanlarında 12a/1- 12a/2

y. -maḡ 14b/2

y. -maḡlık 22b/9

y. -maḡlığı 10b/14

y. -maḡlığında 12b/13

yaratıl- yaratılmak.

y. -dı 27a/9

y. -ğanda 12b/6

y. -ğanları 27a/12

y. -ğanlardın 20b/4

yarıl- yarılmak.

y. -ğay 15b/6

y. -ğan 12b/8

y. -ğanlardın 12b/7

yarlık verilen emir, buyruk.

y. éyle- 8b/5

y. +ınḡa 15a/5

yarlıḡa-baḡışlamak.

y. -dı 12b/5, 13a/14, 16b/5,
17b/5, 18b/13, 20b/4, 21b/8,
26b/7, 32b/10, 33a/14, 40b/12

y. -r 6a/13, 13a/6- 13a/7,
15a/1, 17a/9, 18a/1, 21a/6,
27a/8, 45b/2

y. -(y)u 21a/11

y. -p 24b/10, 25a/6, 25b/15

yarlıḡan-baḡışlanmak.

y. -ıp 17a/13	y. +ındın 17a/7
yarut- aydınlatmak.	yay yay.
y. -ğan 2a/2	y. +ını? 40a/15
yastan- yaslanmak, dayanmak.	yay- yaymak.
y. -ıp 7b/8, 16a/10	y. -ıp 20b/7
yaş 1) yaş, ömür	yāz <Ar. yad, anma, hatıra.
y. 3b/9, 41a/12, 44b/3	y. +ı 2b/3, 2b/9
2) yaş, göz yaşlı.	u. +ını 7a/6
y. 2b/4	yazı ova, düz yer.
yaşlığ yaşlı, göz yaşlı.	y. +ğa 44b/3
y. 2b/2	ye- yemek.
yaşna- parlamak, parıldamak.	y. -gey- siz 19a/13- 19a/14
y. -yu tur- 13a/9	y. -diler ér- 35b/3
yat- yatmak.	yek bir.
y. -ar 7b/8, 22a/11	y. tut- 7b/15
y. -a tur 34b/11	yél yel, rüzgar.
yavuk yakın.	y. 28a/2, 43b/9
y. 24a/11	y. +ni 28a/2
y. kıl- 41a/3	y. +i 24a/10
yavukrak daha yakın.	y. +ler 20a/15
y. 13a/8	yér yer.
yavuzlık kötülük, fenalık.	

y. 13b/8, 15a/13, 16b/13,
19a/1, 19b/8, 19b/14, 20b/4,
27a/5, 27b/3, 27b/5, 27b/12

y. ér- 45a/12- 45a/13

y. ét- 22b/8

y. tur- 15a/13

y. +ni? 43b/2

y. +ni 19a/3, 19a/11, 19a/12,
27a/9

y. +ge 13a/8, 20a/14, 22a/4,
26a/5, 32b/7, 34a/13

y. +ge tur- 15a/13

y. +de 11a/1, 27a/14, 33a/3

y. +dekilerni? 4a/5

y. +din 9b/8, 19a/8, 19b/1,
26a/13, 41a/4

y. +den 14a/2

y. +i?din 45a/1

y. +i 39b/6

y. +ini 40a/2

y. +ingeçe 23b/3

y. +indin 14b/1, 45a/7

y. +ler 19b/1, 27a/11

y. +lerde 27a/11, 27a/13,
27b/9

yét- yetmek, erişmek, ulaşmak.

y. –ti 33b/6, 44a/9

y. –tiler 43b/7

y. –ér 39a/7

y. –geç 43b/9

y. –ip 44a/12

y. –gen 9b/12

yétkür- yetiştirmek, ulaştırmak.

y. 18b/5, 37b/4- 37b/5

y. –gil 45a/14

y. –gey 21a/7, 25b/10, 29b/12,
43a/15, 45b/5

y. –geyler 36a/12, 45a/3

y. –se 45a/13

y. –ür ér- 33a/6, 33a/8

y. –e 8a/7

y. –gen 5a/1

y. –genleri 20a/12

y. –igli 37b/4

y. –mek 45b/1

y. –mek için 41b/14

y. –mekni? 45b/2

y. –megey-sén 35a/8

yeti yedi (7).

y. 9b/8, 9b/11, 11b/11, 12a/4,
13a/15, 13b/13, 14a/1, 27a/7,
27a/9, 27a/14, 27b/5, 27b/12,
32b/5, 44a/4

yetinçi yedinci (7.).

y. 11b/14

yetiş- yetişmek.

y. –ti 44a/1

yetmiş yetmiş (70)

y. 6a/10

yığaç 1) ağaç.

y. 43a/4

y. +dın 38a6

y. +ı 44a/14, 44a/15

y. +ın 44a/11

2) bir günlük yol.

y. 33a/3

yıgıl- 1) yığılmak, toplanmak, bir araya getirilmek.

y. –dılar 33b/4, 33b/15

y. –ğaylar 36a/10

y. –a tur- 33b/4, 33b/5

y. –masdın 33b/13

2) sakınmak.

y. –mağ 16a/8, 17b/6, 17b/9

yığılış- toplaşmak.

y. –ıp 34a/3

yığıştur- toplamak.

y. –ğay-miz 19a/14

yıkıl- yıkılmak.

y. –dı 8a/14

y. –ur 22a/4

y. –a 22a/1

y. –may 21b/15

yıl yıl, sene.

y. 9b/11, 32b/5, 41a/15

y. tur- 2a/12

y. +dın 22a/11, 31b/3, 33a/8

y. +ındın 29b/15

y. +lar 4a/11

yıllık yıllık, senelik.

y. 27a/10, 27b/3, 28a/6	y. 44a/4
yıldıra- ışımak, parlamak.	yildem hızlı.
y. -p 13a/9	y. 31a/11
yıraq uzak.	yine yine.
y. +ın kıl- 11a/6- 11a/7	y. 6a/10, 11b/10, 43b/8,
y. +ında 11a/8	43b/12
yırtıl- yırtılmak, parçalanmak.	yok yok.
y. -mağ 15b/8	y. 11a/14, 22b/15, 25b/1,
yiber- göndermek.	36b/9, 39b/5, 40a/13, 42a/15,
y. 4b/6, 37b/1	45a/15
y. -di 24b/6, 29a/4, 34b/10,	y. ér- 28b/12, 39a/12
36a/3, 43a/9,	y. tur- 6a/11, 11a/14, 23a/5,
y. -dük 25b/7, 32b/15, 33a/1	25a/6, 25b/14, 27a/13, 29a/14,
y. -gey 19b/13, 20a/3	37b/2, 38a/5, 38a/11, 40a/13,
y. -se 21a/7, 21a/14	42b/1, 44b/14, 45b/7
y. -di ér- 43b/2	y. +dın 19a/11
y. -ip 37a/13	yol yol.
y. -genimiz 31b/12	y. 8b/13, 9b/3, 9b/5, 13b/2,
y. -mey 21a/12	16b/14, 21b/11, 21b/13,
y. -mese 21a/13, 21a/15	21b/14, 22b/4, 30a/4, 30a/5,
y. -mey tur- 16a/3, 44a/2	32a/14, 33a/3, 34a/13, 44b/2
yigirmi yirmi (20).	y. bér- 9a/10, 30b/2
	y. körset- 9a/1
	y. tur- 27a/10
	y. +nı 9a/3, 9a/15, 9b/1

y. +ğa 22b/2, 22b/4, 25b/10	y. –tuğ 34b/4
y. +ğaça 28a/6	yortu- teşvik etmek.
y. +da 13b/9, 21b/13, 22a/1, 22a/13, 30a/5, 42a/15	y. –p 7a/6
y. +dın 8b/14, 21a/10, 30a/3	yosun <Mo. töre, yasa, usul.
y. +ı 9b/6, 11a/9, 12b/9, 17a/3, 23a/4, 34a/13	y. +ça 3a/11
y. +ığa 44b/10	y. +ı 44b/15
y. +ını 9a/14	y. +ı birlen 7a/12
y. +ında 31a/9	yukarı yukarı.
y. +ındın 35b/2	y. 38b/13
y. +larında 19a/5	yulduz yıldız.
y. +lar 14b/2	y. 14a/1, 14b/1, 14b/5, 43a/13
yol- yolmak, koparmak.	y. birlen 13b/1
y. –ğay 11b/8	y. +dın 14a/15
yolu defa, kere, kez.	y. +lar 13b/1, 13b/14, 14a/11-14a/12, 15a/2, 18b/12, 19b/1
y. 3b/13, 6b/2, 33a/7, 40b/5	y. +lar birlen 13b/4
yolsuz yolsuz, yolu olmayan.	y. +larını 13a/8, 13a/10, 14b/2, 14a/8
y. +lar 9b/3	y. +lardın 15a/3
yoluğ yolgun, yolunmuş.	yum- kapamak, yummak.
y. 30b/8	y. –dılar 33b/3
yoluğ- karşılaşmak.	y. –ar 20b/8

y. -a tut-20b/13

y. -up 20b/11

yumşak yumuşak.

y. 19a/3, 19a/12

yumşaklık yumuşaklık.

y.34a/4

y. kıl- 30b/6- 30b/7, 30a/15-
30b/1

yut- yutmak.

y. -tı 44a/1

y. -up ér- 44a/6- 44a/7

y. -ğan 19b/14

y. -maklık 43a/1

yutur- yıkatmak.

y. -up 20a/14

yük yük, ağırlık.

y. 20a/4

y. +de 20a/4

yükle- yüklemek.

y. -mek 41b/15

yükseklen- yüksekmek.

y. -mişler 41b/15

yüzsiz yünsüz.

y. tur- 21a/3

yüri(ü)- yürümek.

y. -izler 40a/10

y. -diler 4a/10

y. -r 21b/12, 22a/3, 30a/9

y. -(y)ü tur- 13b/14, 22a/5-
22a/6

y. tur- 4a/11

y. -se bol- 19a/4

y. -ür ér- 32b/10

y. -p 34a/6

yürüt- yürütmek.

y. -gey 22a/5

y. -güçi 31a/11

yüz yüz, çehre.

y.2b/14, 11b/2, 25a/14, 28b/9,
18b/10, 30b/9, 39a/7, 40b/3,
41a/15

y. +ni 24b/15

y. +de 19a/3, 19a/12, 19a/3

y. +deki 19a/1

y. +ümi 31a/5

y. +i 8a/12, 32a/4

y. –e 14b/13

y. +in 8a/11, 42b/15

yüzüm üzüm.

y. +ini 9a/2

y. +ini? 35b/15

y. +inde 19a/12, 39b/3

y. +indin 2b/6, 2b/14, 3a/3,
3a/15, 3b/1, 4a/2, 4a/10,
4a/14, 4b/1, 4b/2, 4b/3,
4b/15, 6b/5, 13a/6, 13a/11,
14b/7, 17b/5, 18a/7, 18a/8,
18a/10, 22a/13, 23b/5, 25b/11,
34a/11, 35b/10, 35b/14,
36b/10, 36b/12, 41a/11,
41b/12

y. +inçe 21b/10, 21b/15,
22a/1, 22a/5

y. +leri 24b/7, 40b/3

y. +lerini 24a/13

yüzerlik üzerlik, evlerde ekseriya
tütsü için kullanılan yabani sedef
tohumu. **krş. yüzerlik**

y. 27b/8

yüzerlik üzerlik, evlerde ekseriya
tütsü için kullanılan yabani sedef
tohumu. **krş. yüzerlik**

y. 27b/8

yüzleş- yüz yüze gelmek.

Z**zāhid** <Ar. aşırı dindar.

z. 22a/8, 22a/11, 22a/12

zāhidlik sofuluk, zahidlik.

z. kı1- 36b/11

zāhir <Ar. görünen, açık, meydana.

z. 7a/13, 13a/4, 14a/4, 18b/8, 36a/13

z. bol- 40a/4

z. kı1- 18b/15, 40a/3, 41b/11

z. +i 18b/10

zāhirlık görünen, açık, meydana.

z. 36b/10

zāid <Ar. artan, arttırılan.

z. tur- 29b/8

ẓa'if <Ar. zayıf, güçsüz, takatsız.

z. 31a/9, 40b/7

z. bol- 44a/10

zākir <Ar. zikreden, anan, söyleyen.

z. bol- 45b/12

z. (zıkr- i zākir) 45b/10

ẓālim <Ar. zalim, haksızlık yapan, zulmeden.

z. 7a/11, 31b/1

z. +ler 7a/8, 25b/9, 27b/13, 29b/12, 35b/5

z. +lerğa 16a/10

z. +lerdin 40a/2

zamān <Ar. zaman.

z. +ğaça 2a/11

z. +da 26a/15

z. +dın 2a/11

z. +ında 2b/1

z. +ındaki 2a/7

zāmin <Ar. kefil, tazmine mecbur olan.

z. 30a/1, 37b/11

z. bol- 37b/11

zāt <Ar. hürmete layık kimse, kendi.

z. 24a/7

z. +ı 7b/9, 29b/2

z. +ını? 7b/9, 13b/3, 15a/4, 23a/15

z. +ınğa 15a/4

- z. +ında 3a/8
- zāyi°** <Ar. zarar, ziyan.
- z. koy- 12a/5- 12a/6, 25a/10, 25b/1, 26a/10- 26a/11, 35b/10
- zebānī** <Ar. ehl- i cehennemi cehenneme def etmeye memur olan melāike.
- z. +lerni? 15b/10
- zebūn** <Far. zayıf, güçsüz.
- z. ét- 25a/10
- zeh(i)r** <Far. zehir, agu.
- z. +in 2b/3
- zekevāt** <Ar. zekātlar.
- z.7a/8
- z. bér- 33a/6
- z. +ını bér- 36a/11
- zelel** <Ar. eksiklik.
- z. +din 3a/13
- zelīl** <Ar. alçak, aşağılık, hakir.
- z. 19b/6, 42a/8
- zerre** <Ar. pek ufak parça.
- z.(zerre-i haķīr) 3a/11
- zevāl** <Ar. yok olma.
- z. bér- 36a/15
- zevķ** <Ar. lezzet duyma, eğlence, hoşlanma.
- z. (zevķ u hevā) 7b/15
- zīd** <Ar. zıd, karşıt.
- z. 7b/5
- zīkr** <Ar. zikr, anma, yad etme.
- z. 45b/10
- z. +i 2b/10, 16b/14, 45a/4
- z. (zīkr- i zākīr) 45b/10
- zinā** <Ar. nikahsız çiftleşme.
- z. kı1- 31b/5
- z. +dın 31b/5
- zincīr** <Far. zincir.
- z. birle 8b/11
- zindān** <Far. zindan.
- z. +ı 42b/13
- zirā° at** <Ar. ekincilik, çiftçilik.
- z. 19a/13
- zişt** <Far. çirkin, şekilsiz, soysuz.
- z. bol- 24a/12
- ziyān** <Far. kayıp, zarar, ziyan.

z. +1 42a/1

zümürüd <Ar. zümrüt.

ziynet <Ar. süs, bezek.

z. 27b/4

z. +i için 14b/3

z. +din 27b/3

zuhal <Ar. satürn gezegeni.

z. 13b/14

zuhūr <Ar. görünme, meydana çıkma.

z. 41b/4

zulm <Ar. eziyet.

z. birle 7a/9, 7a/11

z. ét- 31b/1

z. kıl- 35a/11

z. +leri?ni 17a/1

zübdetü' l - řāhā ve yāsīn <Ar. Taha ve Yasin suresinin manası, özü.

z. 2b/8

zühd <Ar. kendini ibadete verme.

z. (zühd- i takva) 10b/8

zühre <Ar. venüs gezegeni.

z. 13b/15

zūlf <Far. zūlf, saç.

z. (zūlf- i çemen) 12b/2

ÖZEL ADLAR DİZİNİ

‘**Abbas** Hz. Ali’nin oğullarındandır.

°A. 5b/15

‘**Abdullāh** Ensarlardandır.

°A. 30a/8, 30a/9

°A. ér- 45a/12

°A. +ğa 5b/14

‘**Abdullāh İbn Me’sūd** İslamiyeti kabul edenlerin altıncısı olup sahabedendir.

°A.3b/15

°A. +dın 35b/13

Adem Adem peygamber.

A. 28b/7

‘**Alī** Hz. Ali. Hz. Muhammed’ in amcasının oğlu.

°A. 5b/14, 29a/2

Allāh Allah.

A.2b/3, 2b/9, 5a/6, 5a/11,
7a/6, 9a/9, 13b/7, 16a/3,
16b/15, 18b/8, 21a/7, 21a/14,
22b/14, 24b/12, 25a/3, 25b/12,
35a/2, 35a/3, 36a/12, 40a/11,
43a/14

A. +dur 32a/14

Allāhü te°ālā Yüce olan Allah.

A. 11a/12

°**Arab** Arap.

°A. 38b/10, 38b/11, 45a/11

°**Ārif-i rūmī** Hz. Mevlânâ

°**Ā.** 23b/1

Ayāz Mahmudi Gaznevi’ nin kölesi ve sevgilisinin adı

A. (ayāz- ı haşşa) 10b/10

°**Azīz** Sonsuz izzet sahibi anlamında Allah’ ın isimlerinden biridir.

°A. 13a/15

Bedir Bedir savaşı.

B. 24b/7, 25b/6, 32b/5.

Cābir ibn ‘Abdullāh Sahabeden olup Bedr, Uhud ve Hendek gazalarında Hz. Muhammedle birlikte savaşmıştır. Ensarlardandır.

C. 4a/7

Cebbār Azamet ve güç sahibi anlamında Allah’ ın isimlerinden biri.

C. 20a/2

Cebrāʾīl Cebrail meleği.

C. 6a/2, 25b/6

C. ér- 6a/8

Cibrīl Cebrail meleği.

C. +din 22a/12

Ḍahḥāk Dahhak bin Kays.

D. 27a/6, 27a/13

Ebu Bekir Hz. Ebu Bekir.

E. 29a/2

Ebu Bekr-i Şıddık Hz. Ebu Bekir.

E. 27a/2

Ebu Büreyde Büreyde İbn Husayb.
Peygamberimizden 164 hadis rivayet ettiği söylenir.

E. 39b/9

Ebu Cehl Asıl ismi Ebu Hikem olup
İslama karşı duyduğu kin nedeniyle
Hz. Muhammed tarafından
Ebu Cehl adı verilmiştir.

E. 22a/6, 25b/7, 32a/6

Ebu Derdā Sahabeden ve
ensardandır.

E. 28b/12

**Efḍalü's- selāḫini'z – zaman a'dl el-
ḥavākīn el- devrān Sancar Muhammed
Sultān Ḥuld melik** Zamanın en
faziletli sultanlarından devrin
adaletli hakanı Sencer
Muhammet sultan huld melik

E. 2a/1-2b/1

El- ğāfūr Kullarının günahlarını
bağışlayan anlamında Allah'ın
isimlerinden birisidir.

E. 11b/2

Emīr Ḥamza Evliyanın
büyüklerinden olup seyyiddir.

E. 22a/7

Ebu Ḥanīfe Ebu Hanīfe Numān bin
Sabit bin Zûtā bin Māh.
Hanefi mezhebinin kurucusu ve
büyük İslam fıkıh ve hadis bilgini.

E. 27a/2

Ebu Hüreyre Abdurrahman bin Sahr
ed- Devsi Hz. Muhammed Ebu
Hüreyre adını vermiştir.

E. 39b/8, 40a/1, 40b/4

Fātiḥa Fatiha suresi.

F. 3a/1, 5b/5, 6a/10, 10a/4

Fir° avūn Mısır hükümdarlarının lakabı, özellikle Hz. Musa zamanında yaşayan Mısır hükümdarı.

F. +ğa 41a/15

Ġaffār Kullarının günahlarını bağışlayan anlamında Allah'ın isimlerinden birisidir.

Ġ. 13a/15

Ġalaṭu'l-lisān et'tenzil Ġalaṭu'l-lisān et'tenzil adlı tefsir.

Ġ. 14a/10- 14a/11

G. +de 28a/9

Ḥadice Hz. Hatice.

H. 29a/2

Hakīm-i Senāyī Ġaznevī Ebü'l-Mecd Hakīm Mecdūd b. Âdem Senâî-yi Gaznevî. İranlı şair ve Farsça tasavvufî mesnevi tarzının kurucusu.

Ġ. 10b/5

Ḥalīl İbrahim peygamber.

H. 28b/8

Hūd Hud peygamber.

H. 28b/8

Hüdā(y) Allah.

H. 2b/11, 3a/7, 3a/12, 6b/4, 9b/12, 10a/11, 10b/12, 11b/11, 12a/8, 15a/11, 15b/6, 15b/7, 17b/2, 17b/3, 17b/14, 18a/3, 18a/6, 18b/2, 19a/2, 19a/7, 20a/2, 20b/14, 21a/8, 21a/13, 21a/15, 22b/8, 23a/6, 23a/10, 24a/2, 24b/3, 24b/5, 26a/8, 27a/7, 27b/10, 28b/11, 30a/4, 32a/9, 32a/12, 32a/14, 33b/5, 36a/11, 36b/3, 36b/9, 41a/2, 42b/12, 43b/4, 44a/5, 44b/9, 45a/11

H. +nı? 4b/14, 5b/13, 12a/1, 21b/3

H. +ğa 19a/9, 34b/9, 37b/14

H. +dın 19b/10, 21a/8, 28b/3

H. +ı 34b/10

İbn-i °Abbās Hz. Muhammed'in amcasının oğlu ve büyük sahabelerdendir.

İ. 27a/4, 27a/11, 33b/9

İbn-i Mes° üd Abdullah bin Mesud. İlk müslüman olan 6. kişidir.

İ. 39b/10

İdrīs İdris peygamber.

İ. 28b/7

İmām ° Aşım Asım bin Behdele.
Yedi büyük kıraat aliminin beşincisi.

İ. +dın 31b/14- 31b/15

İmām Bekir Hz. Ebu Bekir.

İ. 45a/5

İmām Ca'fer-i Şādık Ehl- ibeytten
olup, on iki imamın altıncısı,
Silsile-i aliyyenin dördüncüsüdür.

İ.4b/7

İmām Ebu'l-Mu° in-i Neseî
Tebşiratü'n Edille Fi
Usulü'Din adlı eserin yazarı.

İ. 14a/3

İmām Hasan Başri Hasan-ı Basri,
Tâbiînün büyüklerindendir. Zâhid,
muhaddis, fakîh ve
müfessirdir.

İ. 45b/3

İmām Kelbî Tefsirde imam olup
Cemel vakasında Hz. Ali' nin
yanında olmuştur.

İ. 45a/8

İmām Kisâî Ebü'l Hasen El Kisai.
Hem Kuran okuyucusu hem Kuran
muallimidir.

İ. 16b/8

İncîl İncil, 4 büyük kitaptan birisi.

İ.5a/15, 6b/1

° İsa İsa Peygamber.

İ.5a/15, 6b/1, 40a/6

İzi <Ar. sahip, Allah.

İ. 2b/10

İ. +ğa 2b/4

Ka° bü' l- Aḥbār Ebu İshak Kab bin
Mani. Beni İsrail'in (israil
oğullarının) meşhur alimlerindendir.
Yemen Yahudilerinden olup, Tevrat
hakkındaki geniş bilgiyle
meşhur olmuştur.

K. 11b/11- 11b/12

Ḳādir Gücü her şeye yeten
anlamında Allah' ın isimlerinden biri.

Ḳ. 13a/15

Ḳahhār Kahredici, yok eden
anlamında Allah' ın isimlerinden biri.

Ḳ. 13a15

Ḳ. +dın 20a2

Ḳarūn Firavun' un nazırı ve Musa
peygamberin teyzesinin oğlu.

K. +ğa 20a/1

Ḳatāde Katade bin Numan. Fuzela-yı sahabeden olup Bedr ve Uhud gazalarına katılmıştır.

Ḳ. 14b/2

Keşşaf Zemahşeri. 10. yy.da yaşamış Fars İslam filozofu. Tefsir, kelim, fıkıh alanında birçok eser vermiş İslam alimi.

K. 2a/10, 26b/3, 27a/9, 27b/11, 28a/9, 38a/12, 42b8

K. +da 38a/12, 38b/14, 39b/9

Kevāşî Ebü'l-Abbās Muvaffakuddîn Ahmed b. Yûsuf b. el-Hasen el-Kevâşî el-Mevsîlî. Tefsir ve kıraat alimi. Et-tabsırının yazarı.

K. 2a/10, 27b/11, 37b/15

Kisâî Ebü'l Hasen El Kisai. Hem Kuran okuyucusu hem Kuran muallimidir.

K. 12a/6

Ḳureyş Kureyş kabilesi.

Ḳ. 18a/11, 45a/9

Loḳmān Lokman peygamber.

L. 27b/6

Mālîk Cehennem koruyucusu olan melek.

M. 15b/6

Manşûr <Ar. Allah'ın yardımı ile galip, üstün gelmiş, 962 yılında asılmak suretiyle öldürülen ve Divan edebiyatı'nda adına sık rastlanan adı Hüseyin olan ünlü sofî Hüseyin Mansur.

M. tég 22a/15

Medīne Medine şehri.

M. +ğa 32b/3

Mekke Mekke şehri.

M.5b/15, 32a/15, 32b/11, 32b/15, 33a/1, 36a/9, 36b/13

M. +ni? 20b/2, 25b/2

Mescid-i Akşâ Kudus' te Hz. Süleyman tarafından yaptırıldığı rivayet olunan mabed.

M. +nı 32b/4

Mevlânâ Celâleddîn-i Rûmî Mevlana Celaleddin Rumi.

M. 9b/10-9b/11

Mevlânâ Ya'ḳub el- mülakkab bi'l-çerhî Ya'ḳub b. Osmân b. Mahmûd el-Gaznevî el-Çerhî, Nakşibendi şeyhi.

M.2a/6

Mevlānā- yı Rūmi Mevlana
Celaledin Rumi.

M. 23b/1

Mikā' il Mikail meleği.

M. 25b/7

Muğire İslamiyetin ilk yıllarında Hz.
Muhammed' e karşı çıkmış
kişilerden birisidir.

M. 31b/4

Muḥammed Hz. Muhammed.

M. 6a/2, 6a/4, 12a/1, 22b/7,
23b/7, 23b/15, 24a/8, 24b/10,
25b/6, 26a/1, 28a/13, 28b/4,
29a/3, 29a/4, 29a/15, 30a/13,
31a/7, 36b/14, 37b/9, 38b/5,
41b/13, 42a/15, 42b/6, 42b/11,
44b/15, 45b/6

M. tur- 45a/15

M. +ni? 18a/14, 28b/5

M. +ge 45a/14

Muḥammed ibn-i Zekerıyyā Ebû
Bekir Muhammed bin Zekerıyyâ er-
Râzî. Fars simyacı, kimyager, hekim
ve filozof.

M. 26b/4

Muḥammed Muṣṭafa Hz.
Muhammed.

M. 32a/15

M. +ğa 22b/7

Mūsā Musa Peygamber.

M. 5a/14, 6a/13

Müşıl Musul.

M. 43b/2

Muṣṭafa Hz. Muhammed.

M. 29a/1, 42b/10, 43a/11

M. +ğa 44b/12

Nésay Nisa şehri.

N. 2a/15

Nūh Nuh peygamber.

N. 28b/8

°Ömer Hz. Ömer.

°Ö. +ğa 40b/6

Seyyid padşah hacı Tercüme- i
Tefsir- i Yakub- ı Çerhi adlı
eserin yazarı.

S. 2b12

Siccîn Muttaffifin suresinde adı
geçen kitap.

- S. tur- 27b/14
- Süleymān** Süleyman peygamber.
- S. 22b/1
- Şeyh Cüneyd** Safaviyye tarikatı şeyhi.
- Ş. 28b/10
- Şeyh Ebu Leys** Tefsiriyle ünlü alim.
- Ş. 39b/6
- Şeyh Hāvend** Şeyh Havend Tahur.
- Ş. 7b/5
- Şeyh Muhammed Ġaznevī** Tam ismi Mevlânâ Yakub b. Osman b. Mahmud b. Muhammed b. Mahmud el-Gaznevî olan Yakub-ı Çerhî.
- Ş. 9b/10- 9b/11
- Şeyh Süfyān Sevrī** Asıl adı Süfyan bin Said bin Mesruk. Hadis ve fıkıh ilmiyle ilgilendi.
- Ş. 8a/12- 8a/13
- Tacikler** İran ve Türkistan’ da yaşayan İran asıllı, Farsça konuşan halktan olan kimse.
- T. +ler 2a/10, 2a/12
- Ṭāhā** Taha suresi.
- Ṭ. +ga 9b/2
- Tebāreke** Tebāreke (Mülk) suresi.
- T. 2a/8, 10a/10
- Tebśıratü’n Edille** İmam Ebu’ l Muin Nesefi’ nin Tebsıratü’n Edille Fi Usulü’Din adlı eseri.
- T. 14a/3
- Teşāyür** Tesayür adlı kitap.
- T. 36a/2
- Tevrīt** Tevrat, 4 büyük kitaptan birisi.
- T. 5a/14
- T. +de 6a/13
- Teysīr** Teysir adlı tefsir.
- T. 2a/9
- Türk** Türk.
- T. 2a/13, 2b/15
- T. +ler 2b/6
- Uḥud** Uhud savaşı.
- U. 42b/9
- Varaka bin Nevfel** Varaka bin Nevfel. Hz. Muhammed’ in eşi Hz. Hatice’ nin kuzeni.

N. 6a/4

Velîd İbn Muğire İslamiyetin ilk yıllarında Hz. Muhammed' e karşı çıkmış kişilerden birisidir.

V. 31a/6, 32a/5

Yemen Yemen.

Y. 32b/14, 33a/2

Y. +din 33a/3

Yūnus Yunus peygamber.

Y. 42b/8, 42b/11, 43b/1, 43b/12, 43b/14, 44a/4, 44b/6, 44b/10, 44b/11

Y. +nı 43a/2, 44a/9

Zebūr Davud peygambere gönderilen kutsal kitap.

Z. 6a/14

V. SONUÇ

Metnimizde şekil bilgisi, ses bilgisi, kelime hazinesi ve imla bakımından dikkat çeken birtakım hususlar bulunmaktadır.

Metnimizde Çağatay Türkçesinde kullanılan –ğan/ -gen sıfat- fiil eki yanında bir örnekte karşımıza çıkan Anadolu sahasında kullanılan –an/ -en sıfat- fiil eki de kullanılmıştır: sev- en 16b/1.

Çağatay Türkçesinde yeterlilik yapısı asıl fiilin –A, -y zarf-fiil eki aldıktan sonra al- yardımcı fiilinin gelmesiyle oluşur. Az da olsa al- yardımcı fiili yerine bil- ve u- fiilleri de görülür. Bu fiiller Oğuz Türkçesinin etkisi ile Çağatay Türkçesinde yeterlilik yapısını oluşturur. Metnimizde yeterlilik yapısı çoğunlukla al- yardımcı fiili ile yapılsa da bil- yardımcı fiili ile yapılanların sayısı da az değildir: tüşene almay 2a/14, çıka almas 3a/6, çıka almay 3a/9, kıla bilgey 9a/2, kéle bilgey 9a/3.

Çağatay Türkçesine has bir ses özelliği olan /p/ > /f/ değişimi genellikle Türkçe kelimelerde görünse de metnimizde biri Türkçe kelimedede ikisi alıntı kelimelerde olmak üzere üç kere karşımıza çıkmıştır. toprak > tofrak 37b/15, peşimān > feşimān 35a/14, perverdigār > ferverdigār 26b/3.

Metnimizde bir kelimedede /ş/ > /ç/ değişimi olmuştur: uşmah > uçmak 23a/13.

Metnimizde bir kelimedede /ç/ > /s/ değişimi olmuştur: çörçek > sörçek 42b/14.

Metnimizde göçüşmeye örnek verebileceğimiz bir kelimeye rastlanmıştır: arkun > akrın “yavaş, sakın” 23b/7

Metnimizde bağışlamak fiili bahışlamak, bağışlamak ve bağışlamak şeklinde üç türlü karşımıza çıkar: bahışlamak 5a/1, bağışlamak 4b/14, 5a/8, 20b/14, bağışlamak 5b/10-11, 6b/9-11-12, 12a/1.

Metnimizde yibermek fiili bir örnekte ibermek şeklinde karşımıza çıkar: iberdi 29a/4.

Metnimizde andag kelimesi andag, andağ ve andağ şeklinde üç türlü karşımıza çıkar: andag 41a/3, andağ 6a/5, 7a/4, 18a/1, 33b/2, 38a/8, 45b/9, andağ 2a/3, 3a/5, 5b/3, 6a/13, 6b/3, 14b/11, 20b/10, 29b/9, 36b/14, 42a/4, 43a/4, 45b/8.

Tanık kelimesi tanuğ ve tanuğ olmak üzere iki türlü karşımıza çıkar: tanuğ 19a/15, tanuğ 13a/3.

Katı kelimesi katığ, katık ve katı olmak üzere üç türlü karşımıza çıkar: katığ 15a/8, katık 31b/1, katı 31a/14.

Çağatay Türkçesinde 3. tekil şahıs zamiri ol olmasına rağmen metnimizde yedi örnekte ‘o’ olarak karşımıza çıkar: o 13a/4, 13b/5, 29b/1, 29a/6, 29a/11; o. –nu?nı 23b/3; o. –ında 24b/4

Metnimizde tur- fiili, dur- şeklinde beş yerde karşımıza çıkmıştır: durdı 43a/7, durur-mén 24a/3, durup 29a/5.

Metnimizde ét- fiili, éd- şeklinde bir yerde karşımıza çıkmıştır: édip 42b/14.

Metnimizde té- fiili, dé- şeklinde yirmi yerde karşımıza çıkmıştır: dégil 25a/6, dédi 31b/10, dédiler 20a/8, 30a/12, 35b/3, 43b/4, dégeyler 38a/10, 45b/12, dese 8b/8, déseler 4b/2, 38a/4, dép 8a/13, 27a/7, déyü 27a/6, dégeç 8a/14, dégen 26b/4, demek 3b/14, demeklik 17a/8- 17a/9, démegey 32a/8.

Metnimizde özge kelimesinin ağırlıklı olarak kullanılmasının yanı sıra başka kelimesi de iki kere karşımıza çıkar: başka 14a/11.

Metnimizde kayt- fiilinin ağırlıklı olarak kullanılmasının yanı sıra dön- fiili de üç kere karşımıza çıkar: dönüp 6a/15, dönderdük 20b/2, 32b/15.

Metnimizde kııl- fiilinin görülen geçmiş zaman 1. çokluk şahıs çekimi hem kıldük hem de kılduk şeklinde karşımıza çıkmaktadır: kıldük 13a/9.

Metnimizde ‘bu munça’ yapısına çok sık rastlamaktayız: 12b/1, 19b/6

-GA yönelme hali eki metnimizde aynı kelimedede iki farklı şekilde kullanılmaktadır: behiştge 4b/3, behiştğa 11a/3; bendelerge 18b/4, bendelerğa 6b/12; dervişlerge 3a/12, dervişlerğa 29a/7.

VI. KAYNAKÇA

- ARGUNŞAH, Mustafa (2014). *Çağatay Türkçesi* (3. Baskı). İstanbul: Kesit Yayınları.
- AŞCI, Ufuk Deniz (2012). *Mûsâ-nâme*(2. Baskı). Konya: Palet Yayınları.
- ATA, Aysu (2004). *Türkçe İlk Kur'an Tercümesi, Karahanlı Türkçesi, Giriş-Metin-Notlar-Dizin*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- (1997). *Kıyasü'l Enbiya, Dizin*, Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- ATEŞ, Ahmet (1963). Burdur-Antalya ve Havalisi Kütüphanelerinde Bulunan Türkçe, Arapça Bazı Mühim Eserler. *TDED*, c.2, s. 171, 172.
- BOROVKOV, Aleksandr Konstantinovich (1963). *Leksika Sredneaziatskogo Tefsira XII-XIII vv.* Moskova.
- CANPOLAT, Mustafa (2002). Çağatay Dili ve Edebiyatı. *Türkler*, c.8, s. 769-776.
- CERRAHOĞLU, İsmail (1983). *Tefsir Usulü*(4. Baskı). Ankara: Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Yayınları.
- ÇAVDAR, Yıldırım (2005). *Tebâreke (Suretü'l Mülk) Tefsiri(1a-64a)(Metin-İnceleme-Dizin-Tıpkıbasım)*, Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.
- ECKMANN, Janos (1975). Kur'an'ın Doğu Türkçesine Tercümeleeri. *Türk Dili ve Edebiyatı Dergisi*, XXI, s. 15-24.
- (1976). Middle Turkic Glosses of the Rylands Interlinear Koran Translation. *Akademia Kiado*. Budapest.
- (2009). *Çağatayca El Kitabı*. (çeviren: Günay Karaağaç). İstanbul: Kesit Yayınları.
- ERCİLASUN, Ahmet Bican (2004). *Başlangıçtan Yirminci Yüzyıla Türk Dili Tarihi*. Ankara: Akçağ Yayınları.
- ERDOĞAN, Abdülkadir (1938). Kur'an Tercümelerinin Dili Meselesi. *Vakıflar Dergisi*, c.1, s. 47.
- FEHİMİ, Mehin (2010). Safevi Şahları ile Astrahani Hanedanı Arasındaki Siyasal İlişkiler. (çev. Çelik, M. Bilal) *History Studies*. 2/2, 511-516.

- HAMİDULLAH, Muhammed (1965). Kur'ân-ı Kerîm'in Türkçe Yazma Tercümeleri. *Türkiyat Mecmuası*, XIV, s. 65-80.
- HİLLHOUSE, Ayşe Uyansoy (2006). *Karışık Dilli Kur'an Çevirisi (Varak no: 1a-37a)*, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- İNAN, Abdülkadir (1961). *Kur'an- ı Kerim' in Türkçeye Tercümeleri Üzerine Bir İnceleme*. Ankara: Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları.
- (1962). Şeybanlı Özbekler Çağına Ait Bir Çağatayca Kur'an Tefsiri, *TDAY-Belleten*, s. 61-62
- KARA, Mehmet (1993), Doğu ve Batı Türkçesinde Kur'an Tercüme ve Tefsirleri, *Diyanet İlmi Dergi*, c.29, S.3, s.25-36.
- Korkmaz, Zeynep (2003). *Türkiye Türkçesi Grameri(Şekil Bilgisi)*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- KÖK, Abdullah (2004). *Karahanlı Türkçesi Satır Arası Kur'an Tercümesi Giriş-Metin-İnceleme-Dizin*, Yayımlanmamış Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- KÖPRÜLÜ, Mehmet Fuad (1945). Çağatay Edebiyatı. *İslam Ansiklopedisi*, III, s. 270.
- (1981). *Türk Edebiyatı Tarihi*(3. Baskı). İstanbul: Ötüken Yayınları.
- MAHMUDOV, Kazakbay (2000). *Turkiy Tefsir (XII-XIII asr)*, Taşkent Devlet Şarkinaslık İnstituti, Taşkent.
- MÜFETTİŞOĞLU, Cengiz (2006). *Karışık Dilli Bir Kur'an Çevirisi (Varak no: 37b-72a)*, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- NEVŞÂHÎ, Ârif (2013). Ya'kûb- i Çerhî, *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*, cilt 43, s. 281-282.
- ÖLKER, Perihan(2005). *Tebâreke (Sûretü'l-Mülk) Tefsiri(İnceleme-Metin-Dizin(64b-126b)*, Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.
- (2008). Beylikler Dönemi Bir Mülk Suresi (Tebâreke) Tefsiri Üzerinde Dil İncelemesi, Selçuk Üniversitesi, *Türkiyat Araştırmaları Dergisi*, S. 24, s. 165-176.

- ÖZKAN, Mustafa (2005). Eski Anadolu Türkçesi Döneminde Ortaya Konan Kur'an Tercümeleri Üzerine-1. *İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Dergisi*, c.39, s.118
- SAĞOL, Gülden (1993). *An Inter-Linear Translation of The Qur'an into Khwarazm Turkish, Introduction, Text, Glossary and Facsimile, I. Introduction and Text*, Harvard University.
- SAMOYLOVİÇ, Aleksandr Nikolayeviç (1928). K İstorii Literaturnogo Sredneaziatsko- Tureckogo Yazıka. *Mir- Ali Sir, Sbornik Kpyatisotletiyu So Dnya Rozdeniya*, s. 23.
- SEMENOV, Aleksandr Aleksandrovich (1957). Sobranie vostočnih rukopisey. *Akademi Nauuk Uzbekskoy, SSSR*, c.IV, s. 45-46.
- ŞÇERBAK, Aleksandr Mihayloviç (1953). K İstorii Uzbekskogo Literaturnogo Yazıka Drevnego Perioda. *Akademiku Vladimiru Aleksandrovicu Gordlevskomu k Ego Semidesyatipyatiletiiyu. Sbornik Statey*. Moskova. s. 317-323.
- TAŞ, İbrahim (2001). *Çağatayca Kur'an Tefsiri (21a-41b), Giriş-Metin-Dizin*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü, İstanbul.
- TOGAN, Zeki Velidi (1959- 1960). Londra ve Tahran' daki İslami Yazmalardan Bazılarına Dair. *İslam Tetkikleri Eenstitüsü Dergisi*, III, s. 135.
- TOKER, Mustafa (2011). *Anonim Satır Altı Kur'an Tercümesi*, Konya: Selçuk Üniversitesi Basımevi.
- TOKER, Osman (2000). *Karışık Dilli Kur'an Tercümesi (Varak no: 109b-144a)*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- TOPALOĞLU, Ahmet (1976). *Muhammed bin Hamza, XV. Yüzyıl Başlarında Yapılmış "Satır-Arası" Kur'an Tercümesi, I. Cilt: Giriş-Metin*, İstanbul: Kültür Bakanlığı Yayınları.
- (1983). Kur'ân-ı Kerîm'in İlk Türkçe Tercümeleri ve Cevâhîrî'l-Asdâf. *Türk Dünyası Araştırmaları*, S.27, s. 58.
- USTA, Halil İbrahim (1989). *XIII. Yüzyıl Doğu Türkçesi İle Yazılmış Anonim Kur'an Tefsirinin Söz ve Şekil Varlığı*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- USTA, Halil İbrahim ve AMANOĞLU, Ebulfez (2002). *Orta Asyada Bulunmuş Kur'an Tefsirinin Söz Varlığı (XII-XIII. Yüzyıllar)*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.

- ÜNLÜ, Suat (2004). *Karahanlı Türkçesi Satır Arası Kur'an Tercümesi, Giriş-Metin-İnceleme-Dizin*, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- (2005). Eski Anadolu Türkçesi Döneminde Ortaya Konan Kur'an Tercümeleri Üzerine- I. *İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Dergisi*, c.39, s. 115-159.
- (2007). Kur'an-ı Kerimin Türkçeye Çevrilmesi ve İlk Türkçe Kur'an Tercümeleri. *Dini araştırmalar*, c.9, S.27, s. 9-56.
- (2012). Doğu ve Batı Türkçesi Kur'an Tercümeleri Sözlüğü. İstanbul: Eğitim Yayınevi.
- (2013). Çağatay Türkçesi Sözlüğü. İstanbul: Eğitim Yayınevi.
- ÜŞENMEZ, Emek (2010). *Türkçe İlk Kur'an Tercümelerinden Özbekistan Nüshası Üzerinde Dil İncelemesi*, Yayınlanmamış Doktora Tezi, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- (2013). *Türkçe İlk Kur'an Tercümelerinden Özbekistan Nüshası, Giriş- İnceleme- Metin- Sözlük- Dizin*, Eskişehir, 2013.
- (2014). 16. Yüzyıl Doğu Türkçesi ile Yazılmış Bir Kur'an Tefsiri: Tercüme- i Tefsir- i Yakub-i Çerhi. *Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim Dergisi*, S.: 3/1, s. 167-190.
- YILMAZ, Recep (2007). *Karışık Dilli Kur'an Çevirisi (Varak no: 1839b-222a)*, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- YÜCE, Nuri (1990). "Eine neu entdeckte Handschrift des Mitteltürkischen". — *Sprach - und Kulturkontakte der türkischen Völker*. (Materialien der zweiten Deutschen Turkologen-Konferenz Rauschholzhausen, 13.-16. Juli 1990, herausgegeben von Jens Peter Laut und Klaus Röhrborn. Harrassowitz Verlag, Wiesbaden 1993. Veröffentlichungen der Societas Uralo-Altaica Band 37). s.: 221-227.
- ZÜLFİKAR, Hamza (1974). Çağatayca Bir Kur'an Tefsiri. *Türkoloji Dergisi*, c.4, s.153-195.

VII. TIPKIBASIM

24

عام خاق لارقاتند و مودت صیقلی بران کو نکل کو زیورین
 یار و تغان و عام فلار حجتند سوزشاهدینا کمالی ناطقه
 فاکر کو سینا انداغ جاوا قید تور و کریم شریعت اقوالینا
 صاحب مقامی و طریقت اطوارینا صاحب کمالی و حقیقت
 احوالینک صاحب جلال علم العلما افضل الفصحاء حضرت
 مولانا یعقوب بقلب بالبرخی مرچت الله عابد برون جا
 اوز زماندا کی مرید لار صدیقین بیلک لقماس لاری بران
 فاتحه الکتاب تفسیرین رقم قلیب تبایرک سومر سین
 دین انتخاب دستور پنجه سایدات بران تلغ تفسیرین
 و کشاف کواشی و اورکا تفسیر لار دین تبرکاو تیماناکا لار
 تیلی بران بتیایب ایرمیش لار اولو زماندین بوزمان غاجه
 کیم بچرت مین توقوز یوزتوقسان اوج ییل تور ورتا چیک
 تیلا بولا اوقولا تور و بر ایرمیش سات لار فقیر لار اول تیلکا
 یوشاناکای فایده دین محروم ایرمیش لار ایشارت
 بولک ایر سانیسای تحتند افضل السلاطین الزمان

اعداء الخواصين الله وهران ساجر محمد سلطان خلد ملائكة
 بعض باغوي باغليغ كوزي يا شليغ ونيما هيلدين اعراض ياد
 وجات عالملك قوتغان الله يادي بر شيطان زهرين يار يار
 حزن ايدان يغد بويون سونغان بيت بر جماعت كوزي ياد
 بلغري ياش صالحانه دنيا دقيغان معاش توكرتوكرت
 كوروم صفري بران متصف بولغان صادق القول توكرتوكرت
 اوز بولاري حضرت سيادت ماني سعادت آياي نقابت دستك
 زيد الطاه وياسين وقد وه سيد المرسلين دنيا دين كورنگه
 ساونغان خدایقدين كوشه توتغان الله يادي بر لاكوكسي توك
 ماسوا ددين اونونغان ايدني ذكری بر لاكوكسين اونونغان
 سيادت جبري بنك كور هو اول تير ينيگر مرسل خدای
 سيد انايلى سلا كشور كى نيناك واجي سيد پادشاه حاجي
 اوزي هم پادشاه نام كدهي سيد صلى رسول ولا كوله عمره
 وضاعف قدر غه نياز يوزيندين يوز كمتو مريب ايسند عاقبت
 كيم كور بوكتاب توكرت يوز يوز يوز يوز يوز يوز يوز يوز
 كيم كور بوكتاب توكرت يوز يوز يوز يوز يوز يوز يوز يوز

ايووم قیاما عفو قلبی بالطف بوزیندین احصای قیللے رثواب تابغایه دار
 والله تعالی هو المستعان وعليه التكلان قال لنبی صلی الله علیه وسلم
 مفتاح لقنن بالتسمیة یعنی بسم بر صلی الله علیه وسلم بویوم رب
 رب نور و لا یرکیم قرآن بیک کلیتاً بسم الله الرحمن الرحیم نور و قال ابن عباس
 رضی الله عنه اجزای قرآن اعون بالله من الشیطان الرجیم و مقتدا
 و مفتاح القرآن بسم الرحمن الرحیم قال لنبی صلی الله علیه وسلم
 قال لعالم للصبی قل بسم الله الرحمن الرحیم کتب الله تحلی برأه للصبی
 و برأه لا یوریه و برأه للمعلم من النار معنی سنی اول بولود کیم قحان بر
 صاحب دولت یاش او غزانیین ماراغه تا پشتور مساملا امر
 قیلید اول ناره سیده غه ایئتسا کیم ایغیل بسم الله الرحمن الرحیم
 حق تعالی فرمان لغای کیم اول او غزانی غزایی بیتی کای لا یرکیم
 اویندین آزاد بولغا و استاد بوللا انا انا سیده ام تنگری
 قیابیموغ اویندین آزاد بولغا اول ناره سیده یتکابر یولی له الله الرحمن
 الرحیم و بیک بر لان نور کمر ساموغ اویندین آزاد یق تابغای لار
 و عبد الله ابن مسعود رضی الله عنه دین روایت نور و کیم کریم

بولس

بواسا اولاون تۆقه و فرشته عا ابدین کیم تموغ غدا بر کلک
 تور و لا و خلاص بولسا کیم علیها تسعة عشر اخلاص بوزین
 ایستون لسته الرحمن الرحیم تاجیق تعالی انکا حلالیق رواقینغا
 روایت دکیلیب تور و اولار بیکیم قلم نبیای لسته الرحمن الرحیم بول
 لسم لسه الرحمن الرحیم کوک لکی و بودکی لارینیک امانی تور و مرجوار کلمه
 سه تور و ربعی موین بنا آینک بوکتدین صراط کو پر وین آسان
 کچک و تنکری قبولی ینک هر تور و موجود موین ارغا و جابرین عبد الله

رضی الله عنه دین روایت تور و اولار کیم ایی لبسم لسه الرحمن الرحیم
 نازل بولغاند ایی ایتخاندا آدم علیه السلام غایبولوت لار کوک
 بو زیندین تار غاب کون تو غار طره فیخه یوریدیدار و ایسانور غای
 قیق بی لار شنب عالم آرام قابی و دیر یالار افا با شلر آد و نور لار دایور
 تورغان بهایم لار ربعی آدمغه کراکی جانور لار اوی بیوه سفی بولا غا
 اوختاش چپوان لار ایل بولولم دم غایبولوت سونک بدارد بولار
 آسمان یوز بندین سومر و ب فود بدار حضرت حق پچا و نغلی قسم یا قیلک
 ابدی عزت و جلال حق و حرمتی او جو کیم هر ساع پز بولکان باشی و زاکیم منک

عالم کی لا غار و زنی یسکو رکان و بخش غانی بوکتدین بارجه کناه کار
 بند لایحه آخر قد نجات بوکان بیما کی کو اکیم قران مجید کجی بخت بخت
 نینک مبارک کتابی تور و باشا بواج آور بولا باشد لغا تور و باشا
 و باشا لغو سی تور و رانینک وجو کیم بند نینک وچ چالی بار تور و ربو
 جهان نینک چینی و اشغالی و کورسوالی و چوالی و قیامت چالی و احلی
 بلع معبود جون اسم تور و ربو جهان دکی مهمانی نینک و کبکی تور و ربو
 و جهان آتلیغ صفاتی بولا کور اچند یا لغو الوقت آتیکان لکوایش و مهربان
 تور و ربو رحیم آتلیغ صفاتی بران قیامت کناه لارین باغشای تور
 غان خواجہ سی تور و ربو یادینی اول جهان لغا یلتور من جو تکه اول جهان
 اچند جانیم اور ناغانا افرانک غوکور اچر موش یار مهربانیم و
 اسلام دینی نینک علماسی ایتب تور و لاراند تعلی نینک اوج مینک
 آدی بار تور و مینکینی فرشته لاریلور و بی و زکالاریلور
 و مینکینی پیغام بر لاریلور و لاریلور و زکالاریلور و اوج یوز
 آدی موسی علیه السلام غا اینکان نوریت آتلیغ کتابد تور و اوج
 آدی عیسی علیه السلام غا اینکان انجیل آتلیغ کتابد تور و توفسای نور

بو تو و پنجول کیم رسول علیه السلام بو یوردیلار کیم بیکون حجازدا
 اوردیم برون ایشتم یا محمد نیه انا جبرائیل وانت نبی هاء الامم وک
 شخصانہ انبا علی سر من ذهب بین السماء والارض ومن
 فحانور وراوردیم ورقه بن نوفل اتلیغ کشتی مکتا ایتک یا محمد اول نور
 ایشکاند اشکرای توروب کور کسل ایتانور وراوند ق قید ورم ابر
 اول دن ایشکاناج ایدیم لیسک ایغیل اشهد لا اله الا الله والله
 ان محمد عبد دوم سوله نفی ایغیل الحی الله سور وینک آخر نجه
 واول وندا کان جبرائیل اورد رسول علیه السلام بو یوردیلاران
 فی سورة الفاتحه الکتاب سبعین شفایه لا اله الا الله ای الموت معنی
 یلغی بولور کیم فاتحه یتمش نور کول شفایه تور ووبه برروا یندا فاتحه
 بارجه دره لارعه واورور اولوم دین اوز کاکیم ولوم کاجاره یوق
 تورور ووبه سور وینک فضیلتنا جدیت کوب تورور رسول علیه الصلو
 والسلام انداغ یارلیقار کیم کوبه سور وینک بوبه سور وینک فوی
 ازما غای راپور واکوز یور اتلیغ کتابد بوبه سور وینک علیه السلام زما غای
 اوردی سبح بولما غای راپور بعضی صورت لارینا بن دویوب نو نکوز مهمون

به ما غای ابرو و اگر انجیل اندک کتابد بوی ابرو عسی قوی کرد
 ما غای ابرو و لهذا برو من و مو من که بوسواری بر روی ابرو
 اندک بولغا کم قرانی باشدین باق جا بود و رقیلمت و بار
 مین و مو منا و حسد فریش بولغا الخلد لله خدای تعالی
 شاغسوار تور و کریم قیلور بولچ حکمت بوز بندین قد
 رو انیک شکرین ایمان و فیما بار جا واجب تور و کریم
 لاری قیاس تور و رای عزیز انیک شاکین ایغیل تاسنکا شاک
 ایغای لاری و انیک شکرین بیلکین تاسنکا عطا بیکار راست بق
 تور غیل نادیدر کای پین ابرو بیل کیم یکی جهاندا بافت لاری
 اول تور و بر پشت جا و دان اجمه سنکا مهربان اول تور و بر پشت
 ایکی جهان خلق نیک پروردکاری تور و بر پشت الرحمن الرحیم بافت لاری
 جی نور و بر پشت بند لاری و آخرت مهربان تور و بر پشت لاری
 مالک يوم الدين قیامت کون نیک یاد شای تور و بر پشت لاری
 براسر فر از قلیب دوشمنی لاری اول کوند تمغ اولد بر لاری
 ایانک تعبدا ابتلا ای بند لاری سنکا بند لیک قیلور بر و بی معرفت

اعلا

اهل ايتب نور و العبادۃ مشغول كك به و هو مشغول القلب بمعرفة
 و مشغول الروح بمشاهدة و مشغول النفس بخدمۃ و للسالكين
 معنسى اول بولو و كم عارف الارايتب نور و عبادۃ مخلص
 باره اعضا الارين عبادۃ مشغول فيلغاي لائق كيم روحى دياره
 قارشو نو توب كو نكلى معرفت بر او توب نفسى خدمت طم يقين او كرايتب
 و نيكالسه ياد كج بور توب تعبد عبادت دين نور و ربعى بند ليا فيلما با عبو
 ديتدين نور و ربعى بند بولماق معنى پيغفهم بولور يعنى سبى كجانبه لياك نور
 بزوبس مالى زكوة و صدقه و وجوه بوماك عبادت دين و مالى ظالم الار
 ظلم بر لا الخافند رضا بوماك عبودت دين نور و ربعى بند لياك مقامند نور
 مافدين و بوعبودت نيك كوب در حيسى بار و نور و عبادۃ لياك كيم بر دم
 كيم ان ظالم ظلم بر لا السا انبىك ثوابى كوب راك نور و روح يوزميك رمدن
 كيم وزى بكاي صدق يوسوفى بر لان عبودت بند بولماق نور و و اعبد
 ربان حقى يانباك ليقين ظاهر علمى نيك عالم لارى بتور بند قىل تا اولو
 نيك و بياطن علمى نيك عالم لارى بتور لا ريند ليك فيلماق كوك يعنى بند
 ليا قىل او غايتغا كيم يقين حاصل ليكاي بين يعنى بند بولغاي بين

وبنده لیک مقامند از رعایان دین سونکای بر تنگروی تعلیم دین کبابیند
 رضا بر کای بن قطعه ای قید بر باطل و مروج غایت از یا حقیقت باطل
 با که بوال اهل عجاز بود مقام حقیقت محبوب بنیکه مهری و لطف و محبت اهل
 فائده بر بولور ایلکیندین فیض لور فیه لطفینکی سوارین بجه و بی
 عجبین عاشق اول بکی ضبده شیخ محقق شیخ خاوند، شیخ سعید
 کابلی رحمه الله علیه ایست نور و مرکومی بنده و رساد و زخ یا نادی
 توت یا توان بولماسا و جاج هم توت به تادی بر بوستان آستانین
 یست آیت احی که هفت نیک است من هر شیخا ایشک کاسه مسوون و نام یار بر تستان
 بومر به محبت دانه مقام بولور حسن بیچاره و تقاریر زانی بنیکه محبت مقامی نور و نور
 الخ. راجعه بومقاصد و زی قیلعاسین عبوت رضا مقامی نور و مرکالی
 مرتبه بین نیر بولسک ایش نوشکاند جانان کن تنگروی قضا سینغه
 رضا بر یسب بولوب جون جواد بن کمال کراک و بنده لیک نغمه غایت
 بولغاندین کو امت ناجی و امامت خلعت و سعادت معراجی انگاه
 نورور میسر بولعاسیچان الله الدی سوی بعد ه بومقا آغا ایشارت
 خلق در کمالی بومر زرق هوا بولان هوس تنگروی در کمالی بیکه بولعقل
 که در

کہ اول دوریاریسی بندہ برافضل مولیٰ خیم بادشاہی پیدا کیونکہ
 اہمیں سن ہزارین کچھ ہم نو تھامس عسے قایاک نشست عین یعی سہنا
 استعانت و یاری تیار من و بسلی نطلب منک لعون قال بعض
 اہل معرفت لا استعانت ^{بطلب} لعون ای نسالتک تجعلہ ہا عا باین
 ملکک ننانعا نیک عین الیقین علمیں ایستار بزنسنا باین کو نکلمز
 دیدہ سہیں اجا برکین قایقین حاصل ہو لگا چون علم الیقین بدینکین
 عین الیقین ہم نیکوراکور کیں یعی چون پیدا ورنیکا سید ورنیکا بزرگوز
 برکین کوز مرادی وصالی نور و مرقولاق دلال نور نور الیقین قیل قال نور
 و دست براس کو ہماں علم الیقین ایستاسناک دیدہ قبل نقینک عین
 قینامای نقینک فی ہماں کسین وصال بیت بانیب دیدار ایستار کسین اوبال الہمی
 بو بندہ عاجز غیر کوز برکین کیم دیدار غاسنزا و ابولک شاد آجب نور و نورین
 شین کوراک کوز قینی یوزی غاسنزا و اوش قن شوو اعنہ کوز قینی شینخ و یعی
 نور رحمۃ اللہ علیہ اعمت ہم نماز سیدہ ابور لا امامت قیل تو غاج ایاک نعبد و
 و ایاک نستعین یقینک ایسے کسین اوزیکا کلکاج پور دیا کیم شینخا نہ حال اسرے
 قور قنوم کیم ایغایلا چون بزرگانہ لیک قیلور و بزدین مراد بیلار سہیں حا طیب

معنی اول بگویم بزرگ بول کور سبب نیکل او زینک سبب راجح البینک بشاید و قبله
 بزرگ بول بزرگ بول بزرگ بول بزرگ بول بزرگ بول بزرگ بول بزرگ بول بزرگ بول
 و لایت قلیب بول بزرگ آری بزرگ بول بزرگ بول بزرگ بول بزرگ بول بزرگ بول
 المعاد البیان المراد بالصرط المستقیم دین الاسلام علی طریق الاستیقامه
 المصهرجه قال اهل المعرفه والاستقامه علامه اقبال استقامه الاقوال
 والافعال والاجوال وقال سید الطایفه جنید حمزه الله علیه من طالب الاستقامه
 لقوله تعافا مستقیم الامور و النفس تطلب الکرامه ظاهر و الاستقامه
 شریعت محدودی یعنی شریعت حکم لارین رعایت قلیب بجای کلبین و مالک
 نور و باطن استقامت ما هو الله فی کون کلین کبیر ما کن نور و یعنی الله
 یا یعنی یادین او زکاتی تارک کون کلین بول هر ما کن ان الذین قالوا ربنا الله
 ثم استقاموا فلا خوف علیهم ولا هم یحزنون بول بزرگ بزرگ بزرگ بزرگ بزرگ
 البقامت هلیبه استقامه و کن بجزو آتی لن تطیعوا من کل نور و
 صراط الدین نعمت علیهم بدل من قوله تعالی صراط المستقیم یعنی کبریا کبریا الاله
 نیک بول یعنی کیم نور قلیب بین الایمان بمرمان و بلیمان بلیمان بلیمان بلیمان
 غضب بول بول بول بول بول بول بول بول بول بول بول بول بول بول بول بول بول

اولاد می بولد چی لایموت بنده قصد رحلت دیدار و ز عاشق بنک او بخیه
 ویداد الهی سزمو نکایا ره لارنا جمال و جمال بنک دین بر خور و قبل غنل امین
 رب السلام توفیق ما بین الحقنا بالصالحین و صلی الله علیه و آله خلدت
 و الله جمعین فاخته سوره بنک واجب بولماق لبغنه نماز لار بنک هر که غننه
 حکمت بولور و کیم و ایم وصال طلبند اولقا و عاشق لار و صادق لار ایدین اینک
 کای تالار دین بولایک کای کویر کاکر طالب بنک کویر کاکر سیرور
 لیک کاکر ایست ایست کاکر سیرور سیرور و ایله بنک بنک بنک مطلق مندن
 پسین پسین اوزی هر نماز سیرور ایست پسین

بسم الله الرحمن الرحيم
 تسبیح اولوق تورور و باقی تورور کوب کبک بلیق بلیق تورور و قیاب کبک
 لار اندین تورور الذی اول خدای کیمیده اینک قدرل و قدر ماننده تورور
 الذی باد شاه بلیق بعضی آبا تورور لار بدین موند امداد صفت تورور
 حق تعالی بنک صفاتندین و منشاهر هاندین تورور موغایا کبلنور الیک
 و مشغول بولما غایبک اینک کیمیده بعضی آبا تورور لار عبادت تورور تصرف
 و قدرت تورور دین بعضی مالک بنک تصرف و قدرتندین تورور و بناد و آخرت ملک

مودین درویش نصیبی اول نور و کیم اندین اوز کانا رب دین تو قلاغا و اندین اوز کانا
 پیر سنش قیلما غای و اندین اوز کانا دین طمع تو تما غار و دنیا مملکی نینک باوش
 لارین و دنیا مملکی ملکین اینک قهری قاتنده عاجز و بی اختیار سیکار
 و بر لار دین انکا پینغای و عطا اندین اوستا کانا انک چا ص بنده اری دین
 بولغا و جازای بادشا لارینک شیر بندین اما بولغا حکیم شنای غلغله نوری بولغا
 ابور بند بولغیل مولیغه کیم بادشا آدر سیکه کونوز ایمین کیمین بر دین کیم
 تو تمار پیر و مهر علی کشتی و اول باجه نار سبالار غه تو انا نور اری و من
 توکل اینکل چون سید نیک کیم مولونک کیم معبود نیک بار شیرش زهد تقوی و قنوی
 دنیا جیفه پیا قنیل اهل دنیا منصب و مرتبه پینغا الدانید البقات ایه اکبل
 نظر ایتمه پیر کداغاکه ایا خا صیر برین اوز سیکه اوجوز اوارماک نیک بهمانک آغور
 یو ائی غلغله اوجوز مکر الیه ساله و غر لار یا طلیغ صفی الله جمالینغا انقار نفس شیطانی
 اللّٰهِ خَلَقَ الْمَوْتَ وَ الْحَيٰوةَ دَیْنِدُکُمْ اُول خدای کیم برادر اولماک لیکیم و نیک
 لیکن تا پینغای پیر لاری ایلک احسنی عملاً قابو پیر نیک نور و نیک عمل
 قیلغوی اولماکن و نر بلماکن بر اتماق بقی دلیل نور و حق تعالی نیک بر لیکینک ادا
 یقینغا کیم قادی قاهر نور و حکیم و علیم نور و سیکیل کیم حضرت عزت جالت قدس
 بینا

سنا ما قدین منزله تو مرویس بود مراد اول تو مرویس که اولی که
 تو با ما کنی بدیهه نایب اینک است زیرا که ازینکه ازین اولی که اولی که معلوم
 تو مرویس علم بر آن کیم قابو برینکه ازینکه عمل قلبیست غنا
 بار و مرویس قابو برینکه همان عمل قلبیست و ازینکه ازینکه اولی که
 موید و مرویش ازینکه تصبی بواجب دین اول تو مرویس که اولی که
 علی الدوام کوز او نکونان تو تو ب نظرین کینامه ها که آخرت بر این
 قلب غرور عالمین نفور بود و افعی بر دایره بیندین بود که انبیا
 سرافرازی نبیک بر اینکند و بولغا حضرت سید بن ابی طالب و ابی طالب
 من کونان فرق بود که کور سبب ازینکه بار سبب بمن فیاور من قال الی علی
 السید بنی العبد بنی المقابر و السید بنی العبد بنی العبد بنی العبد
 الجبار و الاعلی الجبار بنی ثلثه اولوم مقدمه لیقند ازینکه یکلیکاشانکه
 کیم حکمت بولغا و الله نفعاً علم بزرگوار لیقندین بنا اوزی نبیک
 صفین یا و قلبیست یکجمله و هو العزیز و اولی که ازینکه ازینکه
 او بستم و ابی کلید تو و و یسج فارس نبیک اندین کندی بوق بوق تو و و
 بعد یسج فارس نبیک نبیک نبیک نبیک نبیک نبیک نبیک نبیک نبیک

کمنه یند تور و درویش نصیبی موند یکن اول تور و کریم
 یوز ایور و ب عزت و نصرت اندین تیلای الیضور و اول
 تور و کریم لاری عفو قیام و جی یعنی بخشای و رقا و جی یک کوردار
 موین لاری کور و کریم لاری بی شمار بر کیمی تیلای بولسا
 موند یکن نصیبک اول تور و کریم هر چه کنا یکن بولماید بولماید
 حکم شنای ایور الهی جنتیک در یاسید و مر عام مسکابر و قطره اندین
 ابراهام نوکال خلقینک کنا ای هم قور بولسا و شول در یاسوی
 برابولسا هنوز اکسیامکای بر قطره اندین یولهای
 معیت خالق جهاندین کوی در و بر بی شمار اندین اوزکا
 نیمز یارینه بر صفت ادریب ای تور اللهی خلق سنج سموت
 طبعا اول خدای کیم بر اندر بی قوت کوکنی طبقة طبقة بر بری تیلای و سینه کعب
 الاخبار ایور و نبای بمانی سولای تیلای تو قورمیدین تور و کریم ایکنی کوهر
 تور و کریم ایکنی کوک بهور دین تور و کریم تور و کریم کوک میس دین
 بشی کو موشدین تور و کریم ایکنی التوندین تور و کریم ایکنی قوریل
 یا قوندین مانی فی خلق الرحمن من تفاوت یعنی کور و الدعا
 بهین

باین با هم یاهیه که مر که جی لاری بن یافت اغوجی خدای نیک بر افتا
 لاری بن اهدی نفاوت یعنی خدای عیبی آسمان دارا با هیچ مخلوق
 کور ما کای سبک و بار چه آتینک باغچه که منفعه جواله قبلت برین اگر چه نیک غنائی
 ریا الما کس برین موندن سبک نینک اول ندر و کیم بیک برین سبک کون برین نیک
 او پند و نیک سبک سبک سبک سبک سبک سبک سبک سبک سبک سبک سبک
 قویا نیک او ز جنت مله سبک بران چاشا امام حمزه و سبک سبک سبک
 او قوب این سبک لاری نفاوت الامر و نفاوت این و کاجه بیک سبک لاری
 کاس سبک خدای نیک خدای قاتله هیچ اضطراب و اختلاف و تنا
 فصل یعنی کور ما کای سبک سبک سبک سبک سبک سبک سبک سبک
 راندی باولی با مو من یا کافریا انسان یا غیر نور لیک بر
 بدینک او خشتناش سبک صبح بدن لیک یا معیوب بن
 لیک نام چه آتینک حکم نینک مو جنتا نور و موندنک نیک بهشت
 ذوزخ نینک طرح و وصفی و بهشت و ذوزخ اهل نینک افعا
 عارف و صادق کواکیم بار چه بولا نینک کیم نینک آتینک بالغه
 حکم منفعه جواله قبلت و انکار کوزی بولا آتینک بر افتا لاری بنغه

برافغان و پان سز بولدوز بر لانه پز اكان و د بولا مره اول بولد و ز لار
 آنه نورغان بو مقام اهنه لال مقامی تور و ريعی بود لیل لار بولا بول
 ایلنسابلور ذوالجبال والا کرام ذالی نینک عظمت و قدر و تابن
 که ما بگویند که سنان سز بولدوز لار بر لانه کوه لار بر لانه مر ضیع قلیب
 در الکا بولادیر کوک جیمه پین اطناب سز غیر اک سز بولاک بر لانی تو بول تور و عارف
 کراکیم بومفا مبار جانی اینک نوری نیک مظهری سیدنا ریع الله تعالی نینک
 نور نینک مظهری که الله نور السموات والاکم ضریع الله نور و
 بر کوکلی نینک نور می نور ضیا پسندین همه جور صفا پسندین
 همه جود عطا پسندین همه مدح ثنا پسندین ای درویشی بویولدا
 دیوانه لال مقامی بویولغان دین سونک بیلکاپین عارف کوکلی
 که معرفت قویاشی نینک شرف نور و مره مرتبه دابولغا کعبات
 و نجوم اهل نینک علماسی توقور ریع، توقور کوک اثبات قتلا
 نور و لار و قراندایی کوک و عرش و کوسی ما کور تور و نور
 لاریور و یو تورغان بولد و ز لار هم پین بیل تور و مر ز چل مشق
 میخ شمشیر نهم زهره عطار و قدر و بولار نینک هر بر سر کوکد تور و بول

ترتیب

بو ترتیب بر لاکیم بتلیب تور و بر بر بندین آفاق و بولار وین باشغی بی بولدور
 کیم الارطافان تیب اینو لار لار و بر بر یک بر بندین شبر لار لار و الارطافان
 اول تور و کیم بولار سکر کیم کوکد تور و لار امام ابوالمعین نسفی بقصره اولدیکت بین
 بتسکان اینب تور و کیم الارطافان کیم طایه توبه تور و آیت منک خدا فنیج تور و
 وَلَقَدْ رَئَيْنَا السَّمَاءَ الدُّنْيَا بِمَصَابِيحٍ وَبَعَلْنَا مَا رَجَوْا لِلشَّيْطَانِ
 و اینب تور و کیم اعل سنت و جماعت و تفسیر اهل بیتک ما عهد
 بو تور و کیم بو آیت منک لار و سو و کیم خلافت منک تور و و باطل
 لبق لار و منک دلیل اینک و چون کیم بولد و لار لار و بولار و رحم
 فیما ف او چون تور و کیم لار و ربه الارطافان شنه لار و بولار و اینب
 دنیا آسمانیند بو قاف و لار و بر سکر کیم کوکد بولغان و بر غلط لار
 التخریل اقلیغ تفسیر و اینو و فلک جرخ آسمان عن اینو لار و کیم بولدور
 لار و ایلان تور و کیم لار و بوق و حق تور و مر قال لله تعالی و کل
 فِ فَلَاکِ یَسْجُدُ اَما اول سپو و کیم اینو لار و بر بو قران قوی نینک
 خلافت منک تور و و باطل تور و بر کیم تفسیر اهل بیتک کور کی بونول
 اوزا تور و کیم بولد و زین بر کیم ساک و ت بالین ابریلور فرشته لار

اولوت ۱۲ د بولارغا اومر لار بولد و زاو زيريند ب. نبر ائماس
 قناده اقلېخ اماه ايئيب نومور بولد و زلاوت يرائماق كووك
 زينني اوجون تورورد يولارق الامه ابرله اوديب قاوماق
 اوجون وجول بولار رنائماق اوجون و قباله طرفين بيلماق
 اوجون تورور و فاما مچ لار اعتقادى كيم يولد و زاترى
 كينده تورور و اوز اختياري بولاسعداوت و شقاوت
 بابندا ابعدى خسته ليق ديمانلىق يوزيند ب. اوز اختياري
 بولان عمل قياو لار رتيب علم بولا ايرماس بوسوز مكلف
 بولان تورور بيلگيل كيم معالى بيان عالم لارى سوزنى غايب سوز
 لاي تورغاچ غايب نى چاخركو كراچ نياك مخاطب قياي
 سوزد ب. غاچكار لار نچون كيم قاعده لارى نداغ تورور
 كيم بامكاي كيم ب. يعنى ياسوز لاي تورغا نغيا تكلالاي تورغا نغ
 يوزلاش سوزلاش تور لار و بوقاعدا نى صنعت التفات نيب
 ايتور لار اولاي او يكان آتغ كور و مونوكانك استعاره و مصرع
 نيب ب. بنا بر قاعده لارى يارنجوك كيم بولفظ د. بن ب. اوز كلفظ و معنى
 اراده

اراده قلمو را بخوک کیم حق تعالی بو آیت د یار لبقار و لقد زینا السماء
 الله نیا بمصا ایچ بخوک کیم مصا ایچ دین یود و زارا ماروه قیلان تور
 و بولد و زلاردین جراع لار و مونی مصرجا ستعار و سی تب بوز
 لار بیا جون واجب لوجود اوز زانینغایعی اوز زانینغای نیا
 یار لبقینغا و بر لیکنک انا نوق لار کیلنور که ایرسا منکر لار دین
 بر طایفه کیم بولار لار نور و لار دین خبر برب نسبت بوکانین
 تموغ اولی نینک عذابنغا و لار نیک شایند بولور و روجل جلاله و اعند الله
 یعنی او نون لار طیار قیلد و اول د بولار عذاب السعیر فانیغ
 عذاب یعنی یا نار اوت و بو آیت دین معلومه لار بولد بکرم و زرخ جالا
 هم موجود تور و مر یعی بود هدا هم بار تور و مر اما د نیاده کور مسته بولار
 و لکن دین کفرو بوبتم و اول کیمار سا لار کیم کافر بولد بلامر خالی تعالی
 و نجه لایل و نون لار کور و ب عذاب جهنم الارغه تور و مرد و زرخ
 و بیش المصیر و یمان بر نور و اول کیم لار نینک قابتنشی ول بوکانور
 یعنی تموغ غا جون تموغی و تموغ اهلینی یا مان صفت بولایاد قبله
 ابدی جل جلاله اذ انقو فیها سمعوا لها جون تاشلانسالار تموغ

نهنگ اچکلا اولتمو غداين شى بقاء هيت ليک بترکداون اينشکاونى نک
 کيلکاي بعيد اينشکنايدارتمو غدايه اوز اولتمو غداکي کيمارپا دين بور بوز
 تمو غداکي ميرن بولغا لايما اوزلا ريندن يا غدا غداين ويى تفوز و بو تموغ قاينار
 بوکافر لا غدايه قزان ننگيم اول قزان بغير دين بولغا اوقى ننگ بکليکيندن
 واجنده دانه هم آرد بولغا و سوي کوب بولغا ننگدا ننگي من الغبطه عيدين
 بولغا کيم اولتمو غدايه بار بولغا و باره باره بولغا خدای تعالی ننگ فخر غصندن يا مالک
 دو نغ ننگ فخر غصندن يا عذاب فرشته لار ننگ غصندن يا خدای تعالی ننگ
 دو نغ نغ غصندن الغمى بربلماق و سربلدين ايريلماق کلما هر قاي کيم
 انقي قه پها تاندا نوز بولچه تموغدا فوج هر کوره سائله سوز غدايدار لار دين خيز ننگ
 تموغ ننگ حيز بر جلايه تموغ غدا موکل بولغا فرشته مالک و کازا ننگ ننگ
 تموغ ننگ بالين لار اننگ ننگ ننگ ننگ ننگ کيم ننگ ننگ ننگ ننگ ننگ ننگ ننگ ننگ
 لار بعيد ننگ ننگ ننگ ننگ ننگ ننگ ننگ ننگ ننگ ننگ ننگ ننگ ننگ ننگ ننگ ننگ ننگ
 خبره اير ننگ ننگ ننگ ننگ ننگ ننگ ننگ ننگ ننگ ننگ ننگ ننگ ننگ ننگ ننگ ننگ ننگ
 سن اوار بولغا اير و ننگ ننگ ننگ ننگ ننگ ننگ ننگ ننگ ننگ ننگ ننگ ننگ ننگ ننگ ننگ ننگ ننگ
 ننگ

ويز

و بزرگواران و مریدان نمودار نمودند و بپوشیدن فکانشان
 بسوزن الارغده بلعاجی تنبیل بد و قی و الامرغا ایمان کینلو مراد و
 و قلنا ما نزال الله من شئ و انیون بزرگایارمانو و الله اول نارسلار
 دین کیم سوزایتور سوزان ایشتم الا فی ضلک کبیر و ایلد و قی بیغامیو غایا
 سوز سوزار مکر و لوع کوا و لیقد اکتیک و چون آخرت اهو بدو کمر فتن برده
 ای غور سندانین هم سوز و الغوسی نورد و کیم هلیج و عطا بقوی نصیحت
 قیلغوجی سنکا کلمه بیکد ایتما بدو حرام قابسی حیلد قایسی نورد
 و لی ایش فیهماق کواک و لی ایش دین یغیلهماق کواک اما کیم و غط
 و نصیحت کوبراک ایشتم و عمل فیهماق سبت و ای سوز کانه دینا
 اهل نینک ایشکین یا ستانین ظالم لار غامد ازمت فیلغای و قالو
 و ایتغایلا نموغ لیل لار کونک لار سوز سوز لار بول سوز لار شمع
 کیم ایشکای اید و کیم بیغامیو سوز دینی و چقالی عالم لار فیهماق کوب
 بی روی لیک ایشکای اید و کیم او نغفل یا نغفل قیلغای اید و کیم بعین غافل
 ایش بو یوغای اید و کیم الا و نینک سوز دینی غای اید و کیم ماکنا بولغای
 اید و کیم ایشکای لار سوز سوز مصاحب و نینک اید سوز

بگویم ای نیکوکاران! اسناد بولغا اید وک باشد اهل الله سوزین
 ایشتب چوسو اندازغ سوزلا کلم عقل غا تعلق تور و موعید
 علم نینک سوزلا نینک کلم نقل غا تعین تور و موقلاق قویوب
 ایمان کینو مال یردی و بختی عمل قیلسا اید بوکون بولغا
 اجر اماغا اید وک حق تعالی یولقادی فاعتر فوبدنیم اقرار
 قیدغایلا کافر لار کناه لارینغولی اولوقدا اعیلچ یی اقلما غای
 فسلفقا بس اوراق یوق بولسون رحمتدین لایحی لاسعیر
 تموغلیق ارغا ایما آکیسای فوسفاد امین وچی او ترویدل و قوب
 تور و قاللزمه الله تعالی سحقا او فاسحقه هم سحقا ای سحقا
 ای ابعاد یعنی اوراق ایی الادی اوراق ایما کلبا الشح اوراق
 ای درویش سبتک نصیبک موندین اول تور و کیم ایمان کینو رکای
 سن نیچو کیم شرط تور و موعید سوزلا رین ایشنگا سین
 و ملک ملک و کای بولکول خلق غا نظیر لایب لار دین تنکری نعل غا
 یول یلنگای سین و کونکلی قرآن تور و تنکری ذکر یی بر لایار و تقای
 و دناد اولومل یز تور و کناه نیکر الله تعالین استغفار و توبه

بولا

بر لاشلا گاسین و قیلغان ظلم لارینکے ساعنیت مظلوم لار دین بچرل لیک
 استاکای برین تا آخرت عذابندین خالص بولغا سین چوق سوز
 اینتیا رعل ایت او جما خبار غنیل کوفیما سسک اشوق تموغ بولغ تور
 تور عاوم بولسون کمر سومر نینک ولیندین باشلاب عظیم تانوف
 لارونکا مرپه زی نیک بر لیکین اثبات قیلدا اولوق دلیل بر لا اوزقله
 نین بیلد و مرپه فر لار کیم ایمان کیلتور مهادیلا عذاب و عاوم
 بریب حال لاری یا و زلیقندین خبر برید موندین سونک مو من لار
 بر هیر کارلار تنکه بریدین قور قونج لوق لار نینک حال لارین اوکوب
 بیان قیلدی یا ربنا رجّل جبارک انت راست یق و درست یق بر لا
 اللّٰهین انلار کیم یحشون قور قانور و لار بر یتمه اوز بر و مرپه کار لارین
 دین یا غیب غیب بعضی تنکری عزوجل لاکور ما بنب ایمان کیلتور
 بند و لیک قیلانور و لار و عذابندین قور قونج ثوابغا امید وار نور
 لار لعل انلامغ نور و مغیره یا ربنا نیت کناه لاکور یولماق آخرتدا اولور
 و مزدی تا باماق بعضی ثواب و تا باماق و قیلغان عمل لاری نینک حاصیلندین
 برینمال کیری اولوق مزدی بعضی منکولجهنت و بعضی اینب نور و مرپه

کیم بو طایفه قوم فوجی نور و لا را تشکارا و کیز لوی بی خلق امر اسند
 هم خلوند او بواج لایق لاری خدای تعالی قوم فوجی ادرک ایمان بر لاری
 و تابیلک کسین کیم ایمانند بر مقصود خدای تعالی بنیک قوم فوجی نور و مر قال
 النبی صلی الله علیه و سلم من قال لا اله الا الله الحمد لله رسول الله خالصا
 مختصا دخل الجنة بعد بیغام بر صلی الله علیه و سلم بر لایق دی کیم خدای عز و جل
 ایلا اله الا الله بر کجنت کاسور بر لاری خلاص نور و مر هر چرام دین بغیماق
 بعد ایلی الله ین یخشون و ایتمای الله ین آمنو جواب انیسک و جوت
 کیم ایما کیلتو و کال خلاص بر فایده بر مایس و کیم طیب بعد لا اله الا الله دینما
 کیلا خلاصی تشکر تعالی قوم فوجی دین جرام بغیماق نور و مر ای دین
 بوسوز دین سنیک نصیبک بو نور و کیم تشکر دین قوم فوجی لیغ بولون
 قران نیک و لیدن بن آخرین غاچا و قوب تشکر دین قوم عاقلان لاری نیک
 تبیین بی کای پین کیم بییک مقام مزید لیغ جان لاری نور و لا و بی کای کیم
 دانشمند لاری و شیخ لاری اولوق لاری نیک ثوابی و عمل لاری مزیدی
 لی عظیم بلکه ادریک کیم خلاص ای پوست لاری نیک مزیدی و ثواب لاری کیم
 ز قد نور و بر و بر کارای عالم ابدی و ز قدیم علی نیک بیانین قلب
 اللاق

اند اقیار بقار جل جلاله وایسر وایاش روک ای مو من لار وای کافرا
 قولک سوز لارینکزی و آجه زوید یا آشکارا قلب پوز لارینکزی نجو کیم
 وهر حال ابولسانکزا اول بیلور و عالم تور ورائته تحقیق کم خدای تعالی
 علیه بذات الصادور دانا تور و هر نیکاکیم بیز نینک کونک لارینکزی و اوز
 نیل لارینکزی دانا تور و هر سن عالم تور و هر کاف لارینکزی اعمان اسرار لارینکزی کما
 لارنیش دانی نیت دابولسانکزا خدای تعالی بیلور و لارینکزی کما
 برور و بعضی اینت تور و هر کیم بوا مو تور و هر لفظ یوزیندین و خبر
 تور و هر معنی یوزیندین ای ان اخفیتیم کما اسم و اعلنتیم فانه علمیم
 لفظ بولا امو قبله کیمی لاندک تیب سوز لارینکزی و خبر برده معنی
 یوزیندین کیم کونک کونک زدا کی معلوم تور و هر بعضی اینت تور و هر کیم
 بوایت قیشک کاف لاری نینک چقیندا ابرده که کونکل برلا و نیل برلا آشکارا
 و کیز لور رسول صلی الله علیه و سلم دشمن لبق قلیب یمان لبق غابیل
 با غارب ایدر دلا رسو کونج و ناسزا بولا و بری بر نیکا ایتور ایدر دلا کیم
 آفرین و کیز لاری اینت کیم محمد نینک تنکری سے اینت کما گبس کما اینکا
 بوایت نینک بوی بوا ایدر معنی مین کیم برور دکارینکزی من بیاور مین کیم کونک

کو کسو نکرود او کو نکایزدانی ثبت تور و رقی ابی جل جلاله الابعاه
 ایابها من اول خدای کیم بارجه نارسا لاریاتی بخوک بیلکای الار
 نینک چالینی کیم اوزی براتیب بولغانی و حال بو کیم وهو واول برور
 السطیف کیر لایخی ایشاره غاکیم عالم ودا نا وید، د لار کایخی شیعی فی
 بتکور اول تور و رقی السطیف معی سی اوزون سالتج بعی ایراق
 کور لاکان وایدورینیکا اساقب شایق وشرین کار وایشداری کونکل
 ملایا قانورغان الخیر بارجه نارسا لار دین آگاه و الار دین خبر برکوی
 عارف کواکیم ظاهر و باطنین ارنیب حضرت الوهیت دین بعی الله
 نعل دین اورکانار ساکالتفات فیما قد بر ابواق بولوب مقید
 بولماسانا انینک باطنی هم ظاهری نیک بولغانمک حسد و لهو واجب
 دین بیل کیم اول دلیل بر لا تنوقلار کیتور دگیم اسمالار و نعل
 قاندیر ایدر بعی ای کون و بولد و زلار و کوک، افرشته لار بخوکیم
 بر لبقاد الله یخلق سبع سموات اخر غا جا بعی اند، بر قانیب سنا کیم
 لار شیک بلغان ابی و امیر و لاریبی باد قیلک، و موه من لار حال بیل
 دورک و اوزعلیه ظاهر قلیب شکار قیلک، یا نا ایشارت فیداتوره

بر یوزیند کی اوز کاد لیل لارغا ییغی اوز کانا رسالارغا کیم تانوغ نور ورمه آفینک
 بر لیکینکا و بار لیغینغا و ایدک جل جلاله هُوَ الَّذِیْ جَعَلَ لَکُمْ یَعْنِ خدای نور و کیم
 ایلر و سیرینیک و جون لار خیر یون ذلولایو مشاق کیم نینکا یوزیند
 یوزیند یوزیند چو نیک یوزیند نک نور ورمه مشاق کیم نینکا یوزیند
 یا بیکتاغ لاریند یا یول لاریند یا نینک لاریند و یقال ذال البعید لا
 وَهُوَ ذَا لَکْ و یو این رام ایب منکب لغارب و فیه استعاذه مصر حنه
 و تجیل علی مالایحیف و کلا و من بر زقه و یبیتو نور نینک خدای نینک
 بر کانه زیند بن کیم یزد بن جب قار نینک و جون و ایلد الششور و اول
 خدای غانور ورمه سیر و تبر کوزماک و تور غوزماق و نار غانماق قیامت
 چو ابوماک و جون ییغی من خدای و ند نینک و پروم و د کار نینک و من بر لیکینکا
 و بار لیغینغا تانوق نور ورمه و کوی یار انتب یو قد بن بارانیکا نینک
 نظر قیغای پروم و سیر نینک و جون یوز مشاق تا بو مرب آتینک یوزیند
 زراعت و تجارت قیغاسیز و تور کول نور کول نعمت لاریند بن یکای
 سیر و یانا اولک اندین سونک سیر و بغیش تو غایر اول یرمین جون
 کیمین من حی و قاد سیر نینک و سونک سیر و اسماء لاف و یغای تانوق و

د بولدوز لارد لیل وایا قینکیز استند ایر لار و نعت لار د بیدین چقا
 غا نهمی بیلکو و اول نعت لار د اشاب سکی کان لار بیکیز کواه تومور
 و سوز تریلت کانهم اولوق آیت تور و مر ایما بکلتور ماسی سبزی
 اوز کافار سا لار هم مونکا کو مرقیاس قیلینک و ایمان کیلتور و نکات سوز
 عزیز توشون رب جلیلی و کافر و فاسق تور مانک نابولغا سبزی
 خوار و زلیل بومونجه لیل و برهان کیلتور و رب و زقده ت و حکمت
 و علم و انعام و اکرامین اول نانوق لار برلان اثبات قیلک قبول قیلما
 لار بر ساعذاب و عذاب برده بوضو رت که ایستاسا لار د یوقوی
 قیلغا و یا آسمان دین اولار غابوبلای ایند و کرای ایله جل جلاله امنتهم
 من فی السما و ایهین بولمانک اول خدای دین کیم آسماندا تور و رشیک
 قاهریت و ستمت سلطنت و بر قولد اول خدای کیم آسماندا تور و مر
 بادشاد یقی و یا ایهین بولمانک اینک عذاب ایندین ایر کلیک فرشته لار
 قولیند ان یخسف بکم الارض کیم بیار کای بر قوی بی لاری قاندا
 هی اندین سونک یئومر تیرانا تور و بر یوتغان نک سوز لار اجهنکا
 جکب سوز لار کایلا تور و مر خجول کیم بر لار کور د غا توشکا و عذاب قیلما

سبزی

مېرکاډلار عالم قارونډه قېلمېش بولغا امانتېم مېن وى السماء
 اېمېر بول بېنک اول خدای جبار قهار دېم کیم کوکلا رقصه قد تېر
 تولى تور و رات يرسىل عکبا حصبا کیم بيارگا سرکا بر تاش
 يا بېرگول کیم اول بولک احصا بولغا يعنى تولى بولغا او مشاق تاش دېر
 نالاک کیم تاشلار غای سرلار کا فسق کون بس تېر بولغا کیم بېلگا سېر کېت
 نیتاک تور و رات يرسىل تور قوماق لېق وعاء اېمېر واندېن سوئک باد اېتى
 منکر لار نېک يعنى اندېن تانغانلار نېک حالېنى اېلای جل جلاله ولقد
 لھا کذآب الدین درېست و راست لېق بولا تحقيق کیم بلغا نېچېد بدار
 الدین اول کافر لار مېن قېلېم کیم بولک لار دېن بور و بار بورد بدار و زېغا
 مېر لار دېن بېچوک کیم بولک لار سېکا اېتانه رولار ککېف کان بس نیتاک بولغا
 تکېر مېنک عدا اېمېر لار نېک حېقېدا تانغانلار دېن بې سبب بېغا مېر لار بېمېر
 و خوالېق بېکومېر کان لاری اوچون بېغا مېر لار مېر غا و قبول بېمکانلاری
 اوچون بار بېغېمېر تکېر مېر سې نکار تور و رولار نېک فعال لار دېن اېلار
 نور و بېچوال لار دېن اوکافېلکېم بعضې لار دېن بولک بونور و ب بعضې
 لار بېغا اسمان دېن تاشلار باغد و مېر و مېر و فانیغ اېسا نورغان بېل لار

فاشلا ربرلا بعض لاره مسخ ايتبب ميمون صورتيغا كيجوروب بعض تونكوز
 صورتيغا دونداود وکس سوزلا دای مکه شينک کار لاری نيز بولغا کيم سينک
 عند اليمع و آخرند اکورگاسي. يانا اوز قد مرنيا دليک کلتوروب يارليقادی
 يروکوک راسندا کی يرايتلغان دردين ابگا جل جلاله اولم يوايمين تومرنگ
 يعن باقيناکی الى الصبر قوة شاد رساری فوقه کيم اوجانور و لاله رنينک
 اوستوندا طفت بسطيات اجتهين بعض اوجاندا افانات لاری
 يابيب اوجانور غاج وصف توروب قاناتلارين قابيچو مارلجار صف تونوب
 و يقبض اي وقابضار و قاناتلارين قابيچو مارلجار صف تونوب
 اوجانور غاندا و عطف على الفعل الله عليه صفات تقديره يصفون
 اجتهين في المواء و يقبضها بعد البسط معن سيراندا غبولو که کاه داقانا
 لارين اجيب وکايو موب وکاه قاناتلارين نيم اتمای اوجانور و لاله قانات
 لارين قافار لارا اوجانور غان حاله مايمسکين بيه توتاييما کاه و ساقدا
 الماغای بوقوشلاره عواد قاناتلارين اوجانور غان حاله و بوساتوقا
 حاله اوجاردين الا التمجين مکر خدای کيم باغي شاد غوجي تور و الله دست لين بر لاکيم
 اول بکل شئي بصير کور تور و بار جبار سلا با عالم تور و رحمة نارسا شينک خدا ^{جنيغا}

مجرک

بخوک کیم فوئشدارنی توتاته رور هوادا اکر فئات کوچی برابو لسا لراک
 ایرتقاوق هله نینک نیک بولایرته یار فئات هم و جاییلماکای چون فئات
 یو نکیسیر تور و ریس و زور و کار بمیز قادی تور و ریس یار جاعان اب برلا
 و جیت برلا و قادی تور و ریس و زور و کار اولماکدین سونک خلدایقی اکر اول
 عان اب فیتان تیساسی لار دین کیم تور و جیایت ایتانه غان نیکال کیم
 یار لبقار امن یا کیم تور و ره هله االله اول کیم ره اول جنان لکم بنفتر کید
 لشکر یکنز بولقا و کومک یکنز کاس لار کا اکر الله نغاب بار سا کیم نور و کیم
 مدد بر کاسی لار کما من دون الرحمن خدی دین او زکا اکر الکفون
 الاوغنه ویرایماس تور و ریس لار کا و لار مکر اید انغان لار دین نفس بر نهو غا
 یعی نفس و هو اغان لار دین نور و ریس لار دین انغان لار دین
 نور و ریس لار و نیا آغینه ایلنکان لار دین یا نا یولقا بو ایدک اسی عان لار دین
 یوز فکیم ایا کیم تور و ریس لار کیم روزی بر اغان سز لار کا اکر افسسک مر رفته اکر یار
 یار ما خدای تغله سز لار کا روزی آسمان دین یعی بت لار یکنز دین قایسه
 تور و کیم جریک تار تیب کومک بولقا سز لار کا اکر الله تغله یار یار سا و قایسه
 نور و ریس یکنز بت لار دین کیم روزی بوکا سز لار کا بوکا یی یار ما سا و قایسه

دین کا فر لا رہو سوال دین عاجز بولد، ہمارا یوسا وحق غا ایمان کیا تو
 ماد ہمار حق نعلے ابنا جل جانہ بل لجوئی غاؤ و نفویر بو بون نولغا
 ماقدا بیک مراک بولد ہمارا اورک، ہمار خدا ی نینگ بر لیکینکا افر قباغ
 دیرای درویشن مصلیٰ سوزین قبول قلیب واوزینکا مغرور بولوب
 حق سوزین مرد ایتماکلی تادوست لار دین بولغا سین واکر حق سوزین
 دین تانیب نفس هوا سینغا او یسا نک دوئم رجبکا سننا چنم
 بولغا سین نجوک کیم حق نعلے حق باطل دین سا بولغا بیا قباغ بعض
 لار حق قبول تیب بعض قبول ایتمادی لار لار نینگ چالی ایستبیر لیک
 جل جلالہ ائمہ ایاکیم تور وراول کیم سا کیم بمشی بارانور ورسو یا
 مکتبا علی وجه ایوزینچہ تو شوب الا کتاب یوزینچہ نوشماک ائمہ
 یا نوربول کو کر کوچی راک ائمہ بمشی یا اول کیم بارانور ورسو یا اباق
 اوستوند اوز فراغی بران نور نوروب یور ورسو علی صراط مستقیم
 توزبول بران بعض کا فر لار بولایما سن نور ورسو بولد امو من بران توزبول
 تا پناغدا آلت سحر و سحر من چالی آئینا نیک نور ورسو کیم برکو تو غی بول بار
 نور ورافت سحر یوزینچہ یقینمای نینای وکا فر چالی انکا او خشا کیم برکو

تاشغا

تاشغال تاهوار بولد اباراتورور هر قده دوزيجه بقبا فوبا باقی تابا
 تاشدارغا تبکا یا مو من چالی کوزی کوراکشی کا اوخشا کریم وز مرا
 دینجا یورور و کافر چالی کوزی کورما سی نوراکا اوخشا کریم هر قده
 بریکاکا اورونوب بوزيجه قیبلور و بیکاکا دنیادا ایمان کیلتور ماد قیامت
 آتی یوزيجه یورونکای تموغ ساریغا و مو من سارانه سارانه یورو
 یونورور بولغا او جاج ساریغا بیتوراکا ربو آتدین مواد بو جمل
 نورور رسول صله الله علیه وسلم امیر چنده برلا و نوکان کال کوراکا و مو من
 لارونی الکرام تمثیل بو صورتدا اوخشا تفاق لیغ نورور عارف چالی
 برلا زاهد چالی و اهل رضا بولا اهل حق بولا و مستخرج برلا مبتدا غ جالی
 و عالم برلا جاهل بار جاننک چالین قیاس قبل یخشی لاریختن سابق اوزا
 یامالار ایمان لبق اوزا منزله زاهد یثار بریلدین عارف نیک سیر اوزار
 جبریل دین عارف جون حجت مشوقی برلان بنده لیک قبله نورور و زاهد
 قوم قونج و طمع بوزیندین بوسه بوسه باراتورور و کور بولدا ایچپون
 سر بید نینک ایچیم نه کوزینک جیب کوراردید ار جیفنک جمالیغه عارف
 تموغ فکر ایتماسی که مولی یادی بیلاوت ایور کله زانکا اخله نورین مشوق

اگر که رسد کورنیکا تحت سیمان بی که هر ونگا در عارف نصیبی
 موندیت بو تور و کریم خلق ن نوغری یو لغا ونداب و زده و من
 لا ینغدریم ابتکای ننگالیم کوزلی کش لا کوز سزگا کشیکارچم ابیب
 یو نف سالو لا ربعی وعظ و نصیحت بولا الارغا یول کورساتسون
 اونکان آیت د ابد کیم کیم و ویشکریم سزکا ارقا بولوب مدد
 برکای و کیم و و و اولکیم سزکاروزی برکای بو آیت د بو یور د اوز
 جیب محمد مصطفی غا علیکم جواب ابتغای قل یتغیل یا محمد
 اول مدد برکوی سزکارکا اللهی انشاءکم اول خدای تور و کریم براند سز
 فایزت بولان الانشاء بر انا فلق و باشلا ما ق لیق و پیدا فیما فلیغ
 وجعل و براندی لکم سیز نینکا وجوت السمع ابشتور قولا ق و الا بضاً
 و کومر کوز لار و الا فندی و دنا کونکل و بونا نوق لار انینک بار لیغیغا و بر
 لیکینکا اوز نف کیزد تور و بعضی ساعی و بعضی کوز سز و بعضی و
 بعضی عقلی و بعضی عاقل و دنا عبرت آلب سکر ابتغای لاریز بار
 یوانغانا بعضی الله تعلی غیب سیز لار قلیلا ما نشکر و ن از مرق شکر الی
 سز باشکر انما سز بر انینک و جو کیم آنیمار سابیوق معینا تور و و یوسوز
 دین

دین سسکا نصیب ل نور و کریم و زینب کبار یقین و بارجا اعضا تک نینک
 بار یقین بیکه وز علم سبکی حضرت حق جل علی دین بیکه کاسین چهل
 اوت عالم ربانی غایت جهل قبل بونکه پایانیغ بیت اوز انجو
 ایتماک ایسنه اوزینکی اونی مجوایت المان، پن کوزینکی بریولی
 ناپشور انکا هر ناک که بار جونکه سنا، ایوقتور و هر هی اختیار
 جو تکلیم بت غایبش قلیب بارجا کافر بولکه و خدای تعالی نینک
 هیچ شکرین ایتمادیلارینا بودور و اوز چینیغانا الاغاجوق راق جوا
 اینغای یار یقیناری جلداری قل مؤانی ابتغیل یا جمعا اول نصرت
 برکان یعنی سرکاری برکان و ما، د قتلغان اولخا، ای نور و کریم شکرکم
 فی الارض براتک سز لاری یوقا، بن بارقید، ای الارض بریدین اولخا، ای نور
 کیم و الیه شکر و انکا بغینغای خلاق اولماکدین بور و سونک و تبریلماک
 و اولماق انینک چمنیغای و یاعا، ابغار و ست لارینغای و موین لارغا
 او شتاج دا ورون بریب کافر لارغا و دشمن لارغا تموغ دا بوسوزدین عارف
 نصیب اول نور و کریم کورماکلیک و ابشتماکلیک و تبریلماکلیک و اولماکلیک بار
 اندین بیکای و خدایق، آنک مظهری یعنی آنینک ذات نینک کوز کوسی بیکه

بخوگ کیم عارف رومی یعنی مولانا رومی بویومر انور و مرهون نیتک سیر
 نام سبب مین او مرابین سوز لاله جنک تک تا جالما غوغا ایما کیل
 اولونکنی سار چونکه سورد نیتک یور نیتک جاکا فرخبر برده کافر لار مسخر
 لیق یوز بیندین وانکار صور قنادین عدا ابدین و مومین لار ثواب ابدین
 والار انیر کوزماک دین قیامتدا اخبر برده کافر لار مسخره لیق یوز بیندین
 وانکار صور قناد او محمد لار دین کیر لایحی سوز لاشکان لارین وقور قوب
 آفرین سوز لای نورغان لارین محمد تنکری سنی ایندئماسون تنب
 الارغا خبر برده و ابلیس جل جلاله و یقولون ایستولار کافر لار مئی قیامت
 هه الوعد و عاه قیامت لیق و قیامت نیتک کیم ای خبر قیامت لار
 بوزک آندین ان کتت صلیقین اگر بولسا انکیز سیر لار جبر اینغوجی لارین
 عارف نیتک اول نور و مریم منکر لار انکار بیندین کونکله پریشان
 بولغای جون موندین بویرون بوزدین بختی مرق لار غاموندین
 راف قیامت مود لار کتد بیکیر کیم منکر لار دین ایمان نور و مریم خطاب
 بولدی حبیب الله حضرت نبیغای لار نیتک جواب لارین قل
 انما العالم عین الله ابغیل یا محمد تحقیق قیامت نیتک کیم کایکا

هیچکیم

ههچا کیم عالم ایرماس بعی ههچا کیم بیلماس قیامت کیدورن قیامت چان
 ماس خدای تعالی کیم انکا عالم و دانا نور و مرقا نما انا و کیم تلیق و راست بق
 بولا ایلماسی و مین مین نذر مکر قوم و نونا نورغان و خبر پارانوغا
 قیامت دین مبین بختی لوق دین بمانلیق دین و صبر قلیب رضا کا
 اولجاندین کیاسا و منکا بوبور سا کیم سزا کابغا یمین و مین بیلماس مین
 مین نیکار و نیک بولغا یا ایلماس مین مکر پیداقیا غوجی لاردین و بابید او رسول
 ظاهران لار و متعده بعید ذات سز نیک بولغا منینک راسند است نور
 بلغان ایتماق دین و ابکی لیکدین ابراق مین محمد امین و رسول مین
 مین و سراج منبر مین یعنی بختی لوق سالغان چراغ مین منکر
 لار انکاری نیکدیل منکا کارایتا بیلماکای فلما بس چون راوه
 کور سالار اول و عاده یعنی قیامت عا ابینی زلفه ای زلفه نریک یعنی باوق
 سبت بعی عین مین بولغا و قیامت زشت بولغا یعنی قرا بولغا است و الماس
 عین مین ایتماک و قرا قیماق و جوه الدین کفر و ایوز لاری اول کشتی
 نیک کیم کار بولغا کیم بولغا لار و قیل و اینیلور بولغا اندر غا هانا
 الله بوعد الی نور و کتم نه کیم ایرد نیکر سبیل لارقا عوف نیک کوجی لار رازو

بولا بوننی ایتا تور ورا یورد بیکیز بولغا کیم بو وعد قیلغا یتکیز قیامت
 آتلیغ کون کبکالادغا نینا ما کلبک اوند ما کلبک یعی ایتور لا کیم
 موین لاریز اید بدار بزار کا خدای تعالی نصرت بو کوسی تور ورا نینا
 بونشید ایتکیمز ایلکیمیزدا و آخرتدا تموغ اود بید اولار مسخر توتو
 ایتور اید بدار کیم بو وعد و فیان بولغوسی تور ورا خدای تعالی لار
 شأ نیندا بوا یتنی یبارد کیم کاز لار عا ایتنی کور کا ج د نیاد ایتو
 کیم بد رکوه کور و ب غنکین بولغا بدار و یوز لاری قرا بولغا و فرشته
 کیم لار جانلارین الور بولغا لار ایتغا بدار بو وعد ایتی تور و کیم مسخر
 قیلور اید بیکیز و ایتور اید یتکیز کیم بو قیامت بولغوسی تور و مر جق
 نغای یار لیقاب یک جل جلاله قل ایتغیل یا محمد بو کافر لار غا کیم
 مسخر لوق قیلان تور و لار سبک و بارانلار یتکا و سنیک قصد یتکا بیل با
 تور و لار ایتت ایتا کور تور و لار ایتکینی الله الواسه نغلی سلا
 ایتکای من مغنی و اول کشته لار کیم منیک بولا تور و لار موین لار
 دین و نصرت بومکای و غالب بیر کا بهر یتکا و ز اوز چتا یا رحمت
 قیلغا سز لار کا آخرتدا و بوز سز لار کا اوستام ایتکای د نیاد من چچو

سس
 اکفرین
 نس

بس کیم تور و کیم فوتقارغان و امان برکان الکفرین اول کافر لارغا
 عَنَّا اَبْلَسِ اعز بقلبع قاین دین دنیا و آخرتایع بزننک
 معبودیم بئو الله تور و قادی تور و رحیم تور و ماکر اول نصرت دین
 بر ما ساسزلار کاسه زینک معبود معبود لارینکیز کیم بت لار تور و لار
 قچار سیر لار کاصرت بر الو لارینچون کیم اوز لاریندن بر جبین
 قوارغا قادی لاری یوق تور و برینا بیر لبقاب ید ی دیکیل قل هو
 الرحمن اول بیر نینک کتکر بکیر سیر بخشاینده تور و برینچومر دتور و
 و مراد بر کوچی امتابه ایمان کبانتورد و کیز انکا و علیه نوکلنا و انکل
 توکل فبلا و ک و اوز اختیاریمیزی انکا برد و ک مبد تور و کیم بوز
 ضایع قومماغای و بیز کادشمن لار اوز نصرت بوگا و لار زبون اینکا
 نجو ک کیم موهن لارغا سهریان تور و مرد و ست لار نینک پناهی تور و
 توکل یا ماناق تور و رنجو ک کیم بوکو بوکو بوکو کارقا بوب اوزینکا
 حمایت ایتار بوانتد بن درویش لار نینک نصیبی اول تور و کیم انک
 دیر کاهند بن یوز قایتار ماغای لار و هیچ نارسا کا و هیچ کیم
 پنا کبنتور ماگا لار و بیلکا لار کیم اول رحیم تور و اوندوست لار بن

ضایع فوبماغای بزکاسم قیلماغا اطفانی کیم قیلماغای ارقاسی یوق
 شمع نیک بار جاغای یخه برور **فَسْتَغَامُونَ** سن نیز بولغا ای مکه نیک
 کاو لاری کیم بیلکای سز من **هُوَ کَیْمٌ نُّورٌ** و ضلک کوراه لوق دایم
 آجوق یخه نیز بولغا کیم دوست لار غانصرت برکای بیز نیز نیک
 اوزا و آخرتا اوز چیتیمیز دین بر خوردا ر قیلغای بیز نجوک کیم بر دور
 وفیلد وک محمد محمدی لار غابا **مَرْتَوْ قَوْمِ شِنَه** کیم جبرائیل
 و میکائیل و اوز کافر شته لار **لَا اِلَهَ اِلَّا هُوَ** کیم اوز کافر
 یار لاری بر ابلکی جو بکی **بِرَّ** تو کال قریب **مَعْلَاکَ قَبِلْ** یار لار
 نصیب اولد نور و کیم صبر قیلغا منکر لار و ظالم لار جفا سینغا حق
 و نعلی **الْمُرَادُ مِنْهُ** نیکو مرگا و لار **اَنَّا** محتاج قیلغا تابیب یولغا کیم
 کابا و بعضی تحقیق بوزیندن و بعضی تقلید بوزیندن و بعضی یسنا
 طبعی و چون و مرزاق او چون نجوک کیم **اِنَّ** نعلی نیک حکیمه مونونک اوز
 نور **اِنَّ** نیک و چون کیم مشاهده و نجاح **اِنَّ** نعلی نور و بعضی
 دید **اِنَّ** یوق نور و مر یا صفت جی کما کو **نَجْمٌ** کیم انبیا و اولیا و نیک
 سنه بو نور و مر یا حضرت حق سبحانده و نعلی یار لیقاب **بِ** جل جلاله

قر

لاریسند بر ایمان کیلینور اینک نکا و انکا مشغول بولماغا اینک اینک کینقا
 و بو امیر الوهینین بی بکر صدیق نیک قولی تور و مرخصی الله و ابی حنیفه
 رحمة الله علیه و یانا بومدن هفت اول تور و کریم بو حر فاراتاویل فیلینغا
 تور و ورو عالم لار و عارف لار کتایندا بیک کتایب تور و ابن عباس رضی الله
 عنهما اینیب تور و کریم نون دیر مراد اول بالغ تور و کریم بر اینک و ز
 تور و اینک دی بمهون تور و وضحال بنو کریم دیوبت تور و ورو زکا
 نارسار هم دیب تور و ورو لاریس بیکل کیم کوکلاری بی تور و ورو خجول کیم خای
 تعلی و انانایلیقار خلق سبع سبع سموات و من الارض مثلهن یعنی
 بر اینک کوکلاری بی قوت ویر و اینک مثال کشف اقلع کتایب اکیلتور
 تور و کریم هر کول شیک ارباقی بر بونیکا بش بو زبیل یق بول تور و ورو
 ویر لاریقی مونک اینک ابن عباس رضی الله عنهما ابور لاریق
 سبحانه و قانینک بر اینلغان لاری کوپ تور و ورو نفس برد اکیلتور
 تور و کریم ضحاک بیله اوز کاف بر لاری کیمار سابق تور و ورو مکر اینک
 قوت بود کیم حاضر تور و ورو نفس برد اکیلتور بو بی قوت بو ویر شنه نیک
 باشی و زاتور و وراول فرشته نیک باشی و زاتور و وراول فرشته نیک

بر قولى مشرفدا تور وروبر قولى مغربدا تور وروبر بولار نيك نيكار ايناكلار
 اول ورنشنه ايكي قولى اوستوندا تور وروبر ايكي ياقى برخنه پاردا اوستوندا
 تور وروبر دین کیم اینیک قالینک لیق بنش یوز بل لیق بر تور وروبر یار
 زمر بر سغیرا اوستوندا اول سغیر نینک یاق لاری بر تاش اوز تور وروبر کیم اول
 تاش نینک ولوغ لیق و قالینک لیق بنی قوت بر و بنی قوت کوک جاق لیق تور
 ورناندا لقمان قصه پند امان کور تور وروبر کیم لقمان اوزاوغینکا اید یا بنی انما
 ان نکر مثقال حبه من نحره فتنکون فی صخره بعیق منک و غول غنایم کور
 یخشی لیق بولسا بوزار لیق دانه سی جاق لیق اول یوزار لیک دانه سی
 صخره ادا بولسا او فی السموات و الارض یاءت به به الله بعیق یار لار د بولسا
 ویا کوک لار د خدای نعلی الا کتور کای و حاضر قباغانی حساب قیفا
 قیلماق او چون کشف کواشف اتلیغ تفسیر داکتور وروبر تور وروبر
 کیم صخره بر تاش تور وروبر بیه قوت یار استند ایم کور لار و منافق لار نیک و فاسق
 لار و جابر لار نینک و نوکان ظالم لار د لاری نینک اول تاش د تور وروبر اینیک
 ادی سچین تور وروبر فی الحدیث ان السجینا اسفل سبع ارضین
 و موفونک نیک ولوق تاش بالیق لیق بو بنی اوزا تور وروبر قاسی نینک اوز کیم

آجوف

آنچه تو می روی و بوالبع نینک استند ابرو او لوغ در یان تو می روی اول به یان نینک
 استند ابرو بل و بل نینک قد می اوزان تو می روی یعنی بحق تعلی اول بل اول بل
 اوزان می اوزان ساق را تو می روی نایل گاه بن عالم بناسی بل اوزان تو می روی
 والقلم یعنی اول قلم چرمی او چون کیم لوح محفوظ اول قلم بلا بیت
 تو می روی و هر نه بار ابرو و یاب لغوسی تو می روی قیافت غاجا اول قلم نور
 نور دین تو می روی اوزون لونی بشی یوز بل لقی بول غاجا و این مشق دین
 معرب غاجا و نیک استی کو هر لاری دین بولان مرضع قبلینغان و قاب
 قیر بل یاقوت دین باشد عرشه و اباقی بفرشته نینک بنا کنند کیم
 اول فرشته نینک دی طربون تو می روی کشف کواشی دکیلو کریم لاج
 عرش نینک و می تند تو می روی اول قلم چرمی کیم نینک و می استظرون
 و بتبلکان و بتبلان تو می روی لاری نینک چرمی غه خبر شردن فرشته لاری
 قولند ایا بار جاقرات و حدیث و علوم شرعی و فواید دینی چرمی
 او چون ما انت ایماس سبن یا محمد بنجیت ریت ای بنمای یعنی
 می روی کار نینک بیکو لیکمی او چون نینک چرمی کیم سبن بغامبر و سر و سر
 و بجز سبن بچگون دجوانه ایماس سبن بلکه بر عزیز اینکان حبیب سبن و این

لك وهرست بق غاور است بق عايم سكا نوم وهر لاجراً انبك نزدی
 سیم غیر ممنور كسیلكان بواغای یعنی نهایت سبز بر ثوابی كیم انبك چشتا
 كیمسایلماكای خدای دین اوركا و انك اء اعلى خالق عظیم و تحقیق
 ای بچكا كیم بین بیسی ولوق خوی و زانوم هر بین و انبك خوی قرآن
 ایرد یعنی عمل ایتماك فراغایچكا نبك بكو خلق ایرد علیه السلام و تو كمال
 ابكو خوی كیم قراند انوم وهر امر نهی دین و بیغام بر خلق نبك
 صفته بچوك كیم آدم صفتی نبك صفوة یعنی صفاتی و ادیب بیغم بر نبك فیهی
 و نوح بیغم بر نبك بشكری و هود كرمی و خلیل خوبی بوبار جاسند^{بار}
 و موندن بوز انچه آرتو قراف لقد اذنی ربی فاحسن بادنی اوجه
 خوبا ارد انوم وهر سینه یوز اول جاقلیغ بار شمع جنبه ابیب نوم وهر
 خاوعظیم ایرد كیم خدای نعل دین اوركا همی انلیند اوركا نارسالا
 رنك وجودی بوق ایرد ابودرگ رضی الله عنه ابیب نوم وهر قیامت
 كونیند اعمال ترازو سنده هیچ نارسا نبك بكو خلق یعنی بخشه بق جاعلیق
 اعزای بولغا جبرائیل ابك بیغم بر علیه السلام عنه ابد و كه كارم الاخراق ان
 تصل من قطعك و يعطي من چهك و يعفو عن ظلمك و هذا الخاء بث
 فواها

فوائد کثیره و بسوره اینما لہ کینکا سبب دل ایرد کیم وحی کبکاج مصطفی
 صلی اللہ علیہ وسلم اوزد یسینی اظہار قبلہ خدا یجہ ابی بکر و علی رضی
 عنہم ایمان کیلنورد بدرا کوازلار ایتمباشلار دیرا کیم محمد دیوانہ بلوب تورور
 حق تغلی بوسورہ ایباردی و اوج نارسا اوزاند ایلجی کیم محمد دیوانہ
 بالکی منینک عزیز انیکان جیسیم تورور ائی من اوزد وروب من بخشی خوی بله
 عظیم خلق روز قیام دلوق نعمت غاسر اوارا یتب تورور من بوسور
 دین درویش لارغا نصیب اول تورور کیم بالغ نکل بصا انوروب بدو کین کا
 صبر قیام یانکلیغ جفا سیغینغا بویون سونقانا لوج الحفظ و اسطوره
 بولغا اسرار کونکلیکا اجلب انکا کشف بولغا بالغ نکل عزینکی یوم و بولج
 یانکلی صفا بولغا کونکلیکا بولغا کوا کوهتر و اهل دینار هم و اهنغا باش
 ایند و رنگا تا خاق آنکا دیوانه سبب طعن اورغا یدر جون ایماس بزخلق برلا
 آشنا ساعنور لار خاق بز دیوانه دیوانه بز و مولی تغلر دبداریندین اورکا
 هیچ مدعاسی بولغا بارجا عالم همی آنلیند ایت کور و نگاه نامیز باله
 اتلیغ مرتبغا مشرف بولغا کیم اول مرتبه نینکله نایینی بوق تورور یعنی سونکی
 کسبامکان اجر و ثواب محمد صلی لاری غانصب تورور و لارغا نصیب یکنک اورکا

اول قدر نصیبی نور و در و بواول نور و در جا و دانی عمر بر لا تنکری نعلی تنک
ذاتی وصفانند سپرد و بک بولا آخرتد امشغول بولغا ز می بلای کی مونیونکند
سعادت بن اندک دنبا تنک خطا سنیغا بکله مرد رجیفه سینغا قناعت
فتلبیت سیر و ساوک دین صحر و قافا من کانت فی عیان الدنیا اعمی و هو
فی الاخرة اعمی و اصل سبیل الله امر اجعلنا من الواصلین المتشاهدين
فستبصر و ان تبصر و کور کای سین و کور کایدراول کیمارسا لاکیم سنی بولا
نیب دانور و لاریبکایدرا بایکله المفتون کیم قایوب بر سز لاردین بولا
نور و بایکله سی زاید نور و بوله بیلو کیم مفتون فتون معینغه بولغا
بولو فتون معی سی جنون نور و معی سنی انداغ بولغا کیم بیلکای سین
والاکیم قایوب بیکبر کانور و مرد یوانه لبق یعنی دیوانه اندا نور و لاریب
ایماس سین بوسوز لاردین در ویش نصیب اول نور و کیم منکر لارجفا سینغا
جیباب ظالم لاربلا سینغا خجل قیفا تا الا تنیک جزا سین جو تعلق بیکور کیم
وانکا ثواب چا صیل بولغا نجوک کیم ایست نور و لاکیم عارف لاریبک
بلکی منکر لاریبک بینه ی آریغدن سوا چار و عاشق لاریب سنا تنیک کل
لاری رقیب رنیک کبری یلیندین آجیلور منکر تنابی تنیک عیبی آچار

بیل

بیاماس که ثنای نبی تنگ جرمی بخواه بود و رضا من این ربّات خفیف کیم سپیند
 برورد کار نیست که هُوَ اَعْلَمُ مِنْ كُلِّ عَنٍّ اَوَّلُ دَنَارِاقِ تُوَر و مراد اول کشتی
 کیم کراه بولوب تُوَر و مرعَن سَبِيلِهِ تُوَعْرِ بُولَد بَن و جود بند بَن
 بول خستیار قبلیب تُوَر و عَنَّا اَعْلَمُ و خدای نازاق تُوَر و مراد بَن
 اول کشتیار غاکیم تُوَعْرِ بُولَد تُوَر و مراد اَلْاِهْتَدَ تُوَر و تُوَعْرِ بُولَد تُوَر و مراد بَن
 قدیم عالمی بر قبلیب تُوَر و مریم قایو کیم بر لایق اختیاری قبلیب تُوَر و غابار و
 قایو تُوَعْرِ تُوَر و تُوَب و جهاج غه بار و مرعری اهل الله نبی تنگ سر داری
 خواجده عبد الله انصار دایینیب تُوَر و مراد جبه کونان بن قوم قوب بُوَر و مر
 عبد الله از کونان بن بار جاسند بن قوم قار عبد الله اوز بند بن عبد الله
 اوز بند بن قار طیح چون ایش بود و مریم کورد و نک سوز بُوَر و مریم
 سورد نبی تنگ بن فرمان بردار لایق قیام عین الککات بِن یالغاجی لایغا
 و کاف لایغا و لایغا نبی تنگ مراد بِنجه ایشلا ما فحان کاف لایغا بد بِلار
 ای محمد بِن نبی تنگ بِن بِنجه بِن لایغا تاقون عین سکا کوب مال بر الیک
 و سنی اوز بِن کایر کلک قبلا بِن کور کلک بِن لایغا بِن کایر الیک و ن ایتغاج
 بُو ایت کبلا و و دُو مولا سوار لایغا کاف لایغا تاقون عین کب بولقا بوشا فایغ

قېلىپ لارمدا راساقبا فاك بېن فېن هېنۇن جېب و شېرېن سۇ
 لار لاسىنىك بىلەن ئاشالىق قېلىپ عھد شەرت بىلەن لارنىڭ يول بىر كايلا
 مەھنت لادەھن دىن ئالىق تەمىر لارودەھن ياققا بىنۇر لار بىرەن ئاستا
 لار كېم لارغا سوز لار جېب ايتغاي سىن خوشل مەنىك سوز لار
 وجىقنى او مىنگاي سىن شىرەيت اھلى نىكا نىصىبى دل تومىر كېم بوسوز
 فاسق لارغا وبىدەت اھلىغا جېب شىرېن سوز لار مای وبومشاق
 لىغ قېلىما قالانى بىرە غلبە وسلم اذا القيت انفا جرفا لىغ بوجه الكفر
 بىرە غمجان بولوق سىنك فاسق وفا جىر غەزىدەت اھلىغا ئاشىنا
 لىق قىلانىك بىر لاجىتوف يوزىر لارن وابىرىك سوزىر لارن چىقايق ئانلىغ كىت
 كىلنومىر ب تومىر كېم قالانى سىن مېن صىح و اخلاص توجىد فانه الى با
 شىر بالبتادى ولا يخالس ولا يؤكل ولا يشرب و يظمهره بالنفس العا وة
 ومن داهن مبتدع اسليه الله تعالى جلا وة الشىن ومن حجب
 الى مبتدع نزع نول لایمان من قلبه بعنى موھن كرا كېم بدەت
 اھلى لاسى تومىرغا بىر شەرخلا فېنچە قىلغانلار بىلەن ئاشنا
 لىق قېلىپك تومىرغا بىر وانىك لار تومىر كېم بولغاى كىر كېم ول
 طایفە

طایفه بر لا آشنایان و قلیب و نور ماغای قبا و بولسا اسلام نور اندین
 قاجغای شجوک کیم عارف عورتوی اینور قدس سره ابتر شریعت عظیمند
 جنگ یاد شاه شریعت خاک پا بن دید کاکا تالک بختیلسون کوزونک
 نور تجلی تابیدین کوزوم نینک هم کیم پوکی بر نیزه بولسون دید و ما کر
 چور سام یوزومی بر دم عیت یابیدین چون کافر لار نیک اولوغراقی و بارقی
 ولیدان ابن مغیره اکره والا نینک مشارالیه فی الارضین سایداب
 عذاب بر کافر قوت ابردی و انطه فرمان برداریق قیلمای محمد
 و سوزینک کبر ما کل حاکم هراند انجکوجی نینک منجین خواهر و جعفر
 و بالغاجی و دین یولینک ابوش و ضعیف همکار عیبت قباغوجی انجک
 بنیم قوتوجی یعنی سوزا بلنکوجی کینو کرجی فتنه قو بارغوجی خلقت
 عیب تابغوجی و خاق نینک عیبت جی سی مشاییدام پور کوجی و
 خاق راسینغا و روش و فتنه سالغوجی جایدک کلباب نور و کرم
 لایک خل الجنة صاحب النور سوز پور و نا کوجی بهشت کاکیر ما کای
 متاع الخیر قی منع اینا نورغان خلیف خیر بشلاردین یعنی اسرو
 بخل و بلزنو نانورغان خاق ایماندین یعنی خلق منع قباغوجی ایماندین

مفتاح قایتق ظالم کما یعی حاجت اشا ظالم ایتکو حی ایش قیتق کینه تو
 نغوچی غنل اسرو بدخوی وایغسیر بغا دالالت زنیسیر بیچر ام زاده
 تور وراثسی دین اناسی انجا صیل قیما تور وراثون سکولیدین
 سونا مغبیر ائی اوغول لیق غافا قبول قیلغان تور وراثیدین ایتک
 اناسی غارنا قیامیش و بودولید اول زنادین حاصل بولغان تور وراث حق
 نعل اوزار دوسنغا ایتا تور وراثیم مینک بود شمنه که عیب لایق ایشتنک
 ایتک سوزنیک کیرکو حی بولما غیل بولما غیل ان کان ایتک کیم ابر و اول ذامال
 یا مال میده یا اوغلان لاری بیچر ایتک یا بلیق اوچون و قوت و شوکت
 و دنیا عطمت لیق و کوجلیک و غور و اینور لارون اوغل بار ایدر کیم ایتک
 فرماشتد ابر و لاریک انکا میل ایتما کیم بزننیک شمنه تور وراث چو
 کیم بزننیک کتابیمیز کا اویمای تور وراث اچون تثنی علیه اوقولانور وراث
 ایتک قرآن نیک ایت لاری کیم بزننیک بیارکانیمیز تور وراث قال ایت تور وراث
 اساطیر بواضاده لار تور وراث سوز چاک لار تور وراث کیم بیکلیک تور وراث اول
 لوزلی لار دین فالغان بلغان لار امام حمزه بیک کیم لاری لار تور وراث لار امام عاصم
 دین و ان اکی حمزه بران اوقوب تور وراث روفاری لار نیک اوز کاسی برهنه بر لار
 تقمیر

تقدیر علی الاول الا ان ذمال و بنین تطیع یعنی لا یعقل ذالک و علی الشاک
و تقدیر لایطیع الا ان کان بوکا و نه الا اسیب ببنک با مان عیب لای رینی الا اسیب
جل جلاله سسینه علی المخطوط یعنی کوکای برین قیامت اقبال غایب
خرطومین خرطومین مراد توکل پوزی نور و مره منبیه لایرینک که برکای بوکا
انفاق قلیب نور و مره لایریم بوکا و مره مراد و لید، ابن مغیره و نور و مره
و بعضی قولان ابو جریل نور و مره و بعضی قولان مراد بار جاکا و لایرین نور و مره
مونابین در ویش مرادی اول نور و مره بو عیب لایرین که لایرینک ای اسیب
بولقا کوب ند، ایجی کای و یلغان دیمکای و کشی عیبین اجغوجی بولقا
و قوا توخی بولقا لایق قیاما غا و بحیل لایق، پشته قیاما غای و خدای و مره
دین بو یون تو قیاما غا و دنیای عرضی و چون تنکری توغی خرافا پنجه دینا
اهلیغه باش اید، و مره کای و تابع بولقای و حق سوز لایرینی که نه لایر
گا و خدای توغی بنک و ست لاری د و من لایق قیاما غا ای که دینا بنک توغی
بولقا و دینا و آخرت مره و البغیندین ساعینغای هر کیم بنک کیم خصمی اهل
الله در یول آریب شیطان کیم لایر د و مره یل لیل خدای توغی حضرت
محمد مصطفی بر کیندین صلی الله علیه و سلم که اهلینی عزیز تو نوب اصحب

قبل بدارستانین و او زکابل لاری دین ساقا دی و کعبه خانیق قبله سی
 قیایب تلم نعمت لاری دین بردی جون شکرین قیلماد بلام و بیغام برینغه
 ایمان کیانور مادی لاری ای الامراستانین چقار بید مدینه غایب
 و قبله بوزوب مستجاب اقصی انکا قبله قیلک و نعمت لاری دین
 الیب بدر توفیق شند الامرا هلاک قیلک سونکره یقی بیل الارغا
 غضب قیایب فالغان لاری قیط بلام سغامبتلا قیلک ای اول غایت
 کیم جوهرک سونکال لاری اوکوب و ن تیک حمیر قیلک ایدر بلام برکا
 بار سار عزت سز و جرم سز ایدر بلام و توفیق دین چقما سز
 و هرید تالاب الامرا تالاب اولنور و بیل لاری الی و ایدر بلام و هرید
 نیک بلام و جواب بوم و ایدر بلام و هرید بلام و هرید بلام
 جل جلاله در ست لقی برکم بلوناً بملوناً بملوناً بملوناً
 نعمت لاری بلام و دنیای لاری آل و قی و لجه قیلم علمین بیل لاری
 بیامر بلام و هرید بلام و هرید بلام و هرید بلام و هرید بلام
 بن ولایت ملکین الامرا هم تلم نعمت لاری بلام و هرید بلام
 دین بلام و هرید بلام و هرید بلام و هرید بلام و هرید بلام

کیم که اهل بیخه بربا بر د و ک باغ بوستان ایلا لاری نیک قصد سی
 اول بر د کیم بن و لا یستد ابر صا حاج قری کشی بار یو د مسلمان بن و لا
 یستد اخوان اتلیغ بر د یمن دین بر یغاج یول آجوق راق بر جا باغ با کیم
 ابر د کیم اندا اعتر تو رو ک نعمت لاری دین تا بیلو ابر د و کوب شلیق تا مرتب
 ایکبخی لیک قبو ابر د مبهو لاری بنیلیم شلیق او ابر وقت جا فقیر لاری
 کوب نفع یتکو مرو ابر د زکوة برو ابر د و او ابر مر جاقی و خرمن جاقی او کوثر
 جاقی ویش رو مر جاقی با شفا با شفا تو رت یولی عشر حیفار و ابر د و مسکین
 لا مغایتکو مرو ابر د جق تغلیم انکابکت بر یب بر د کیم و بو بید بن بنابر یلغا جا
 و نعمت لاری لاکچور و ابر د اول قارف وفات بولوب ندب اوج و غول قلب یلغا
 ابالادیلر لاری اید یلا کیم بر نیک عمل عبالیمیز کوب تو مرو بریز انا میز قیلد تو غلغا
 عمل قبله الماس میز او بر تانجی قریب اش لاری کیم صلیح یو د اید ی موند اغ قیما
 تنکریغابنده لیک قبلینک انا ایشین ترکل یما ناک تیب آئینک سوزینغاقو
 قویما د لاری بولسا با مر جابر کا اتفاق قیلد یلا مرو اندا ایچک لاری نجو ک کیم جق
 تغل یار لیکادی اذ اقسمو اندا ایچکاندین سو نکل بصر من هاکیم کبسا لیک
 اول باغ لاری مبهو لاری بی و اشلیق قی ابر لیک مضیحین تا نکل تو غوجی

لار دین بولا لیکنک یعنی تانک آنغانک کیم فقیر لاریین وکد لار و تول تولسا او یقول
 نور و لار بیلماس لارنداق قیلایینک و کیم سستشون وانشا الله تیمار یلا
 او ز نفس لاری نیتا لقی و جون حق رضا سندن کوز و یومدا برلا فطرت علیها
 طائف بس بغیلد بلام اول بوستان و باغ و ایکین لار بیغایغیلار تو غانرا
 من ربک حناء تعلی نیتا بغیلار تو غانرا بلام اول لار سندن یعنی بورد کلام
 نیک بلام لاری لار غایبی و هه بایمون و لار او یقول ایو دیلار فاصبحت
 بولک اول بوستان باغ ایکین کالضرمه قرانغو کیجه نیک و آسمان دین
 او تغایانک موخجه درخت و میوه و اشلیق دین آد و نشان قالمادی قرکول
 بولک ابن عباس قولینجا حسی لله عنه فتنا دوس اول قیرینه اش لار کیز
 لایحی بر برینی سکین کینه او یغاندی لار و فصیحین ای دخیلین فی الصبح
 یعنی تانک انا حقایق آن اغد و ایرتالانک تیز مراک بار نیتا علی حزنک ایلکیز
 اوستنکار ان کتتم اکر بار سبز حریفین او غوجی و کچلو حی ایکین لار و میوه
 لار ایرتاراک بام نیتا کولای لار مسکین لار بیلماس دین بوم و آیتک اوجو
 کیم لار و کزنب نوم و لار کیم آتامیز آروغین الیایر غابروم ایزک و لار نیتک مالی
 کوبالو ایزد فأنطقوا بسن با حجاب بغیلد لار سحر جافی تا کک آماسا دین بوم
 بوستان لار

بوستان لار گلسارې بار د بلارو هغه پچافنون وبار نو غاند ایتو،
 ابرو بلار کپین سوز لاشینک کشتی ایشما سون بولغای بیسیر
 تود تلساق خبر د مر بولوب بیغیشیب بار غای لار حقا الجاف سون
 مسکین سوز لار یو مشاق لیخ اوز ایتماق آن لاید خله نایوه کیم
 ما اول بوستانغا بکون غلینک سوز لار کامسکین لار کدی (اربع)
 سکین یوروب سوز لار سکین ایتو لار لار لار لار لار لار لار لار
 لب الار لار لار لار لار لار لار لار لار لار لار لار لار لار لار
 لار حاصیل یو کوم اول فقر لار اول بوستاندا افر بولغای لار و لار غانار
 سا با لار کابل لار تانک لار نومر و ب بار د بلار لار لار لار لار لار لار
 ایتب ول بوستان دین و میوه لار دین او لار غالینه نو توب غضب
 یوزیندین قادیربن توان لار لار لار لار لار لار لار لار لار لار
 کوم کاج اول بوستان فی کویکان قارغان قالو ایلا بلار ایتا تحف
 کیم یوز بول لار لار لار لار لار لار لار لار لار لار لار لار لار
 و بو یوز بیک بوستان یوز ایما سوز و لار لار لار لار لار لار لار
 کبار نو غاند نولی ابرو میوه لار دین مونونک نیک کویکان ایما سوز

قمر ابراهیم بود بویز نیک بوستانمیرا ابراهیم سبک با قیاس جسته سبیل
 ابراهیم ایلد یازم کیم اولاری بوستانی نور و مرید، یازم بل صحن و حرم
 بمان نیتیم کیم فقیر لاجفیندا اقدیق و قیاس خیر ایتما ای تابر
 قباخان تیک قیامادوق ابراهیم بوزم یولو فتوق قال افسوس کیم کجک
 فریند اشارم یازم و تاجی سی جسته کیم صالح نیت لیک ایددی ایتما
 نیتیم کیم مونو تک قیامان کیم سز قبول قیامان کیم بونا بلاغا و حرا
 خان کیم نیت یازم رفیع بود آله ال اقل ایتما ایددی و لکن سبیل لمرکا
 موندن بورون کونکچون شیکچون مولینی امر بغایغ اوز اید قیامان
 سز انشاء الله یا سبحان الله تهماس سز و ایشیکیزه احد یغاسالا
 سز ایشتماد بیکیز ابراهیم سز ایلد سز لمرکا بودرد و یباردی بجهل
 لوق قیامان کیم اوجور بوفقیر لمر مصنف نیک خاطر نیتما تور و
 کیم معی سز اول نور و کیم نجون پمان کمان ایلتا تور و سز حوقل
 غاکیم کیم خیر قیاساق بیک عوض بیکوسی و بیکت بیکوسی اول نارسا
 لمر ابراهیم اید کیم کدی لمر ایلتا کوسی نور و لمر سز لمر نیت ایتما
 دیک کیم ایتما سز برو ابراهیم کیم کور کور اید بیک کیم کونان کونکا
 جکور

بچوک برکتی ارتا تو مرو را برد آئینک و چون کیم ول چضر رتقاء بنا
 ماسی سر و جو مرد لا مرتیک نه تعانیک که منیغا اعناد قیلماسی
 جو مرد الله تعالی نینک که منیغا اینا غوجی تو رو انینک و چون کیم و جم
 دین حجره قالاسی تو مرو و التجیل لاید خل الجنة وان کان عابد و
 السخی لاید خل النار وان کان فاسقا فان کیم اول اکیونیت لیک
 قربنا، اش لا مری اغلا را غامونی ایشور که ابرسا قالو اید یار
 سبحان اربع سین بار جاعلی مردین و منزه بین اندین کیم جزا
 برها کای پس یعنی عوض بنکو برها کای پس جو مرد لا مرغی رتقاء بر نینک
 برورید که برها کای تو مرو و رجبی بوصفت مولی بر نینک صفت لا مرید
 تو مرو را اید کنا تحقیق کیم بومرون بزک کناه کار لا را ید و ک بویمان
 نیت اوزاتور غاند اظلمین اوی بر کاد ستم قلیب ظلم قیا غوجی
 لا را ید و ک درو بشو لا کما یامان نیت فبا و برها دین فتان اوز
 لا مری نینک یمان لبق لا مری غا اقر قلب اکیری نیت لا مرید
 بیزار بولوب تنکریغ اینا غاند لا مریغ انصاف بر فی شیماں بو
 ابرسا فاقبل بعضهم بعضه الار دین علی بعض بعض لا مریغ اینا

مراست قید باشد و اگر کم بونی یا مان ایش اید ی کم بز باشد
 دوق انا بر یولیندین جفتب بنک سر و شبن قویوب و حق سوزنی قبول
 ایتاد و کتب او کو نیجید یلا مر ادر ساقا لودید بددر یا و یائنا و ای بزکا
 انا کنا تحقیق کم اید و کب طاعین بند و لیک حد یندین آشغانا
 ظالم لامر و جانی لامر و زمان سز لا مر و لاری نیک کنا بختی ^{بلیب} اید
 گو بیل گا و قبل مگر کم مر تبنا مگر کم بدور دکاری میر امید تو تو تا بز کم ان یند
 عوض بر گا بز کا خبر ایشی مرق وینا اول بوستان دین و انیک مبره لا سربنا
 انا تحقیق کم دین الی مر تبنا بدور دکاری مبر غامر غیبون رعیت قبله و جی لامر
 بیز بیزه قبله و جی لامر بر انیکه جی غایع بدور دکاری مبر دین امید
 تو تا مبر کم بیز ضایع قویوغای تحقیق یوزیندین توبه ^{قلل} بوزیندین
 ابر ساجو تغایع و جیستدین امید نو قد یلا مگر کم بزکا اندین
 بقرات بوستان بر گاتیب یو لا مر حو سجانه و تغایع ^{یو لا مر} حو سجانه
 یا نا بر بوستان عوض بر داندین بقرات عبد الله مسعود
 دین روایت تو مرو مگر کم ان لا مر اخر اص یوزیندین توبه قبله یلا
 ابر ساجو تغایع لامر غایع بوستان عوض بر کم قمر یوزومی نیکه
 بر

به خوشه سی بر دم کوداسی جا قلیق کیم آفاق اوستوندا ایومر منبر
 به ایغای نصایر اقلیغ کتابد انفسیرد کینتور و ب تور و کریم هم
 اول کیم توبه فبا حاج حق تعالی اول بوستانی اندین همراک براندی
 کیم بورون بار ابرک و خبر برک اوزعان ابد عاصی لامر غار نیلایه
 جل جلاله کنا الیغ العذاب الارینک عانی تیک نور و هر کیم کاهم کیم
 منک نعمت نیک شکر بی بجای کینتور ماسا و کافر نعت بولسا من
 دنیا انکاعه اب قیلغامین ولعذاب الابر و هر آینه
 آخرت عذاب کافر لامر و عاصی لامر اولو قرات نور و هر بو عذاب
 دیر کیم دنیا قبله به مکه هلیغ اول بوستان اهلینغالو کانون
 اگر بولسا کیم یغامون بیلسا مرایشن جیفه فی کناه دین بغلغابلار
 و خدای جیفه چقارب مال لارین دین زکوانی ابریب مستحق
 لامر غایتکو مرکای لامر ابد تعالی چکینغابو یون سونغای لامر در
 ویش لامر نصیبی بوسوز دین اول نور و هر کیم ظاهر و باطن دکی نعمت
 لامر نیک شکرین بیلیم بجای کینتور مرکای تاشکر اول نعمت
 زوال برماکای و نعمت لامر چمت و یکشور و ملاغاکا فرار نیک و عا

لارنیک دنیا دا و آخر اندکی عذاب لایم نیدن خبر برده متقی لاری
 و بر هیز کار لاری جالین همه بیلیم هم بیان قیاسی ایله جل جلاله لایم نیدن
 دیرست لوق و راست لوق اوزا کیم خدای برست لاری یعنی قوللوق
 قیافان بنده لارنیک عینا هر یکده پرونده کاری قانتنا ده آخرتا ا
 جنت النعیم نولایم اوجاچ لاری بار تور و هر کیم اینیک قدس ربی
 مکر حق نعل اوز بی بیلکای هر کیم نیک کوزی کوز ماکان و خا
 طریغا کیم کان بولغای اینیک نیک در ویش لارنیک نصیبی بو تور و
 کیم تقوی دار و بر هیز کار بولغا بدار و بیلکایدلر کیم قرانا و عدا هلا
 بار جا خدای ترس بند هلا و چون تور و هر یوق کیم دانشمند لاری
 غا و منفی لاری غا و شایع لوق قیافان لاری غا و نه ظاهر لوق یوز بند
 زاهد لوق قیافان لاری غا و نه حاجی لاری غا و نه غازی لاری غا و نه خوا
 لاری غا کیم حرام دین الیک لاری قیاسی ریا یوز بند بن خلق الی الداب
 نان بر و بولغای لاری و مرید قیاسی بولغا بدار و بیلکایدلر کیم مکر کافر لاری
 آیت تور و مرید بدار کیم قیامت بولور بولسا آند اکی محمد ایتور
 صلی الله علیه و سلم بزکاء بهشت بولغوسی تور و مرید نیک اوجو
 کیم

کیم بزینک جالیز لار دین یخشی رات تور و مر کرج بزینک جالیز
 یخشی رات بولسا برابرخود بولغوسی تور و مر حو تعلی بوابت
 ۲ بیامردی کیم که افنجعل سقیا ماغای بریده النسا مین مسلمان
 لام قیامت کونند کالچ مین کافر لامر نینک کناه کار بی مسلمان
 لامر غاجزا و جاج برکای بز تولی نعمت لار دین کافر لامر غاسر انموغ
 برکای بز تولی عذاب دین قدر کیز برابریولغای مو بولغای
 الاستفهاه انکار ایتمال نکاردین سونک و چوسجان و تعلی
 عنای کافر لامر غابوسوز لار دین سب ایرتد بویور دی کیم مالکم
 ۲ بولوب تور و مر سز لار غا کاکیف محک شکانون باطل حکیم
 قبل تور و مر سز کیم دوست لار غادر شمن لار تنک بولغوسی تور و
 جون لامر نینک چکی باطل تور و مر ایرتد لامر نینک بلغا نخی لینی
 بیان اینب اید و املکم مکر سز لار دین تور و مر کیتب یا نازل بولغا
 کتاب آسمان دین کیم مین بیاریب بولغای بین فیه تلأ مر سون
 کیم اوقوی تور و مر بولغای اللأ ترسی واللأ ربین علم و قوماق انکم فیه
 بوکه سز لار دین تور و مر اول کتاب لما یخترتون هرنار سا کیم بیکانینب اختار

قبله تور و سزاو زینکیز او چون تور و سزاو کتاب فی هر کیز بسیار مشهور
 بود تور و سزاو لاکا بسا و ز نفسینکیز نینک موصوفی او چون باطل
 حکم قبله تور و سزاو لکم یا سزاو نینک تور و سزاو ایمان اندام و وعده لار
 عابینا بونینک او زاکیم پروردگار نینکیز تور و سزاو بالغة طهات غایتکو
 مردکی تور و سزاو است و سزاو تور و سزاو محکم تور و سزاو بولغوسی
 همیشه الى يوم القيمة قیامت کونینک اجازت لکم تحقیق سزاو
 تور و سزاو و عها لما هم انجکمون حکم قیاسانکیز او زینکیز او
 مونیونک کبی هر کیز بولغان تور و سزاو حکمینکیز باطل بولغان
 و هو اهو س و تهمت بولغان س و عه س و عه ای چها بولغان لار
 دین ایست قایو پری تور و سزاو الیک بو باطل حکم کاز عه کفیل
 و ضامن یعنی بو باطل حکم اراکیریب ضامن بولغوسی تور و سزاو
 بعد الامر نینک حکمی باطل تور و سزاو صیج قایو الامر دین قبول استا
 بیلماس و کفیل بولا الماس و امرانا بیلماس چون بیلو لار کیم باطل
 تور و سزاو لکم یا الامر نینک تور و سزاو شریک لار خای غا
 اغیز لار یغی توفات کواشی تبلیغ کتابدا کیامتور و سزاو تور و سزاو

شَرِّكَاءُ فَلْيَاثُوبَسْ كِلْنُو رَسَا نَكْلِي زُشَرِّكَاءُ ثَبَّ بَت لَامِرِيكَلَرِ كَرِيمِ اِيَسَا
 لَامِرِيكَلَرِ بُو جَا كَم لَامِرِيكَلَرِ لَامِرِيكَلَرِ تَوْرُو مَرِ قِيَامَتِ نَجْوَك بُولغان دِينِ
 اِيْتِه بَر سُون لَامِرِيكَلَرِ اِيَسَا لَامِرِيكَلَرِ سَوْنِيكَلَرِ جِينِ تَوْرُو مَرِ اِي
 كَانُو اَلَرِ بُولسا لَامِرِيكَلَرِ قِيَتِ جِينِ اِيْتَوُجُ لَامِرِيكَلَرِ تَادِي شَرِّكَاءُ مَرِيكَلَرِ
 بَت لَامِرِيكَلَرِ مَوْنُونَك تَك بِيَنِب تَوْرُو مَرِ بُو مَهْل لَامِرِيكَلَرِ يُو ق تَوْرُو مَرِ
 اَنِيكَلَرِ اَوْ جُون كِيَم لَامِرِيكَلَرِ بَت لَامِرِيكَلَرِ بَغَا جَدِينِ وَ تاشدِينِ تَوْرُو مَرِ
 وِ بَر جَمَادِي پَش اِيَمَاس تَوْرُو مَرِ اَم لَهْ شَرِّكَاءُ اِي بَاشْ مِشَا كَرِيو هُ
 فِي هَذِهِ الْقَوْلِ وَ بُو تَقْدِيرِ رَاوَزَا مَعْنِ سِي اَنْدَاق بُولُو كَرِيمِ يَا كَا فَر لَامِرِيكَلَرِ
 جَن وَا نَسْ وِعَقْل اَوْ عَالَم لَامِرِيكَلَرِ شَرِّكَاءُ لَامِرِيكَلَرِ بَار تَوْرُو مَرِ كَرِيمِ لَامِرِيكَلَرِ غَا مَوْفِقِ
 بُولغان لَامِرِيكَلَرِ دِيكَاي لَامِرِيكَلَرِ بُو جَا كَم مَرِ اسْت وَ جِينِ تَوْرُو مَرِ بَا طَل وِ بَلْغَا
 اِيَمَاس تَوْرُو مَرِ هِي كِيَم مَوْنُونَك نَبَا اِيْتَمَاي تَوْرُو مَرِ اِيْتَمَاي هِي يُو ق تَوْرُو مَرِ
 وِ مَافِي اَلَكْشَا فِ اُولِي تَامَلِ وَ تَعْقِلِ بَعْنِ كَشَا فِدَا اِيْتَب تَوْرُو مَرِ جَنَشِي مَرِ
 اُولِ تَوْرُو مَرِ كَرِيمِ تَامَلِ وَ تَعْقِلِ قِبَلْغَاي لَامِرِيكَلَرِ بَعْنِ عَقْل مَرِ اسْت بُولغان كَشِي
 عَقْل بَر لَان تَا بَارِي كِيَل كِيَم كَا فَر لَامِرِيكَلَرِ سَوْنِي كِيَم اِيَدِ بِلَا كَرِيمِ قِيَامَتِ دَا بَزِ
 لَامِرِيكَلَرِ يَخْشِي مَرِ اَق بُولغان سِي تَوْرُو مَرِ بَرِ بَا طَل قَلِيْب تَا نُو ق اِيَسَا دِي

اوج و ج اوز اول دلیک کیم نقل بنمیشن بولسلا امر و شبه سر بولغا و بانا
 برد لیک کیم عقل غامو افق بولغا و عقل قبول اینکای و بانا برد لیک کیم تفاق و
 و عهده یی برد لیک کیم عهده و شرط بر توب بولغا و حکم لار بنغانا نوق و
 برکای کیم کافر لار جین ابی و جین الام بار جادین عاجز کیده لار و جینینغا
 و عاه ایی کیم الام غا قیامت کونند عهده اب اینکوسق مین و ابیک یاد قبله ای محمد
 بوم یگشف عن اولکونی که کیم یکالکای عی ییلکور و لکای عن ساق بس
 عظم و ندرت قطعه یی یاد قبل اولکونی کیم ییلکور و لکای انک اولوق بدلا و اولوق
 کارخاننی کیم اولین و آخرین حلقه خیران بولوب قالغا یا ارم و قوتوب
 هر قابوسی بنک الد نه برایش کیلکای کیم هر کیز اول اینی خیاال فاما بولغا
 عرب تبلیج کشف ستا عبارت تور و رفیق ابش ایشلاما کین و استیلور
 کشف الجرب عن ساقیه تابعی قاتیق بولکد و مریش عرب تبلیج اسافت
 کاتب بنور لار کرجه و موش دا اینجیک بولماس فاما اگر کشکی بر قاتیق ابش
 نوشام بولسه بیلین باغلام و تونین بوقاری تار تار اینجیکینکاتیک و شک
 کیم کشان داکبلتور و ب تور و رفیق جاتم خرب الجرب ان عصت
 بد الجرب عضرها و ان شمرت عن ساقه الجرب شمرایع فجان هصبت
 لیک

هببت لیک و قور نوخ لوق ایشر نو شپا وید عون و اوند و لکا فی خلق
 قیامت عصا قند الی الشجره سجده و ایتمال و جون فلا یستطیعون
 بس کید الفای لامر کلام و منافق لامر سجده هایلما فقا آنیک و جون کیم
 آره لامر نجه تک بولفا سوکودین بیتان خشیع خوار و قور قغان
 انصاره لامر نیک کوز لامر یعی لامر قور نور و بولفا لامر قیامت
 عدا بنیک هببت دین و کوز لامر جو قور عانو شوب بولفا تر خفیم
 ویتار لا عا خوار لوق و یوز قرائق بعده بیان فیلک چی تعلی که نجو کفیا
 سجده اینا بیلما کای لامر ایتک و قد کانوا یحقیق آنیک و جو کیم یار ایزد
 و شیلار کیم قیامت اسجد هایلما سولارد نیارامون لامر اسناد
 قوشولغان ید عون اوند الوم ایزد بیلر ^{الاستجد} ایتمالک و جماعت نمازی
 او قیما ی تور و ایزد بیلر و تحفه سالیون و حال بولیم بولار تندرست یعی
 ساق ایزد بیلر سوکال لیک لامر یوق ایزد ارفه لامر نیک سوکولک لامر سنا
 و مونونک بر نجه ایزدی بوکون اند بک سب سجده هایلما نور و لامر روایت
 قیلر تور و لک کیم و لوق لامر دین برکو کوتا کیم بولوب فلیح علیتغاسانا
 ایزد نماز جاق بولغاند ایکی کشتی ایزد کوتا کیم مسجده کابلنور ایزد بیلر و اول

اینور اید من قیامت کوند بو چالایین فوقا من بولما غای
 سجده کونند کافرا سونکا لاری بیتا و بولوب سجده اقبلا
 آغای مین و بخشنی لاری یوز بند اشد مسام بولما لغابین بیلکیم سجده
 بولورماق قیامتدا کافرا لاری نیشک و عاصی نیشک عدا ای اوچون عفا
 سبیلین تور و ریوق کیم مو من لاری نیشک تکلیفی اوچون کیم مو من لاری غا
 آخرت اوی نیشک کیم ابرما سبیلکیم شیخ ابواللیث و برجماعت
 اوز کلفسیر لاری نفس لاری نیشک ابوابیت معنی بیزین اوز کاج اوز ایان
 قلبی نور لاری ایلک حدیث بر لاری روایت قلبی نور و لاری بر لاری
 بر اوبرید ارضی مدد عنهما وینا بر حدیث لاکشاف اکیلدنور
 نور ابن مسعود رضی الله عنه دین کیم روایت راقبیل نور و لاری
 بکشف الرحمن عن ساقید فاما المؤمنون فیمخرون سبحان و اما المنافقون
 فیکون ظنورهم طبعاً طباقاً کان فیما الشفا فیه الاستفود یعنی امارا
 لاری نیشک سونکا کلامی بوغون سبیر بولغا و بیتا و نیمور چیسے نیشک
 سجده اینا لغابلا روایت و حدیث لاری نیشک کتاب تاویل قبل نور و لاری
 کیم شفق ساق لفظی بن غرض خجالی نور و کیم کوتا لاری نیشک کیم نیشک
 این بره

ابوهریر رضی الله عنہا روایت قیلا تور و کریم قیامت دامطلوہ
 لارینی ظالم الامردین آغا بدلا فرار عیو اناج ند اکیلکای هرکیم بریکا
 دنیا دینا دیک قلیب تور و ظاهر فیلسون تنکری قادی بریکر شیکانند
 لیک فیلخان بولسا ظاهر بولغا اول کشی آتیک قانیغا بارعاج نوتوب آتی نوع
 غاسا آقا بنوک کیم بت غاتا بونغان لاریت لاریت لاریت لاریت غازی غازی
 لوق فرشته لاریت بولغا و ترسا لاریت عیسی صوم شجافر شسته لاریت فید ابو
 والاریت جیکالاب نموغ سار ایلنا تور و بولغا تا هیچ کمار ساقا لاریت لاریت
 دین مکرمو من لاریت تنکری فرمانین نوتوب بولغا بدلا عاصی لاریت
 فق لاریت سبند اقا لاریت سبند بولغا بدلا ند اکیلکای کیم سزیم معبود
 لاریت کینج بولر بولر لاریت بولغا بدلا بولغا بدلا بولغا بدلا کیم آتیک
 نکا بولغای بولغا لاریت تور و هر مکرمه نقادین ند اکیلکای اگر معبود بولر
 سار سار لاریت تانور و سبیر آغا بدلا لاریت تانور و سبیر یحیون و بولر جکون و بولر
 آلا کور کانی بولر بولر تور و فرما انکا بولر دیک قلیب تور و سبیر سبیر
 الاغاج حق تعالی لاریت غابرقوت و برکوز برکای هرکیم بولغا بدلا بولغا بدلا
 عظمت و کبریای بولر نور سبیر بولغا و الاغما معلوم بولغا کیم حضرت

حق تعالیٰ نیک نوری عظمیٰ تو را در جل جلاله و فرمان بولغا بارجا موین
 لارغا کیم سجده غا بارغا بدار و منافق لار سجده ایتا لارغا لار و لار شیک
 یوزو البقی بیلکو مری کای جون مو، من لار سجده باش کونار سالار یوزو لار
 بولون آی نیک تو میور بولغا بوجده یتانی ابو هریر رضی الله عنه عمر
 عبد العزیز قاتیلد اتاسندین روایت قیلد عمر عبد العزیز انکا اوج یولی
 اند برکد راست ایتو موسین نبو عرغا ایاک ما آنسمعت فی کلامه اهل
 التوحید چده یتا هؤا حجب الی من هذه التحدیث والله اعلم و بوضیف
 ایتا تو و هرکم بوجده یتا مصایج دبار تو و رامتار انما رساکیم
 و بیش بولغا جون حضرت چوسبحانه و تعلی قیامت جالبندین
 خبر برکد کاولار ایتا نماز قرانی اوزاقی لار سورچاکی تو و رتب
 ثمت قیلد بدار ایو سا حضرت چوتعلی اوزر سولیفه تسلی بریب
 یولقادی حل جلاله فدائی بس قویفل و من اول کشی لار نیک
 یالغا نجب یتو لار سنی لهذا التحدیث یوسوز لار کایع تکد ب
 قیلو لار قرانی یعلی قرلا سورچاک نجب یتو لار و سید دیوانه نجب
 اذرو لار و قیامت کونیکامنکر تو و لار یعلی ایتا نماز تو و لار
 بس

بس قویغیل ادر نینک ایشی منکاتامین الارغی اهل ک قیلارین دنیا آخر
 عا ابرلن سفسند مزجسته یقین بیلکیس کیم یوز بولغا کیم درجه
 اندک ندر کندی قیای یوق قیایانی اوز بند هبین قهر و غضب عا ایشی
 من حیث لا یعلمون اول یردین کیم بیلماس لک کیم اولجا الارغی اینارمین
 عذاب تور و در حجاب کیم الارکوب کناه مرک قیلدا مر بزد نیانی الارغی
 کوب مرک برکاز بولار عا ایشی بولار ما کای بولتا الار توبه یی اونیون قیای
 قال النبی صلی الله علیه وسلم اذا رايت الله فاعلم عباد و هو مقبب
 عا مقصیه ما علم انه مستد حج صدق رسول الله یقین جان
 بند هکنا قیاسا چو قیای ایشی لایق مروا کور سالی انکا نوما سدییل
 کیم کیم ول سندا مرج تور و در مکر اینک جزاسی نور و در و کورانی عذاب
 یوز بند برتونا نوما بولسا تا توبه قیلسا اول نینک عا ایشی برتور و در و ایشی
 لهم ان مهلت برکایمن الارغی اوزون یاشی تا کناه قیایا الاروعا ایشی
 مستحق بولغا بلار الاملا و فرصت برما کلبک ایشی یخفیک کیم منبک
 کیدیم بعضی منبک مکرم متین قوی تور و در بعضی منبک عا ایشی نعمت
 صور نند ادر شمن لامیرم اوز اقایق محکم تور و در تور ت یوز بول و عو نفا

مال ملک برد وک وهر کز بر کور باش اعرابی بر مادی وک بر کون باشم اغری نور
 شب ایمادی اوز کانی قوی عارف نصیبی موندین اولتور وهر عرجا کرامات^{الدین}
 باش وهر ساقی قوی ارتو قراق بولغا کورما کو بنجا انما کیل کونکا وکلدا
 نکل انور کیم قباو کیم لیاودینک بر کون ظهور نور سودیک سونا وهر سبط
 اودین نور دین شیطان اودینه سونی اور قال لسیه الطایفه جنید
 قدس سره الغیر الا الولا مکر الله لیا طاب غیشی الاولیاء و مکر الله ان
 تطرفی السماء و تمشی فی الارض یعنی ابتلا فقر صور تنک ابولور و صور
 داندین از مرق نور وهر مکر استند مرجان مکر استند مرج بالیق
 صور تنک ابولور و موند اوقو قونج کوراک نور وهر ناکاه مکر و استند حج
 بولغا شب نغود بالله من ذلک حق جل جلاله شب و عار جونی و نونک
 نیک فقیر و بر بیان قیلک کافر لکری نیک باطل یقین ظاهر قیلک نغیر
 و انکار یوز بندین الامر نیک بشیندین خبر برد اید و امه تستلهمه یا
 استا برین پین یا جمیل بوکار لاردین آخر مؤد شریعت احکامین
 نیک وهر مال و جون فقه الامر دین من مکره منقلون یا کوب تا واندین
 و مالی کیم لاردین نبلایو نور وهر پین بوکساک و نمیشی لار لافقا اغیر بوکلا مالک
 اوجی

بعضی تکریم الی انسا لامر الامور بانی و ناولی بولما عوسه نور و ربس بخون
 ایمان کلدنور ماسلار دیر ویش نصیبی موندن بوتور و کریم اوزار لارینک
 دنیا لیک طمع فیما نفا کریم بشریت لاشسان طبعی اندن عجار دین
 غافقانه ایشلار دیر مودتیلر ما کالار کریم حکمت اندنغ نور و کریم بامربان
 مکدن کیشیه قیستاما حق دین ایستار دین ایستاما جوتایستار
 نیر مرادینک باریسا خانق غایلبار ما عقلینک باریسا بارچینک بیکار
 مراد برحق نور و اوزکادین کریم تیلار احق نور و اوزینکی فیما
 تیلانما کدن ذلیل تاسنکا اوجاچه فیما جوسبیل کیم آنی ایستار نرنگا
 جوتایستار اوجاچه و عده دیدا مردور آنی ایستار انبیاء اولیاء
 بوتیلانما کنی قیلدیر مرجور و بار اوزینک مرویش لار غایش بول بابلق
 کرایستار سنک دیر ویش بول جوتایستار لار نینک کانی کیم بزحق اوزاتور و بریز
 نبی طلق باب یک جل جلاله امر عینا هم یا لار نینک قاشنک نور و
 الغیب اولجه خلق دین کیز لو تور و برعیه مکر لار غه معاوم تور و کیز لو
 نارسا لار هم یکنشون بسو لار تیر لار اولجه اوز لاری قیلور لار کریم برحق
 اوزاتور و بریز و محکم باطل بولد انور و بر بوتقی الامر د یوق بسو جوتکیم

دليل لاری بوقنومز کریم یعنی بوسوزکاتانوق لاری بوقنومز و عقلسز
 نومز لاری و برکات دشمن دنیا نهمینف غر بولوب بی اغریته نومز لاری قاضی
 حکم ربان بس صبر قیل بر و بر کارینا کجا مینغالیم لاری غافر صت بر سب
 نومز دنیا دایر کج کون و مهلت بر سب نومز و بر سب تعجیل قیاما غیل لاری
 عاب کیا و بریکا و لاکن و بولما غیل کصاحب جاب جوت بالیق غا ایش بولما
 یعنی مصاحب بولغان تیک یعنی با حجام ابو ماعان اب کیا و میرا و بولا
 دشمن و ماول بولما لاری نیک جفا سبندین و یامان دعا قیاما لاری غا
 کیم بوش علیہ السلام ابی کشاف اتلیغ کنابا کیا نومز و بر سب بوسوز
 اینا کینک سبب لاری کیم اچا، تو قوشیندا اکام لاری و ستام لیک قیل فاج موین
 لاری غا کوی جفا لاری قیاما، بولما مصطفی صلی الله علیه وسلم تیلار کیم انکا یامان دعا
 قیاما بویت کیما دی کیم ما ابو ما کین یا محمد و صبر قیل دیونش تیک علیما ابو ما کین
 انجون نادای او نادی خا، ای نعلی تو مر ساقینا، او کھو مکتھو و اول غم غص
 بولا تو بولیرد جون بالیق تو مر ساقینا، بند بولوب برده و بالیق قرآنشیک زنا، ای
 موز شیع ابدیب بود لاله الا انت سبحانک انی کنت من الظالمین چای
 داکبایچ و کریم مهر کیم بر لاری غا میند بولیش بولسا بوشیچ فی اخلاصی بوزین
 لاری

اوقب ساجه نعل انكاجات برکای الکظیم قمر بو تاق لیق کولان تاق
 مکرکه اگر اندین ایرده کیم بویش قرشو آلدی نعت مینک بخشای یقیم و جیم
 من برقه برورد کاریندین لنبان البتة اشارغای بالغ قوم ساعیندن
 بالوغ بر صحراد که انداغ باغ بولغاوانی بغاج و حرن و فی ابو و نحو منند
 موم و اولامت قبلینغا بولوب مربرلا اما چون حق نعل سنک نعمتی و چرمق
 انکابی خالی و مد موم صحراد تاسعات غان ابرماس ایرده بلکه مرجوم ایرده
 چون نوج قبله فاجتیه رتبه پس آن اوزد و رده انینک پرومده کاری
 فجعله من الصالحین حاصلچ امرین یعی بیغامبر لمر دین قبله و یانا
 انکاوچی یارده و شفاعت برده اوز قومینغا موندین عارف نصیبی و لتور و برکم
 بلاد صبر فیلغا و منکره رانکاریندین کونکلمین سالما غای و الا رغایمان دعا
 فیلما غای بلکه مصطفی صلاسه عده سنتی غاعل قیما فی ایدی کیم الله اعلم
 قومی فانیهم لا یعلمون و یسکه کفانی که تود الی او صافی و یعی بهمار بولغا غای
 اما اولما کای بجله آمو غلا نسا بولما غوسی و تود و بر بولد و زعفر بجله فانی فی الله
 و باقی یاسه یعی الله نعل د فانی بولغان و انینک موجود برلا و جودک تولغان و
 کناه قبله سامدلت اوز اینا حق نعل انکا توبه بریب و زچرمتیغایتا کورکچوک

کیم پوئس قصه بیکین بلدینک و پوئس علیه سیم قصه کیم بوا برک کیم حق تعالی آنی
 بیغام برین غایباردی ایرسامو صبل تبلیغ ولایت نبینک خلقینغا اول برینک خلق
 کوب ایرک الامرغا و عظیمین ایمانغا اوندادی انکا ایمان کیلتو مرصاد بلامروانی ^{باغا}
 بنجی دبد بد عصبی نوب خدا ای تعالی دین اوز قوبینغا عدل این نیلادی و
 کبدی آنکیم الامرغا بغل ایوماسو نلامرغا ابیغیمین الامرغا کبکوسی اوج
 کوندین سونک یا فرق کون الامر نینک مر اسندین جفتی ای لیکیم لایان ایکی
 اوغلی انکا ایاردی لایم بر دریا قراغینغا بنی لایم دریا تولغوم لایم او ای لیکیم بر و
 بیلد قاجاج دریا دغرت بولد بلامرو بویر کلبیدینه براوغلبینی الایبارک بالغوز
 قالب کبک اولتورم دریا اورتا سنغا نینکاجیل طوفان بولوب دریا تولغوم لایم
 باشلا کیم چی لایم بلامرین نینک مر امیرد برینه بار تور و مرخواج کسیدین ^{چاق}
 بزوب کیم نینک عادی فی بیلو میر وانی دیاعه تاشلا ما غونجه دریا امرام تا پاس فرعه
 سالل بلامرو پوئس علیه سلام آد بنغا جفتی یا ناقایتا فرعه سالل بلامرینه پوئس علیه
 السلام آد بنغا جفتی ابد بلامرو مسل بیغام برین بز کسینی دیاعه تاشلا ای الماس ^{بزر}
 پوئس بیک اول بنغان بیک مرخواج کسیدین قاجغان بند کسین تور میرین اوزین اسنا
 کیم دیاعه سالسا بر بالیک کورم آغزین آجیب تور و مر صرطفا بارسا آنی کور مر ایرک
 چار

جاره تا بمادی اوزیر، تا شلا غاج بالغ اتی تا بیب الله و یولی بالغ غا الیاد بئشوق
 بزبوا و لو غراغان بنده میره نیکاطه یوسوله غایا مرهای تور و مرزما اتی
 سببک تور ساقینک اوزر ناسب امانت یوسونی بولان تاپشور مدوک
 کون یا بیتی کور، یا بیکری کون فنا فی الظلمات بس یونس علیه السلام
 جافیر ایرت خدای تعالی نیک یار دین ایتور ایردی قرانکغولیتی کچه قرانکغو
 لیتی بالغ تور ساقی نینک قرانکغولیتی و ایتیب تور و راول بالغ اوکا بالغ بوتوب
 ایرت و دریا قرانکغولیتی و ابکی بالغ قرانکغولیتی دابو تسبیحی ایتور
 ایتو که لا اله الا انت سبحانک انی کنت من الظالمین بود عا و قوغاج
 اول بالغ غا الهام بیتی بوسوله تا شلا غیل ناسب بس تا شلا دهر جهر اول
 ضعیف بولوب ایرت قوش نینک بلاسی تیک و تور لاری توکولوب ایرت
 چو تعالی فباق یغاجین اوند وروب کوکامر و تانینک کوکاسنا آرم
 تا بغای تب و برکیکا الهام برت کیم کوند اکبلیب برتا الخشام انکاسوت برت
 قوت تا بیب توکی چقغو نجا برکون او بود ابرسان غاج کور ساکون او سببکا
 توتسوتور و باق غاج کور کد فباق یغاجی تور وروب تور و قایغولوق تور
 وچی کید کیم فباق یغاجی و جور قایغور و سبب و موخا بنده لاری بغا غا

بمان دعا فیاو هرین اوج کون یا نور ت کون او نکاج اینک قومینغا یا مان بزار نال
 بولوب بزمیل جاقلیغ بول یا شلامی اوستند ابو قاهره نورک ابو لاهری نیک
 اوجا کلامی فرامردی اول براتی کومر کاج کلیم مرکیب یاز یغچه جفته لاریانش
 اوغلان لاهری انا لاهریند بن ایرد بلامرو او غلاق قوزینی انا لاهریند بن ایرد
 بزمیند بن بچیلدیک نیا کیش و بزمی نیک برکان آغان جوق لاهری بن بزمیند
 و اباب بلامر الهی بمان کید نور د و ک بونش بیغامبرغا و اینک دینین قبول قلیب
 سکا بیتوک و بودغانی اوفوی باشلار د یلامر لاجی محی الموت له الله الا انت
 الله تعالی اوز کرمی بر لاهری نیک توبه لاهری قبول قلیب لاهری اول بلامر د
 بولک بار جامه سلمان بولک بلامر و کافر لقی دیند بن بیزار بولوب خانای
 بولوب نومی لاهری بونش علیه السلام وعظ و نصیحت لاهری اینش
 قبول فیاو ایرد بلامر بونش بیغامبر غا جوق تعالی ساقی د دشمن بکر دین
 و در بلامر دین اوز جیبی حضرت مصطفی غا موند بن خبر بزمیند
 بو بوردیکیم سنی تقی دشمن لاهری دین ساقی د تومر و بزمیند ساقی بزمیند
 پین صبر قباغیل بزمیند چمنیم بکاک بزدین اوزکا یار هوادامر نیک بوق نور
 و از یغچه مرست لقی و مرست لقی بزدین کیم اینش بو سوز بو نور و سکر کیم ای
 اینسار لاهری

ایستام لام الله بکفر فی الزیادۃ فی قولک البتہ سنی بریکدین ناید و غایلام
 هلاک فی بغای لام الانذلاق معنی سنی الزاق معنی سنی تاید و مرماق
 نور و بانصام هیه کوز لام و برلا یعنی کوز نیکو کوی لام لا سمعوا
 مولد ایشتکاج آلام و لام مرغانی کیم انما حق سبحانه و تعالی نیک کوی
 نور و یا اولک یادی برکوی نور و امام بکر لیا لفقونک یافتحی برلان
 او قومیشلام زلفه و زلفه یابند و مرماق و ابراق سالماق و سالما
 یرینه ین یعنی سنکا نظر سالور قهر نظری برلان بافاق اگر فولیند ین
 کیلسا سنی هلاک فی بغای انیک بیله مام کلای نیا نور و روایت نیک سبب
 نزولی یعنی بوسور نیک انما کینا سبب بوایر کیم قریش کا و لاری هر
 خجه مکر و حیلہ بزینک بیغامی میزغا صلی الله علیه و سلم بس
 کیماد بلام انیک وجون کیم خدای تعالی ساقلا غوجی سی ایرد عرب
 برا کو بار ایرد کیم انیک دی عباد الله ایرد هر اوج کوند ابرطعام بر
 ایرد اندین هر نار سا کا کوز نیکو سا هلاک بولور ایرد کا و لاری ابد بلام
 حلا کا کوز نیکو کیم تا هلاک بولغا تا برانند ین قوتو لو بخراس بولغا بیز
 اولادی بوخو بلیوغا کیم محمد نور و هر کیز کور میسیم بوق بوسوز ین انیک

فصل کوزینکو مرماک یزد اما الی حق نعلی وز قد رفعت بر الاسفادی اول کافر
 کوزی انکا کاه بر ایتما دی رسول علیه السلام یز یقار العیز خوی کوزینکو مرماک
 حق امره بتر لانی بار نور و امام حسن بصیرت بنب تو و کوزینکو مرماک
 مردی بوانت نور و روان بکاذا الدین کفر و البیز لقی نای بابصار خفیه
 و مهر کوزینکو مرخوشت کیما سا البیقات کراک الاماشا الله و لا حول و لا قوة
 الا بالله و یقولون وایتور لاکر کفر لایر اننه تحقیق محمد یحیون دیوانه
 نور و ما هو و یوف نور و یقران الاله کوزینکو مرماک یز یقار العیز خوی کوزینکو مرماک
 ایشینو کوزینکو مرماک یز یقار العیز خوی کوزینکو مرماک یز یقار العیز خوی کوزینکو مرماک
 و یوف خاطر یز یقار العیز خوی کوزینکو مرماک یز یقار العیز خوی کوزینکو مرماک
 راجع بولقا مرسلو لاکر کفر لایر اننه تحقیق محمد یحیون دیوانه
 معنی بولقا یز یقار العیز خوی کوزینکو مرماک یز یقار العیز خوی کوزینکو مرماک
 ذکر و اعط و ناصر بولقا یز یقار العیز خوی کوزینکو مرماک یز یقار العیز خوی کوزینکو مرماک
 نعلی اعلام بالصواب

بسم الله الرحمن الرحيم
 انما قلة قیامت کون ما لیا قلة و لا قیامت کون و ما ادر بک ما لیا قلة

T.C.

SELÇUK ÜNİVERSİTESİ

SOSYLA BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜ

ÖZGEÇMİŞ

Adı- Soyadı	Döndü Nur TEMİZ
Doğum Yeri	Yunak
Doğum Tarihi	04/06/1990
Medeni Durumu	Evli

Öğrenim Durumu

Derece:	Okulun Adı:
İlköğretim	Menhmet Nuri İlköğretim Okulu
Ortaöğretim	Ahmet Acar İlköğretim Okulu
Lise	Selçuklu Cumhuriyet Lisesi
Lisans	Selçuk Üniversitesi
Yüksek Lisans	Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü
Becerileri:	Ebru ve Hat sanatı
İlgi Alanları:	Tarih, Eğitim, Dil, Yöresel Deyimler
İş Deneyimi:	Türk Dili ve Edebiyatı Öğretmenliği
Aldığı Ödüller:	---
Hakkımda bilgi almak için önerebileceğim şahıslar:	Çilimli OSB Müdürü Yakup TEMİZ Düzce Adnan Menderes Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi Müdürü Salim YILMAZ Düzce Adnan Menderes Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi Müdür Yardımcısı Ahmet TUNA
Tel:	0554 694 77 37
Adres:	Koçyazı Mahallesi, 2296. Sokak Moda Evleri, K blok, Daire no: 10 Düzce/ Merkez

İmza

